

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Sarah'ın Anahtarı

TATIANA DE ROSNAY

ULUSLARARASI BESTSELLER
TATIANA DE ROSNAY

Sarah'ın Anahtarı

B
BİLGE
KÜLTÜR
SANAT



“Ağlayacak... ve hatırlayacağız.”
— Jenna Blum, *Yahudi Sevgili*’nin yazarı

B
BİLGE
KÜLTÜR
SANAT

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <http://rehber.org>

YAYIN NO: 346

SARAH'NIN ANAHTARI

Tatiana de Rosnay

Özgün Adı: Sarah's Key

© Tatiana de Rosnay, 2008

© Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Sertifika No: 0507-34-008622

1. Basım, Aralık 2009

ISBN: 978 - 605 - 5715 - 46 - 5

Yayın Yönetmeni : Ümit Derinöz

Yayına Hazırlayan : Nurt n Hat rnaz

Baskı : Yaylacık Matbaası (0212) 612 58 60

Kapak Baskı : Şekil Ofset

Cilt : Yedigün Mücellithanesi

BÖLGE KÜLTÜR SANAT

Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Hanı No: 3 Kat: 1 34110 Cağaloğlu / İSTANBUL

Tel: (0212) 520 72 53 - 513 85 04 Fax: (0212) 511 47 74

bilge@bilgeyayincilik.com

www.bilgeyayincilik.com

SARAH'NIN ANAHTARI

TATIANA DE ROSNAY

Çeviren

Neşe Develioğlu





Annem Stella'ya

Benim güzel ve asi Charlotte'uma

Büyük annem Natacha'nın anısına (1914-2005)

✿ Yazarın Notu ✿

Romandaki bütün karakterler tamamıyla hayal ürünüdür. Ancak 1942 yılında işgal altındaki Fransa'da yaşanan birtakım olaylar, özellikle de Paris'in göbeğinde 16 Temmuz 1942 yılında yaşanan Vélodrome d'Hiver temerküzü hayal ürünü değildir.

Bu tarihî bir çalışma değildir ve böyle bir amacı da yoktur. Vel' d'Hiv' asla geri dönmeyen çocuklara ve olayı anlatmak üzere hayatta kalanlara benim bir armağanımdır.



“Kaplan, Kaplan, gecenin ormanında
Pırıl pırıl yanan
Hangi ölümsüz el ya da göz, senin
Kurur korku saçan simetrini?”

–WILLIAM BLAKE, *Songs of Experience* (Deneyim Şarkıları)



Paris, Temmuz 1942

KAPININ GÜRÜLTÜYLE ÇALINDIĞINI ilk duyan kızdı. Odası da-
kirenin girişine en yakın olan odaydı. Uyku sersemliğinin şaş-
kınlığı ile bodrumdaki saklanma yerinden gelenin babası oldu-
ğunu düşündü. Anahtarlarını unutmuş olmalıydı ve ilk çekingен
vuruşunu kimse duymadığı için sabırsızdı. Gecenin sessizliği
içinde vahşi ve kuvvetli sesler duyuldu. Babası ile alakası yoktu.
“Polis! Açın kapıyı! Hemen!”

Daha yüksek bir tonda kapı tekrar vuruldu. Kız bunu iliklerin-
de hissediyordu. Yandaki yatakta uyumakta olan küçük kardeşi,
kıpırdandı. “Polis, açın kapıyı! Açın kapıyı!” Saat kaçtı? Perdelerin
arasından dışarıya baktı, dışarısı hâlâ karanlıktı.

Korkmuştu. Son olarak, gecenin geç saatlerinde, ailesinin
kendisini uykuda zannettiği sırada duymuş olduğu fısıltılı ko-
nuşmaları hatırladı. Oturma odasının kapısına kadar emeklemiş,
konuşulanları dinlemiş ve kapıdaki küçük delikten dışarısını iz-
lemişti. Babasının sesi sinirli, annesinin yüzü endişe doluydu.
Ana dillerinde konuşuyorlardı, onlar kadar akıcı konuşmasa da
onun anladığı bir dildi. Babası gelecek günlerin kolay olmayaca-
ğını fısıldamış, kuvvetli ve çok dikkatli olmaları gerektiğini söyle-
mişti. Tuhaf, tanımadık kelimeler söylüyordu; “kamplar”, “temer-
küz, büyük temerküz”, “sabah tutuklamaları”. Kız bunların ne de-
mek olduğunu merak etmişti. Babası kadınların ve çocukların
değil, sadece erkeklerin tehlikede olduğunu ve bu nedenle her
gece bodrumda saklanması gerektiğini mırıldandı.

Sabah kıza, bir müddet aşağıda, bodrumda uyumasının daha
güvenli olacağını açıklamıştı. “İşler güvenli hale gelinceye” kadar.

Kız, “işler”, tam olarak ne demek diye düşündü. “Güvenli” ne demekti? Bir daha işler ne zaman “güvenli” olacaktı? “Kamp” ve “temerküz” ile babasının ne demek istediğini anlamaya çalıştı ancak birkaç kez ailesini gizlice dinlemiş olduğunu kabullenmekten çekindi, sormaya cesaret edemedi.

“Açın kapıyı! Polis!”

Polisler Papa¹’yı bodrumda bulmuşlar mıydı, bu yüzden mi buradaydılar? Babasını, onun fısıltılı gece konuşmalarında bahsetmiş olduğu yerlere; “kamplara”, çok uzaklara, şehir dışına götürmek için mi gelmişlerdi?

Kız, annesinin koridorun sonundaki odasına sessizce yürüdü. Anne omzundaki eli hissederek hissetmez uyandı.

“Maman², polis,” diye fısıldadı. “Kapıyı çalıyorlar.”

Annesi, bacaklarını çarşafın altından dışarı çıkardı, saçlarını gözlerinden çekti. Kız, onun yorgun, yaşlı, otuz yaşından daha geçkin görüldüğünü düşündü.

Elleri annesinin kollarında, “Papa’yı mı almaya gelmişler?” diye sordu. “Onun için mi gelmişler?”

Annesi cevaplamadı. Koridorun sonunda tekrar yüksek sesler duyuldu. Annesi geceliğinin üzerine hızlıca bir sabahlık geçirdi ve kızının elinden tutarak kapıya gitti. Eli, bir çocuğun eli gibi sıcak ve nemli, diye düşündü kız.

Annesi kapı mandalını açmadan çekingen bir sesle, “Evet,” diye cevapladı.

Bir erkek sesiydi. Adını söylüyordu.

“Evet, Monsieur, o benim,” diye cevapladı. Aksanlı ve hırçın konuşuyordu.

“Derhal kapıyı açın. Polis!”

Annesi elini boğazına götürdü, kız onun ne kadar solgun olduğunu fark etti. Sanki bir daha hareket etmeyecekmiş gibi kurumuş, donmuş gibi görünüyordu. Annesinin yüzünde hiç böyle bir korku görmemişti. Ağzının ızdıraptan kuruduğunu hissetti.

1 Fr. Baba.

2 Fr. Anne.

Adamlar tekrar kapıyı yumrukladılar. Annesi titreyen parmakları ile kapıyı açtı. Yeşil gri üniformalar görmeyi bekleyen kız ürktü.

İki adam duruyordu. Biri, diz hizasında koyu mavi pelerin ve yüksek yuvarlak şapka giyen bir polisti. Diğer adam bej bir yağmurluk giyyordu. Elinde bir liste vardı. Bir kez daha kadının ismini tekrarladi. Babasının ismini de. Mükemmel Fransızca konuşuyordu. Kız güvendeyiz, diye düşündü. Eğer bunlar, Fransızlarsa, Alman değillerse tehlikede değiliz. Fransızlar ise, bize zarar vermezler.

Annesi kızını kendine doğru çekti. Kız elbisesinin altından annesinin kalp atışlarını hissedebiliyordu. Kız annesini uzaklaştırmak istedi, annesinin dik durmasını ve adamlara cesurca bakmasını, geri çekilmemesini, kalbinin korkmuş bir hayvanınki gibi atmasına engel olmasını istiyordu.

Annesi, "Kocam... burada değil," diye kekeledi. "Nerede olduğunu bilmiyorum. Bilmiyorum."

Bej yağmurluklu adam dairenin içine doğru yürüdü.

"Acele edin, Madame. On dakikanız var. Birkaç gün için yetecek miktarda giysi alın."

Annesi hareket etmedi. Polisin yüzüne baktı. Adam, arkası kapıya dönük vaziyette merdiven sahanlığında duruyordu, ilgisizdi, sıkılmış görünüyordu. Kadın lacivert koluna elini koydu.

"Monsieur, lütfen," diye başladı.

Adam, kadının elini iterek döndü. Gözlerinde sert ve boş bir ifade vardı.

"Beni duydunuz. Bizimle geliyorsunuz. Kızınız da. Sadece size söyleneni yapın."



Paris, Mayıs 2002

BERTRAND, HER ZAMANKİ GİBİ GEÇ KALMIŞTI. Aldırış etmemeye çalışıyordum ama elimde değildi. Zoë, duvara yaslandı, sıkılmıştı. Babasına öyle çok benziyordu ki bu bazen beni gülümsetiyordu. Ama bugün değil. Tarihî yüksek binaya bir göz attım. Mammé'nin yeri. Bertrand'ın büyük annesinin eski evi. Ve biz burada oturacağız. Seine'in sağ tarafındaki sessiz, dar caddeli bu ev için, çevresindeki üç hastanenin fasılasız ambulanslarından kaynaklanan gürültülü trafiği, kafeleri ve restoranları olan Montparnasse Bulvarı'ndan ayrılacağız.

Marais, tarihî dokusunu ve çevreye yayılan güzelliğini beğenmeme rağmen, benim alışık olduğum bir bölge değildi. Taşınmaktan dolayı mutlu muydum? Emin değildim. Bertrand gerçekten benim fikrimi sormamıştı. Gerçekten bu konu üzerinde tartışmamıştık. Her zamanki kişisel tercihiyle, tüm olaya tek başına başlamıştı. Bensiz.

Zoë, "İşte geldi," dedi. "Sadece yarım saat gecikti."

Bertrand'ın, belirgin ve hassas çalımıyla, caddeyi ağır ağır yürüyüşünü izledik. İnce, koyu, seksi görünüşlü, tipik bir Fransız'dı. Her zamanki gibi telefonla konuşuyordu. İş ortağı sakallı ve pembe yüzlü Antoine, peşine takılmıştı. Ofisleri, Madeleine'in hemen arkasındaki L'arcade Caddesi'nde idi. Bertrand, evlenmemizden önce, uzun bir süre bir mimarlık bürosunun elemanı idi. Beş yıl önce de Antoine ile kendi işlerini kurmuşlardı.

Bertrand, bize el salladı, sonra da kaşlarını çatıp, surat asarak telefonunu gösterdi.

Zoë, “Sanki telefondakinden kurtulamazmış gibi,” diyerek alay etti. “Kesinlikle.”

Zoë daha on bir yaşındaydı, ancak bazen genç kız gibi geliyordu insana. Her şeyden önce uzun boyuyla bütün kız arkadaşlarını yanında cüce bırakıyordu –tıpkı ayaklarıyla olduğu gibi diye ekliyordu kendisi de– sonra yaşından beklenmeyen olgunluğu ile çoğu zaman nefesimi kesiyordu. Vakur, ela bakışlarındaki erişkin ifadeyi yansıtacak şekilde çenesini havaya kaldırırđı. Çocukluğunda bile her zaman böyleydi. Soğukkanlı, olgun, bazen kendi yaşına göre gereğinden fazla olgundu.

Bertrand, konuşmasını bütün caddenin duyabileceğı bir tonda, elleriyle havada işaretler yaparak, çeşitli yüz mimikleriyle, her kelimesini duyduğumuzdan emin olmak için zaman zaman etrafında dönerek sürdürürken, Antoine bizi karşılamaya geldi.

Ketum bir gülüşle, “Başka mimarla ilgili bir problem,” diye izah etti.

Zoë, “Bir rakip mi?” diye sordu.

Antoine, “Evet, bir rakip,” diye cevapladı.

Zoë derin bir iç geçirdi.

“Bu, bütün gün burada kalabiliriz demek.”

Bir fikrim vardı.

“Antoine, Madame Tézac’ın dairesinin anahtarı tesadüfen sende olabilir mi?” diye sordum.

Gözleri parıldayarak, “Bende var Julia,” dedi. Antoine benim Fransızcama İngilizce karşılık verirdi. Sanırım, arkadaşça davranmak için yapıyordu bunu, ancak içten içe beni rahatsız ediyordu. Bunca yıl burada yaşadıktan sonra Fransızcamın iyi olmadığı his sine kapılıyordum.

Antoine anahtarı çıkardı. Üçümüz yukarı çıkmaya karar verdik. Zoë marifetli parmaklarıyla dijital şifreyi tuşladı. Sarmaşıklı serin avludan asansöre doğru birlikte yürüdük.

Zoë, “Bu asansörden nefret ediyorum,” dedi. “Babam bununla ilgilenmeli.”

“Tatlım, o sadece büyük babaannenin dairesini onarıyor,” diye işaret ettim. “Bütün binayı değil.”

“İyi ama yapmalı,” dedi.

Asansörü beklerken, cep telefonum Darth Vader temalı müziğini çalarak titredi. Ekranda beliren isme göz attım. Arayan patronum, Joshua idi.

“Hıı,” diye cevapladım.

Joshua her zamanki gibi doğrudan konuya girdi.

“Bak, saat üçte burada olman gerekiyor. Temmuz kapanış baskıları çıktı, hazır.”

“Vay be,” dedim pervasızca. O telefonu kapatmadan önce hatın diğer ucunda bir kıkırdama duydum. Vay be demem Joshua’nın hoşuna gitmiş görünüyordu. Belki bu ona gençliğini hatırlatıyordu. Antoine eski moda Amerikalılığımınla eğleniyor gibiydi. Onun, bunları biriktirip Fransız aksanıyla söylemeye çalışmasını hayal ettim.

Asansör, minicik bir kabini olan, elle kumanda edilen demir bir perde ve kaçınılmaz bir şekilde yüzünüze çarpan ahşap çift kapıları olan taklit edilemez bir Paris aygıtıydı. Antoine ve Zoë arasında sıkışık bir vaziyette –ucuz ve sert Vétiver kokuları içinde– yukarı doğru çıkarken aynada yüzümü gördüm. İnilti sesleri çıkartan asansör kadar yenilmiş görünüyordum. Boston, Mass.’den gelen taze yüzlü güzele ne olmuştu? Bana bakmakta olan kadın o korkulan kırk beş-elli yaşları arasındaydı, o çöküşün tehlikeli bölgesinde, kırıksıklara ve menopoza gizlice yaklaşılmaktaydı.

“Ben de bu asansörden nefret ediyorum,” dedim acımasızca.

Zoë gülümseyerek yanağımdan makas aldı.

“Anne, Gwyneth Paltrow bile bu aynada berbat görünürdü.”

Gülümsemek zorunda kaldım. Bu ancak Zoë tarzı bir açıklamaydı.



ANNESİ ÖNCE SESSİZCE, sonra yüksek tonda hıçkırmaya başladı. Kız şaşkınlıkla ona baktı. On yıllık ömründe, annesini ağlar-ken hiç görmemişti. Dehşet içinde, annesinin beyaz ve kırışık ya-nağından süzülen gözyaşlarını izledi. Ona ağlamayı kesmesini söylemek istedi, bu yabancı adamların önünde burnunu çeke çe-ke ağlaması karşısında duyduğu utanca tahammül edemiyordu. Fakat adamların annenin gözyaşlarına aldındıkları yoktu. Kadına acele etmesini söylediler. Kaybedecek vakitleri yoktu.

Yatak odasında, küçük çocuk uyumaya devam ediyordu.

Annesi, “Bizi nereye götürüyorsunuz?” diye yalvarıyordu. “Kı-zım Fransız, Paris’te doğdu, onu neden götürmek istiyorsunuz? Bizi nereye götürüyorsunuz?”

Adam daha fazla konuşmadı. Kıza doğru abandı, tehditkâr ve kocamandı. Annesinin gözleri korkudan bembeyaz olmuştu. Oda-sına gidip, yatağın üstüne çöktü. Birkaç saniye sonra, sırtını dikleş-tirdi ve kıza döndü. Sesi tıslıyordu, yüzü gergin bir maske gibiydi.

“Kardeşini uyandır. Giyinin, her ikiniz de. Hem kendin için hem de onun için birkaç kıyafet al. Acele et, Hemen şimdi!”

Erkek kardeşinin, kapıdan göz atıp adamları gördüğü zaman korkudan nefesi kesildi. Yakası paçası bir yanda, hıçkırığa hıçkırığa hazırlanmaya çahşan annesini izledi. Dört yıllık bedenindeki tüm kuvvetini topladı. Hareket etmeyi reddetti. Kız yüzüne güle-rek onu kandırmaya çalıştı. Ama o dinlemedi. Hareketsiz, elleri göğsünde kavuşmuş halde durdu.

Kız geceliğini çıkarttı, pamuklu bir bluz ve bir etek kaptı. Ayakkabılarını giydi. Kardeşi onu seyretti. Annelerinin, odasında ağladığını duyabiliyorlardı.

"Gizli yerime gideceğim," diye fısıldadı kardeşi.

"Hayır!" diye karşı çıktı. "Bizimle birlikte geliyorsun, buna mecbursun."

Kız onu yakaladı, fakat o kolundan sıyrıldı, yatak odalarında bulunan duvardaki gizli derin ve uzun dolaba doğru kaydı. Saklambaç oynadıkları dolaptı. Oraya her zaman saklanmışlar, kendilerini kilitlemişlerdi, orası sanki kendi evleri olmuştu. Mamman ile Papa bunu biliyorlar ancak her zaman bilmiyormuş gibi davranıyorlardı. Onların isimlerini yüksek sesle seslenir, "Bu çocuklar *nereye* gitti? Ne *garip*, bir dakika önce buradaydılar!" derlerdi. O da kardeşiyle birlikte coşkuyla kıkırdardı.

Orada bir işaret feneri, minderler, oyuncaklar, kitaplar ve hatta annesinin her gün yeniden su doldurduğu bir termos bulunurdu. Kardeşi henüz okuyamadığından kız ona *Un Bon Petit Diable*'ı okurdu. Öksüz Charles'ın, korkunç Madame Mac'miche'nin zalimliğinden nasıl kurtulduğuna dair öyküsüne bayılırdı. Bunu ona tekrar tekrar okurdu.

Kız, kardeşinin karanlıkta dışarıyı gözleyen yüzünü görebiliyordu. En sevdiği ayısını kavramıştı ve artık korkmuyordu. Ne de olsa burada güvende olabilirdi. Suyu ve işaret feneri vardı. Comtesse de Ségur kitabındaki resimlere bakabilirdi, favorisi, Charles'ın muhteşem intikamıydı. Şimdilik onu burada bırakmalıydı. Adamlar onu asla bulamazlardı. Eve dönmelerine izin verildiğinde gün içinde daha sonra gelip onu alabilirdi. Kilerde saklanan babası gelecek olursa onun saklandığı yeri bilirdi.

Adamlar onlara seslendiğinde, yumuşak bir sesle kardeşine "Orada korkuyor musun?" diye sordu.

"Hayır, korkmuyorum. Beni buraya kilitle. Beni bulamazlar," dedi.

Küçük beyaz suratlı çocuğun üzerine kapıyı kapatıp anahtarı kilidin içinde döndürdü; sonra da cebine koydu. Anahtar deliği, sahte elektrik düğmesi şeklinde, etrafında dönen bir mekanizma ile saklanmıştı. Duvarda, dolabın hatlarının görünmesi imkânsızdı. Evet, burada güvende olurdu. Bundan emindi.

Kız, kardeşinin ismini mırıldandı ve ahşap panele avucunu dayadı.

"Senin için sonra geleceğim. Söz veriyorum," dedi.



DAİREYE GİRDİĞİMİZDE, elektriği yakmak için boşuna çabaladık. Hiçbir sonuç alamadık. Antoine panjurlardan bir kısmını açtı. Güneş içeri doldu. Odalar çıplak ve tozlu. Mobilyalar olmayınca, oturma odası çok büyük göründü. Altın rengi ışınlar uzun, kasvetli pencerelerden içeri doğru giriyor, kahverengi döşeme taşları üzerinde lekeler oluşturunuyordu. Raflar boştu. Etrafa bakındım, bir zamanlar güzel tabloların asılmış olduğu duvardaki derin kareleri, birçok kış ateşin yandığı mermer şömineyi ve Mamé'nin narin ve solgun elini ateşin sıcaklığına tutuşunu hatırladım.

Bir pencerenin yanına giderek, sessiz ve yeşil avluya baktım. Mamé'nin boş evini görmeden gitmiş olduğuna memnun oldum. Bu onu çok üzebilirdi. Beni üzmüştü.

Zoë, "Hâlâ Mamé'nin kokusu var. Shalimar," dedi.

"Ve o korkunç Minette'in," dedim burun kıvrarak. Minette, Mamé'nin son evcil hayvanıydı, tuvalet kontrolü olmayan bir Siyam kedisi.

Antoine şaşkın şaşkın bana baktı.

"Kedi," diye açıkladım. Bu sefer bunu İngilizce söyledim. Tabii ki *la chatte*'in dişi kedi olduğunu biliyordum ama aynı zamanda kuku anlamına da geliyordu. En son istediğim şey Antoine'ı, değişik anlamlara çekilebilecek lastikli bir kelime karşısında güldürmekti,

Antoine, profesyonel bir gözle keşif yaptı.

Eski model, porselen sigortaları işaret ederek, "Elektrik sistemi çok eski," diye belirtti. "Isıtma sistemi de öyle."

Büyük radyatörler kirden simsiyahtı ve üzerleri kertenkele gibi pul pul olmuştu.

“Mutfakla banyoları da görene kadar bekle,” dedim.

Zoë, “Küvetin ayakları var,” dedi. “Bunları özleyeceğim.”

Antoine, duvarlara vurarak inceledi.

Bana bakarak, “Sanırım sen ve Bertrand burayı tepeden tırnağa yenilemek istersiniz?” diye sordu.

Omuz silktim.

“Tam olarak ne yapmak istediğini bilmiyorum. Burayı almak onun fikriydi. Buraya gelmek konusuna sıcak bakmıyordum, daha pratik bir şey istiyordum, yeni bir şey.”

Antoine gülümsedi.

“Bitirdiğimizde tamamıyla yeni olacak.”

“Belki. Ama benim için her zaman Mamé’nin dairesi olarak kalacak.”

Dokuz ay önce bakımevine taşınmış olmasına rağmen daire hâlâ Mamé’nin izlerini taşıyordu. Eşimin büyük annesi yıllarca burada yaşamıştı. On altı yıl önce ilk karşılaşmamızı hatırladım. Eski usta ressamların fotoğraflarından, gösterişli çerçevelerdeki aile fotoğrafları ile böbürlenen mermer şömineden, aldatıcı sadelikten, zarif mobilyalardan, kütüphane raflarını dolduran sayısız kitaplardan ve zengin kırmızı kadife perde ile örtülmüş muazzam piyanodan çok etkilenmiştim. Güneşli oturma odası, karşı duvarı da saran sarmaşıklardan kalın bir damı olan sakin bir avluya çıkıyordu. Onunla ilk kez tam burada karşılaşmıştık. Kardeşim Charla’nın, “Fransız öpüşü” dediği şeye henüz alışmamış olduğumdan elimi ona acemice uzatmıştım.

Parisli bir kadının elini sıkamazsın, ilk defa tanışıyor olsan bile. Her iki yanağından öpersin.

O zamanlar bunu henüz bilmiyordum.



BEJ YAĞMURLUK giyen adam elindeki listeye tekrar baktı. “Bekle,” dedi. “ Bir çocuk eksik, bir erkek çocuk.”

Çocuğun adını söyledi.

Kızın kalbi duracak gibi oldu. Annesi kızına doğru bir bakış fırlattı. Kız parmağını hızla dudaklarına götürdü. Bu, adamın izlemediği bir hareketti.

Adam, “Çocuk nerede?” diye ısrarla sordu.

Kız bir adım öne çıkarak, ellerini ovuşturdu.

Yerli bir Fransız gibi mükemmel bir Fransızcayla, “Kardeşim burada değil,” dedi. “Ayın başında arkadaşları ile memleketi dolaşmaya gitti.”

Yağmurluklu adam kıza düşünceli bir şekilde baktı. Polise, çenesiyle hızlı bir işaret yaptı.

“Etrafı ara. Hızlı. Belki babası da saklanıyordur.”

Polis, kapıları sert biçimde açarak yatakların altına ve dolapların içine baktı, odalar arasında ağır ağır dolaştı.

O dairenin içinde gürültüyle dolaşırken, diğer adam odanın içini arşınılıyordu. Arkaları dönükken kız annesine anahtarı gösterdi. Papa gelecek ve onu alacak, Papa daha sonra gelecek diye tane tane söyledi. Annesi başıyla onayladı. Pekâlâ, çocuğun nerede olduğunu anlamış görünüyordu. Annesi suratını astı; eliyle anahtar işareti yaparak, baba için anahtarı nereye bırakacaksın, nerede bulacağını nasıl anlayacak? diye sorar gibi yaptı. Adam hızlıca arkasını dönerek onlara baktı. Annesi donup kaldı. Kız korkuyla titredi.

Adam bir müddet gözünü onlara dikti, sonra birdenbire pencereyi kapattı.

“Lütfen,” dedi annesi, “içerisi çok sıcak.”

Adam gülümsedi. Kız bundan daha çirkin bir gülüş görmediğini düşündü.

“Kapalı tutuyoruz, Madame,” dedi adam. “Bugün erken saatlerde bir hanım çocuğunu pencereden fırlattı ve kendisi de arkasından atladı. Bunun tekrar olmasını istemeyiz.”

Annesi bir şey söylemedi, korkudan donup kalmıştı. Kız adama kötü kötü baktı, nefret ediyordu, adamın her bir santimetresinden nefret ediyordu. Kırmızı yüzünden, parlayan dudaklarından tiksiniyordu. Gözlerinde soğuk, ölümcül bir bakış vardı. Bacakları iki yana açık, şapkası öne düşmüş, tombul elleri arkasında kenetlenmiş bir halde duruyordu.

Bütün gücüyle adamdan nefret ediyordu, hayatında bugüne kadar kimseden nefret etmediği kadar, kendisine çok kötü şeyler fısıldayan, nefesinin altında, annesinin ve babasının aksanıyla ilgili çok kötü şeyler fısıldayan okuldaki muzır çocuk Daniel'den ettiğinden daha fazla nefret ediyordu.

Polisin devam eden gürültülü aramalarına kulak verdi. Çocuğu bulamazdı. Dolap çok zekice saklanmıştı. Çocuk güvendeydi. Onu asla bulamazlardı. Asla.

Polis geri döndü, omuzlarını silkti, başını salladı.

“Burada kimse yok,” dedi.

Yağmurluk giyen adam annesini kapıya doğru itti. Dairenin anahtarlarını istedi. Kadın sessizce anahtarları ona verdi. Sırayla merdivenlerden indiler, inmeleri annesinin taşıdığı çantalar ve bohçalar nedeniyle yavaş oluyordu. Kız süratle düşünüyordu, anahtarı babasına nasıl verecekti? Nereye bırakmalıydı? Kapıcıya mı? Acaba bu saatte uyanık mıydı?

Garip, kapıcı uyanıktı ve kapının arkasında bekliyordu. Yüzünde garip, şeytanî bir zevk ifadesi vardı. Kız, onun neden böyle görüldüğünü merak etti, Neden annesine veya kendisine bakmamıştı, sanki onları hiç görmemiş gibi, sadece adamlara bakmıştı. Annem bu kadına karşı her zaman nazik davranmıştı; zaman zaman kapıcının çocuğu Suzanne'e bakmıştı, sık sık mide

ağrılarından kıvranırdı; böyle zamanlarda anneme gelirler o da sabırla, durmadan kendi ana dilinde şarkılar söylerdi, bebek de buna bayılır huzur içinde uykuya dalarlardı.

Polis, “Baba ve oğlu nerede?” diye sordu ve dairenin anahtarlarını ona verdi.

Kapıcı omuzlarını silkti. Hâlâ kıza ve annesine bakmıyordu. Kızın hoşuna gitmeyen şekilde anahtarları açgözlülükle cebine kaydırıldı.

“Son zamanlarda kocayı görmedim,” dedi. “Belki bir yere saklanmıştı. Çocukla birlikte. Mahzenlere, üst kattaki servis odalarına bakabilirsiniz. Size gösterebilirim.”

Beşikteki çocuk ağlamaya başladı. Kapıcı omuz hizasından arkasına baktı.

Yağmurluk giyen adam, “Zamanımız yok. Hareket etmeliyiz. Gerekirse bir daha geliriz,” dedi.

Kapıcı inleyen bebeğin yanına gidip onu göğsüne yasladı. Yandaki binada başka ailelerin bulunduğunu bildiğini söyledi. Kız onun sanki ağza asla alınmayacak o kötü kelimelerle küfür ediyormuşçasına nefretle isimlerini söylediğini düşündü.



BERTRAND SONUNDA TELEFONU KAPATIP ilgisini bana yöneltti. Şu karşı konulmaz sırtışlarından birini bahşetti bana. Nasıl böyle dayanılmaz çekicilikteki bir kocaya sahip olduğumu bilmem kaçınıcı defa daha merak ettim. Yıllar önce, Fransa Alpleri'nde, Courchevel'de kayak yaparken tanıştığımızda ince ve çocuksu bir hali vardı. Artık, kırk yedi yaşında, daha iri ve daha kuvvetliydi; her yanından erkeklik, Fransızlık ve kalite akıyordu. O, nezaket ve kuvvetle olgunlaşan iyi bir şarap gibiydi, ben ise Charles Nehri ile Seine arasında bir yerlerde gençliğimi yitirmiş gibi hissediyordum ve orta yaşlarımda çiçek açacağa da benzemiyordum. Gümüş saçlar ve çizgiler Bertrand'ın güzelliğinin ışıltısını artırsa da benimkinin ışıltısını azalttığından emindim.

Ortağının ve kızımızın bakışları altında umursamaz, sahiplenici bir el hareketiyle popomu elleyip, "Evet, muhteşem değil mi?" dedi.

Zoë, "Muhteşem," diye tekrarladı. "Antoine da şimdi bize her şeyin yeniden yapılması gerektiğini söylüyordu. Bu bir yıl daha taşınmayacağız anlamına geliyor."

Bertrand güldü. Şaşılacak derecede bulaşıcı bir gülüştü bu, sırtları sesi ile saksafon arası bir geçiş. Kocamın problemi buydu. İnsanı sarhoş eden cazibesi. Onu köküne kadar kullanmaya da bayılırdı. Bunu kimden miras almış olduğunu hep merak etmişimdir. Anne ve babası, Colette ve Edouard'dan mı? Son derece zeki, kibar ve kültürlüydüler. Ama çekici değillerdi. Kız kardeşleri Carla ve Laure? Onlar da akıllı, uslu, görgülüydüler ama sadece kendilerini mecbur hissettikleri zaman gülerlerdi. Galiba Mamé'ye çekmişti. Asi, kavgacı Mamé'ye.

Bertrand, "Antoine çok kötümser," diyerek güldü. "En kısa zamanda taşınırız. Yapılacak çok iş olacak, ama biz en iyi ekibi getireceğiz."

Yerleri gıcırdayan uzun koridor boyunca aşağıya doğru onu takip ettik, sokağa açılan yatak odalarını gezdik.

Bertrand, "Bu duvar kalkmalı," diye açıklayarak gösterdi, Antoine da onayladı. "Mutfağı biraz daha yaklaştırmalıyız. Aksi takdirde Miss Jarmond bunu kullanışlı bulmaz."

Kelimeyi, bana muzırca göz kırpıp havada tırnak işaretleri yaparak İngilizce söylemişti.

Antoine, "Epey büyük bir daire," dedi. "Kocaman."

Bertrand, "Şimdi, öyle. Ama eskiden çok daha küçük, çok daha mütevazıydı," dedi. "O zamanlar büyük anne ve büyük babam için zor zamanlarmış. 60'lı yıllara kadar büyük babam iyi para kazanamamış, sonra girişin karşısındaki daireyi almış ve birleştirmiş."

Zoë, "O zaman Grand-père³ çocukken bu küçük kısımda yaşamış?" dedi.

Bertrand, "Doğru," dedi. "Buraya kadar olan alanda yaşamış. Orası ebeveynlerin odasıymış, o da burada uyurmuş. Odası çok daha küçükmüş."

Antoine duvarlara düşünceli düşünceli vurdu.

Bertrand, "Evet ne düşündüğünü biliyorum," diyerek güldü. "Bu iki odayı birleştirmeyi istiyorsun, doğru mu?"

"Doğru," diyerek onayladı.

"Fena fikir değil. Üzerinde çalışılması gerekir. Burada hileli bir kısım var, sonra gösteririm. Kalın lambri kaplanmış. İçinden borular ve birtakım şeyler geçiyor. Görüldüğü kadar basit değil."

Saatime baktım. İki otuz.

"Gitmeliyim, Joshua ile toplantım var," dedim.

Bertrand, "Zoë'i ne yapalım," diye sordu.

Zoë gözlerini devirdi.

"Mesela otobüsle Montparnasse'a dönebilirim."

Bertrand, "Okul ne olacak?" diye sordu.

Zoë yine gözlerini devirdi.

"Papa! Bugün çarşamba. Çarşamba öğleden sonraları okul yok."

Bertrand kafasını kaşıdı.

"Bizim zamanımızda..."

Zoë, "Perşembe günleri okul yoktu," diye söylendi.

"Tuhaf Fransız sistemi," deyip iç geçirdim. "Üstüne üstlük cumartesi sabahı da okul var!"

Antoine da benimle aynı fikirdeydi. Onun oğulları, cumartesi sabahları ders yapılmayan özel bir okula gidiyordu. Fakat Bertrand, ailesi gibi, Fransız devlet okullarının vefalı taraftarlarından idi. Ben Zoë'i, Paris'te birkaç tane olan çift lisanlı okullardan birine yollamak istedim, fakat Tézac kabilesi hiçbirini istemedi. Zoë bir Fransız'dı ve Fransa'da doğmuştu. Bir Fransız okuluna gidecekti. Şu anda da, Lüksemburg bahçesinin yakınındaki Montaigne Lisesi'ne gidiyordu. Tézac'lar Zoë'in annesinin bir Amerikalı olduğunu unuttuyorlardı. Çok şükür ki Zoë'in İngilizcesi mükemmeldi. Onunla başka bir dilde konuşmadım, o da sık sık Boston'a ailemi ziyarete gitti. Yazlarının çoğunu, Long Island'da kardeşim Charla ve ailesi ile geçirdi.

Bertrand bana döndü. Gözlerinde o küçük ışıltı vardı, ihtiyatlı olmamı gerektiren, ya çok komik ya da çok zalim veya her ikisi de olabilirdi. Antoine da belli ki bunun ne demek olduğunu biliyordu, uysal bir şekilde markalı püsküllü makosen ayakkabısı ile hırıl hırıl uğraşmasından anlamıştım.

Bertrand kusursuz dişlerini göstere göstere, "Ah evet, Miss Jarmond'un, bizim okullarımız, hastanelerimiz, sonsuz boykotlarımız, uzun tatillerimiz, kanalizasyon sistemimiz, posta hizmetlerimiz, televizyonumuz, kaldırımlardaki köpek pisliklerimiz hakkında ne düşündüğünü biliyoruz," dedi. "Bunları defalarca, defalarca duyduk, duymadık mı? Amerika'da olmak isterim, Amerika'da her şey temiz, Amerika'da herkes köpeğinin pisliğini topluyor!"

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>
Zoë, elimi tutarak, "Papa, kes artık, kabalık ediyorsun!" dedi.



KIZ, DIŞARIDA, pijamalarıyla pencereden sarkan komşusunu gördü. İyi bir adamdı, müzik öğretmeni idi. Keman çalardı ve kız onu dinlemekten çok hoşlanırdı. Avlunun karşı tarafından o ve kardeşi için sık sık çalardı. “*Sur le pont d’Avignon*” ve “*À la claire fontaine*” gibi Fransız şarkıları, ayrıca anne ve babasının memleketinden şarkılar... Bu şarkılarla şen şakrak dans ederlerdi; annesinin terlikleri ahşap zeminde kayar, babası annesini başları dönene kadar döndürür dururdu.

“Ne yapıyorsunuz? Onları nereye götürüyorsunuz?” diye seldi.

Sesi, bebeğin ağlamasını bastırarak avluda çınladı. Yağmurluklu adam ona cevap vermedi.

Komşu, “Bunu yapamazsınız,” dedi. “Onlar dürüst, iyi insanlar! Bunu yapamazsınız!”

Sesine, kepenkler açıldı, perdelerin arkasındaki yüzler dışarı baktı.

Ancak kız kimsenin hareket etmediğini, kimsenin bir şey demediğini fark etti. Sadece seyrettiler.

Annesi birdenbire donup kaldı, sırtı hıçkırıklarla sarsılıyordu. Adamlar onu dürttüler.

Komşular sessizce seyrettiler. Müzik öğretmeni bile sessiz kaldı.

Ansızın annesi dönerek, ciğerlerinin en yüksek perdesinden bağırdı. Üç kere kocasının ismini haykırdı.

Adamlar onu kollarından kavrayarak, kabaca sarstılar. Çantalarını ve bohçalarını düşürdü. Kız onları durdurmaya çalıştı ancak onu da kenara ittiler.

Kapıda bir adam belirdi, buruşuk giysiler içinde zayıf bir adam, tıraşsız bir çenesi, kırmızı, yorgun gözleri vardı. Avludan dimdik yürüyerek geçti.

Adamların yanına gelince kim olduğunu söyledi. Kadıninki gibi koyu bir aksanı vardı.

“Beni de ailemle birlikte alın,” dedi.

Kız elini babasının eline kaydırды.

Güvende olduğunu düşündü. Annesi ve babasıyla güvendedi. Bu çok uzun sürmeyecekti. Bu Fransız polisiyi, Almanlar değildi. Hiçbiri onlara zarar vermeyecekti.

Çok geçmeden evlerine geri döneceklerdi ve annesi onlara kahvaltı hazırlayacaktı. Küçük çocuk da saklandığı yerden dışarı çıkacaktı. Babası yine yolun aşağısındaki ustabaşı olarak çalıştığı, arkadaşları ile kemerler, çantalar, cüzdanlar yaptığı büyük depoya gidecek ve her şey eskisi gibi olacaktı. Her şey tekrar güvenli olacaktı.

Dışarıda gün ışıyordu. Dar sokak boştu. Kız arkasında kalan binaya, pencerelerdeki sessiz yüzlere, küçük Suzanne’i okşayan kapıcıya baktı.

Müzik öğretmeni veda eder gibi kafasını kaldırdı.

Kız gülerек ona el salladı. Her şey iyi olacaktı. O geri dönecekti, hepsi geri dönecekti.

Ama babası üzgün görünüyordu.

Yüzünde çaresizliğin sessiz gözyaşları ve kızın anlayamayacağı utanç vardı.



BERTRAND, "KABA MI? ANNEN BUNA BAYILIR," diyerek kıkırdadı, Antoine'a göz kırptı. "Öyle değil mi, sevgilim? Öyle değil mi *chérie*?"

Oturma odasının içinden döne döne geçerek, *Batı Yakasının Hikâyesi*'nin ritminde parmaklarını şaklattı.

Antoine'ın karşısında, kendimi salak, aptal hissettim. Bertrand beni iğneleyici, ön yargılı, Fransızları sürekli eleştiren bir Amerikalı olarak göstermekten neden bu kadar zevk alıyordu. Peki ben neden orada durup bunu yapmasına izin veriyordum? Olanlar bir noktaya kadar komikti. Evliliğimizin başlangıcında Amerikalı ve Fransız arkadaşlarımızı kahkahaya boğan klasik bir şakaydı bu. Başlangıçta.

Her zamanki gibi gülümsedim. Ancak gülüşüm bugün biraz sertçeydi.

"Son zamanlarda Mamé'yi gördün mü?" diye sordum.

Bertrand bir şeylerin ölçüsünü almakla meşguldü.

"Ne?"

"Mamé," dedim sabırla. "Herhalde seni görmek ister. Daire hakkında konuşmak için."

Göz göze geldik.

"Zamanım yok, *amour*. Sen gitsen?"

Yalvaran bakışlar.

"Bertrand, ben her hafta gidiyorum, biliyorsun."

İç geçirdi.

"O *senin* büyük annen," dedim.

“Ama seni seviyor, *l’Américaine*,” diyerek sırttı. “Tabii ben de, *bébé*.”

Gelip dudaklarımdan yumuşakça öptü.

Amerikalı.

Mamé, onca yıl önce, bu odada, kara kara düşünen, gri irisleriyle bakarak, “Demek Amerikalı sensin,” demişti. *L’Américaine*. Kat kat buklelerim, spor ayakkabılarım ve sağlıklı gülüşümle nasıl da Amerikalı hissediyordum kendimi. Dimdik sırtı, aristokrat burunu, kusursuz bukleli saçları ve zeki gözleri ile yetmiş yaşındaki o kadının ise nasıl da katıksız bir Fransız’dı. Her şeye rağmen ben Mamé’yi başından beri sevmiştim. Gırtlaktan gelen, ürkütücü gülüşünü. Yavan espri anlayışını.

Kabul etmeliydim ki, bugün bile onu, Bertrand’ın, yirmi beş yıldan beri Paris’te yaşamama, oğulları ile on beş yıldır evli olmama ve ilk torunları Zoë’i doğurmama rağmen, bana, kendimi hâlâ “Amerikalı” hissettiren ebeveynlerinden daha çok sevdim.

Aşağıya doğru inerken, asansörün aynasındaki sevimsiz yansıma ile tekrar yüzleşince, Bertrand’ın iğneleyici laflarına gereğinden fazla tahammül etmiş olduğumu ve her zaman ona yalnızca iyi niyetle omuz silkererek tepki vermiş olduğumu fark ettim.

Bugün, bilinmeyen bir nedenle, ilk defa, yeteri kadar tahammül etmiş olduğumu hissettim.



KIZ, AİLESİNE YAKIN DURUYORDU. Oturdıkları caddeyi yol boyunca yürüdüler, bej yağmurluklu adam acele etmelerini söylüyordu. Kız, nereye gittiklerini merak ediyordu. Neden bu kadar acele ettiriyorlardı? Büyük bir garajın içine girmeleri söylendi. Yolu tanıdı, burası yaşadıkları yerden, babasının çalıştığı yerden çok uzakta değildi.

Garajda, adamlar, yağlı mavi tulumlarla motorlara doğru eğilmişlerdi. Adamlar sessizce onlara baktı. Hiç kimse bir şey söylemedi. Sonra kız büyük bir grup gördü, ayaklarının altında çantalar ve sepetlerle garajda duruyorlardı. Çoğunun kadın ve çocuk olduğunu fark etti. Bazılarını çok az tanıyordu. Hiç kimse birbirine el sallamaya veya merhaba demeye cesaret edemiyordu. Bir müddet sonra, iki polis görüldü. İsimleri okudular. Kızın babası isimleri okununca elini kaldırdı.

Kız etrafına bakındı. Okuldan tanıdığı bir çocuğu gördü, Leon. O da yorgun ve korkmuş görünüyordu. Kız ona gülümsedi, ona her şeyin iyi olduğunu, çok yakında eve gidebileceklerini söylemek istedi. Bu uzun sürmeyecekti, yakında geri gönderileceklerdi. Fakat Leon, ona sanki deliymiş gibi boş boş bakıyordu. Ayaklarına baktı, yanakları kızarmıştı. Belki her şeyi yanlış anlamıştı. Kalbi küt küt atıyordu. Belki işleri onun düşündüğü gibi gitmeyecekti. Kendini saf, aptal ve toy hissetti.

Babası ona doğru eğildi. Tıraşsız çenesi kızın kulağını gıdıkladı. Kızın ismini söyledi. Kardeşi neredeydi? Kız ona anahtarını gösterdi. Kendinden gurur duyarak, küçük kardeşinin gizli bölmede güvende olduğunu fısıldadı.

Babasının gözleri garip bir şekilde irileşti. Kızın kolunu kavradı. Kız, "Ama her şey yolunda," dedi, "o iyi olacak. Orası derin bir kabin, nefes almasına yetecek kadar hava var. Suyu ve el feneri var. O iyi olacak, Papa." "Anlamıyorsun," dedi babası, "anlamıyorsun." Üzülerek, babasının gözlerinin yaşlarla dolduğunu gördü.

Babasının kolunu çekiştirdi. Onu ağlarken görmeye dayanamayacaktı.

"Papa," dedi, "eve döneceğiz değil mi? İsimlerimiz okunduktan sonra eve döneceğiz?"

Babası gözyaşlarını sildi. Aşağıya doğru, kıza baktı. Korkunç, üzgün gözler; kız babasına bakmaya dayanamadı.

"Hayır," dedi. "Geri dönmeyeceğiz. Geri dönmemize izin vermeyecekler."

Kız soğuk ve korkunç bir şeyin vücudundan süzüldüğünü hissetti. Gecenin yarısında, duymuş olduklarını, kapının arkasından ebeveynlerinin yüzlerinin görünüşünü, korkularını, ızdıraplarını bir kez daha hatırladı.

"Ne demek istiyorsun, Papa? Nereye gidiyoruz? Neden eve geri dönmeyeceğiz? Söyle bana! Söyle!"

Son kelimeleri neredeyse haykırıyordu.

Babası aşağıya ona doğru baktı. Adını yumuşakça tekrar söyledi. Gözleri hâlâ ıslaktı, kirpikleri yaştan çivi gibi olmuştu. Elini kızın ensesine koydu.

"Cesur ol tatlım. Olabildiğince cesur ol."

Ağlayamazdı. Korkusu o kadar büyüktü ki, başka ne var ne yok yutuyordu; içindeki her duyguyu sanki bir canavar gibi, kuvvetli bir süpürge gibi içine çekiyordu.

"Ama ona geri döneceğime söz verdim, Papa. Söz verdim."

Babasının tekrar ağlamaya başladığını gördü, onu dinlemeyecekti. Kendi üzüntüsünü, kendi korkusuna sarmıştı.

Hepsini dışarı gönderdiler. Cadde boştu, kaldırımlar boyunca otobüsler sıralanmıştı. Annesi ve kardeşiyle şehir merkezine gitmek üzere bindikleri, her zamanki sıradan otobüslerdendi; basit, her günkü yeşil ve beyaz, arkada platformu olan otobüslerden.

Otobüslere binmeleri emredildi ve birbirlerinin üzerine itildiler. Tekrar yeşil-gri üniformalara, korkmaya başladığı kaba ve

gırtlaktan gelen konuşmaya baktı. Fakat bunlar sadece polistiler. Fransız polisi.

Otobüsün tozlu camından, onlardan birini, genç kızıl saçlı olanı tanıdı, okuldan eve dönüşte karşıdan karşıya geçmesine sık sık yardımcı olurdu. Dikkatini çekmek için cama vurdu. Polis, kızla göz göze gelir gelmez hemen bakışlarını kaçırdı. Utanmış, hatta rahatsız olmuş gibiydi. Kız nedenini merak etti. Hep birlikte otobüslerin içine tıkıştırıldıkları sırada karşı koyan bir adam polisler tarafından feci şekilde itilip kakıldı. Polisin biri, bağıra bağıra, kaçmaya kalkışacak olan olursa silahla vuracağını söyledi.

Kız ilgisizce binaları, bir bir geçen ağaçları izledi. Sadece boş evde, onu bekleyen dolaptaki kardeşini düşünebiliyordu. Bir köprüden geçtiler, Seine'in parıltısını gördü. Nereye gidiyorlardı? Babası bilmiyordu. Hiç kimse bilmiyordu. Hepsi çok korkmuşlardı.

Şiddetli gök gürültüsü herkesi şaşırttı. Yağmur çok şiddetli yağmaya başladı, öyle ki otobüs durmak zorunda kaldı. Kız, otobüsün tavanına değen yağmur damlalarını dinledi. Çok uzun sürmedi. Sonunda otobüs yoluna devam etti, tekerlekler parlayan parke taşlar üzerinde tıslamaya başladı. Güneş çıktı.

Otobüs durdu ve bohçalar, bavullar ve ağlayan çocuklarla yüklü herkes indi. Kız, bu caddeyi tanıımıyordu. Buraya daha önce hiç gelmemişti. Yolun sonunda, köprüden geçen *métroyu* gördü.

Kocaman soluk renkli bir binaya yönlendirildiler. Büyük koyu renk harflerle üzerinde bir şeyler yazılmıştı ama ne olduğunu çıkaramadı. Bütün caddenin kendi ailesine benzer ailelerle dolu olduğunu ve polis tarafından azarlandıklarını gördü. Yine Fransız polisiydi.

Babasının eline yapışmış vaziyette itilip kakılarak dev alana sürüklendi. İnsan kalabalıkları alanın ortasına ve galerilerdeki sert demir bankların üzerine yığılmıştı. Kaç kişi olduklarını bilmiyordu. Yüzlerce. İçeriye akan daha başkaları da vardı. Kız, başını kaldırıp kubbeye benzeyen kocaman bacaya baktı. Acımasız güneş ışınları bacanın üzerinde parlıyordu.

Babası onlara oturmaları için bir yer buldu. Yavaş yavaş sayıları artan insan kalabalığının yoğunlaştığını izledi. Binlerce insan sesinin kesintisiz uğultuları, çocukların vızıltıları ve kadınların

inlemesinden oluşan gürültü gittikçe artıyordu. Güneş gökyüzünde yükseldikçe ısı dayanılmaz bir hal alıyor ve daha boğucu oluyordu. Yerleri gittikçe daralıyordu. Üst üste yığılıyorlardı. Kız, kızarmış yüzler ve korku dolu gözlerle bakan adamları, kadınları ve çocukları izledi.

"Papa," dedi, "burada daha ne kadar kalacağız?"

"Bilmiyorum canım."

"Neden buradayız?"

Elini gömleğinin üstüne işlenmiş olan sarı yıldızın üstüne koydu.

"Bu yüzden, değil mi?" dedi. "Buradaki herkeste bundan var."

Babası üzüntüyle gülümsedi.

"Evet, bu yüzden," dedi.

Kız kaşlarını çatı.

"Bu adil değil, baba. Hiç adil değil," diye tısladı.

Kızına sarıldı ve ismini yumuşakça tekrarladı.

"Evet, benim sevgili kızım, haklısın. Bu adil değil."

Kız adamın karşısına oturdu, yanağı ceketin üstüne işlenmiş yıldızla yaslandı.

Bir ay kadar önce, annesi bütün kıyafetlerine yıldızları işlemişti. Erkek kardeşininkiler hariç ailenin bütün kıyafetlerine. Bundan önce, kimlik kartlarına Yahudi damgası basılmıştı. Sonra da, yapmaları birdenbire yasaklanan şeyler geldi; parkta oynamak, bisiklete binmek, sinemaya, tiyatroya, restorana, yüzme havuzuna gitmek, kütüphaneden kitap almak.

Her tarafakonulduğu anlaşılan işaretler görmeye başlamıştı: YAHUDİLERE YASAK. Babasının çalıştığı deponun kapısında YAHUDİ FİRMASI yazılı bir kart vardı. Annesi, öğleden sonra, saat dörtten sonra alışveriş yapmak zorundaydı, karneye bağlandığı için de o saatte dükkânlarda bir şey kalmamış olurdu. Metronun en son vagonunda gitmek zorundaydılar. Sokağa çıkma yasağında evde olmaları ve sabaha kadar evden ayrılmamaları gerekirdi. Ne yapmaya izinleri vardı? Hiçbir şey. Hiçbir şey, diye düşündü.

Haksızlık. Büyük haksızlık. Neden? Neden onlar? Bütün bunlar neden? Birden, hiç kimsenin bunları ona açıklayamayacağını anladı.



JOSHUA, TOPLANTI ODASINA GELMIŞTİ. O sevdiği, hafif kahvesini içiyordu. İçeri telaşla girdim, fotoğraf direktörü Bamber ile makale editörü Alessandra'nın arasında oturdum.

Oda, vızır vızır işleyen Marbeuf Caddesi'ne bakıyordu, Champs-Élysées'den bir taş atımı kadar uzaktaydı. Burası Paris'in en sevdiğim bölgesi değildi –çok kalabalık, çok şatafatlıydı– ama buraya her gün gelmeye ve bulvar boyunca, hangi mevsim olursa olsun günün her saatinde turistlerle dolu büyük, tozlu kaldırımlarda yürümeye alışmışım.

Son altı yıldır, *Seine Scenes* isimli haftalık Amerikan dergisinde yazıyordum. İnternetin yanı sıra basılı yayın da yapıyorduk. Paris'e yerleşmiş Amerikalı izleyiciler için ilginç gelebilecek her olayı kaydediyordum. Sosyal ve kültürel hayattan –gösteriler, sinemalar, restoranlar, kitaplar– gelecekteki Fransız başkanlık seçimine uzanan “yöresel renkler” de vardı bunun içinde.

Aslında zor bir işti. Teslim günleri çok önemliydi. Joshua tiran gibiydi. Onu severdim ama o bir tirandı. O, özel yaşama, evliliğe ve çocuklara çok az saygısı olan patron tipi idi. Birisi hamile kalırsa o yok sayılırdı. Birinin çocuğu hastalansa ona kötü kötü bakılırdı. Ancak keskin gözlere, mükemmel bir başyazarlık ve Allah vergisi, esrarengiz bir zamanlama yeteneğine sahipti. Onun karşısında hepimiz saygıyla eğilirdik. Arkasından konuşabilirdik yalnızca, ama nafile uğraşırdık. Ellilerinde, son on yılını Paris'te geçirmiş bir New York'lu olan Joshua, yanıltıcı şekilde sakın görünüyordu. Uzunca bir yüzü, aşağıya sarkık gözleri vardı. Ama ağzını

açtığı anda hükmederdi. Herkes onu dinlerdi. Kimse onun sözünü kesmezdi.

Bamber, yaklaşık otuz yaşlarında bir Londralıydı. Boyu 1.80'in üzerinde, mor çerçeveli gözlük takan, orasında burasında piercingi olan ve saçını marmelat rengine boyayan biriydi. Benim dayanılmaz bulduğum İngiliz espri anlayışını Joshua pek anlamazdı. Bamber'e karşı zaafım vardı. İhtiyatlı ve uzman bir iş arkadaşıydı. Joshua'nın morali bozuk olduğunda, öfkesini üstümüze kustuğu zamanlarda mükemmel bir destek olurdu. Bamber çok değerli bir müttefikti.

Alessandra, yarı İtalyan, ipek tenli ve korkutucu boyutlarda hırslı biriydi. Parlak bukleleri ve erkeklerin başını döndüren sabah çiği yemiş kiraz gibi nemli dudakları olan tatlı bir kızdı, Onu sevip sevmediğime bir türlü karar verememişimdir. Benim yarı yaşımda olmasına ve isminin künyede benimkinden sonra geliyor olmasına rağmen benimle aynı parayı alıyordu.

Joshua gelecek sayılarla ilgili çizelgeler üzerinden geçti. Başkanlık seçimleri ile ilgili, Jean-Marie Le Pen'in ilk turda aldığı tartışmalı zaferinden bu yana çıkan çok güçlü bir yazı vardı. Bu yazı için çok gönüllü değildim ve yazı Alessandra'ya verildiğinde gizli bir memnuniyet duydum.

Joshua, gözlüklerinin üstünden bakarak bana, "60. Yıl Anma Töreni sizin caddenin üzerinde olacak," dedi.

Boğazımı temizleyerek, "Ne dedi," dedim, çünkü kulağıma vel-deef gibi bir şey gelmişti.

Zihnim kararmıştı.

Alessandra bana küçümser bir edayla baktı.

"16 Temmuz 1942? Sana bir şey hatırlatmıyor mu?" Bazen, bugün yaptığı gibi her şeyi bilir edasıyla küçümser konuşmasından nefret ediyordum.

Joshua devam etti.

"Vélodrome d'Hiver'deki büyük temerküz. Vel' d'Hiv', bunun kısaltılmış şeklidir. Burası çok meşhur motosiklet yarışlarının yapıldığı kapalı bir stadyumdur. Binlerce Yahudi ailesi dehşet verici şartlar altında burada günlerce kapalı tutuldular. Daha sonra da Auschwitz'e, gaz odalarına gönderildiler.

Hafızamda bir ışık yanmıştı.

Joshua'ya bakarak, "Evet," dedim ciddiyetle. "Peki, ya sonra?" Omuzlarını silktilti.

"İşe, Vel' d'Hiv'den hayatta kalanları veya şahit olanları bularak başlayabilirsin. Sonra da tam olarak anma törenini araştır, kim, nerede, ne zaman organize ediyor. Ve gerçekler. Tam olarak ne oldu. Biliyorsun, çok hassas bir konu olacak. Fransızlar, Vichy, Pétain ve bunun gibi konulardan konuşmaktan pek hoşlanmıyorlar. Bu, fazla gururlanacakları bir şey değil."

Alessandra, daha hafif küçümsemeyle, "Sana yardım edebilecek biri var," dedi. "Franck Lévy. Soykırım'dan sonra Yahudilerin, ailelerini bulmalarına yardım eden en büyük birliği kurmuştu."

"Onu daha önce duymuştum," diyerek ismini not ettim. Biliyordum. Franck Lévy, halkın tanıdığı bir kişiydi. Çalınmış Yahudi malları ve Yahudilerin kampa gönderilişlerinde yaşanan dehşetle ilgili makaleler yazmış, konferanslar vermişti.

Joshua kahvesinden bir yudum aldı.

"Sulu gözlülüğe gerek yok, duygusallığa yer yok, sadece gerçekler. Tanıklıklar ve..." diyerek Bamber'e baktı, "güzel, çarpıcı fotoğraflar. Eski dokümanlara da bak. Göreceğin gibi, çok fazla malzeme yok ama Lévy sana yardımcı olabilir."

Bamber "Vel' d'Hiv'e giderek işe başlayacağım," dedi. "Bir gözden geçireyim."

Joshua alaycı alaycı gülümsedi.

"Vel' d'Hiv' artık yok. 59'da yıkıldı."

Bu konuda tek cahil ben olmadığım için memnun olarak, "Neredeydi?" diye sordum.

Alessandra bir kez daha yanıtladı.

"Rue Nélaton. 15. bölge."

Bamber'e bakarak, "Yine de gidebiliriz," dedim. "Belki o cadde de neler olduğunu hatırlayan insanlar vardır."

Joshua omuzlarını silktilti.

"Deneyebilirsiniz dedi. Ancak sizinle bu konuyu konuşabilecek, hayatta kalan çok fazla insan bulabileceğinizi sanmıyorum. Daha önce de söylediğim gibi Fransızlar bu konuda alinganlar, çok hassas

oldukları bir konu bu onlar için. Bütün o Yahudi ailelerini tutuklayanların Fransız polisi olduğunu unutmayın. Naziler değil.”

Joshua'yı dinlerken, Temmuz 1942'de Paris'te olanlar hakkında çok az bilgi sahibi olduğumu fark ettim. Boston'da okulda öğrenmemiştik. Yirmi beş yıl önce Paris'e geldiğimden bu yana bu konu hakkında pek bir şey okumamıştım. Bir sır gibiydi. Geçmişe gömülü bir sır. Hiç kimsenin bahsetmediği bir sır. Bilgisayarın karşısına geçip, internette bu konuyu araştırmak için sabırsızlanıyordum.

Toplantı biter bitmez, kalabalık Marbeuf Caddesi'ne bakan, kuttu gibi ufak ofisime gittim. Sıkışık bir çalışma alanımız vardı. Ancak buna alışmıştım. Beni rahatsız etmiyordu. Evde yazı yazacak bir yerim yoktu. Bertrand yeni dairemizde, bana ait büyük bir oda hazırlayacağına dair söz vermişti. Benim özel ofisim. Nihayet, bu gerçek olamayacak kadar güzeldi.

Bilgisayarımı açtım, internete bağlandım, sonra Google'da dolaştım, “*vélodrome d'hiver vel' d'hiv*” yazdım. Sayısız sonuç çıktı. Çoğu Fransızcadı. Birkaçı çok kapsamlıydı.

Bütün bir öğleden sonrayı okumakla geçirdim, sadece okudum, bilgi depoladım, işgal ve temerküz hakkında çıkan kitapları araştırdım. Kitapların büyük bir kısmının baskısının tükenmiş olduğunu fark ettim. Nedenini merak ettim. Kimse Vel' d'Hiv' hakkında bir şey okumak istemiyordu. Çünkü artık kimsenin umurunda değildi. Birkaç kitapçıya telefon ettim. Kitapları temin etmenin çok zor olacağını söylediler. Onlardan çaba göstermelerini rica ettim.

Bilgisayarı kapattığımda, çok yorulmuş olduğumu hissettim. Gözlerim yanıyordu. Öğrendiğim şeylerle kafam ve kalbim çok ağırlaşmıştı.

Vel' d'Hiv'de kapatılan, yaşları iki ile on iki arasında değişen dört binden fazla Yahudi çocuk vardı. Çocukların çoğu Fransa'da doğmuş Fransızlardı.

Hiçbiri Auschwitz'den geri dönmedi.



GÜN, SONSUZ VE DAYANILMAZ bir şekilde sürüp gidiyordu. Annesine sarılmış olan kız, etrafında akıllarını yitirmekte olan aileleri izledi. Ne yiyecek ne de içecek bir şeyleri vardı. Sıcak boğucuydu. Hava, gözlerine batıp boğazını yakan kuru, tüyüm-sü toz zerrecikleriyle doluydu.

Stadyuma çıkan geniş kapılar kapalıydı. Duvar boyunca asık suratlı polisler, elleri silahlarında, sessizce gözdağı veriyorlardı. Gidecek bir yer yoktu. Yapacak bir şey de. Sadece oturup, bekleyeceklerdi. Neyi bekleyeceklerdi? Onlara, ailesine, bu insan yığınınına ne olacaktı?

Babasıyla, meydanın diğer tarafında tuvaletleri bulmaya çalışmışlardı. Onları hayal edilemez pis bir koku karşıladı. Bu kadar kalabalık için sadece birkaç tuvalet vardı ve bunlar da kısa süre sonra kullanım dışı kalacaktı. Kız tuvalet ihtiyacını gidermek için, dayanılmaz kusma dürtüsüyle mücadele ederek, eli ağzında duvara doğru çömeldi. İnsanlar, utana sıkıla, hayvanlar gibi çömelerek buldukları yere büyük, küçük tuvaletlerini yapıyorlardı. Kız, kocasının paltosunun arkasına saklanmakta olan haysiyetli bir kadın gördü. Başka bir kadın korkudan nefes nefese, elleriyle ağzını ve burnunu kapatmış, titriyordu.

Kız kalabalık arasında babasını takip etti, annesini bıraktıkları yere döndüler. Kalabalık arasında yollarını bulmak zorundaydılar. Koridor bohçalar, çantalar, yataklar, beşikler ile sıkış tıkkış olmuştu; meydan kalabalıktan görünmez haldeydi. Kız, burada kaç kişi olduğunu merak ediyordu. Üstleri başları perişan halde, kir içindeki çocuklar, su için bağırarak koridorda koşuştular.

Hamile bir kadın, sıcak ve susuzluk nedeniyle, avazının çıktığı kadar, hemen oracıkta öleceğini haykırarak bayıldı. Yaşlı bir adam tozlu zemin üzerine yığılıverdi. Morarmış yüzü çarpılmış, seğiriyordu. Kimse kıpırdamadı.

Kız, annesinin yanına oturdu. Kadın sessizleşmişti. Zar zor konuşuyordu. Annesinin elini avuçlarına aldı, annesi bir tepki vermedi. Babası, polisten, karısı ve çocuğuna su istemek için ayağa kalktı. Adam, ters ters, su olmadığını söyledi. Babası, bunun iğrenç bir şey olduğunu, onlara köpek muamelesi yapamayacaklarını söyledi. Polis arkasını döndü.

Kız tekrar, garajda rastlamış olduğu Léon'u gördü. Kalabalık içinde amaçsızca dolaşiyor, büyük kapılara doğru bakıyordu. Onun sarı yıldızını takmadığını fark etti. Sökülüp atılmıştı. Ayağa kalkıp ona gitti. Yüzü acımasızdı. Sol yanağında ve köprücük kemiğinde bir çürük vardı. Kız kendisinin de onun gibi yorgun ve harap görünüp görünmediğini merak etti.

Léon, alçak bir sesle, "Buradan gidiyorum," dedi. "Ailem böyle yapmamı istedi. Hemen."

Kız, "Ama nasıl," diye sordu. "Polis senin geçmene hayatta izin vermez."

Leon, kıza baktı. Kendisiyle aynı yaşta, on yaşındaydı, ama çok daha büyük duruyordu. Çocuklukla ilgisi kalmamıştı.

"Bir yolunu bulacağım," dedi. "Ailem gitmemi istedi, yıldızı onlar çıkardılar. Tek yol bu. Yoksa yolun sonuna geldik demektir. Hepimiz."

Korkunun soğukluğunu tekrar içinde hissetti. Son? Bu çocuk haklı mıydı? Gerçekten bu bir son muydu?

Kıza gözlerini dikip, küçümser bir ifadeyle baktı.

"Bana inanmıyorsun değil mi? Benimle gelmelisin. Yıldızını sök ve hemen şimdi benimle gel. Saklanırsın. Sana bakarım. Ne yapılması gerektiğini biliyorum."

Kız, dolapta onu beklemekte olan kardeşini düşündü. Cebindeki anahtara dokundu. Bu zeki oğlanla, acele gidebilirdi. Kendini ve kardeşini kurtarabilirdi.

Ama kendini böyle bir şeyi tek başına yapamayacak kadar zayıf ve savunmasız hissediyordu. Çok korkmuştu. Hem ailesine...

annesine, babasına, onlara ne olacaktı? Bu çocuk doğruyu mu söylüyordu? Ona güvenmeli miydi?

Léon kızın isteksizliğini hissederek elini kızın koluna koydu.

“Benimle gel,” diye ısrar etti.

Kız, “Bilemiyorum,” diye mırıldandı.

Çocuk geri çekildi.

“Ben kararımı verdim. Gidiyorum. Allahısmarladık”

Kız onun girişe doğru, kenar kenar gidişini izledi. Polis bir sürü insanı içeriye alıyordu; sedyelerde ve tekerlekli sandalyelerde ki yaşlı adamları, burunlarını çekerek ağlayan sayısız çocuğu ve gözü yaşlı kadını. Léon’un kalabalığın içinden kayarak tam zamanını kollayışını izledi.

Bir noktada, polis onu yakasından tutarak, arkaya fırlattı. Leon kıvrak ve hızlı hareketlerle ayağa kalktı ve bir yüzücünün ustaca akıntıyla boğuştuğu gibi kapıya doğru ilerledi. Kız onu izliyordu, etkilenmişti.

Annelerden oluşan bir grup kadın, çocukları için su talep etmek üzere girişe doğru akın ettiler. Polis bir an şaşkınlıktan ne yapacağını bilemedi. Kız, çocuğun karışıklığın arasından kolayca, bir şimşek hızıyla yok olduğunu gördü. Gitmişti.

Kız, ailesinin yanına döndü. Akşam yavaş yavaş çökmeye başlamıştı, böylece kız da, oraya kapatılmış binlerce insanla birlikte, onu paniğe düşüren, kontrolü dışında, canavarlaşarak büyümekte olan, çıplak ve mutlak umutsuzluğu iliklerine kadar hissetti.

Kız, kokuyu, tozu, sıcaklığı ve ızdırap feryatlarını, büyüklerin göz yaşlarını, çocukların sızlanmalarını görmemek, duymamak için gözlerini, kulaklarını, burnunu kapatmak istedi ama beceremedi.

Sadece, sessiz ve çaresizce seyredebildi. Çatı penceresinin yakınlarında bir yerde gruplar halinde oturanlar arasında bir kargaşa olduğunu fark etti. Kalpleri burkan bir feryat, balkonlar üzerinden aşağıya uçan giysiler ve meydanın zeminine sert bir düşüş sesi. Aynı anda kalabalıktan yükselen bir iç çekiş.

“Bu neydi?” diye sordu babasına.

Babası, onun kafasını başka yöne çevirdi.

“Hiçbir şey canım, hiçbir şey. Sadece yukarıdan birkaç kumaş parçası düştü.”

Ama o görmüştü. Ne olduğunu biliyordu. Annesi yaşlarında genç bir kadın ve küçük bir çocuktü. Kadın parmaklıklardan çocuğuna sarılmış bir halde atlamıştı.

Oturduğu yerden, kadının kırılıp dökülmüş vücudunu, çocuğun kırılmış, patlamış taze bir domates gibi kanlar içinde kalan kafasını görebiliyordu.

Kafasını öne eğerek ağlamaya başladı.



BROOKLINE, MASS'TEKİ 49 Hayslop Caddesi'nde otururken bir gün Fransa'ya taşınıp bir Fransız'la evleneceğim aklıma gelmezdi. Hayatım boyunca Amerika'da kalacağımı düşünürdüm. On bir yaşındayken, komşumuzun oğlu Evan Frost'a âşıktım. Norman Rockwell tablolarındaki çocuklara benzeyen çilli ve dişleri telli bu çocuğun köpeği Inky'nin, en çok sevdiği şey babamın güzelim çiçek tarlasında zıplayıp oynamaktı.

Babam Sean Jarmond MIT'de öğretim görevlisiydi. Asi bukleleri ve yuvarlak gözlükleriyle şu "deli profesör" takımındandı. Popüler biriydi, öğrencileri onu severdi. Annem ise Miami'den eski bir tenis şampiyonuydu; asla yaşlanmayacak gibi duran sportif, yanık tenli ve incecik bir kadındı. Yoga yapıp sağlıklı beslenirdi.

Pazarları, babam ve komşumuz Bay Frost arasında, Inky'nin babamın laleleri üzerinde koşuşturması konusunda sonu gelmez atışmalar olurdu. Annem de mutfakta ballı kepekli kek pişirip iç geçirirdi. Kavga gürültüden hiç hazzetmezdi. Bu tantanaya hiç aldırış etmeyen küçük kardeşim Charla televizyon odasında *Gilligan's Islands*'ı veya *Speed Racer*'i izleyip metrelerce kırmızı meyan kökü tıkınırdı. En yakın arkadaşım Katy Lacy ile ben de üst katta perdenin arkasından gizli gizli, muhteşem Evan Frost'un, babamı çileden çıkartan simsiyah Labradoru ile oynamasını seyrederdik.

Mutlu ve kötülüklerden uzak bir çocukluğumuz vardı. Ne bir taşkınlık olurdu ne bir olay. Yolun sonundaki Runkle Okulu. Sessiz sakin Şükran günleri. Sımsıcak Noeller. Nahant'ta geçirilen

uzun, miskin yazlar. Huzurlu aylara kavuşan huzurlu haftalar. Korkudan ödümü patlatan tek şey, 5. sınıf öğretmenimiz, kaba-rık saçlı Miss Sebold'un okuduğu Edgar Allan Poe öyküsü Gam-maz Yürek'ti.

Fransa ile ilgili, zamanla artacak olan ilk özlem duygularını, buluş çağına geldiğimde hissettim. Neden Fransa? Neden Paris? Fransızca hep ilgimi çekmişti. Daha yumuşak ve Almancadan, İspanyolcadan veya İtalyancadan daha hissi olduğunu düşünüyordum. Disney karakterlerinden Fransız kokarcası Pepe Le Pew'un taklidini çok güzel yapardım. İçimde büyümekte olan Paris sevdasının, romantizm, incelik ve seksapel gibi tipik Amerikan klişeleriyle bir ilgisi yoktu. Bu daha öte bir şeydi.

Paris'i ilk keşfettiğimde, kentin karışıklıkları beni hızla içine çekti; adi, bayağı muhitler, Haussmann stili, görkemli muhitler kadar cezp etmişti beni. Paradokslarına, sırlarına ve sürprizlerine içim gidiyordu. Kaynaşmam tam yirmi beş yılını aldı ama başardım. Sabırsız garsonlarla ve kaba taksi şoförleri ile geçinmeyi öğrendim. Étoile'in etrafında sinirli otobüs şoförlerinin ve –daha da şaşırtıcı olanı– pırıl pırıl, siyah Minilere binen seçkin ve zarif sarışınların hakaretlerine kulak asmadan araba kullanmayı öğrendim. Küstah kapıcıları, kibirli hanım satıcıları, *blasé*⁴ santral memurlarını ve kendini beğenmiş doktorlarını yola getirmeyi öğrendim. Parislilerin kendilerini, "Işıklar Şehri"nin varoşlarında yaşayanlarını küçümseyerek, dünyanın geri kalanından, özellikle de Nice'ten Nancy'ye kadar olan bölgede yaşayan Fransız vatandaşlarından üstün gördüklerini öğrendim. Fransa'nın geri kalanının, Parislilere "Parisien tête de chien" diye "köpek suratlılar" dediklerini öğrendim. Parislilere pek düşkün olmadıkları açıktı. Paris'i hiç kimse gerçek bir Parisliden daha çok sevmemiştir. Hiç kimse şehriyle gerçek bir Parisli kadar gurur duymamıştır. Hiç kimse onların yarısı kadar kurumlu, mağrur, burnu büyük ama bir o kadar da karşı konulmaz değildir. Paris'i neden bu kadar çok sevmiştim acaba? Belki bana hiç boyun eğmediği için. Ya da baştan çıkartacak kadar

yakınımda gezinse de bana haddimi bildirdiği için. Amerikalı. Her zaman Amerikalı olacaktım. *L'Américaine*.

Zoë'in yaşındayken gazeteci olmak istediğimi biliyordum. İlk olarak okul gazetesinde yazmaya başladım ve bir daha bırakmadım. Boston Üniversitesi'nde İngiliz dili üzerine lisansımı tamamladıktan sonra, yirmi yaşına basar basmaz Paris'e geldim. İlk işim, bir Amerikan moda dergisinde kıdemsiz asistanlıktı. Çok geçmeden bu işi bıraktım. Etek boylarından ve baharın moda renklerinden daha ciddi konular arıyordum.

İlk bulduğum işe girdim. İşim Amerikan TV ağı için basın bültenlerini düzelterek tekrar yazmaktı. Çok iyi para vermiyorlardı, ücret ancak orada kalabilmemi, 18. bölgedeki hayatımı ve daha sonraları çok uzun süreli arkadaş olacağımız iki Fransız eş cinsel Hervé ve Christophe ile paylaşacağım bir yeri finanse etmemi sağlayacak kadardı.

O hafta, Bertrand ile tanışmadan önce yaşamış olduğum Berthe Caddesi'nde, onlarla yemek randevum vardı. Bertrand bana nadiren eşlik ederdi. Zaman zaman onun Hervé ve Christophe'dan neden hoşlanmadığını merak ederdim. Isabelle'in "Çünkü senin sevgili eşin, diğer Fransız burjuvaları, hali vakti yerinde beyefendiler gibi, kadınları homoseksüellere tercih eder, *cocotte*⁵!" diyen baygın sesini, sinsice kıkırdamasını duyar gibi oldum. Evet, haklıydı, Bertrand kesinlikle *hanımlara* düşküncü. Charla'nın deyiimiyle "Yüksek rütbeli."

Hervé ve Christophe, hâlâ eskiden birlikte kaldığımız yerde yaşıyorlardı. Sadece benim odam artık büyük bir elbise dolabıydı. Christophe bir moda kurbanıydı ve bununla da gurur duyardı. Onlarla birlikte yemek yemek çok hoşuma giderdi, her zaman ilginç insanlar bir araya geliyordu; meşhur bir model veya şarkıcı, muhalif bir yazar, cana yakın eş cinsel bir komşu, Amerikalı veya Kanadalı başka bir gazeteci, genç veya yeni işe başlayan editörler. Hervé, uluslararası bir firmada avukat olarak çalışmaktaydı, Christophe ise yoga öğretmeni idi.

Onlar benim gerçek, sevgili dostlarımdı. Dergi kanalıyla veya bebek bakıcılığı ilanı asmak üzere gittiğim Amerikan kolejinde edindiğim Holly, Susannah ve Jan gibi Amerikalı gurbetçi arkadaşlarım da vardı. Zoë'in Salle Pleyel'deki bale derslerinde tanıştığım Isabelle gibi birkaç Fransız kız arkadaşım da oldu. Ama Bertrand canımı sıktığında, sabah ilk aradığım arkadaşlarım Hervé ve Christophe olurdu. Zoë scooter dan düşüp bileğini kırdığında, hastaneye gelenler onlardı. Doğum günlerimi unutmayanlar da. Hangi filmlerin izleneceğini, hangi plakların alınacağını yine onlar bilirdi. Mum ışığında yenilen şık yemekler her zaman bir keyifti.

Soğutulmuş bir şampanya ile geldim. Hervé, beni kapıda karşılayarak Christophe'un hâlâ duşta olduğunu söyledi. Hervé, kırklı yaşların ortasında, ince, bıyıklı ve güleç yüzlüydü. Fosur fosur sigara içerdi. Onu durdurmak imkânsızdı, bu yüzden onunla uğraşmayı bırakmıştık.

Şampanyayı açmak üzere sigarasını söndürürken, "Güzel ceket," dedi.

Hervé ve Christophe, yeni bir parfüm sürdüğümde, yeni tip makyaj yaptığımda veya yeni bir saç stili denediğimde, her zaman fark ederlerdi. Onlarla birlikteyken, kendimi Paris şıklığını umutsuzca yakalamaya çalışan bir *L'Américaine* gibi hissetmezdim. Kendim gibi hissederdim. Onların bu yönünü çok severdim.

Hervé, "Bu mavi yeşil sana çok yakışmış, gözlerinle uyum sağlamış," dedi. "Nereden aldın?"

"Rennes Caddesi'ndeki H&M'den."

Kadehi ve pembe tarama sürülmüş ekmekleri uzatırken "Mükemmel görünüyorsun. Ev işi nasıl gidiyor?" diye sordu.

"Yapılacak çok iş var. Aylar sürecektir," diyerek iç geçirdim.

"Mimar eşin, heyecanlıdır herhalde."

Yüzümü ekşittim.

"Yorulmak bilmez mi demek istiyorsun?"

Hervé, "Ah," dedi, "başına bela olacak desene."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranney.org>
Şampanyadan bir yudum alırken, "Bildin," dedim.

Hervé, ince çerçevesiz gözlükleriyle bana yakından baktı. Soluk gri gözleri ve komik duran uzun kirpikleri vardı.

“Juju –iyi misin?” diye sordu.

Kocaman gülümsedim.

“Evet, iyiyim.”

İyi falan değildim. Temmuz 1942’de yaşanan olaylar hakkında öğrendiğim son şeyler içimde bir yara açmıştı. İçimin derinliklerinde, konuşulmamış, tekin olmayan bir duyguyu tetiklemişti. Bütün hafta süren, Vel’ d’Hiv’ temerküzünü araştırmaya başladığımdan beri, bir hafta boyunca bu yükü peşimde sürükleyip durmuştum.

Hervé endişeli endişeli, “Kendine bakmıyorsun,” dedi. İnce, beyaz elini dizime koyarak yanıma oturdu. “Bu ifadeyi biliyorum. Bu senin üzgün ifaden. Şimdi bana neler olduğunu anlat.”



ETRAFINDA OLAN BİTENDEN KURTULMANIN tek yolu kafasını bacaklarının arasına alıp, kulaklarını avuçları ile tıkamaktı. Yüzünü bacaklarına doğru sarkıtırken ileri geri hareketler yaptı. Güzel şeyleri düşün, sevdiğin bütün şeyleri, seni mutlu eden şeyleri; hatırlayabildiğin o özel, mucizevî anları düşün. Annesinin onu kuaföre götürüşünü, insanların, kalın telli bal rengi saçlarına yaptıkları iltifatları. Bir gün bu saçlarla gurur duyacaksın, *ma petite!*

Babasının depoda deri işleyişini, ellerinin hızını ve kuvvetini, onun becerisine duyduğu hayranlığı; onuncu yaş gününü ve yeni saati, güzel mavi kutuyu, babasının kendi elleri ile yapmış olduğu deri kayışın yoğun ve sarhoş edici kokusunu ve saatin onu büyüleyen ihtiyatlı tik taklarını hatırladı. Nasıl da gururlanmıştı. Ama annesi, okula giderken saati takmasını söylemişti. Kırabilir ya da kaybedebilir diye. Sadece en yakın arkadaşı Armelle görmüştü saatini. Ve çok kıskanmıştı!

Acaba Armelle şimdi neredeydi? Hemen yolun aşağısında yaşıyordu. Aynı okula gidiyorlardı. Ama Armelle, okul tatilinin başında şehri terk etmişti. Ailesi ile birlikte, güneyde bir yere gitmişlerdi. Ortada tek bir mektup vardı, hepsi o. Armelle, ufak tefek, kızıl saçlı ve çok zeâî bir kızdı. Kerrat cetvelini ezbere bilirdi, ustalık isteyen gramer konularında da uzmandı.

Onun hayranlık duyduğu şey Armelle'in hiçbir şeyden korkmamasıydı. Dersin ortasında, sirenler öfkeli kurtlar gibi ulumaya başlayıp herkesi yerinden sıçrattığında bile kontrolünü kaybetmeden sükûnetini korumuş, diğer çocukların korku dolu fısıldaşmalarına ve Mademoiselle Dixsaut'nun titrek sesiyle verdiği

talimatlara aldırış etmeden elinden tutarak onu aşağıya okulun küf kokan bodrumuna götürmüştü. Orada mum ışığı solgun yüzlerinde oynasırken omuz omuza vererek birbirlerine sarılmışlar, sanki saatler süren uçak seslerinin uğultularının altında Mademoiselle Dixsaut'nun ellerinin titremesini engellemeye çalışarak, Jean de La Fontaine veya Molière okumasını dinlemişlerdi. Armelle, "Ellerine bak, nasıl da korkmuş, zar zor okuyabiliyor," diyerek kıkırdamıştı. Kız Armelle'e merakla bakarak, "Sen korkmuyor musun? Azıcık da mı korkmuyorsun?" diye fısıldamıştı. Kırmızı buklelerini küçümsercesine sallamıştı. "Hayır, hayır korkmuyorum." Bombaların neden olduğu sarsıntı kirli döşemeden içeri süzülüp Mademoiselle Dixsaut'nun sesini titretip kestiğinden Armelle kızın elini avuçlarına alır, sıkıca tutardı.

Armelle'i özlemişti, burada olup yine ellerini avuçlarına almasını ve korkmamasını söylemesini nasıl da isterdi. Armelle'in çilsiz yüzünü, haylaz yeşil gözlerini ve arsız gülüşünü özlemişti. Sevdiğin şeyleri düşün, seni mutlu eden şeyleri.

Geçen yaz mıydı, yoksa bir önceki mi, tam hatırlamıyordu, babası onları nehir kenarında bir sayfiye yerine götürmüştü. Nehrin adını tam olarak hatırlamıyordu. Ama tenine değen su nasıl da yumuşak ve güzeldi. Babası ona yüzmeyi öğretmeye çalışmıştı. Birkaç gün içerisinde, herkesi güldüren, zarafetten yoksun köpeklerle stilini öğrenmişti. Kardeşi, nehrin kenarında neşe ve heyecandan deliye dönmüştü. Daha minicikti, yeni yeni yürümeye başlamıştı. Bütün gününü, kardeşinin çamurlu kıyı boyunca çığlıklar atarak kayması yüzünden peşinden koşarak geçirmişti. Maman ile Papa da çok huzurlu, genç ve âşık görünüyordular. Annesinin başı babasının omzundaydı. Suyun kenarındaki küçük oteli de hatırladı, serin, sarmaşıklı çardak altında basit ve çok lezzetli yemekler yemişlerdi. *Patronne* tezgâhın arkasında onu yardıma çağırıp, kahveleri servis etmek üzere eline verdiğinde nasıl da gururlanmış, kendini yetişkin gibi hissetmişti; ta ki kahveleri birinin ayağına dökene kadar. Ama *patronne* bu konuda çok nazik davranmıştı.

Kız kafasını kaldırıp baktığında, annesinin onlara çok yakın bir yerde yaşamakta olan Eva ile konuştuğunu gördü. Eva'nın dört çocuğu vardı, kızın pek hoşlanmadığı, ele avuca sığmaz

oğlanlar. Eva'nın yüzü de annesinin ki gibi süzgün ve yaşlı görünüyordu. Bir gecede bu hale nasıl gelmişlerdi acaba? Eva da Polonyalıydı. Onun Fransızcası da annesininki gibi iyi değildi. Annesi ve babası gibi Eva'nın da Polonya'da bir ailesi vardı; ebeveynleri, teyzeleri ve amcaları. Kız, Eva'nın Polonya'dan gelen mektubu aldığı o korkunç günü hatırladı –ne zamandı– çok uzun bir zaman önce değil. Gözyaşları içinde annesinin kollarına yığılmıştı. Annesi onu teselli etmeye çalışmıştı ama kız annesinin de perişan halde olduğunu görebiliyordu. Kimse ona tam olarak ne olduğunu söylemek istemiyordu, ama o anlamıştı; hıçkırıklar arasından çekip çıkarttığı İbranice kelimelere sıkı sıkı yapışmıştı. Polonya'da çok kötü bir şey olmuştu, ailelerin hepsi öldürülmüştü, evler yakılıp yıkılmış, geriye külleri ve kalıntıları kalmıştı. Babasına, anneannesi ile dedesinin güvende olup olmadığını sordu. Oturma odasında şöminenin üzerindeki mermerde siyah beyaz fotoğrafı olan annesinin ebeveynleri. Babası bilmediğini söyledi. Polonya'dan çok kötü haberler gelmişti. Fakat ona, bu haberlerin ne olduğunu söylemedi.

Eva ve annesine bakarken, anne babasının onu her şeyden korumakla iyi edip etmediklerini düşündü. Rahatsız edici, kötü haberleri ondan saklamakla doğru mu yapmışlardı. Savaşın başlamasından bu yana onlar için birçok şeyin değişme nedenini ona açıklamamakla... Geçen yıl, Eva'nın kocasının geri dönmemesi gibi. Yok olup gitmişti. Nereye? Kimse ona bunu söyleyememişti. Kimse izah etmemişti. Ona bir bebek muamelesi yapılmasından nefret ediyordu. Odaya her girişinde odadakilerin seslerini alçaltmalarından nefret ediyordu.

Eğer ona söylemiş olsalardı, bildikleri her şeyi ona anlatmış olsalardı bu günü daha kolaylaştırmış olmazlar mıydı?



“İYİYİM, BİRAZ YORGUNUM, O KADAR. Bu akşam kim geliyor?”
Hervé'nin cevap vermesine fırsat olmadan, odaya Paris şıklığı içinde, haki ve krem tonlarıyla, pahalı erkek parfümü kokularına bürünmüş Christophe girdi. Christophe Hervé'den biraz daha gençti. Dört mevsim yanık tenli ve ince yapılıydı; uzun kır saçları, Karl Lagerfeld stili, arkada kalın bir kuyrukla toplanmıştı.

Aynı anda kapı zili de çaldı.

Christophe elime bir öpücük kondururken, “Aha,” dedi, “bu Guillaume olmalı.”

Ön kapıya doğru koştu.

Hervé, “Guillaume?” diye tekrarladı.

“Yeni arkadaşımız. Reklam işinde bir şeyler yapıyor. Boşanmış. Pırlıl pırlıl bir çocuk. Onu seveceksin. Yegâne misafirimiz. Uzun hafta sonu tatili nedeniyle diğerleri şehir dışında.”

Odaya giren adam, uzun boylu, esmer, otuz yaşlarının sonlarında biriydi. Elinde kâğıda sarılı kokulu mumlar ve güller vardı.

Christophe, “Bu Julia Jarmond,” dedi. “Çok sevgili gazeteci arkadaşımız, çok çok eski gençlik yıllarımızdan.”

Guillaume hakiki Fransız nezaketiyle, “daha dünden yani” diye mırıldandı.

Hervé'nin zaman zaman araştıran bakışlarını üzerimde hissederek yüzüme bir gülümseme oturtmaya çalıştım. Bu biraz tuhaftı, sırlarımı genellikle Hervé'yle paylaşırdım. Son bir haftadır kendimi

ne kadar garip hissettiğimi ona söyledim. Bertrand'la olan işi de öyle. Bertrand'ın kıskırtıcı, düpedüz edepsiz espri anlayışını sineye çekmiştim. Beni hiçbir zaman incitmemişti. Hiçbir zaman canımı sıkımadı. Şu ana kadar. Eskiden onun zekâsını, alaycılığını takdir ederdim. Bu onu daha fazla sevmeme sebep olmuştu.

İnsanlar onun şakalarına gülerlerdi. Hatta ondan biraz da korkarlardı. Dayanılmaz gülüşlerin ardında, her zaman istediğini elde etmeye alışmış zorlu ve talepkâr bir adam vardı. Sineye çekerdim, çünkü her seferinde gönlümü almasını bilirdi; beni kırdığını fark ettiği anda beni hediyelere, çiçeklere ve şehvetli sekse boğardı. Yatak, her ikimizin de gerçekten iletişim kurduğu bir yerdi, kimse-nin bir diğerine hükmetmeye çalışmadığı bir yer. Bir keresinde, kocamın attığı sert bir nutka şahit olan Charla, "Bu yaratığın sana iyi davrandığı oluyor mu?" diye sormuştu. Yüzüm kızarınca da, "Tanrım," demişti. "Anlıyorum. Yastık sohbeti. Hareketler, kelimelerden daha etkili," demiş, iç geçirip elimi okşamıştı. Bu gece niçin Hervé'ye açılmamıştım? Bir şey beni geri çekmiş, dudaklarımı mühürlemişti.

Sekizgen mermer masanın etrafına oturur oturmaz Guillaume bana hangi gazete için çalıştığımı sordu. Ona gazetenin adını söylediğimde gözlerinde anlamsız bir bakış belirdi. Şaşırmamıştım. Fransızlar *Seine Scenes*'i hiç duymamışlardı. Çoğunlukla Paris'te yaşayan Amerikalılar tarafından okunurdu. Bu beni pek rahatsız etmezdi, hiçbir zaman şöhret peşinde olmamıştım. Joshua'nın ara sıra ortaya çıkan despotluğuna rağmen, iyi para veren, saatlerimin çoğunu serbest bırakan o işten memnundum.

Guillaume yeşil makarnayı çatalına dolarken, nazikçe, "Şu anda ne hakkında yazıyorsun?" diye sordu.

"Vel' d'Hiv'," dedim. "60. Yıl Anma Töreni yaklaşıyor."

Christophe, ağzı dolu halde, "Savaş sırasındaki temerküzü mü kastediyorsun?" diye sordu.

Tam cevap vermek üzereyken Guillaume'un çatalının, ağzı ile tabak arasında bir yerde kalakaldığını fark ettim.

"Evet, Vélodrome d'Hiver'deki büyük temerküz," dedim.

Christophe, hapur hupur lokmalarını çiğnerken, "Paris dışında bir yerlerde olmamış mıydı?" diye sordu.

Guillaume, sessizce çatalını yere bırakmıştı. Gözleri nedense benimkilere kilitlenmişti. Koyu renk gözleri, hassas ve güzel bir ağzı vardı.

Hervé bardağa biraz daha Chardonnay doldurarak, "Nazilerdi galiba," dedi. İkisi de Guillaume'un gergin yüzünü fark etmemiş gibiydi. "İşgal sırasında Yahudileri tutuklayan Naziler."

"Aslında, onlar Almanlar değildi..." diye söze başladım ki Guillaume araya girip, "Fransız polisiydi," dedi. "Ve bu Paris'in göbeğinde oldu. Meşhur motosiklet yarışlarına ev sahipliği yapan bir stadyumda."

Hervé, "Sahi mi?" dedi. "Ben banliyölerde, Nazilerin yaptığını sanıyordum."

"Bir haftadır araştırma yapıyorum," dedim. "Emirler Almanların ancak bunu yapan Fransız polisi. Size bunlar okulda öğretilmedi mi?"

Christophe, "Hatırlamıyorum. Ama sanmıyorum," diye itiraf etti.

Guillaume'un gözleri yine, sondaj yaparcasına bana takılmıştı. Tedirgin oldum.

Alaycı bir gülümseme ile, "Hayret verici," dedi Guillaume. "Halâ neler olduğunu bilmeyen onlarca Fransız. Amerikalılar ne durumda? Sen biliyor muydun, Julia?"

Gözlerimi kaçırmadım.

"Hayır, bilmiyordum. 70'li yıllarda Boston'da gittiğim okulda da öğretilmedi. Şimdi daha çok şey biliyorum. Öğrendiklerim beni altüst etti."

Hervé ve Christophe sessiz kaldı. Ne diyeceklerini bilemedikleri için şaşkındılar. Guillaume sonunda sessizliğini bozdu.

"İlk kez Cumhurbaşkanı Jacques Chirac, 1995 Temmuz ayında, Fransız hükümetinin Kuşatma sırasındaki rolüne dikkat çekti. Bilhassa da bu temerküz olayına! Konuşması manşetlere yansıdı. Hatırlıyor musunuz?"

Chirac'ın konuşmasını araştırmam sırasında okumuştum. Risk aldığı kesindi. Altı yıl önce haberlerde duymuş olmam gerekmesine rağmen hatırlamıyordum. Belli ki çocuklar da –onlara böyle hitap etmekten kendimi alamıyordum– Chirac'ın konuşmasını ne okumuşlardı ne de hatırlıyorlardı. Utana sıkıla Guillaume'a baktılar. Hervé arka arkaya sigara içti, Christophe da asabi veya tedirgin olduğu zamanlarda yaptığı gibi tırnaklarını yedi.

Hepimizin üstüne bir sessizlik çöktü. Sessizlik bu oda için çok garipti. Burada her zaman neşeli, gürültülü partiler olur, kahkahalar yükselir, sonu gelmeyen şakalar yapılır, yüksek sesle müzik dinlenirdi. Alt kattaki asabi komşuların süpürge ile tavana vurmalarına rağmen oyunlar oynanır, doğum günü konuşmaları yapılır, gece yarısından sonraya kadar süren danslar edilirdi.

Sessizlik ağır ve acı vericiydi. Guillaume tekrar konuşmaya başladığında, sesi değişmişti. Yüzü de. Beti benzi atmış, artık bize bakamaz olmuştu. Tabağındaki dokunulmamış makarnaya dalıp gitti.

“Büyük annem temerküzün yapıldığı gün on beş yaşındaymış. İkiyle on iki yaşları arasındaki küçük çocukları aileleri ile birlikte topladıklarından, ona gitmekte özgür olduğu söylenmiş. Onu bırakmışlar. Diğerlerini alıp götürmüşler. Kardeşlerini, annesini, babasını, teyzesini, amcasını. Büyük anne ve büyük babasını. Bu onları son kez görüşü olmuş. Hiçbiri geri dönmemiş. Hiçbiri.”



KIZIN GÖZLERİ, gecenin korkunçluğu karşısında netliğini yitirmişti. Gece yarısından sonraki saatlerde, hamile bir kadın, ölü doğan prematüre bir bebek dünyaya getirdi. Kız, çıgıklara ve gözyaşlarına şahit olmuştu. Kadının bacakları arasında bebeğin kanla harelenmiş kafasını görmüştü. Başka bir tarafa bakması gerektiğini biliyordu, ancak dehşete düşmüş ve büyülenmiş gibi gözünü alamıyordu. Derhal kirli bir çarşafın altına saklanan gri ve soluk benizli, büzüşmüş bir oyuncak bebeği andıran ölü bebeği gördü. Kadın inleyip durdu. Kimse onu sakinleştiremedi.

Gün batarken, babası, kızın cebinde gizli bölmenin anahtarını aradı. Anahtarı alıp, polisle konuşmaya gitti. Anahtarı elinde salladı. Durumu izah etti. Sakin olmaya çalışıyordu ama kız onun kırılma noktasında olduğunu görebiliyordu. Adama, gidip dört yaşındaki oğlunu alması gerektiğini söyledi. Söz veriyordu, buraya geri dönecekti. Oğlunu alıp hemen buraya geri dönecekti. Polis yüzüne bakarak bir kahkaha attı ve kıs kıs gülererek, "Sana inanacağımı mı sanıyorsun, zavalıcık?" dedi. Babası, adamın kendisiyle birlikte gelmesini, ona eşlik etmesini söyledi, sadece gidip çocuğu alıp, hemen geri döneceklerine ikna etmeye çalışıyordu. Polis yolundan çekilmesini emretti. Baba yerine döndü, omuzları çökmüştü, ağlıyordu.

Kız, anahtarı onun titreyen parmaklarından alarak tekrar cebine koydu. Kardeşi daha ne kadar dayanabilirdi acaba?. Hâlâ onu bekliyor olmalıydı. Ona güvenmişti; ona kayıtsız şartsız güvenmişti.

Onun karanlıkta kendisini bekliyor olması düşüncesine dayanamıyordu. Acıkıp susamıştı herhalde. Muhtemelen yanındaki su tükenmişti. Fenerindeki piller de öyle. Her şey burada olmaktan daha iyidir diye düşündü. Her şey buradaki cehennemden, pis kokudan, sıcaktan, tozdan, bağırsımalardan, ölen insanlardan daha iyiydi.

Annesine baktı, son birkaç saattir hiç sızlanmadan büzüşmüş oturuyordu. Babasına baktı: yüzü süzölmüş, gözleri çukura kaçmıştı. Etrafına bakındı, Eva'ya ve onun yorgun düşmüş, acınacak durumdaki oğullarına ve diğer bütün ailelere, tanımadığı tüm insanlara, onun gibi, göğüslerinde sarı yıldız taşıyanlara. Aç, susuz koşturup duran binlerce çocuğa baktı; bir şey anlamayan, bunun gereğinden uzun süren bir oyun olduğunu düşünen ve evlerine, yataklarına, oyuncak bebeklerine kavuşmak isteyen küçüklere.

Dinlenmek istiyordu, sivri çenesini dizlerine dayadı. Yükselen güneşle birlikte ısı da artmaya başladı. Burada bir gün daha geçirmeye nasıl katlanacağını bilmiyordu. Kendini zayıf ve yorgun hissetti. Boğazı susuzluktan kurumuştı. Midesi açlıktan kazınıyordu.

Bir müddet sonra uykuya daldı. Rüyasında, evine geri döndüğünü gördü; caddeye bakan küçük odasına, camlarından içeri giren güneşin her zamanki gibi şöminede ve Polonyalı büyük annesinin fotoğrafı üzerinde desenler oluşturduğu oturma odasına geri dönmüştü. Keman hocasının, sarmaşıklı verandanın öbür ucunda kendisi için keman çalışını dinledi. "*Sur le pont d'Avignon, on y danse, on y danse. Sur le pont d'Avignon, on y danse tout en rond.*" Annesi de şarkı söyleyerek yemek pişiriyordu, "*Les beaux messieurs font comme ça, et puis encore comme ça.*" Küçük kardeşi upuzun koridorda küçük kırmızı treni ile oynuyor, koyu renkli zemin üzerinde takırdata takırdata sürüyordu. "*Les belles dames font comme ça, et puis encore comme ça.*" Evinin kokusunu duyabiliyordu, huzur veren mum ve baharat kokularını ve mutfakta pişirilmekte olan iştah kabartan kokuları. Babasının annesine bir şeyler okumakta olan sesini duyabiliyordu. Güven-deydiler. Mutluydular.

Alnında soğuk bir el hissetti. Başını kaldırıp bakınca üzerinde haç resmi olan mavi bir kep takmış genç bir kadın gördü.

Genç kadın gülümseyip ona iştahla içeceği bir fincan taze su verdi. Sonra da kâğıt gibi ince bir bisküvi ve konserve balık.

Hemşire, "Cesur olman lazım," diye mırıldanmıştı.

Ama kız, onun gözlerinin de babasınıninkiler gibi yaşlarla dolu olduğunu görmüştü.

Kız, "Buradan çıkmak istiyorum," diye fısıldadı. Rüyasına geri dönmek istiyordu, hissettiği huzura ve güvene.

Hemşire başıyla onayladı. Yüzünde küçük, buruk bir tebessüm belirdi.

"Anlıyorum. Yapabileceğim hiçbir şey yok. Üzgünüm."

Hemşire başka bir aileye yönelmek üzere ayağa kalktı. Kız onu elbisesinin kolundan yakalayarak gitmesine engel oldu.

"Lütfen, buradan ne zaman gideceğiz?" diye sordu.

Hemşire başını salladı. Kızın yanağını yumuşakça okşadı. Sonra da diğer aileye gitmek üzere yanından ayrıldı.

Kız delireceğini sandı. Bağırarak, tekmelemek ve haykırmak istiyordu, bu korkunç, iğrenç yerden gitmek istiyordu. Evine, sarı yıldızı takmadan önceki yaşamına, adamların kapılarını yumruklamasından önceki zamana geri dönmek istiyordu.

Onun başına neden bunlar gelmişti? Bunu hak etmek için kendisi veya ailesi ne yapmış olabilirdi? Yahudi olmak neden bu kadar korkunçtu? Neden Yahudilere bu şekilde davranılıyordu?

Sarı yıldızı takip okula gittiği ilk günü hatırladı. Sınıfa girdiği dakikada, herkesin gözü oraya takılmıştı. Küçük göğsünde babasının avucu büyüklüğünde sarı bir yıldız vardı. Sınıfta yıldızları olan başka kızları fark etmişti. Armelle'in de vardı. Bu, kendisini daha iyi hissetmesini sağlamıştı.

Teneffüste, bütün kızlar bir araya gelmişlerdi. Eskiden arkadaşları olan öğrenciler artık onları parmakla gösteriyordu. Mademoiselle Dixsaut bu yıldızların bir şey değiştirmeyeceğini açıklamıştı. Yıldızlı veya yıldızsız, bütün öğrencilere aynı şekilde davranılacaktı.

Ancak, Mademoiselle Dixsaut'nun konuşması bir işe yaramamıştı. O günden sonra kızların çoğu, yıldızları olan öğrencilerle konuşmayı bıraktı. Daha da kötüsü onlara küçümseyerek bakmaya başladılar. Küçümsemeye tahammül edemiyordu. Hele o Daniel denen çocuğun, ona ve Armelle'e okulun önünde, sokak

ortasında hain ve çarpılmış ağzıyla, "Aileleriniz pis Yahudi. Siz de pis Yahudi'siniz," deyişi yok muydu? Neden pisti? Yahudi olmak neden pis bir şeydi? Utanıp üzölmüştü. Ağlamak istemişti. Armelle ise kanatana kadar dilini ısırarak bir şey söylememiştii. İlk kez Armelle'in korktuğunu görmüştü.

Kız yıldızını koparıp çıkarmak istemişti, okula bununla gitmeyi reddetmişti. Ancak annesi, hayır, demişti, bununla gurur duymalıydı, yıldızıyla gururlanmalıydı. Kardeşi çok kızmıştı, çünkü o da yıldız istiyordu. Annesi sabırla henüz altı yaşından küçük olduğunu izah etmeye çalışmıştı. Birkaç yıl daha beklemeliydi. Çocuk, bütün bir öğleden sonra hüngür hüngür ağlamıştı.

Karanlıktaki, derin dolabın içindeki kardeşini düşündü. Onun o minik, sıcak vücudunu kolları arasına almayı, kıvrıcık sarı buklelerini, tombul boynunu öpmeyi istedi. Cebindeki anahatarı olabildiğince sıkı bir şekilde yakaladı.

Kendi kendine, "Kim ne derse desin," diye fısıldadı. "Bir yolunu bulup geri döneceğim ve onu kurtaracağım. Bir yolunu bulacağım."



YEMekten SONRA, Hervé *limoncello* –limondan yapılan buz gibi soğuk İtalyan likörü– ikram etti. Çok güzel, sarı bir rengi vardı. Guillaume kendisinininkini yavaşça yudumladı. Yemek boyunca çok fazla bir şey konuşmamıştı. Durgun görünüyordu. Vel' d'Hiv' konusunu tekrar açmaya cesaret edemedim. Ancak, diğerleri dinlemeye devam ederken konuyu benimle konuşmak üzere o açtı.

“Büyük annem artık yaşlı,” dedi. “Artık bu konuyu konuşmaz. Ancak bilmem gereken her şeyi bana anlattı, o günle ilgili her şeyi anlattı. Onun için en zor olanı diğerleri olmadan yaşamaktı galiba. Onlar olmadan hayatına devam etmek. Ailesi olmadan.”

Ne söyleyeceğimi bilemedim. Çocuklar sessiz kaldılar.

Guillaume, “Savaşın sonra büyük annem her gün Rapsail Bulvarı'nda bulunan Lutétia Oteli'ne gitmiş,” diyerek devam etti. “Kamplardan geri dönen olup olmadığını öğrenmek için gitmeniz gereken yer burasıymış. Listeler ve kuruluşlar vardı. Her gün oraya gidip beklemiş. Bir müddet sonra gitmeyi bırakmış. Kamplar hakkında anlatılanları duymaya başlamış. Hepsinin öldüğünü idrak etmeye başlamış. Kimsenin geri dönemeyeceğini. Daha önce kimse bilmiyormuş. Ama geri dönenler ve olayı anlatanlar sayesinde herkes öğrenmiş.”

Tekrar bir sessizlik oldu.

Guillaume “Vel' d'Hiv' hakkında beni en çok dehşete düşüren şey neydi biliyor musunuz?” dedi. “Kod adı.”

Okuduğum onca şey sayesinde bunun cevabını biliyordum,

“Bahar Rüzgârı Operasyonu,” diye mırıldandım.

“Böylesine dehşet verici bir şey için çok tatlı bir isim, değil mi?” dedi. Gestapo, Fransız polisinden, on altı ile elli yaşları arasında belirli sayıda Yahudi’nin ‘nakledilmesini’ istemiş. Polis azami sayıda Yahudi’yi transfer etmeye öyle azmetmiş ki, talimatları düzelterek, Fransa’da doğmuş, bütün küçük çocukları da tutuklamışlar. Fransız çocukları.”

“Gestapo o çocukların tutuklanmasını istememiş mi?” dedim.

“Hayır,” diye cevapladı. “Önceleri istememiş. Çocukların götürülmesi, gerçeği ortaya çıkartacaktı: Yahudilerin çalışma kamplarına değil de ölüme götürüldüklerini herkes anlayacaktı.”

“O zaman çocukları niçin tutukladılar?” diye sordum.

Guillaume *limoncello*’sundan bir yudum aldı.

“Polis, çocukların Fransa’da doğmuş olmalarına rağmen ana ve babalarından dolayı onları Yahudi kabul etmişti. Sonuç olarak Fransa yaklaşık seksen bin Yahudi’yi ölüm kamplarına göndermişti. Onlardan sadece birkaç bini geri dönmeyi başardı. Çocukların hemen hemen hiçbiri başaramadı.”

Eve dönerken, Guillaume’un üzgün koyu renk gözlerini aklımdan çıkaramadım. Bana büyük annesinin ve ailesinin fotoğraflarını göstermeyi teklif etti, ben de ona telefon numaramı verdim. Beni en kısa zamanda arayacağına söz verdi.

Eve döndüğümde Bertrand divanın üstünde, bir kolunu başının altına almış yatarak televizyon seyrediyordu.

Gözlerini zorlukla televizyondan ayırarak, “Söyle bakalım,” dedi, “çocuklar nasıl? Her zamanki zarafetlerinin zirvesindeler mi?”

Sandaletlerimi çıkartarak, onun zarif, çekici yüz hatlarına bakıp, divana, yanına oturdum.

“Mükemmel bir yemektir. Guillaume adında enteresan biri vardı.”

“Yapma ya,” dedi Bertrand neşeyle. “Eş cinsel?”

“Hayır, sanmıyorum. Dikkat etmedim gerçi.”

“Nesi enteresandı o zaman?”

“1942’deki Vel’ d’Hiv’ temerküzünden kurtulmayı başarmış olan büyük annesi hakkında bir şeyler anlattı.”

Uzaktan kumanda ile TV kanallarını değiştirirken; "Hım," diye cevapladı.

"Bertrand, okuldayken size Vel' d'Hiv' olayı anlatılmış mıydı?" diye sordum.

"Hiçbir fikrim yok, *chérie*."

"Bu, dergi için şu an üzerinde çalıştığım bir konu. 60. Yıl Anma Töreni çok yakın."

Bertrand çıplak ayaklarımdan birini eline alarak, sıcak parmaklarıyla masaj yapmaya başladı.

"Okurların Vel' d'Hiv' ile ilgileneceklerini düşünüyor musun?" diye sordu. "Bu geçmişte kaldı artık, insanların okumak isteyecekleri bir konu değil."

"Fransızlar bundan utanç duyuyor, demek istiyorsun," dedim. "Dolayısıyla onlar gibi yapıp konuyu tarihe gömmeye devam mı edelim?"

Gözlerinde şimşek çakan Bertrand dizinin üzerinde duran ayağımı kaldırıncıa düşmemek için kendimi toparladım.

Şeytanî bir gülümsemeyle, "Vay vay," dedi, "biz entrikacı kurbağaların zavallı masum aileleri ölüme göndermek için Nazilerle nasıl iş birliği yaptığımızı vatandaşlarına göstermek için bir fırsat daha yakaladın. Küçük Bayan Nahant gerçekleri yazıyor!" Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun *amour*, ipliğimizi pazara mı çıkaracaksın? Artık kimse umursamıyor. Kimse hatırlamıyor. Başka bir şey hakkında yaz. Komik, sevimli bir şey olsun. Bunu nasıl yapacağını biliyorsun. Joshua'ya Vel' d'Hiv'in bir hata olduğunu, ona kimsenin bunları okumayacağını söyle. Esneyip başka bir sütuna geçecekler."

Sabırım taşmıştı, ayağa kalktım.

"Bence yanılıyorsun," diye patladım. "İnsanlar konuyu yeterince bilmiyorlar. Fransız olduğu halde, Christophe bile yeteri kadar bilmiyor."

Bertrand homurdandı.

"Christophe okuyabiliyor, mu ki! Okuyabildiği iki kelime var: Gucci ve Prada."

Odayı sessizce terk edip banyoya gittim ve küveti doldurmaya başladım. Ona neden cehenneme kadar yolun var dememiştim?

Neden tekrar tekrar ona müsamaha gösteriyordum? Onun için ıldı-
dırıyorsun da ondan, haksız mıyım? Kabalığına, bencilliğine, bu-
yurganlığına rağmen tanıştığınız ilk andan beri onun için ıldı-
dırıyorsun. Zeki, yakışıklı, çok da komik olabiliyor, müthiş bir sevgi-
li. Sonu gelmeyen şehvetli geceler, pşmeler, okşamalar, buruşuk
arşafılar; güzel vücudu, sıcak dudakları, hınzır gülüşüyle Bert-
rand. Öyle çekici. Öyle dayanılmaz. Öyle etin ki. Bu yüzden ona
müsamaha gösteriyorsun, değil mi? Ama daha ne kadar göstere-
ceksin? Isabelle'le yaptığım konuşma tekrar hatırıma geldi. Salle
Pleyel'de küçük bir kafede oturmuş kızlarımızın bale dersinden
ıkmasını bekliyorduk. Isabelle bilmem kaçıncı sigarasını yakarak
doğrudan gözlerimin içine bakmış ve, "Julia, Bertrand'a onu kay-
betmekten korktuğun için mi müsamaha gösteriyorsun?" diye sor-
muştı. "Hayır, -onu seviyorum. Onu gerçekten seviyorum. Onu
olduğu gibi seviyorum," demiştim. Islık almıştı; etkilenmiş ama
ikna olmamıştı. "ok şanslı o zaman. Ama Tanrı aşkına, çizmeyi
aştığında ona söyle. Sadece söyle"

Yatakta uzanırken, Bertrand'la tanıştığımız ilk günü hatırladım.
CourcheVel' de acayip bir *discothèque*'te tanışmıştık. O, gürültülü,
sarhoş bir grup arkadaşıyla birlikteydi. Ben ise o zamanlar erkek ar-
kadaşım olan Henry'yle birlikteydim onunla TV ağında çalışmaya
başlamadan birkaç ay önce tanışmıştık. Aramızda teklifsiz, sorunsuz
yaşanan bir ilişki vardı. Hiçbirimizin diğerine karşı derin bir aşk
duygusu yoktu. Fransa'da yaşamaya çalışan iki Amerikalı dosttuk.

Bertrand beni dansa davet etmişti. Başka bir adamla oturuyor ol-
mam onu rahatsız etmişe benzemiyordu. Reddedilince bozulmuştu.
Çok ısrarcı davranmış, "Sadece bir dans, bayan. Sadece bir dans, size
söz veriyorum çok güzel bir dans olacak," demişti, Henry'ye bakmış-
tım. Henry de omuzlarını silkip, göz kırparak, "Hadi git, demişti. Ben
de kalkıp bu cüretkâr Fransız'la dans etmiştim.

Yirmi yedi yaşındayken oldukça çekici biriydim. On yedi yaşın-
da Nahant güzeli seilmiştim. Sahte elmas tacım hâlâ bir yerlerde
duruyor. Zo küçükken onunla oynamaya bayılırdı. Grnşmle
ilgili hiçbir zaman kibirli olmamıştım. Paris'te yaşadığım süre içinde
bunun farkına vardım, Atlantik ötesinde hiç olmadığı kadar dikkat-
leri üzerime çekmeye başlamıştım. Ayrıca Fransız erkeklerinin, flört

etmek konusunda daha cüretkâr ve açık olduklarını da keşfettim. Sofistike bir Parisli gibi çok uzun, çok sarışın, çok dişlek olmama rağmen, yeni İngiliz cazibem geçici hevesleri olmuştu. Paris'te geçirdiğim ilk aylarda, Fransız erkeklerinin ve hanımlarının açık bir şekilde birbirlerini yukarıdan aşağıya nasıl süzdüklerini hayretle gördüm; sürekli birbirlerinin bedenlerini, kıyafetlerini, aksesuarlarını inceliyorlardı. Saint Michel Bulvarı'nda Oregon'dan Susannah ve Virginia'dan Jan ile birlikte yürüdüğümüz Paris'te ilk geçirdiğim ilkbaharı hatırladım. Dışarı çıkmak üzere giyinmemiştik, üzerimizde bluejean ve tişört, ayaklarımızda tokyolar vardı. Ama üçümüz de, uzun boylu, atletik yapılı ve sarışındık; halis muhlis Amerikalı gibi görünüyorduk. Erkeklerin biri gidiyor, biri geliyordu. “*Bonjour Mesdemoiselles, vous etes Americaines Mesdemoiselles?*”⁶ Telefon numaramızı isteyen, yemeğe veya içki içmeye davet eden, yalvaran, şakalar yapan; bazıları çekici bazıları daha az çekici genç adamlar, olgun adamlar, talebeler, iş adamları, adamlar adamlar. Memleketimizde böyle olmuyordu. Amerikalı erkekler yollarda kızların peşi sıra gidip ilanı aşk etmezlerdi. Jan, Susannah ve ben, hem koltuklarımız kabarmış hem de korkmuş halde çaresizce kıkırdadık.

Bertrand, Courchevel'deki gece kulübünde yaptığımız ilk dansa bana âşık olduğunu söylemişti. Hemen o dakikada ve oracıkta. Buna inanmamıştım. Sanırım bunu daha sonra hissetti. Belki ertesi sabah, beni kayağa götürdüğünde. *Merde alors*⁷ Bariz bir hayranlıkla bana bakarak, nefes nefese, Fransız kızları böyle kaymazlar demişti. Nasıl yani? demiştim. Bunun yarısı kadar bile hızlı gitmezler diyerek gülüp beni şehvetle öpmüştü. Neyse, ben de ona o zaman tutulmuştum. Öyle ki, zavallı Henry'ye, diskoteği Bertrand'ın kollarında terk ederken zar zor bir veda bakışı yollamıştım.

Bertrand, neredeyse hemen evlenme bahsini açtı. Hiç bu kadar erken olacağını düşünmemiştim. Bir süre onun kız arkadaşı olmak beni yeterince mutlu ediyordu. Ama o çok ısrarcı davrandı, çok çekiciydi ve şehvetliydi. Sonunda nihayet onunla evlenmeyi kabul ettim. Galiba benim mükemmel bir eş, mükemmel bir anne olacağı mı düşünüyordu. Benim “bir Amerikalı için” zeki, usul erkân bilen

6 Fr. Günaydın hanımlar, Amerikalı mısınız?

7 Fr. Vay canına.

ve eğitilmiş (Boston Üniversitesi'nden summa cum laude⁸ ile mezun olmuş) biri olduğumu düşünmüş olduğunu neredeyse duyar gibiydim. Sağlığım yerindeydi, güçlüydüm. Sigara içmezdim, uyuşturucu kullanmamıştım, içkiyi çok az içerdim ve Tanrı'ya inancım vardı. Neyse Paris'e dönünce, Tézac ailesi ile tanıştım. İlk gün nasıl da heyecanlıydım. l'Université Caddesi'nde kusursuz bir klasik daireleri vardı. Edouard'ın soğuk mavi gözleri, kuru gülüşü. Colette ve itina ile yapılmış makyajı, mükemmel giysileri, arkadaş olmaya çalışarak manikürlü elleriyle zarif bir şekilde kahve ve şeker ikram edişi. Ve kız kardeşler. Kızlardan biri köşeli hatlı, sarışın ve soluk Laure; diğeri, kumral, kırmızı yanaklı ve şehvetli Cécile. Laure'un nişanlısı Thierry de oradaydı. Benimle hiç konuşmadı. Kız kardeşleri ise bana gizlemedikleri bir ilgiyle baktılar. Kazanova kardeşlerinin, *le tout Paris*⁹ ayağının altına seriliyken, sade bir Amerikalıyı seçmiş olması gerçeği karşısında şaşkınlık içindeydiler.

Bertrand'ın –ve ailesinin– benden peş peşe üç veya dört çocuk doğurmamı beklediklerini biliyordum. Zorluklar, düğünden hemen sonra başladı. Beklemediğimiz, hiç bitmeyecekmiş gibi olan zorluklar. Peş peşe erken düşükler beni perişan etti.

Altı zor yıldan sonra Zoë'i doğurmayı başardım. Bertrand uzun bir süre ümitle ikincisini bekledi. Ben de. Her ikimiz de bu konuda daha fazla konuşmadık.

Ve sonra Amélie geldi.

Bu gece gerçekten Amélie'yi düşünmek istemiyordum. Geçmişte onunla yeteri kadar ilgilenmişim.

Banyo suyu ılımtı, üşüyerek çıktım. Bertrand hâlâ TV seyrediyordu. Genellikle onun yanına giderdim, o da beni kollarına alır, şarkılar mırıldanır, öperdi; ben de çok kaba olduğunu söylerdim, ama küçük kız sesiyle ve dudaklarımı sarkıtarak. Sonra öpüşürdük. Beni odamıza götürürdü ve sevişirdik.

Ama bu gece ona gitmedim. Yatağıma girerek Vel' d'Hiv' çocukları hakkında biraz daha okudum.

Işıkları söndürmeden önce gördüğüm son şey, Guillaume'un büyük annesinden bahsederkenki yüzüydü.

8 Lat. Onur derecesi ile.

9 Fr. Bütün Paris.



NE KADAR ZAMANDIR BURADAYDILAR? Kız bunu hatırlayamıyordu. Uyuşmuş, hissizleşmiş gibiydi. Geceler gündüzlere karışmıştı. Hastalanmıştı, safra çıkarıyordu, acılar içinde inliyordu. Babasının elini üzerinde hissetti, onu teselli ediyordu. Aklındaki tek şey ise erkek kardeşiydi. Onu düşünmekten kendini alamıyordu. Cebinden anahtarı çıkarıp onun kırmızı yanaklarını, bukleli saçlarını öpüyormuş gibi hararetle öptü.

Birkaç gün içinde birileri ölmüştü. Kız da hepsini görmüştü. Boğucu ve pis kokan sıcakta deliye dönen ve dayak yiyip sedyelere bağlanan kadınları ve adamları görmüştü. Kalp krizleri, intiharlar ve yüksek ateşli hastalıklar görmüştü. Cesetlerin dışarı taşınışını seyretmişti. Daha önce böyle bir vahşet görmemişti. Annesi uysal bir hayvana dönüşmüştü. Çok az konuşuyordu. Sessizce ağlıyordu. Dua ediyordu.

Bir sabah hoparlörlerden sert emirler duyuldu. Eşyalarını alıp girişte toplanmaları istenmişti. Sessizce. Ayağa kalktı, takati yoktu. Bacaklarında derman kalmamıştı, onu çok zor taşıyorlardı. Annesini ayağa kaldırması için babasına yardım etti. Çantalarını aldılar. Kalabalık ayaklarını sürüye sürüye kapılara doğru gitti. Kız herkesin nasıl da ağır ve ızdırap içinde hareket ettiğini fark etti. Çocuklar bile yaşlılar gibi kamburları çıkmış, başları önlerinde, topallıyordu. Kız nereye gittiklerini merak etti. Babasına sormak istedi ancak babasının kapalı, narin yüzü ona, bir cevap alamayacağını söylüyordu. Sonunda eve mi gidiyorlardı acaba? Son muydu? Bitmiş miydi? Eve gidip kardeşini kurtarabilecek miydi?

Dar caddeden polisin emrettiği gibi aşağıya doğru yürüdüler. Pencereleden, balkonlardan, kapılardan ve kaldırımlardan onları seyretmekte olan yabancılara baktı. Çoğunun bakışları boş ve merhametten yoksundu. Hiçbir şey söylemeden sadece baktılar. Kız, umurlarında değil diye düşündü. Bize ne yapıldığı, nereye götürüldüğümüz umurlarında değil. Adamın biri onları göstererek güldü. Bir çocuğun elinden tutuyordu. Çocuk da gülüyordu. Kız neden diye düşündü, neden? Kokan ve buruşuk giysilerimiz içinde çok mu komik görünüyoruz? Bunun için mi bize gülüyorlar? Bu kadar komik olan ne? Nasıl gülebilirler, nasıl bu kadar acımasız olabilirler? Onların suratlarına tükürmek, onlara haykırmak istedi.

Orta yaşta bir kadın caddeyi geçip çarçabuk eline bir şey sıkıştırdı. Bu küçük taze bir ekmek parçasıydı. Kadın, polisler tarafından hemen kışkışlandı. Caddenin diğer tarafına dönüşünü görece kadar zamanı olmuştu. Kadın; "Zavallı küçük kız. Tanrı yardımcınız olsun" demişti. Kız Tanrı'nın ne alakası var diye düşünmüştü. Tanrı onlardan vaz mı geçmişti? Onları bilmediği bir nedenden dolayı cezalandırıyor muydu? Tanrıya inandıklarını biliyordu ama ailesi dindar değildi. Armelle gibi geleneksel dinî yaklaşımla, bütün dinî törenlere saygıyla yetiştirilmemişti. Kız bunun kendilerine verilmiş bir ceza olup olmadığını merak ediyordu. Dinlerini layıkıyla yerine getirmemiş olmaları karşılığında verilen bir ceza.

Ekmeği babasına uzattı. Adam ona yemesini söyledi. Çok hızlı bir şekilde yuttu. Az kalsın boğuluyordu.

Nehre bakan tren istasyonuna aynı şehir otobüsleri ile götürüldüler. Hangi istasyon olduğunu bilmiyordu. Daha önce oraya hiç gitmemişti. On yıllık Paris yaşamı süresi içinde nadiren Paris'ten ayrılmıştı. Treni gördüğü zaman panikledi. Hayır, gidemezdi, kalmalıydı, kardeşi için kalmalıydı, onu kurtaracağına söz vermişti. Kardeşinin adını fısıldayarak babasının kolunu çekeledi. Babası aşağıya ona doğru baktı.

Çaresiz bir katiyetle, "Yapabileceğimiz hiçbir şey yok," dedi. "Hiçbir şey."

Kaçmayı başaran, o zeki çocuğu düşündü. Kızgınlık bütün vücudunu sardı. Babası neden bu kadar zayıftı, neden bu kadar

korkaktı? Oğlunu hiç umursamıyor muydu? Neden kaçacak cesareti yoktu? Nasıl öylece dikilip koyunlar gibi trene bindirilmeyi bekliyordu? Nasıl öylece dikilip kaçmayı, dairesine, oğluna ve özgürlüğüne dönmeyi denemiyordu? Neden ondan anahtarı alıp da kaçmıyordu?

Babası ona baktığında, kafasından geçen bütün düşünceleri okuduğunu biliyordu. Ona sakın bir şekilde çok büyük bir tehlike içinde olduklarını söyledi babası. Nereye götürüldüklerini bilmiyordu. Onlara ne olacağı hakkında da bir bilgisi yoktu. Ama şu anda kaçmaya kalkarlarsa öldürüleceklerini biliyordu. Anında, onun ve annesinin gözleri önünde vurulurdu. Eğer bu olursa işte o zaman sonları gelirdi. Annesi ve o yalnız kalırdı. Babası onları korumak için onlarla birlikte kalmalıydı.

Kız onu dinledi. Daha önce konuşurken sesini hiç bu şekilde yükseltmemişti. Bu ses kaygılandıkları, gizli konuşmalar yaptıkları zamanlarda duyduğu sestti. Anlamaya çalıştı. Çektiği ızdırabın yüzünden okunmasına engel olmaya çalıştı. Fakat kardeşi... Bu onun suçuydu! Ona o dolapta saklanmasını söyleyen oydu. Bütün kabahat onundu. Şimdi burada onlarla birlikte olabilirdi. Eğer sebep olmasaydı şimdi şuracıkta elini tutuyor olacaktı.

Ağlamaya başladı; gözlerini, yanaklarını yakan alev alev yaşlar döktü.

"Bilmiyordum!" dedi hıçkırarak. "Papa, bilmiyordum. Geri döneceğimizi sanıyordum. Güvende olacağını sanıyordum." Sonra kafasını kaldırıp babasına baktı, sesinde hiddet ve acı vardı, yumruklarını babasının göğsüne vurdu: "Bana hiç söylemedin, Papa, bana hiç izah etmedin, bana tehlikeden hiç bahsetmedin, hiç! Anlayamayacak kadar küçük olduğumu düşünüyordun, değil mi? Beni korumak mı istedin? Yapmak istediğin bu muydu?"

Babasının yüzü. Artık daha fazla bakamayacaktı. Babası ona öyle büyük bir ümitsizlik ve üzüntü içinde baktı ki... kızın göz yaşları babasının yüzünün görüntüsünü alıp götürdü. Tek başına, avuçlarının içine ağılıyordu. Babası ona dokunmadı. O korkunç yalnız dakikalarda kız anlamıştı. Artık mutlu, on yaşındaki bir kız çocuğu değildi. Çok daha yaşlı biriydi. Hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Onun için de. Ailesi için de. Kardeşi için de.

Kız son kez bir patlama daha yaşadı, babasının kolunu daha önce tanımadığı bir şiddetle çekeledi.

“Ölecek! Ölecek!”

Babası sonunda, “Hepimiz tehlikedeyiz,” diye cevap verdi. “Sen ve ben, annen, kardeşin, Eva ve çocukları ve bütün bu insanlar, buradaki herkes. Ben burada seninleyim. Ve biz kardeşinle birlikteyiz. O bizim dualarımızda, bizim kalplerimizde.”

Cevap vermeden önce, oturma yerleri olmayan, çıplak vagonlardan ibaret trene doğru itildiler. Kapalı sığır treni. İğrenç kokuyordu. Kapılara yakın durarak tozlu gri istasyona doğru baktı.

En yakın platformdaki bir aile, başka bir treni bekliyordu. Baba, anne ve iki çocuk. Anne çok güzeldi, saçları şık bir topuzla toplanmıştı. Muhtemelen tatilden dönüyorlardı. Onunla aynı yaşlarda bir de kız çocuğu vardı. Onun da şık, lila rengi bir elbisesi vardı. Saçları temiz, ayakkabıları pırıl pırıldı.

Platformdan karşılıklı birbirlerine bakiştılar. Şık ve güzel saçlı anne de bakıyordu. Trendeki kız, yüzünün gözyaşları ile kapkara pislik içinde ve saçının yağlı olduğunu biliyordu. Ancak, başını utançtan öne eğmedi. Çenesi yukarıda, dimdik durdu. Gözyaşlarını sildi.

Kapılar yukarı doğru kalkarak kapanan, tekerlekleri metalik sesler çıkaran tren sarsılınca bir delikten dışarı gözlerini dikti. Kıza bakmayı bırakmadı. Leylak rengi elbisesi içindeki kız tamamıyla gözden kayboluncaya kadar bakmaya devam etti.



1 5. BÖLGEYİ HIÇBİR ZAMAN SEVMEMİŞTİM. Muhtemelen dev gibi yükselen modern binalar hemen Eyfel'in yanında yer alan Seine Nehri'nin kıyılarını çirkinleştirdiği için ve 70'li yılların başlarında, benim Paris'e gelmemden çok yıllar önce inşa edilmiş olmasına rağmen hiçbir zaman alışamadığım için. Ancak, Bamber ile birlikte, Vélodrome d'Hiver'in bir zamanlar bulunduğu yer olan Nélaton Caddesi'ne geldiğimizde, Paris'in bu bölgesini daha da az sevdiğimi düşündüm.

Bamber, "Ne iğrenç cadde," diye mırıldandı. Birkaç kare fotoğraf çekti.

Nélaton Caddesi karanlık ve sessizdi. Pek güneş almadığı belliydi. Caddenin bir tarafında 19. yüzyılda inşa edilmiş burjuva stili taş binalar duruyordu. Bir zamanlar Vélodrome d'Hiver'in bulunduğu diğer tarafta ise, 60'ların başını yansıtan, renk ve oran açısından iğrenç ve kahverengimsi büyük bir yapı duruyordu. Dönen cam kapının üzerinde MINISTERE DE L'INTERIEUR¹⁰ yazıyordu.

Bamber, "Hükümet binası için garip bir yer," dedi. "Sen de öyle düşünmüyor musun?"

Bamber Vel' d'Hiv' ile alakalı elde kalan sadece birkaç fotoğraf bulabilmişti. Birini elimde tutuyordum. Büyük siyah harflerle ön yüzünde "Vel' d'Hiv" yazan kocaman bir kapı görülüyordu. Kaldırım boyunca park etmiş bir dizi otobüs ve insan kafaları. Büyük

10 Fr. İçişleri Bakanlığı.

ihтимalle temerküzün yapıldığı gün karşı caddedeki bir pencereden çekilmiş.

Orada neler olup bittiğini anlatan bir tabela aradık, ama bulamadık.

“Hiçbir şey olmadığına inanamıyorum,” dedim.

Sonunda, köşedeki Grenelle Bulvanı’nda aradığımızı bulduk. Minicik bir tabela vardı. Mütevazı bir şeydi. Bizden başka herhangi birinin gözüne çarpıp çarpmadığını merak ettim. Şöyle yazıyordu:

16-17 Temmuz 1942; Paris ve banliyölerindeki 13.152 Yahudi tutuklanıp Auschwitz’e ölüme gönderildi. Vélodrome d’Hiver’in bir zamanlar bulunduğu bu noktada Nazi işgal kuvvetlerinin talimatlarıyla Vichy polisinin gözetiminde 1.129 erkek, 2.916 kadın ve 4.115 çocuk gayriinsanî şartlarda nakledildiler. Tanrı onları kurtarmaya çalışanları korusun. Etraftan geçenler, sakın unutmayın!

“Enteresan,” dedi Bamber. “Neden o kadar fazla çocuk ve kadın ve daha az erkek?”

“Büyük temerküz ile ilgili dedikodular dolaşıyormuş,” diye açıkladım. “Bundan önce de Ağustos 41’de birkaç sefer olmuş. Sadece erkekler tutuklanmış. Ama o bunun kadar planlı ve geniş çaplı değilmiş. Bunun bu kadar bilinmesinin nedeni bu. 16 Temmuz gecesi, kadınların ve çocukların güvende olacağını düşünen erkeklerin çoğu saklanmış. Ama yanılıyorlarmış.”

“Ne kadar zamandan beri planlanıyormuş?”

“Aylardır,” dedim. “Fransız hükümeti Nisan 42’den itibaren tutuklanacak Yahudilerin listesini çıkararak hazırlanıyormuş. Altı binin üzerinde Paris polisi bu işi yürütmek üzere görevlendirilmiş. Önce tarih 14 Temmuz olarak belirlenmiş. Ancak o gün buranın milli bayramı. Bu nedenle daha sonraki tarihe ertelenmiş.”

Métro istasyonuna doğru yürüdük, kasvetli ve hüzünlü bir yerdi.

Bamber, “Sonra ne olmuş?” diye sordu. “Bütün o aileler nereye götürülmüş?”

"Birkaç gün Vel' d'Hiv'e kapatılmışlar. Bir müddet sonra bir grup hemşire ve doktorun içeri girmesine izin verilmiş. Hepsi bütün o kargaşa ve umutsuzluğu anlatmışlar. Sonra da aileler Austerlitz İstasyonu'na götürülmüş, oradan da Paris çevresindeki çalışma kamplarına. Sonra da doğruca Polonya'ya."

Bamber bir kaşını havaya kaldırdı.

"Kamplar mı? Fransa'daki toplama kampları mı demek istiyorsun?"

"Auschwitz'in Fransız bekleme odaları olarak kabul edilen kamplar. Paris'e en yakın olanı Drancy, Pithiviers ve Beaune-la-Rolande."

"Bugün nasıl görünüyorlar acaba?" dedi Bamber. "Gidip öğrenmeliyiz."

"Gideceğiz," dedim.

Nélaton Caddesi'nin köşesinde bir kahve içmek üzere durduk. Saatime baktım. Bugün Mamé'yi görmeye gideceğime söz vermiştim. Ama yapamayacağımı biliyordum. Yarın o halde. Bu benim için hiçbir zaman bir angarya olmamıştı. O benim hiç sahip olamadığım büyük anneydi. Benimkiler daha ben küçükken ölmüşlerdi. Bertrand'ın, onun kendisine olan düşkünlüğünü de düşündüğümde daha fazla gayret göstermesini dilerdim.

Bamber beni tekrar Vel' d'Hiv' konusuna çekti.

"Fransız olmadığımından dolayı çok memnunum," dedi.

Sonra hatırladı.

"Ahh, pardon. Şimdi sen Fransız'sın, değil mi?"

"Evet, evlilik dolayısıyla, artık çifte vatandaşlığım var."

Öksürdü ve biraz utanarak, "Gerçekten bunu kastetmemiştim," dedi.

Gülümseyerek, "Önemli değil," dedim. "Bunca yıldan sonra evlilik nedeniyle akrabam olanlar hâlâ bana, Amerikalı, diyorlar."

Bamber sırtıttı.

"Bu seni rahatsız ediyor mu?"

Omuz silktim.

"Bazen. Hayatımın yarısından fazlasını burada geçirdim. Gerçekten buraya ait olduğumu hissediyorum."

"Ne kadar zamandan beri evlisin?"

"Yakında 16 yıl olacak. Ama 25 yıldan beri burada yaşıyorum."

"Lüks Fransız düğünlerinden biri mi oldu?"

Güldüm.

"Hayır, gayet sadeydi. Burgundy'de, Sens yakınlarında kayın-pederim ve kayınvalidemin evinin olduğu yerde."

Anında o günü anımsadım. Sean ve Heather Jarmond ile Edouard ve Colette Tézac'larla ilgili çok fazla değişen bir şey olmamıştı. Ailenin Fransız kanadı İngilizceyi tamamen unutmuş gibiydiler. Ama aldırmamıştım. Çok mutluydum. Pırıl pırl bir güneş vardı. Sakin küçük bir kasaba kilisesindeydi. Kayınvalidemin onayladığı, sade, sedef rengi bir elbisem vardı. Bertrand gri ceketatayının içinde muhteşem görünüyordu. Tézac'lardaki yemek şampanya, mumlar ve gül yaprakları ile çok güzel hazırlanmıştı. Charla o berbat Fransızcasıyla, sadece benim güldüğüm komik bir konuşma yapmıştı. Laure ve Cécile, aptal aptal sırtıyorlardı. Annemin, soluk magenda giysisi içinde kulağıma, İnşallah mutlu olursun şekerim, dediğini hatırlıyorum. Babam, baston yutmuş gibi duran Colette ile vals yapıyordu. Bunlar çok uzun yıllar önceymiş gibi geliyordu artık.

Bamber, "Amerika'yı özlüyor musun?" diye sordu.

"Hayır, kız kardeşimi özlüyorum ama Amerika'yı değil," dedim.

Kahvelerimizi genç bir garson getirdi. Bamber'in ateş kırmızısı saçına bakarak budalaca gülümsedi. Sonra da etkileyici fotoğraf makinelerini ve lenslerini gördü.

Genç adam, "Turist misiniz? Paris'in güzel fotoğraflarını mı çekiyorsunuz?" diye sordu.

Bamber hafif İngiliz aksanıyla Fransızca, "Hayır, turist değiliz. Vel' d'Hiv'den geriye kalanların güzel fotoğraflarını çekiyoruz," dedi.

Garson şaşırmıştı.

"Kimse Vel' d'Hiv' hakkında pek bir şey sormaz. Eyfel'i sorarlar ama Vel' d'Hiv'i kimse sormaz," dedi.

"Biz gazeteciyiz," dedim. "Bir Amerikan dergisi için çalışıyoruz."

Genç adam, “Bazen buraya, Yahudi aileler gelir,” dedi. “Nehrin aşağısındaki anıtta yapılan anma töreni konuşmalarının ardından.

Aklıma bir fikir gelmişti.

“Bizimle konuşabilecek, temerküz hakkında bilgisi olan, bu caddede yaşayan bir komşu veya birini tanıyor olabilir misin?” diye sordum. Hayatta kalmayı başarmış birkaç kişi ile hâlihazırda konuşmuştuk, çoğu yaşadıklarını anlatan kitaplar yazmıştı, fakat şahitler eksikti. Bütün bunları gören Parisliler.

Sonra kendimi aptal gibi hissettim, ne de olsa bu genç adam ancak yirmilerindeydi. Babası bile 42’de henüz doğmamıştı.

Beni şaşkınlıkta bırakarak, “Evet, tanıyorum,” dedi. “Caddeden yukarı doğru yürürseniz solunuzda bir gazete bayii göreceksiniz. Oranın yetkilisi, Xavier, size anlatır. Annesi, bütün hayatı boyunca burada yaşamış, o bilir.

Ona yüklü bir bahşış bıraktık.



KÜÇÜK TREN İSTASYONUNDAN, daha fazla insanların baktığı ve Kışaret ettikleri küçük bir kasabadan geçen tozlu ve sonsuz bir yürüyüş olmuştu. Ayakları ağrıyordu. Şimdi nereye gidiyorlardı? Onlara ne olacaktı? Paris'ten çok uzaklarda mıydılar? Birkaç saatlik tren yolculuğu çok hızlı geçmişti. Her zamanki gibi kardeşini düşündü. Katettikleri her kilometrede yüreği burkulu-yordu. Geriye, evine nasıl dönebilecekti? Nasıl becerecekti? Kardeşinin, onu unuttuğunu düşünme ihtimali onu hasta ediyordu. Ona inanmıştı, karanlık dolapta kilitli kalmıştı. Onu terk ettiğini, aldırmadığını ve onu sevmediğini düşünmüştü herhalde. Suyu, ışığı yoktu ve korkuyordu. Kız onu yüzüstü bırakmıştı.

Neredeydiler? Gara girdiklerinde istasyonun ismine bakmaya fırsatı olmamıştı. Şehirli bir çocuğun dikkatini ilk çekecek şeyleri fark etmişti: yemyeşil kıyı, dümdüz yeşil çayırları, altın sarısı tarlaları. Yazın ve temiz havanın baş döndürücü kokusu. Arı vızıltıları. Gökyüzünde kuşlar. Beyaz bulut köpükleri. Son birkaç günün pislik ve sıcağından sonra bu ona olağanüstü gelmişti. Belki de sandığı kadar kötü olmayacaktı.

Her iki tarafta duran silah kuşanmış adamların sıkı güvenlik gözetiminde dikenli tellerden yapılmış kapılardan geçerek ailesini takip etti. Sonra, sıra sıra uzun ve koyu barakaları gördü. Mekânın vahşiliği karşısında içi eridi. Korkudan annesine sokuldu. Polisler emirleri sıralamaya başladı. Kadınlara ve çocuklara sağ taraftaki, erkeklere de sol taraftaki barakalara gitmeleri emredildi. Çaresizlik içinde, annesine yapışıp, babasının diğer adamlarla birlikte itilmesini izledi. Babası yanında olmadığı zaman

korktuğunu hissetti. Yapabileceği hiçbir şey yoktu. Silahlar onu korkutmuştu. Annesi kıpırdamadı. Gözleri boş boş bakıyordu. Ölü gibi. Yüzü bembeyaz, hastalıklı gibiydi.

Barakalara gitmeleri için dürtüldükleri zaman annesinin elini tuttu. İçerisi çıplak ve kasvetliydi. Döşeme tahtası ve hasır. Kötü koku ve pislik. Tahtaların üzerinde açılmış ayrı ayrı deliklerden ibaret olan helalar dışarıdaydı. Gruplar halinde oraya oturmaları, herkes bakarken hayvanlar gibi tuvaletlerini yapmaları emredildi. Bu kızı isyan ettirdi. Bunu yapamayacaktı. Deliklerden birinin üzerine bacaklarını ayırıp oturan annesine baktı. Utanç içinde başını öne eğdi. En sonunda da sinip, kimsenin ona bakmadığını ümit ederek, söyleneni yaptı.

Dikenli telin biraz üzerinden kasaba gözüne ilişti. Kilisenin siyah sivri tepesi görünüyordu. Su kulesi. Çatılar ve bacalar. Ağaçlar. Oralarda bir yerlerde, çevredeki evlerde, insanların yataklarının, yorganlarının, battaniyelerinin, yemek ve sularının olduğunu düşündü. Hepsi temizdi. Tertemiz giysileri vardı. Kimse onlara bağırımıyordu. Kimse onlara sığır muamelesi yapmıyordu. Onlarsa oracıkta, çitin hemen arkasındaydılar. Kilise çanını duyduğu küçük temiz kasabadaydılar.

Orada tatilde olan çocuklar vardır, diye düşündü. Pikniğe giden, saklambaç oynayan çocuklar. Savaş ve daha az yiyecek ve belki babalarının savaşa gitmiş olmasına rağmen mutlu çocuklar vardı. Mutlu, sevilen, el üstünde tutulan çocuklar. Bu çocuklar ile kendisi arasında neden bu kadar farklılık olduğunu anlayamıyordu. Kendisinin ve bunca insanın neden böyle bir muameleye maruz kaldığını da. Buna kim ve ne için karar vermişti?

Onlara soğuk kabak çorbası verilmişti. Az ve kumluydu. Başka bir şey yoktu. Çırılçıplak soyunup paslı, demir lavaboların üzerine damla damla akan suyla kirli vücutlarını temizlemeye çalışan kadınları izledi. Ne kadar çirkin ve kabaydılar. Sarkıklar-dan, sıskalardan, yaşlılardan, gençlerden, çıplaklıklarını görmekten nefret ediyordu. Onlara bakmak istemiyordu. Onları görmek zorunda olmaktan nefret ediyordu.

Annesinin sıcaklığına sokularak kardeşini düşünmemeye çalıştı. Vücudu ve kafası kaşınıyordu. Banyo yapmak istiyordu, kendi yatağını, kardeşini istiyordu. Yemek istiyordu. Son birkaç gündür

başına gelenlerden daha kötüsü olabilir mi, diye düşündü. Arkadaşlarını, okulda kendi gibi yıldız takan öteki küçük kızları düşündü. Dominique'i, Sophie'yi, Agnès'i. Onlara ne olmuştu? Kaçmayı başaran olmuş muydu? Bir yerlere saklanıp güvende olan var mıydı? Armelle ailesi ile birlikte saklanıyor muydu? Acaba onu ve diğer arkadaşlarını tekrar görebilecek miydi? Eylülde tekrar okuluna gidebilecek miydi?

O gece uyuyamadı, babasının güven veren dokunuşuna ihtiyacı vardı. Midesi ağnyordu, acıyla kasıldığını hissetti. Gece barakalardan çıkmalarına izin verilmediğini biliyordu. Kollarını karnına dolayarak dişlerini kenetledi. Ancak, acı daha kötüleşti. Yavaş yavaş ayağa kalktı, uyuyan kadınlar ve çocuklar arasından parmak uçlarında yürüyerek geçip kapının dışındaki helaya gitti.

Kampın ışık spotları kampın üzerinde gezinirken, kız tahta plakalara doğru sokuldu. İçeri bakınca bir pislik öbeğinin üstünde kımıl kımıl oynayan iri, beyaz kurtçukları gördü. Gözetleme kulesindeki polisin poposunu görmesinden korkarak eteğini belinin üstüne kadar çekti. Çabucak barakaya geri döndü.

İçerideki hava ağır ve pisti. Çocukların bir kısmı uykularında inliyordu. Bir kadının ağladığını duydu. Annesine döndü, çökmüş beyaz yüzüne baktı.

O mutlu, sevecen kadın yoktu artık. Onu kollarının arasına alan, kulağına sevgi sözcükleri fısıldayan, İbranice lakaplar takan annesi yoktu artık. Tüm komşuların, esnafın ilk ismi ile hitap ettikleri o parlak bal rengi bukleli, bakanın dönüp bir daha baktığı kadın yoktu. Sıcak, rahatlatan anne kokusu olan; lezzetli yemek, yeni sabun, temiz çarşaf kokan kadın. Bulaşıcı kahkahası olan kadın. Savaş olsa bile kuvvetli, iyi ve sevgi dolu bir aileye sahip oldukları için kurtulacaklarını söyleyen o kadın yoktu.

O kadın yavaş yavaş yok olmuştu. Sararıp solmuş, bir daha ne gülümüş ne gülümsemişti. Kötü, acı bir kokusu vardı. Saçları kurumuş, kırılmış, kırışmıştı.

Annesinin çoktan ölmüş olduğunu hissetti.



KADIN BANA VE BAMBER'E ÇAPAKLI, yarı saydam gözlerle baktı. Yüz yaşına yaklaşmıştı herhalde. Gülüşü, bebeklerinki gibi dişsizdi. Onunla kıyaslandığında, Mamé genç kız sayılırdı. Nélaton Caddesi'ndeki gazete bayii olan oğlunun dükkânının üstünde yaşıyordu. Tozlu mobilyalar, güve yemiş halılar ve ölmüş bitkilerle dolu ufacık bir daireydi. Yaşlı kadın, pencerenin yanındaki eğri büğrü bir koltukta oturuyordu. İçeri girip kendimizi tanıtmamızı izledi. Beklenmedik misafirleri ağırlamaktan memnun görünüyordu.

Sesi titreyerek, "Amerikalı gazeteciler, öyle mi?" diyerek takdirini dile getirdi.

Bamber, "Amerikalı ve İngiliz," diyerek düzeltti.

O, "Vel' d'Hiv' konusuyla ilgilenen gazeteciler mi?" diye sordu.

Kalem kâğıt çıkararak dizlerimin üstüne yerleştirdim.

"Temerküzle ilgili bir şeyler hatırlıyor musunuz, Madame?" diye sordum. "Bize küçük detaylar da olsa bir şeyler söyleyebilir misiniz?"

Kıkır kıkır güldü.

"Hatırlamadığımı mı sanıyorsunuz, küçük hanım? Unutmuş olabileceğimi mi sanıyorsunuz?"

"Yani, ne de olsa aradan onca yıl geçti," dedim.

Pat diye, "Kaç yaşındasınız?" diye sordu.

Yüzümün kızardığını hissettim. Bamber gülüşünü fotoğraf makinesinin arkasına gizledi.

"Kırk beş," dedim.

Çekilmiş diş etlerini teşhir ederek, "Ben doksan beş yaşına gireceğim," dedi. "16 Temmuz 1942'de otuz beş yaşındaydım. Senin şimdiki yaşından on yaş daha gençtim. Ve hatırlıyorum. Her şeyi hatırlıyorum."

Duraksadı. Kısılmış gözleri dışarıya, caddeye doğru bakıyordu.

"Sabah otobüs gürültülerine uyandığımı hatırlıyorum. Pencere-min hemen önündeki otobüslerin. Dışarı bakınca otobüslerin geldiğini gördüm. Gittikçe çoğaldılar. Bizim belediye otobüsleri, her gün bindiğimiz yeşil beyaz otobüsler. O kadar çoktu ki. Bunların burada ne işi var, dedim kendi kendime. Sonra içinden çıkan insanları gördüm. Ve bütün çocukları. O kadar çok çocuk vardı ki. Görüyorsunuz ya, çocukları unutmak mümkün değil."

Bamber yavaşça deklanşöre basarken ben bir şeyler karalamaya çalıştım.

"Bir müddet sonra giyinip, o zamanlar henüz küçük olan oğullarımla aşağıya indim. Ne olduğunu öğrenmek istiyorduk, merak etmiştik. Komşulanımız ve kapıcımız da gelmişti. Sonra san yıldızları gördük ve ne olduğunu anladık. Yahudiler. Yahudileri topluyorlardı."

"Bu insanlara ne olacağı hakkında herhangi bir fikriniz var mıydı?" diye sordum.

Omuzlarını silkti.

"Hayır, hiçbir fikrimiz yoktu. Nasıl olabilirdi ki? Savaş bittiğinde öğrendik. Bir yerlere çalışmaya gönderildiklerini sanmıştık. Kötü bir şeyin olduğunu düşünmemiştik. Birinin; 'Bu Fransız polisi, onlara zarar vermezler,' dediğini hatırlıyorum. Olay, Paris'in göbeğinde meydana gelmiş olsa da ertesi gün hiçbir gazete ve radyoda haber olarak yer almadı. Kimse tasa etmiyor gibiydi. Biz dâhil. Ta ki çocukları görene dek."

Duraksadı.

"Çocuklar mı?" dedim.

"Birkaç gün sonra, Yahudiler yine otobüslerle götürüldüler," diye devam etti. "Kaldırımında durduğum sırada kirli, ağlayan çocuklarla birlikte ailelerin *Vélodrome*'dan dışarı çıkışlarını gördüm. Korkmuş ve pislik içinde görünüyorlardı. Şaşırmıştım. Birden onların *Vélodrome*'da yiyecek ve içecek bulamadıklarını fark ettim. Kendimi çaresiz ve kızgın hissettim. Onlara ekmek ve meyve atmak istedim ancak polis buna engel oldu."

Kadın bu sefer daha uzun bir süre duraladı. Aniden yorulmuş, usanmış gibi görünüyordu. Bamber fotoğraf makinesini sessizce kenara koydu. Bekledik. Hareket etmedik. Tekrar konuşup konuşmayacağını merak ediyordum.

Nihayet, neredeyse fısıltı gibi çıkan bir sesle, "Onca yıldan sonra," dedi, "biliyor musunuz onca yıldan sonra hâlâ çocukları görüyorum. Onların otobüslere bindirilip götürülmelerini görüyorum. Nereye götürüldüklerini bilmiyordum ama içimde bir his vardı. Berbat bir histi. Etrafımdaki insanların çoğu kayıtsızdı. İnsanlar bunun normal olduğunu düşünüyordu. Yahudilerin götürülmele-ri onlar için normaldi."

"Sizce neden öyle düşünüyorlardı?" diye sordum.

Tekrar kıkır kıkır güldü.

"Yıllarca biz Fransızlara, Yahudilerin düşmanımız olduğu söylendi de ondan! 41-42 yıllarında, çok iyi hatırlıyorum, Boulevard des Italiens¹¹'da, Palais Berlitz'de 'Yahudi ve Fransa' isimli bir sergi yer aldı. Almanlar serginin aylarca açık kalmasını sağladılar. Bu Paris nüfusu için oldukça büyük bir başarı idi. Peki neydi bu? Şok edici bir Yahudi düşmanlığı gösterisiydi."

Yumru yumru elleri ile eteğini düzeltti.

"Biliyor musunuz, polisleri hatırlıyorum. Bizim Parisli iyi polislerimiz. Bizim iyi dürüst jandarmalarımız. Coplarını kullanarak çocukları otobüslere iteliyor ve bağırıyorlardı."

Çenesini göğsüne doğru eğdi. Anlayamadığım bir şeyler mırıldandı. Sanki bana, "Engel olamadığımız için hepimize yazıklar olsun," demiş gibi geldi.

Ansızın dökülen gözyaşlarından etkilenmiş olarak yumuşak bir tonda, "Bilmiyordunuz. Ne yapabiliirdiniz?" dedim.

"Kimse Vel' d'Hiv' çocuklarını hatırlamıyor. Kimsenin umurunda değil."

"Belki bu yıl umurlarında olur. Belki bu yıl farklı olur," dedim. Sarkmış dudaklarını sıktı.

"Göreceksin. Hiçbir şey değişmedi. Kimse hatırlamayacak. Neden hatırlasınlar ki? O günler ülkemizin en karanlık günleriydi."

11 Fr. İtalyan Bulvarı.



BABASININ NEREDE OLDUĞUNU merak ediyordu. Kesinlikle aynı kampın içinde bir yerde, bu barakalardan birinde olmalıydı ancak onu bir veya iki kez görebilmişti. Akıp giden günler hakkında hiçbir fikri yoktu. Kardeşi aklından hiç çıkmıyordu. Gecenin bir yarısında, kardeşinin dolapta olduğu düşüncesiyle titreyerek uyandı. Acı ve dehşet içinde çıkardığı anahtara gözlerini dikti. Belki de şimdiye kadar ölmüştü. Belki susuzluktan, belki açlıktan ölmüştü. Adamların onları almaya geldiği o uğursuz perşembeden itibaren günleri saymaya çalıştı. Bir hafta, on gün bilemiyordu. Kafası karışmış, şaşkına dönmüştü. Bir açlık, ölüm ve korku kasırgası yaşanmıştı. Kampta çok daha fazla çocuk ölmüştü. Minik cesetleri, gözyaşları ve ağıtlarla götürülmüştü.

Bir sabah, birkaç kadının hararetle konuştuğunu fark etti. Endişeli ve üzgün görünüyorlardı. Annesine ne olduğunu sordu ancak annesi bilemediğini söyledi. Buna pabuç bırakmayarak, son birkaç gündür yanlarında uyuyan ve kardeşi ile aynı yaşlarda bir oğlu olan kadına sordu. Kadının yüzü, ateşi varmış gibi kıpkırmızıydı. Kampın çevresinde dolanan dedikodular olduğunu söyledi. Aileler, doğuya, çalışmaya gönderileceklermiş. Aileler birkaç gün sonra gönderilecek olan çocukları için hazırlık yapmaları gerekiyormuş. Kız dinledi. Beyninden vurulmuşa dönmüştü. Konuşmayı aynen annesine aktardı. Annesinin gözleri birden açıldı ve kafasını şiddetle iki yana salladı. “Hayır, bu mümkün değil, olamaz,” dedi. “Bu imkânsız, yapamazlar. Çocukları ailelerinden ayıramazlar.”

Artık çok gerilerde kalan o güvenli, kibar hayatında annesine inanırdı. Şimdiye dek annesinin her söylediğine inanmıştı. Ancak bu acımasız yeni dünyada kendini büyümüş hissediyordu. Annesinden bile daha yaşlı. Diğer kadınların doğruyu söylediklerini biliyordu. Dedikoduların gerçek olduğunu biliyordu. Ama bunu annesine nasıl anlatacağını bilemiyordu. Annesi bir çocuk gibi olmuştu artık.

Adamlar barakaya geldikleri zaman bir korku duymadı. Katılaştığını, etrafına bir duvar örülmüş olduğunu hissetti. Annesinin elini sımsıkı tuttu. Annesinin kendisini cesur ve kuvvetli hissetmesini istiyordu. Dışarı çıkmaları emredildi. Küçük gruplar halinde, başka bir barakaya girmeye zorlandılar. Annesi ile birlikte sabırla kuyrukta bekledi. Babasını görebilmek için sürekli çevresine bakınıyordu. Ama babası görünürlerde yoktu..

Barakaya girme sırası onlara geldiğinde, masanın arkasında oturan bir grup polis gördü. Adamların yanında, normal kıyafetler giymiş iki kadın duruyordu. Sıradakilere soğuk ve katı bir yüzle bakan kasabalı kadınlardı bunlar. Önündeki yaşlı kadından, para ve mücevherlerini vermesini istediklerini duydu. Yaşlı kadının beceriksizce yüzüğü ve saatiyle uğraşmasını seyretti. Kadının yanında altı-yedi yaşlarında, korkudan titreyen bir kız çocuğu vardı. Polis küçük kızın kulaklarındaki altın halkaları da gösterdi. Çocuk küpeleri kendi başına çıkaramayacak kadar korkmuştu. Büyük anne küpeleri çıkarmak üzere eğildi. Polis, hiddetle bir iç geçirdi. Bu iş çok ağır ilerlemekteydi. Bu hızla bütün geceyi burada geçirmek zorunda kalacaklardı.

Kasabalı kadınlardan biri kıza yaklaşıp, hızlı bir hareketle, kulak deliklerini yırtarak küpeyi kızın kulağından çıkardı. Küçük kız, kanlar içinde kalan boynunu tutarak çığlık attı. Yaşlı kadın da çığlık attı. Polis kadının yüzünün ortasına vurdu. İkisi de sürüklenip götürüldü. Sırada korku mırıltıları dalgalandı. Polisler silahlarını havada salladılar. Ve bir sessizlik oldu.

Kız ve annesinin verecekleri bir şeyleri yoktu. Sadece annesinin nikâh yüzüğü vardı. Kırmızı suratlı kasaba kadını, annesinin soluk bedeni ve solmuş iç çamaşırlarını ortaya koyacak şekilde elbisesini boynundan göbeğine kadar yırttı. Kadının elleri annesinin kıyafetinin kıvrımları, iç çamaşırları ve hatta bedeninin

girişleri arasında dolaştı. Annesi ürkmüştü ama bir şey söylemedi. Kız içinden korku yükselirken seyretmeye devam etti. Adamların annesinin bedenine bakışlarından, kasabalı kadının annesinin bedenine bir et parçası tutarmış gibi dokunuşundan nefret etti. Kendisine de aynı şeylerin yapılıp yapılmayacağını merak ediyordu. Onun da kıyafetlerini aynı şekilde yırtacaklar mıydı? Belki anahtarını alırlardı. Bütün gücüyle cebindeki anahtarı sımsıkı kavradı. Hayır, bunu alamazlardı. Almalarına izin vermezdi. Gizli dolabın anahtarını almalarına izin vermezdi. Asla.

Polisler cebinde ne olduğuyla ilgilenmediler. Annesi ile birlikte dışarı çıkarılmadan önce son kez masanın üzerinde biriken eşyalara baktı; gerdanlıklar, bilezikler, broşlar, yüzükler, saatler, paralar. Toplanan eşyalarla ne yapacaklarını düşündü. Satacaklar mıydı? Kullanacaklar mıydı? Bunlara niye ihtiyaçları vardı?

Dışarıda tekrar sıraya girmişlerdi. Sıcak ve tozlu bir gündü. Kız susamıştı; kuruyan boğazı gıdıklanıyordu. Polislerin sessiz bakışları altında uzun bir süre beklediler. Ne oluyordu? Babası neredeydi? Neden hepsi ayakta duruyordu? Arkasındaki, ardı arkası kesilmeyen fısıldaşmaları duyabiliyordu. Kimse bir şey bilmiyordu. Kimse cevaplayamıyordu. Ama o biliyordu. Gerçekleştiği sırada bunu bekliyordu.

Polisler, büyük karkuş sürüleri gibi üzerlerine geldiler. Kadınları kampın bir tarafına, çocukları ise diğer tarafa ayırdılar. Küçük çocukları bile annelerinden ayırıyorlardı. Kız, sanki başka bir dünyadaymış gibi olanları seyretti. Kız, çığlıkları ve bağrıışmaları duydu, bir elleriyle çocuklarının elbiselerinden veya saçlarından tutup kendini yerden yere atan kadınları gördü. Polislerin coplarını kaldırıp kadınların kafalarına, yüzlerine indirmelerini seyretti. Bir kadının bayıldığını gördü, kadının kanlar içindeki burnu darmadağın olmuştu.

Kendi annesi ise yanında donmuş gibi duruyordu. Onun kısa ve keskin nefes alışlarını duyabiliyordu. Annesinin soğuk eline tutundu. Polisin onları ayırdığını hissetti, annesinin feryadını duydu ve elbisesinin önü açılmış, saçı başı dağılmış, ağzı eğilmiş bir halde kızının ismini söyleyerek üstüne doğru düşüşünü izledi. Annesinin ellerini tutmaya çalıştı ancak polisler onu dizlerinin üstüne düşecek şekilde ittiler. Annesi çılgın bir yaratık

gibi savaşıyordu, birkaç saniyeliğine polisleri yeniyordu ve kız tam o anda annesinin o özlemiş olduğu ve hayranlık duyduğu, kuvvetli ve hırslı gerçek halinde tekrar doğuşunu gördü. Annesinin kollarının bir kez daha ona sarıldığını, kalın fırçamsı saçlarının yüzüne değdiğini hissetti. Ansızın gelen soğuk su seli gözünü kör etti. Tükürüp nefes almak için solurken adamların annesini sırlıslık elbisesinin yakasından tutup sürüklediğini gördü.

Saatler sürmüş gibi geldi. Gözleri yaşlı, kayıp çocuklar. Yüzlerine kovalarca su dökülmüştü. Savaşan, kırılmış kadınlar. Darbelerin keskin sesi geliyordu. Fakat o bunların çok hızlı gerçekleştiğini biliyordu.

Sessizlik. Bitmişti. Sonunda, bir tarafta çocuklar, diğer tarafta kadınlar kümelenmişti. Aralarına iri yarı polisler sıralanmıştı. Polisler, anneler ve on iki yaşın üzerindeki çocukların diğerleri ile birlikte gideceklerini, daha küçük çocukların da onlara katılmak üzere gelecek hafta gideceklerini tekrarlıyordu. Babalar zaten gitmişti. Herkesin iş birliği yapıp kurallara uyması isteniyordu.

Annesini diğer kadınlarla birlikte dururken gördü. Annesi arkaya kızına doğru küçük ve cesur bir gülümseme ile baktı. "Göreceksin sevgili kızım, polisin söylediği gibi iyi olacağız. Birkaç gün içerisinde bize katılmak üzere geleceksin. Merak etme benim sevgili kızım," der gibiydi.

Kız çevresindeki çocuk kalabalığına baktı. Çocuklar çok fazlaydı. Yeni yürümeye başlamış çocuklara baktı; yüzleri üzüntüden ve korkudan buruşmuştu. Kulak delikleri kanayan kızı gördü, avuçları annesine doğru açılıp uzanmıştı. Bütün bu çocuklara ne olacak diye düşündü. Aileleri nereye götürülüyordu?

Kadınlar, kampın kapısının dışına çıkarıldılar. Sağa yönelen annesinin, kasabanın içinden geçip istasyona giden uzun yolda yürüdüğünü gördü. Annesi son kez dönüp ona baktı.

Sonra yok oldu.



BEN GÜNEŞLİ BEYAZ ODADA YÜRÜRKEN Véronique pırl pırl gözlerle bana bakıp, “Bugün –güzel– günlerimizden birini yaşıyoruz, Madame Tézac,” dedi. Parc Monceau’dan pek uzak olmayan 17. bölgedeki neşeli, temiz bakımevinde Mamé’ye bakan birkaç personelden biriydi.

Bertrand’ın büyük annesi, “Ona Madame Tézac diye hitap etme,” dedi. “Bundan hiç hoşlanmaz. Ona Miss Jarmond de.”

Kendimi tutamayıp gülümsedim. Véronique ise mahcup olmuş gibiydi.

Bir parça kibir ve öteki Madame Tézac’a, yani gelini, Bertrand’ın annesi Colette’e duyduğu katıksız bir tiksintiyle, “Madame Tézac benim,” dedi. Tipik Mamé davranışı diye düşündüm. Bu yaşında bile alingan. İsmi Marcelle’di, bu adı hiç beğenmezdi. Kimse ona asla Marcelle demedi.

Véronique tevazu göstererek, “Kusura bakmayın,” dedi.

Kolumu omzuna koyup, “Canını sıkma,” dedim. “Evlilik ismi mi kullanmıyorum.”

“Amerikan işi,” dedi Mamé. “Miss Jarmond Amerikalıdır da.”

Véronique biraz rahatlamış halde, “Evet, bunu fark etmiştim,” dedi.

Neyi fark etmiştin? diye soracaktım az kalsın. Aksanımı mı, kıyafetlerimi mi, ayakkabılarımı mı?

Yanına oturup elini avuçlarımdan arasına alarak, “Demek bugün kendini daha iyi hissediyorsun Mamé,” dedim.

Nélaton Caddesi'ndeki hanımla karşılaştırıldığında Mamé'nin yüzü daha canlı duruyordu. Cildi çok daha az kırışık. Gri gözleri pırl pırlırdı. Ancak, Nélaton Caddesi'ndeki yaşlı hanımın yıpranmış görüntüsüne rağmen, daha sağlıklı bir kafası vardı, Mamé ise seksen beş yaşında olmasına rağmen Alzheimer hastasıydı. Bazı günler kim olduğunu bile hatırlamazdı.

Bertrand'ın ailesi, tek başına yaşayamayacağını anlayınca onu bakımevine yollamaya karar verdi. Ocağı açıp, bütün gün yakabilirdi. Banyosunu taşırabilirdi. Anahtarını içeride unutup geceliğiyle Saintonge Caddesi'nde dolaşırken bulunabilirdi. Tabii ki bir savaşı verdi. Esasında bakımevine gelmeyi hiç istemedi. Zaman zaman asabiyet patlamaları göstermesine rağmen gayet nazik bir şekilde yeni yerine yerleşti.

Véronique odadan ayrılırken, "Güzel bir gün geçiriyorum," diyerek sırtıttı.

"Görüyorum," dedim, "her zamanki gibi etrafı kasıp kavuruyorsunuz."

"Her zamanki gibi." Sonra bana döndü. Sıcakkanlı, gri renk gözleri yüzümde dolaştı. "İşe yaramaz kocan nerede?" diye sordu. "Bir kere bile geldiği yok. Sakın bana 'çok meşgul' bahanesini söyleme."

İç geçirdim.

Ters ters, "Neyse, hiç değilse sen buradasın.," dedi. "Yorgun görünüyorsun. Her şey yolunda mı?"

"Fena değil," dedim.

Yorgun göründüğümü biliyordum. Bunun için yapacak fazla bir şeyim yoktu. Sadece tatile gidebilirim diye düşündüm. Ancak bu da yaza kadar planımda yoktu.

"Peki daire?"

Bakımevine gelmeden önce neler yapılmış diye görmeye gitmiştim. İşler tıkr tıkr gidiyordu. Bertrand her zamanki enerjisiyle işlere nezaret ediyordu. Antoine ise tükenmiş görünüyordu.

"Bitince çok güzel olacak," dedim.

Mamé, "Orayı özledim. Orada yaşamayı özledim," dedi.

"Eminim özlemişsinizdir," dedim.

Omuzlarını silktilti.

"Bir yerlere bağlanılıyor, bilirsin işte. İnsanlara bağlanıldığı gibi herhalde. André de özlüyor mu acaba?"

André, ölen eşiydi. Onu tanıımıyordum. Bertrand onlu yaşlarındayken kaybetmişlerdi. Mamé'nin, onun hakkında konuşurken şimdiki zamanı kullanmasına alışmıştım. Onu asla düzeltmedim, onun yıllar önce akciğer kanserinden öldüğünü asla hatırlatmadım. Onun hakkında konuşmayı seviyordu. Onunla ilk tanıştığımızda, hafızasını henüz yitirmemiş olduğu zamanlarda, ne zaman Saintonge Caddesi'ne onu görmeye gitsem bana fotoğraf albümlerini gösterirdi. André Tézac'ın yüzünü ezberlemiştim âdeta. Edouard'ın ki gibi mavi gri gözler. Yuvarlak bir burun. Belki sıcak bir gülüş.

Mamé, uzun uzun nasıl tanıştıklarını, nasıl âşık olduklarını ve savaş sırasında her şeyin nasıl zorlaştığını anlatmıştı. Tézac'lar aslen Burgundy'dendi. Ancak André, ailenin şarap işini babasından devraldıktan sonra iki yakasını bir araya getirememiş. Bu yüzden, Paris'e taşınıp, Place des Vosges'in yakınlarında, Turenne Caddesi'nde küçük bir antikacı dükkânı açmış. İsim yapması ve işin büyümesi için bir zaman geçmesi gerekmiş. Edouard babasının ölümünden sonra yönetimi ele almış, dükkânı Paris'in en prestijli antikacılarının bulunduğu 17. bölgedeki Bac Caddesi'ne taşımış. Dükkânı artık, Bertrand'ın küçük kardeşi Cécile idare ediyordu, çok da başarılıydı.

Mamé'nin doktoru –mahzun fakat yetkin Dr. Roche– bir keresinde bana Mamé ile geçmiş hakkında konuşmanın onun için iyi bir tedavi olacağını söylemişti. O, Mamé'nin otuz yıl önce olanları bugünkülerden daha iyi algılayacağını düşünüyordu.

Küçük bir oyun gibiydi. Her ziyaretimde ona sorular sorardım. Bunu doğal bir şekilde yapardım, büyütmeden. O ne yapmaya çalıştığını gayet iyi bilirdi, ama anlamazlıktan gelirdi.

Bertrand'ın gençlik, çocukluk yılları hakkında bir şeyler öğrenmek çok eğlenceli oluyordu. Mamé en ilginç detayları anlatırdı. Meğerse Bertrand benim kulağıma geldiği gibi havalı bir züppe değil

de şapşal bir ergenmiş. Ailesinin yere göğe koyamadığı parlak bir talebe değil, isteksiz bir öğrenciymiş. On dört yaşındayken babasıyla, önüne gelenle yatan, marihuana içen, sahte sarışın komşu kız yüzünden hafızalardan silinmeyecek bir kavgaya tutuşmuşlar.

Ama bazen, Mamé'nin aksak hafızasının derinliklerinde kaybolmak keyifli olmuyordu. Sık sık, sıkıcı, uzun boşluklar olurdu. Hiçbir şeyi hatırlamazdı. "Kötü" günlerde bir istiridye gibi kapanırdı. Televizyona dik dik bakar, çenesini dışarı doğru uzatırdı.

Mamé bir sabah Zoë'in kim olduğunu hatırlayamadı. "Bu çocuk kim? Burada ne işi var?" diye sorup durdu. Zoë her zamanki gibi olgun davrandı. Ama gecenin ilerleyen saatlerinde onun, yatağında ağladığını duydum. Ne olduğunu sorduğumda, büyük büyük annesinin yaşlandığını görmeye dayanamadığını söyledi.

Bir gün Mamé'ye, "André ile, Saintonge Caddesi'ndeki apartmana ne zaman taşındınız?" diye sordum.

Onun, akıllı yaşlı bir maymun gibi yüzünü buruşturup, "Ah, o kadarını hatırlayamıyorum," demesini bekledim.

Cevap bir kırbaç gibi şakladı.

"Temmuz 1942'de."

Dimdik oturup gözlerimi ona diktim.

"Temmuz 1942'de mi?" dedim.

"Evet, öyle," dedi.

"Peki, evi nasıl buldunuz? Savaş devam ediyordu. Zor olmuştur herhalde?"

Canlanarak, "Hiç de değil," dedi. "Ansızın boşaltılmıştı. Eski kapıcımızın dostu olan Madame Royer vasıtasıyla evin boşaltıldığını duyduk. Daha önceleri Turenne Caddesi'nde, André'nin dükkânının üstündeki bir yatak odalı, sıkışık, avuç içi kadar bir evde oturuyorduk. O zamanlar on veya on iki yaşlarında olan Edouard ile birlikte taşındık. Daha büyük bir yere taşındığımız için öyle heyecanlıydık ki. Kirası da ucuzdu, hatırlıyorum. O günlerde o quartier¹² bugün olduğunun yarısı kadar bile gözde değildi."

Onu dikkatlice izleyip boğazımı temizledim.

“Mamé, temmuzun başı mıydı, yoksa sonu mu, hatırlayabiliyor musun?” diye sordum.

Çok iyi gittiğinden memnun halde gülümsedi.

“Gayet net hatırlıyorum. Temmuzun sonuydu.”

“Evin ansızın neden boşaltıldığını da hatırlıyor musun?”

Yine pırıl pırıl bir tebessüm.

“Tabii ki. Büyük bir temerküz olmuştu. Biliyorsun, insanlar tutuklanmışlardı. Ansızın boşaltılmış olan birçok yer vardı.”

Gözlerimi ona diktim. O da gözlerini benimkilere dikti. Yüzümdeki ifadeyi görünce bakışları gölgelendi.

“Fakat bu nasıl oldu? Oraya nasıl taşındınız?”

Elbisesinin kollarıyla uğraştı, çenesi de bir yandan çalışıyordu.

“Madame Royer, kapıcımıza Saintonge Caddesi’nde üç odalı bir dairenin boş olduğunu haber verdi. Bu şekilde oldu. Hepsi bu.”

Sessizlik. Ellerini oynatmayı bırakıp kucağında birleştirdi.

“Fakat Mamé, bu insanların bir gün geri gelebileceklerini düşünmediniz mi?” dedim fısıltıyla.

Yüzü ciddileşti; dudaklarının çevresinde gergin, acı dolu bir şeyler vardı.

Sonunda, “Biz bir şey bilmiyorduk,” dedi. “Hiçbir şey.”

Ellerine baktı ve bir daha da konuşmadı.



BU EN KÖTÜ GECEYDİ. Bütün çocuklar ve kendisi için bu gecenin en kötü gece olduğunu düşündü kız. Barakalar talan edilmişti. Hiçbir şey bırakılmamıştı. Ne elbise ne battaniye, hiçbir şey. Kuştüyü yorganlar ikiye bölünmüş, etraf suni karla kaplanmış gibi beyaz tüylerle dolmuştu.

Çocuklar korkudan ağlıyor, çocuklar korkudan feryat ediyor, çocuklar korkudan hıçkırıyordu. Küçük olanlar anlayamıyor, anneleri için inliyorlardı. Giysilerini ıslatmış, yerde yuvarlanıp umutsuzluk içinde yırtınıyorlardı. Onun gibi daha büyük olan çocuklar ise, başlarını ellerinin arasına alıp, kirli zeminde oturmuşlardı.

Kimse onlara bakmadı. Kimse onlarla ilgilenmedi. Nadiren yemek verdiler. Öyle açtılar ki kuru otları, samanları kemirdiler. Kimse onları avutmadı. Kız merak ediyordu: Bu polisler... Onların da aileleri yok muydu? Çocukları yok muydu? Gittikleri evdeki çocuklar? Çocuklara nasıl böyle davranabilirlerdi? Böyle davranmaları mı söylenmişti, yoksa içlerinden mi geliyordu? Aslında insan değil de makine miydiler? Onlara yakından baktı. Et ve kemikten yapılmış gibi görünüyorlardı. İnsandılar. Anlayamıyordu.

Ertesi gün, bir avuç insanın dikenli tellerin arkasından onları seyrettiğini fark etti. Paketleri ve yiyecekleri olan kadınlar. Çitlerden yiyecekleri itmeye çalışıyorlardı. Ama polis onlara gitmelerini emretti. Bir daha kimse onlara bakmaya gelmedi.

Kız başka birine dönüştüğünü hissediyordu. Katı, kaba ve yabani biri. Bazen bulduğu bayat ekmeği elinden almaya çalışan büyük çocuklarla kavga ediyordu. Onlara küfrediyordu. Onlara vuruyordu. Kendini tehlikeli ve vahşi hissediyordu.

Önceleri, küçük çocuklara bakmamıştı. Ona küçük kardeşini hatırlatıyorlardı. Ama sonra onlara yardım etmesi gerektiğini hissetti. Onlar savunmasız ve küçüktüler. Öyle zavallıydılar, öyle pistiler ki. Çoğu ishal olmuştu. Kıyafetleri pislikten kalıplaşmıştı. Onları yıkayacak, besleyecek kimse yoktu.

Yavaş yavaş isimlerini, yaşlarını öğrendi; ama bazıları o kadar küçüktü ki sorularına zar zor cevap verebiliyorlardı. Sıcacık bir ses, gülümseme, bir öpücük için müteşekkirdiler, bu yüzden düzinelerce çocuk kampın çevresinde biçare serçeler gibi onu takip etmişti.

Onlara küçük kardeşine uyku saatinden önce anlattığı hikâyeleri anlatacaktı. Gece, farelerin hışırtılı sesler çıkardığı bitli hasırda yatarken, çocuklara hikâyeleri olduğundan daha fazla uzatarak anlatacaktı. Daha büyük çocuklar da etraflarında toplandılar. Bir kısmı dinlemiyormuş gibi göründüyse de, kız onların da dinlediğini biliyordu.

Ona sık sık küçümser bir ifade ile bakan on bir yaşlarında bir kız, uzun boylu, siyah saçlı, Rachel isimli bir yaratık vardı. Ama her gece hikâyeleri dinleyip tek kelimesini kaçırmamak için kıza daha fazla sokuluyordu. Bir keresinde, küçük çocukların çoğunun uykuya daldığı bir zamanda kızla konuştu. Derin ve boğuk bir sesle;

“Gitmeliyiz. Kaçmalıyız,” dedi.

Kız kafasını salladı.

“Çıkış yok. Polisin silahları var. Kaçamayız.”

Rachel kemikli omuzlarını silktilti.

“Ben kaçacağım.”

“Annen ne olacak? Benimki gibi o da seni diğer kampta bekliyor.”

Rachel gülümsedi.

“Buna inandın mı? Söylediklerine inandın mı?”

Kız Rachel’in bilgiç gülümsemesinden hiç hoşlanmadı.

Ters ters, “Hayır, Onlara inanmadım. Artık hiçbir şeye inanmıyorum,” dedi.

Rachel, “Ben de,” dedi. “Ne yaptıklarını gördüm. Küçük çocukların isimlerini doğru düzgün yazmadılar bile. İsimleri ufak

etiketlerde yazılıydı, çocukların çoğu etiketleri çıkarınca birbirine karıştılar. Umurlarında değil. Hepimize yalan söylediler. Bize de annelerimize de.”

Rachel uzanıp kızın elini tutarak onu şaşırttı. Armelle'in yaptığı gibi o da onun elini sıkıca tuttu. Sonra ayağa kalkıp gözden kayboldu.

Ertesi sabah çok erken uyandırıldılar. Barakalara gelen polisler onları coplariyla dürttü. Uyku sersemi küçük çocuklar bağır-maya başladı. Kız kendine yakın olanları sakinleştirmeye çalıştı, ama çocuklar dehşet içindeydi. Bir barakaya doğru gönderildiler. Kız yeni yürümeye başlayan iki çocuğu ellerinden tuttu. Yürür-ken elinde bir alet olan bir polis gördü. Aletin tuhaf bir şekli var-dı. Ne olduğunu bilmiyordu. Ödleri kopan küçükler geri kaçtı. Polisler onları tekme tokat elinde alet olan adama doğru itti. Kız, dehşetle izledi. Sonra ne olduğunu anladı. Çocukların saçları tıraş ediliyordu. Bütün çocuklar tıraş edilecekti.

Kız Rachel'in sık, siyah saçlarının yere düşüşünü izledi. Çıplak kafatası bir yumurta gibi beyaz ve benekliydı. Rachel adamlara nefret ve tiksintiyle baktı. Ayakkabılarına tükürdü. Jandarmalardan biri onu vahşice yere yapıştırdı.

Küçük olan çocuklar deliye dönmüştü. İki-üç kişi ancak zaptedebiliyordu. Sıra ona geldiğinde kız karşı koymadı. Başını öne eğdi. Makinenin soğuk baskısını hissetti ve ayaklarına düşen uzun altın telleri görmeye tahammül edemediği için gözlerini kapattı. Saçları. Herkesin hayran olduğu o güzelim saçları. Boğazında hıçkırıkların düğümlendiğini hissetti ama ağlamamaya çalıştı. Bu adamların önünde asla ağlamayacaktı. Asla. Asla. Sadece saçtı. Saç tekrar uzardı.

Neredeyse bitmişti. Gözlerini tekrar açtı. Onu tutan polisin tombul pembe elleri vardı. Diğeri, geri kalanları tıraş ederken kız ona baktı.

Mahalledeki, kızıl saçlı, sevecen polisti. Annesinin sohbet ettiği polisti. Okula giderken ona göz kırpan polis. Temerküz gü-nü el salladığı, ama onu görmezden gelen polisti. Bu sefer, kafasını başka yöne çeviremeyecek kadar yakınındaydı.

Gözlerini bir kez bile kaçırmadan ona dikti. Polisin gözleri garipti, altın gibi sarımsı bir renkteydi. Yüzü utançtan kıpkırmızıydı ve kız onun titrediğini hissediyordu. Kız hiçbir şey söylemedi, mümkün olduğu kadar aşağılayıcı bir şekilde dik dik baktı.

Polisin tek yapabildiği kımıldamadan ona bakmaktı. Kız gülümsedi, on yaşındaki bir çocuktan beklenmeyecek acılıkta bir gülümsemeydi bu, ardından başını sallayıp adamın tombul ellerini uzaklaştırdı.



BİR NEVİ ŞAŞKINLIK İÇİNDE bakımevinden ayrıldım. Büroya gitmem gerekiyordu, Bamber beni bekliyordu, ama kendimi Sa-
intonge Caddesi'ne giderken buldum. Kafamın içinde dönüp du-
ran öyle çok soru vardı ki karmakarışık olmuştum. Mamé doğru-
yu mu söylüyordu; yoksa hastalık yüzünden şaşırp karıştırmış
mıydı? Orada yaşayan Yahudi bir aile var mıydı? Mamé'nin dediği
gibi Tézac'lar hiçbir şey bilmeden nasıl oraya taşınmışlardı?

Yavaşça avluya doğru yürüdüm. Kapıcının yeri burada olmalıy-
dı diye düşündüm. Yıllar önce küçük bir apartmana dönüştürül-
müştü. Koridor boyunca sıra sıra metal posta kutuları vardı; her
gün kapılara posta götüren kapıcılar yoktu artık. Madame Royer,
Mamé söylemişti, ismi buydu. Kapıcılar ve tutuklamalar sırasında
onların oynadığı belirgin rol hakkında çok şey okumuştum. Çoğu,
polisin emirlerine itaat etmiş; hatta bazıları daha da ileri gidip, Ya-
hudilerin nerelerde saklandıklarını da göstermişler. Bazıları, temer-
küzün hemen ardından boşalan daireleri talan etmişler, eşyaları is-
tiflemişler. Sadece birkaçı, ellerinden geldiğince Yahudi aileleri ko-
rumuş. Madame Royer'in burada nasıl bir rol oynadığını merak edi-
yordum. Montparnasse Bulvarı'ndaki kapıcıyı düşündüm, benim
yaşlarımda, Portekizli bir kızdı ve savaşı bilmiyordu.

Asansörü boş verip dört katı yürüyerek çıktım. İşçiler öğlen ara-
sındaydılar. Bina sessizdi. Ön kapıyı açar açmaz, garip bir duygu-
nun, umutsuzluğun ve boşluğun beni sardığını hissettim. Dairenin
eski tarafına doğru yürüdüm, Bertrand'ın geçen gün bize gösterdiği

kısma. Burada olmuştu. O sıcak temmuz sabahında, güneş doğmadan önce adamların gelip kapıyı çaldıkları yer burasıydı.

Son haftalarda okuduklarım, Vel' d'Hiv' hakkında öğrenmiş olduklarım tam burada, yaşayacağım yerde, doruğa ulaşmıştı. Üzerinde uzun uzun çalıştığım tanıklıklar, bütün kitaplar, hayatta kalanlar ve şahitlerle yaptığım görüşmeler şu anda dokunmakta olduğum duvarlar arasında neler yaşandığını neredeyse gerçek dışı bir açıklıkta anlamamı sağlamıştı.

Birkaç gün önce yazmaya başladığım makale hemen hemen bitmişti. Teslim günü yaklaşıyordu. Paris ve Drancy dışında olan Loiret kamplarına henüz gitmemiştim; temerküzün 60. Yıl Anma çalışmalarını organize eden şirketten Franck Lévy ile de bir toplantım vardı. Çok yakında araştırmam tamamlanacaktı ve ben başka bir şey hakkında yazmaya başlayacaktım.

Fakat şimdi, burada ne olduğunu öğrenmiştim; öyle yakınımdaydı, benimle, hayatımla öylesine derinden bağlantılıydı ki konu hakkında daha fazlasını öğrenmem gerektiğini hissettim. Araştırmam bitmemişti. Her şeyi bilmem gerekiyordu. Burada yaşayan o Yahudi aileye ne olmuştu? İsimleri neydi? Çocukları var mıydı? Ölüm kamplarından geri gelen olmuş muydu? Hepsi ölmüş müydü?

Boş daireyi gezdim. Odalardan birinin duvarı yıkılıyordu. Molozlar arasında kaybolmuşken bir panelin arkasında zekice gizlenmiş uzun ve derin bir açıklık fark ettim. Şimdi kısmen görünüyordu. İyi bir saklanma yeri olurdu. Duvarların dili olsa da konuşsa... Ama konuşmalarına ihtiyacım yoktu. Burada neler olduğunu biliyordum. Görebiliyordum. Hayatta kalanlar, sıcak, sakın geceyi, kapıların vuruluşunu, kesin emirleri, Paris içinde yaptıkları otobüs yolculuğunu anlatmışlardı. Leş gibi kokan Vel' d'Hiv' cehennemini anlatmışlardı. Bunları anlatanlar hayatta kalanlardı. Kurtulanlar. Yıldızlarını söküp kaçanlar.

Birden burada bir ailenin tutuklandığını ve muhtemelen ölüme gönderildiğini bile bile bu evde yaşayıp yaşayamayacağımı merak ettim. Acaba Tézac ailesi bununla nasıl yaşamıştı? Merak ediyordum.

Cep telefonumu çıkarıp, Bertrand'ı aradım. Numaram telefonda görünür görünmez "Toplantı," diye gevelemeye başladı. Bu bizim "Meşgulüm" şifremizdi.

"Acil," dedim.

Bir şeyler mırıldandığını duydum, sonra sesi gayet net bir şekilde çıktı.

"Ne var *amour*?" dedi. "Hemen söyle, beni bekleyen biri var."

Derin bir nefes aldım.

"Bertrand, ailenin Saintonge Caddesi'ndeki daireyi nasıl aldıklarını biliyor musun?"

"Hayır," dedi. "Neden soruyorsun?"

"Mamé'nin yanından geliyorum. Temmuz 42'de taşındıklarını söyledi. Evi Vel' d'Hiv' temerküzü sırasında tutuklanan Yahudi bir aile boşaltmış."

Sessizlik.

Bertrand sonunda, "Ne olmuş yani?" diye sordu.

Yüzümün kızardığını hissettim. Sesim boş dairenin içinde yankılandı.

"Ailenin, Yahudilerin tutuklandığını bile bile buraya taşınması seni rahatsız etmiyor mu? Sana bunu söylemişler miydi?"

Tipik Fransız stili omuzlarını silkişini, ağız kenarlarının aşağıya sarkışını ve hilal kaşlarını görür gibi oldum.

"Hayır, beni rahatsız etmez. Bilmiyordum, bana söylemediler, ama yine de beni rahatsız etmez. Temerküzden sonra Temmuz 42'de Parisli birçok kişinin boş dairelere taşındığından eminim. Bu benim ailemi iş birlikçi yapmaz, değil mi?"

Kâhkahası kulaklarımı tırmaladı.

"Ben öyle bir şey söylemedim, Bertrand."

Daha nazik bir ses tonuyla, "Bu konuyla ilgili fazla hararetle olmaya başladın, Julia," dedi. "Biliyorsun, bu altmış yıl önce olmuş. Hatırlarsan bir savaş vardı. Herkes için zor günlerdi."

İç geçirdim.

"Nasil olduğunu bilmek istiyorum, o kadar. Anlayamıyorum."

“Çok basit, *mon ange*¹³ Savaş sırasında büyük annem ile büyük babam zor zamanlar yaşamışlar. Antikacı dükkânı iyi iş yapmıyormuş. Daha büyük ve iyi bir yere taşınınca rahatlamışlardır. Ne de olsa bir çocukları vardı. Gençtiler. Başlarını sokacakları bir yer buldukları için mutlu olmuşlardır. Durup Yahudi aileyi düşündüklerini sanmıyorum.”

“Ah, Bertrand,” dedim fısıltıyla, “O aileyi nasıl düşünmezler? Nasıl düşünmezler?”

Telefonun diğer ucundan öpücükler gönderdi.

“Bilmiyorlardı herhalde. Gitmem gerekiyor, *amour*. Akşama görüşürüz.”

Ve telefonu kapattı.

Dairede bir müddet daha kaldım, koridor boyunca yürüdüm, boş salonda durup şöminenin mermeri üzerinde avucumu gezdirirken anlamaya, duygularımın beni yenmesine izin vermemeye çalıştım.

13 Fr. Meleşim.



RACHEL KARARINI VERMİŞTİ. Kaçacaklardı. Buradan gideceklerdi. Ya kaçacaklar ya da öleceklerdi. Biliyordu. Diğer çocuklarla burada kalmanın sonları olacağını biliyordu. Çocukların çoğu hastaydı. Yarım düzinesi ölmüştü. Bir keresinde, stad-yumdaki gibi, mavi kepli bir hemşire görmüştü. Bu kadar çok sayıda hasta ve aç çocuk için sadece bir hemşire.

Kaçmak onların sırlarıydı. Bundan çocukların hiçbirine bahsetmemişlerdi. Hiç kimse bir şey tahmin edemezdi. Gün ışığında kaçacaklardı. Gün içinde, çoğunlukla polislerin onlarla ilgilenmediklerini fark etmişlerdi. Kolay ve çabuk olacaktı. Barakaların aşağısında arkada, kasabalı kadınların telli çitlerden ekmek uzatmaya çalıştığı yerdeki su kulesine doğru, tellerin arasında küçük bir delik bulmuşlardı. Küçüktü ama bir çocuğun emekleyerek geçebileceği kadar büyük bir delikti.

Çocuklardan bazıları polisler tarafından kuşatılmış vaziyette kamptan ayrılmıştı. Kırpık kafalı, yırtık pırtık giysili çelimsiz, zayıf yaratıkların gidişini seyretmişti. Nereye götürülüyorlardı? Uzaklara mı? Annelerine, babalarına mı? Buna inanmamıştı. Rachel de inanmamıştı. Hem anneleriyle aynı yere götürülecek olsalar, polis çocukları niye annelerinden ayırsındı ki? Kız bu kadar acı ve ızdırap niye, diye düşündü. Rachel derin ve boğuk bir sesle "Bizden nefret ettikleri için," demişti. "Yahudilerden nefret ettikleri için." Böylesi bir nefret, diye düşündü kız. Böylesi bir nefret niye? Hayatında kimseden nefret etmemişti; bir keresinde, bir öğretmeni hariç. Dersini çalışmadığı için onu çok şiddetli cezalandıran öğretmeni. Onun ölmesini istemiş miydi?

Evet, istemişti. Belki de işler böyle geliyordu. Bütün bunlar da bu şekilde olmuştu. İnsanlardan o kadar nefret edersin ki onları öldürmek istersin. Sarı yıldız taktıkları için onlardan nefret edersin. Ürperdi. Sanki dünyadaki bütün kötülükler, bütün nefret tam burada, çevresinde yoğunlaşmıştı; polislerin sert yüzlerinde, kayıtsızlıklarında, küçümsemelerinde... Kampın dışındaki herkes de mi Yahudilerden nefret ediyordu? Bundan sonra hayatı hep böyle mi devam edecekti?

Geçen temmuzda, okuldan eve dönerken merdivenlerde komşuların konuşmalarına kulak misafiri olmuştu. Neredeyse fısıltı şeklinde çıkan kadın sesleri. Merdivenlerde durup, yavru köpekler gibi kulaklarını dikmişti. "Biliyor musun, adamın ceketinin önü açıldı ve yıldız ortaya çıktı. Onun Yahudi olduğu aklımın ucundan bile geçmezdi." Diğer kadının aniden nefesini tutuşunu duydu. "Yahudi mi! Öyle düzgün bir bey de mi! Ne kadar şaşırtıcı."

Annesine, neden bazı komşuların Yahudileri sevmediğini sormuştu. Annesi iç geçirmiş, omuz silkmiş ve kafasını yaptığı ütüye çevirmişti. Ama kıza cevap vermemişti. Kız da babasını görmeye gitmişti. Yahudi olmanın neresi kötüydü? Neden bazı insanlar Yahudilerden nefret ediyordu? Babası kafasını kaşımış, kızına, muzip bir gülümsemeyle bakmış ve tereddüt ederek, "Çünkü onlar bizim farklı olduğumuzu düşünüyorlar," demişti. "Bu yüzden bizden korkuyorlar." Farklı olan neydi? diye düşündü kız. Bu kadar farklı olan neydi?

Annesini. Babasını. Kardeşini. Hepsini öyle özlemişti ki kendini hasta hissediyordu. Sanki kör bir kuyuya düşmüştü. Anlayamadığı bu yeni hayatında tutunacak bir dalı olması için kaçmak, tek yoldu. Belki ailesi de kaçmayı başarmıştı? Belki hepsi evlerine geri dönebilecekti. Belki... Belki...

Boş daireyi düşündü, düzeltilmemiş yatakları, mutfakta çürümekte olan yiyecekleri. Mekânın ölümcül sessizliği içinde kardeşini düşündü.

Rachel'in koluna dokunmasıyla yerinden sıçradı.

"Şimdi," diye fısıldadı. "Şimdi deneyelim."

Kamp sessizdi, sanki terk edilmişti. Büyükler götürüldüğünden, daha az polis kaldığını fark etmişlerdi. Polisler çocuklarla çok az konuşuyordu. Onları yalnız bırakmışlardı.

Dayanılmaz sıcak, barakaların üzerine çökmüştü. İçerde tatsız, hasta çocuklar, nemli hasır üzerinde yatıyorlardı. Kızlar adamların uzaklardan gelen seslerini ve kahkahalarını duyabiliyorlardı. Büyük ihtimalle, barakalardan birinde güneşten saklanıyorlardı.

Görebildikleri tek polis gölgede oturuyordu, tüfeği ayaklarının dibindeydi. Kafası arkasındaki duvara doğru yaslanmış, ağzı açık vaziyette ölü gibi uyuyordu. Hızlı, küçük hayvanlar gibi çitlere doğru süründüler. Önlerinde uzanan yeşil çayırlar ve tarlaları görebiliyorlardı.

Sessizlik devam ediyordu. Sıcak ve sessizlik. Onları gören olmuş muydu? Çimenlerin üzerine sinmişlerdi, kalpleri hızlı hızlı çarpıyordu. Omuzlarının üzerinden arkalarına bir göz attılar. Hiçbir hareket yoktu. Hiçbir ses yoktu. Kız, bu kadar kolay mıydı, diye düşündü. Hayır, bu kadar kolay olamazdı. Artık hiçbir şey bu kadar kolay değildi.

Rachel kollarında birkaç giysi taşıyordu. Fazladan giysilerin onları dikenlerden koruyacağını söyleyerek kıza bunları zorla giydirdi. Pis ve yırtık pırtık kazakla lime lime olmuş daracık pantolonu giymeye çalışırken ürperdi. Kız bu kıyafetlerin kime ait olduğunu merak etti, annesi gitmiş, burada tek başına ölüme terk edilmiş zavallı ölü bir çocuğa mı?

Çömelmiş vaziyette, dikenli tellerin arasındaki küçük bir açıklığa yaklaştılar. Biraz ileride bir polis duruyordu. Yüzünü tam olarak seçemiyorlardı, sadece yuvarlak yüksek şapkasının keskin hatlarını görebiliyorlardı. Rachel teldeki aralığı işaret etti. Şimdi acele etmeleri gerekiyordu. Kaybedecek zamanları yoktu. Karınlarının üzerine uzandılar ve deliğe doğru yılan gibi kıvrıldılar. Kız delik çok küçük diye düşündü. Kat kat giysileri olsa da dikenli tellerin arasından kıvrıla kıvrıla kendilerini kesmeden nasıl geçeceklerdi? Kimse görmeyecek miydi? Bu işten yakayı nasıl sıyracaklardı? Kız aklımızı kaçırmışız diye geçirdi içinden. Aklımızı.

Çimler burnunu gıdıklıyordu. Çok leziz kokuyorlardı. Yüzünü çimlerin içine gömmek ve ekşi yeşil kokularını teneffüs etmek istedi. Rachel'in deliğe ulaştığını ve başını dikkatle delikten geçirmeye çalıştığını gördü.

Kız ansızın çimenlerin üzerinde tok gümbürtü sesleri duydu. Kalbi durmuştu. Başını kaldırıp üzerine kâbus gibi çöken heybetli şekle baktı. Bu bir polisti. Kızı, bluzunun yıpranmış yakasından tutup silkeledi. Kız korkudan pelte gibi olmuştu.

“Ne yaptığınızı sanıyorsunuz, Allah’ın belaları?”

Adamın sesi kızın kulağının içinde çınlıyordu.

Rachel, telin yarısını geçmişti. Hâlâ kızın ensesinden tutmakta olan polis, aşağıya eğilerek Rachel’i bileğinden yakaladı. Rachel karşı koyup tekmeler savurdu ama adam çok kuvvetliydi; onu dikenli telden geri çekince kızın yüzü ve elleri kan içinde kaldı.

Adamın önünde durdular; Rachel ağlıyordu, kız ise dimdikti ve çenesi yukarıdaydı. İçten içe titriyordu ama ona korkusunu göstermemeye kararlıydı. En azından deneyecekti.

Derken adama baktı ve nefesi kesildi.

Bu o kızıl saçlı polisti. Adam da onu hemen tanıdı. Polisin âdemelmasının inip çıktığını gördü, yakasındaki tombul elin titrediğini hissetti.

Polis, ters ters, “Kaçamazsınız,” dedi. “Burada kalmalısınız, anladınız mı?”

Gençti, daha yirmilerinde, iri kıyım ve pembe tenli. Kız, onun koyu renk ve kalın üniformasının içinde terlediğini fark etti. Alnı ve üst dudağı nemden pırıldıyordu. Gözlerini kırıştırıyor, ayağının birini indirip diğerini kaldırıyordu.

Kız ondan korkmadığını fark etti. Ona karşı, kendisini de şaşırtan, garip bir acıma duygusu hissediyordu. Elini adamın koluna koydu. Adam başını eğip şaşkınlık ve utançla eline baktı.

Kız, “Beni hatırlıyorsun, değil mi?” dedi.

Bu bir soru değildi. Bu bir hakikatti.

Burnunun altındaki terli yeri silerek başını evet anlamında salladı. Kız anahtarı cebinden çıkartıp ona gösterdi. Eli titremeden.

“Küçük kardeşimi hatırlıyor musun? Kıvrıkcık saçlı, küçük sarışın oğlan.”

Tekrar başına salladı.

“Benim gitmeme izin vermelisiniz, Monsieur. Küçük kardeşim, Monsieur. Paris’te tek başına. Onu dolapta kilitli bıraktım,

Adam, diğer elini de kaldırarak onu susturdu. Çitin arkasındaki kız donup kalmıştı. Neden Rachel onunla gelemiyordu? Rachel neden kalmak zorundaydı?

Kız, "Lütfen onun da gelmesine izin verin. Lütfen, Monsieur," dedi.

Kız sakın ve alçak bir sesle konuştu. Genç bir kadının sesiydi bu. Adam tedirgin ve huzursuz görünüyordu. Fakat tereddüdü uzun sürmedi.

"Git o zaman. Çabuk," diyerek Rachel'i itti.

Rachel'in geçebilmesi için teli kaldırdı. Rachel de nefes nefese kızın yanında durdu.

Polis, "Bunu al," diye emretti.

Kız adamın elindeki bir tomar paraya baktı. Paraları cebine, anahtarın yanına koydu.

Adam, barakalara doğru baktı, kaşlarını yukarı kaldırdı.

"Tanrı aşkına, koşun! Hemen koşun, çabuk, ikiniz de. Eğer sizi görürlerse... Yıldızlarınızı çıkartın. Yardım bulmaya çalışın. Dikkatli olun! Bol şans!"

Kız ona, yardımları için, verdiği para için teşekkür etmek istedi, elini ona doğru uzatmak istedi fakat Rachel kızı kolundan çekerek koştu. Altın sarısı buğdayların yüksekliğine rağmen doğrucu, ciğerleri patlayana kadar, kamptan mümkün olduğunca uzaklara, paldır küldür hızla koşmaya başladılar.



EVE DÖNDÜĞÜMDE, son birkaç gündür midemin bulandığını fark ettim. Kendimi Vel' d'Hiv' yazısını araştırmaya öyle kaptırmıştım ki bunu kafaya takmamıştım. Geçen hafta da, Mamé'nin dairesi ile ilgili gerçekler ortaya çıkmıştı. Ama mide bulantıma dikkatimi ilk kez çeken, göğüslerimdeki ağrı ve hassasiyetti. Periyodumu kontrol ettim. Gecikmiştim. Ama bu, geçmiş yıllarda da olmuştu. Bulvardaki eczaneye hamilelik testi almaya gittim. Emin olmak için.

İşte oradaydı. Küçük mavi bir çizgi oluşmuştu. Hamileydim. Hamile. İnanamıyordum.

Mutfakta oturdum. Nefes almaya bile cesaret edemiyordum.

İki düşükten sonra, beş yıl önceki ilk hamileliğim bir kâbus gibiydi. Erken sancılar, kanama ve sonra yumurtanın rahmin dışında, tüplerden birinde gelişmeye başladığını öğrenmek. Çok zor bir operasyon geçirmiştim. Sonrası da ayrı bir karmaşaydı, hem fiziksel hem de zihinsel açıdan. Üstesinden gelmem çok uzun zamanımı aldı. Yumurtalıklarımdan biri alındı. Operatör yeni bir gebelik ihtimalinin şüpheli olduğunu söylemişti. Yaşım kırka dayandı. Bertrand'ın yüzündeki o üzüntü, düş kırıklığı... Hiçbir zaman bu konuda konuşmadı ama ben hissediyordum. Biliyordum. Duyguları hakkında konuşmaması, meseleyi daha da beter hale getiriyordu. Konuyu içine atıp benden uzaklara bir yere gizledi. Konuşulmayan kelimeler büyüyüp somut bir varlığa dönüştü. Bu konu hakkında bir tek psikologumla konuştum. Bir de çok yakın arkadaşlarımla.

Isabelle'i, eşini ve çocuklarını Burgundy'ye yatıya davet ettiği-miz hafta sonunu hatırladım. Kızları Mathilde, Zoë'in yaşındaydı. Bir de küçük Matthieu vardı. Bertrand'ın, dört-beş yaşlarındaki o sevimli yumurcağa bakışı yok mu. Bertrand gözleriyle onu takip ediyor, Bertrand onunla oynuyor, onu omuzlarında taşıyor, gülüyordu, fakat gözleri üzgün ve özlem doluydu. Dayanılır gibi değildi. Diğerleri dışarıda quiche Lorraine'lerini¹⁴ bitirirken Isabelle beni mutfakta ağlarken yakalamıştı. Bana sıkıca sarılmış, büyükçe bir kadeh şarap doldurmuş ve CD çaları açıp beni eski Diana Ross hitlerinden biriyle sağır etmişti. "Bu senin suçun değil, *ma cocotte*, senin suçun değil. Unutma bunu."

Uzunca bir süre kendimi yetersiz hissetmiştim. Tézac ailesi bu konu hakkında nazik ve ketum davranmıştı ama ben yine de Bertrand'a hayatta en çok istediği şey olan ikinci bebeği, daha da önemlisi bir erkek çocuk veremediğimi hissediyordum. Bertrand'ın iki kız kardeşi vardı, erkek kardeşi yoktu. Soylarını sürdürecek bir vâris olmazsa aile adları yok olacaktı. O aile için bunun ne denli önemli olduğunu kavrayamamıştım.

Bertrand'ın eşi olmama rağmen bana, "Julia Jarmond" denilmesini açıkça belirttiğim zaman, sessiz bir şaşkınlıkla karşılanmıştım. Kayınvalidem, Colette, Fransa'da böyle bir davranışın modern karşılandığını hissiz bir gülümseme ile anlatmıştı. Fazla moderndi. Burada feminist yaklaşım iyi karşılanmıyordu. Fransız kadını eşinin adıyla anılmalıydı. Hayatımın geri kalanında benim de, Madame Bertrand Tézac olmam icap ediyordu. Ona beyaz dişlerimi gösteren bir tebesümle karşılık verip kayıtsızca, "Jarmond" ismine bağlı kalacağımı söylemiştim. Bir şey söylememişti ama o günden sonra o ve kayınpe-derim Edouard, beni insanlara, "Bertrand'ın eşi," diye takdim ettiler.

Mavi çizgiye baktım. Bir bebek. Bebek! Her yanıma neşe ve katıksız bir mutluluk sardı. Bir bebeğim olacaktı. Her şeyi çok tanıdık olan mutfakta etrafıma bakındım. Pencerenin yanına gittim, mutfağın açıldığı karanlık ve kasvetli avluya baktım. Kız veya oğlan olması fark etmezdi. Bertrand'ın erkek olmasını isteyeceğini biliyordum. Ama kıza da bayılırdı, bunu da biliyordum. İkinci bir

14 Soğanlı kiş. Bir Fransız hamur işi.

çocuk. Çok uzun bir zamandan beri beklediğimiz bir çocuk. Ümidimizi kestiğimiz bir çocuk. Zoë, kız mı erkek mi diye konuşmayı bırakmıştı. Mamé de merak etmeyi bırakmıştı.

Bertrand'a nasıl söyleyecektim? Onu arayıp, birdenbire telefonda söyleyemezdim. Bir arada olmalıydık, sadece ikimiz. Mahremiyet ve samimiyet gerekliydi. Sonrasında da dikkatli olmalıydık, hamileliğin en az üçüncü ayına kadar kimseye bir şey söylememeliydik. Hervé ve Christophe'ı, Isabelle'i, kız kardeşimi, annemle babamı aramak istiyordum ama kendimi tuttum. İlk bilen eşim olmalıydı. Sonra kızım. Aklıma bir fikir geldi.

Telefonu alıp bebek bakıcısı Elsa'yı aradım. Bu gece Zoë'e bakıp bakamayacağını sordum. Bakabileceğini söyledi. Evliliğimizin başından beri düzenli olarak gittiğimiz Saint Dominique'teki en sevdiğimiz lokantada rezervasyon yaptırdım. Sonunda Bertrand'ı aradım, telesekreterine Thoumieux'te tam 9.00'da benimle buluşmasını söyledim.

Ön kapıdan gelen Zoë'i anahtar sesini duydum. Kapı çarpıldı, ve Zoë elinde sırt çantasıyla mutfığa girdi.

"Selam anne," dedi. "Günün iyi geçti mi?"

Gülümsedim. Her zamanki gibi güzelliği, uzun boyu, parlak el gözleri karşısında gözlerimi Zoë'den alamadım.

"Gel buraya," diyerek onu kendime doğru çekip kucakladım.

Kendiri geri çekip gözlerini bana dikti.

"Güzel bir gün geçirdin herhalde?" dedi. "Kucaklamandan öyle anlaşıyor."

Ona söylemek için yanıp tutuşarak, "Haklısın," dedim. "Çok güzel bir gündü."

Bana baktı.

"Sevindim. Son günlerde biraz tuhaftın. Şu çocuklar yüzünden olduğunu düşünmüştüm."

İpek saçlarını yüzünden çekip, "Şu çocuklar mı?" dedim.

"Biliyorsun, çocuklar," dedi. "Vel' d'Hiv' çocukları. Evlerine dönemeyen çocuklar."

"Haklısın," dedim. "Bu beni çok üzdü. Hâlâ da üzüyor."

Zoë elimi ellerinin arasına alarak, küçüklüğünden beri yaptığı gibi nikâh yüzüğümü döndürdü.

Bana bakmadan, "Geçen hafta da seni telefonda konuşurken duydum," dedi.

"Sonra?"

"Uyuduğumu sanıyordun."

"Ah," dedim.

"Uyumuyordum. Geç olmuştu. Hervé ile konuşuyordun galiba. Mamé'nin sana söyledikleri hakkında."

"Daire hakkında mı?" diye sordum.

Nihayet bana bakarak, "Evet," dedi. "Orada yaşamış olan aile hakkında. Ve başlarına gelenler. Mamé'nin onca yıl orada yaşayıp olan biteni pek umursamaması."

"Bütün bunları duydun mu?" dedim.

Başını evet anlamında salladı.

"Aile hakkında bir şey biliyor musun, anne? Kim olduklarını biliyor musun? Neler olmuş?"

Başımı iki yana salladım.

"Hayır, tatlım, bilmiyorum."

"Mamé'nin bunu umursamadığı doğru mu?"

Dikkatli olmam gerekiyordu.

"Tatlım, eminim etkilenmiştir. Onun tam olarak neler olduğunu bildiğini sanmıyorum."

Zoë halkayı tekrar çevirmeye başladı, bu sefer daha hızlı şekilde.

"Anne, onlara neler olduğunu öğrenecek misin?"

Yüzüğümle oynamakta olan sinirli parmaklarını yakaladım.

"Evet, Zoë, benim yapacağım şey de tam olarak bu," dedim.

"Papa'nın hoşuna gitmeyecek," dedi. "Sana, bu işin peşini bırak artık, takma kafana, dediğini duydum. Sesi deli gibi çıkıyordu."

Onu kendime doğru çektim ve çenemi omuzlarına dayadım. İçimde sakladığım harika sırrı düşündüm. İçimde taşıdım. Thaumieux'daki bu geceyi düşündüm. Bertrand'ın duyduklarına inanamayan yüzünü, sevinçten nutkunun tutuluşunu.

"Şekerim, baban buna aldırış etmeyecek. Söz veriyorum."



ÇOCUKLAR YORGUNLUKTAN TÜKENDİKLERİ İÇİN koşmayı bırakıp büyükçe bir çalılığın arkasına sığındılar. Susamış, nefes nelese kalmışlardı. Kız yan tarafında ani bir sancı hissetti. Bir su içebilse, biraz da dinlenebilse tekrar kuvvetini kazanacaktı. Ama orada kalamayacağını biliyordu. Devam etmeli, bir şekilde Paris'e dönmeliydi.

Adam, "Yıldızlarınızı çıkartın," demişti. Dikenli tellere takılıp yırtılan fazla giysilerinden kurtuldular. Kız göğsüne baktı. Yıldız oradaydı, gömleğinin üstünde. Çekiştirdi. Rachel, bakışını takip ederek kendi yıldızını tırnakları ile çekiştirmeye başladı. Onunki çok çabuk çıktı. Fakat kızın yıldızı çok sağlam dikilmişti. Gömleğinin içinden sıyrıldı ve yıldızı yüzüne doğru tuttu. Küçük, mükemmel dikişler. Annesini hatırladı, el işlerinin üzerine eğilmiş, her yıldızı sabırla birbirinin ardı sıra dikmişti. Bu anı, gözlerinin yaşlarla dolmasına sebep oldu. O güne kadar hissetmediği bir çaresizlikle gözyaşlarını bluzunun üzerine akıttı.

Rachel'in vücuduna dolanan kollarını hissetti, onu okşayıp kendine doğru çeken kanlı ellerini. Rachel, "Kardeşin hakkında söylediklerin doğru mu?" diye sordu. "Gerçekten dolabın içinde mi kaldı?" Kız başını evet anlamında salladı. Rachel onu daha sıkı kucaklayıp başını beceriksizce okşadı. Kız annesinin nerede olduğunu merak ediyordu. Babasının da. Nereye götürülmüşlerdi? Birlikte miydiler? Güvende miydiler? Şu anda onu bir görebilselerdi... Çalıların arkasında, pislik içinde, kaybolmuş ve aç karnına ağladığını görebilselerdi...

Kendini topladı, ıslak kirpiklerinin arasından Rachel'e en güzel gülümsemesini gönderdi. Evet, kirli, kayıp, açtılar belki ama korkmuyorlardı. Kirli parmaklarıyla gözyaşlarını sildi. Artık korkmayacak kadar büyümüştü. Artık bebek değildi. Annesiyle babası onunla gurur duyardı. Onun istediği de buydu. Gurur duymalıydılar çünkü kamptan kaçmayı başarmıştı. Gurur duymalıydılar çünkü Paris'e gidip kardeşini kurtaracaktı. Gurur duymalıydılar çünkü o korkmuyordu.

Yıldızını dişleriyle sökmeye çalıştı, annesinin sık dikişlerini dişleriyle kemirdi. Nihayet sarı yıldız bluzundan çıkarak yere düştü. Ona baktı. Büyük koyu harflerle: YAHUDİ yazıyordu. Onu eline alıp katladı.

Rahcel'e, "Bir anda nasıl da küçük göründü, değil mi?" dedi.

Rachel, "Bunları ne yapacağız?" diye sordu. "Eğer bunları cebimizde saklarsak ve üzerimiz aranırsa bu bizim sonumuz olur."

Kaçarken kullandıkları giysilerle birlikte yıldızları da bir çalılığın altına gömmeye karar verdiler. Toprak yumuşak ve kuruydu. Rachel bir çukur kazdı, yıldızlarla giysileri çukurun içine doldurup üzerlerini kahverengi toprakla örttü.

"İşte," dedi sevinçle, "yıldızları gömüyorum. Onlar ölümler. Burası onların mezarı. Sonsuza kadar."

Kız da Rachel'le birlikte güldü. Sonra da utandı. Annesi yıldızıyla, Yahudi olmasıyla gurur duymasını söylemişti.

Artık bunları düşünmek istemiyordu. İşler değişmişti. Her şey değişmişti. Su, yemek ve barınak bulmaları lazımdı, sonra da kız eve dönmeliydi. Ama nasıl? Bunu bilmiyordu. Nerede olduklarını bile bilmiyordu. Ama parası vardı. Adamın parası. O polis, onca şeyden sonra o kadar da kötü değildi. Bu etrafta onlara yardım edebilecek başka iyi insanların da olduğu anlamına geliyordu. Onlardan nefret etmeyen insanların. Onların "farklı" olduğunu düşünmeyen insanların.

Kasabadan çok uzakta değillerdi. Çalılığın arkasından yol işaretini görebiliyorlardı.

Rachel yüksek sesle "Beaune-la-Rolande," diye okudu.

İçgüdüleri o köye gitmemelerini söylüyordu. Orada yardım bulamayacaklardı. Köylüler kampı biliyorlardı, ama o kadınlardan

başka yardıma gelen olmamıştı; o da bir kez. Üstelik köy, kampa çok yakındı. Kampta onları görmüş olabilecek birileriyle karşılaşabilirlerdi. Beaune-La-Rolande'ye arkalarını dönerek uzaklaştılar, yolun kenarındaki yüksek çalılara yakın yürüdüler. Kız, içecek bir şey olsa diye düşündü. Açlıktan ve susuzluktan bayılacak gibiydi.

Bir arabanın ya da ineklerini eve götüren bir çiftçinin yaklaştığını duyduklarında durup saklanarak uzun bir yol katettiler. Doğru yöne mi gidiyorlardı? Paris'e mi? Bilmiyordu. En azından kamptan çok çok uzaklara doğru gittiklerini biliyordu. Ayakkabılarına baktı. Dağıldı dağılacaklardı. Üstelik bunlar doğum günü, sinema ve arkadaş ziyareti gibi özel günlerde giydiği en iyi ikinci çift ayakkabısıydı. Bunu annesiyle geçen yıl, hükümet sarayının hemen yanındaki bir yerden almıştı. Artık bu çok uzun zaman önce gibi geliyordu. Başka bir yaşamda gibi. Ayakkabılar artık ayaklarına çok küçük geliyor, parmaklarını acıtıyordu.

Akşamüstü, bir ormana vardılar; yeşil yapraklarla dolu uzun ve serin bir alan. Kokusu tatlı ve rutubetliydi. Çilek veya böğürtlen bulmak ümidiyle yoldan ayrıldılar. Bir müddet sonra meyve dolu bir yere geldiler. Rachel sevinçten bir çığlık attı. Oturup meyveleri hapur hupur mideye indirdiler. Kız, çok uzun zaman önce, nehrin kenarında geçirdikleri o güzel günlerde, babasıyla meyve toplamalarını hatırladı.

Midesi bolluğa alışık olmadığından öğürdü. Karnını tutarak kustu. Hazmedilmemiş meyveleri çıkarttı. Ağzının içi zehir gibi olmuştu. Rachel'e su bulmaları gerektiğini söyledi. Kendini zorlayıp kalktı, ormanın derinliklerine doğru ilerlediler; burası sanki altın sarısı güneşin hareleri ile bezenmiş esrarengiz, zümrüt yeşili bir dünyaydı. Eğrelti otlarının arasından geçen bir karaca görünce huşu içinde nefesini tuttu. Doğaya alışık değildi, tam bir şehir çocuğuydu o.

Ormanda biraz ilerledikten sonra bir gölete vardılar. Su serin ve temizdi. Kız, sudan uzun uzun içti, sonra ağzını yıkadı, yaban mersini lekelerini sildi, sonra da ayaklarını suya soktu. Nehirdeki kaçamaklarından bu yana yüzmeye gitmediğinden gölete tamamiyle girmeye cesaret edemedi. Rachel biliyordu, ona gelmesini söyledi, onu tutacaktı. Kız, Rachel'in omuzlarından tutarak

göle girdi. Rachel, babasının yaptığı gibi onu midesinin ve çenesinin altından tuttu. Su teninde harika bir his uyandırdı; sakinleştirici, kadifemsi bir okşayış gibi. Tıraşlanmış kafasını ıslattı; saçları tekrar uzamaya başlamıştı, babasının çenesindeki sert sakallar gibi altın sarısı tüyler.

Ansızın bir halsizlik hissetti. Yumuşak yeşil yosunlar üzerine yatıp uyumak istedi. Sadece kısa bir süre. Sadece kısa bir mola. Rachel kabul etti. Kısa bir mola verebilirlerdi. Burası güvenliydi.

Barakalardaki kokuşmuş hasırlardan çok farklı olan taze yosun kokusunun keyfini çıkartarak birbirlerine sarıldılar.

Kız hemen uykuya daldı. Uzun zamandan beri olmadığı kadar derin ve rahat bir uykuya.



HER ZAMANKİ MASAMIZ. İçeri girince, eski moda renkli camlı çinko bistroyu geçer geçmez sağdaki köşedeydi. Kırmızı kaddife banket L şeklindeydi. Oturup uzun beyaz önlüklü garsonların arı gibi çalışmalarını izledim. Bir tanesi bana Kir royal getirdi. Yoğun bir geceydi. Bertrand yıllar önce, ilk buluşmamızda beni buraya getirmişti. O zamandan beri değişmemişti. Aynı alçak tavanlar, fildişi renkli duvarlar, soluk renkli karpuz lambalar, kolalı masa örtüleri. Bertrand'ın favorisi Corrèze ve Gascogne'nin leziz yemekleriydi. Onunla tanıştığımda, hemen yakındaki Malar Caddesi'nde, bana yazın sıcaklığında dayanılmaz gelen garip bir çatı katı dairede otuyordu. Sürekli çalışan klimalarla büyümüş bir Amerikalı olarak buna nasıl dayandığını merak etmiştim. O sıralarda, Berthe Caddesi'nde çocuklarla birlikte havasız Paris yazında bana cennet gibi gelen, karanlık serin odamda yaşıyordum. Bertrand ve kız kardeşleri, Paris'in bu bölgesinde büyümüşlerdi; anne ve babasının yıllarca yaşadığı uzun ve kıvrımlı üniversite yolunun ve ailenin antikacı dükkanının bulunduğu Bac Caddesi'nin de içinde yer aldığı aristokrat ve soylu 7. bölgede.

Bizim her zamanki masamız. Bertrand'ın bana evlenme teklif ettiği sırada oturduğumuz masaydı bu. Zoë'e hamile olduğumu söylediğim masa. Amélie'yi öğrendiğimi söylediğim masa.

Amélie.

Bu gece sırası değildi. Şimdi değildi. Amélie meselesi bitmişti. Bitmiş miydi? Gerçekten mi? Kabul etmeliyim emin değildim. Ama şimdilik bunu bilmek istemiyordum. Görmek de istemiyordum.

Yeni bir bebek olacaktı. Amélie bununla savaşılamazdı. Acı bir şekilde gülümsedim. Gözlerimi yumdum. Kocanın kaçamaklarına “göz yummak” tipik bir Fransız yaklaşımı değil miydi? Bunu başara-
bilecek miydim merak ediyordum.

On yıl önce sadakatsizliğini öğrendiğimde büyük bir mücadele vermiştim. Tam burada oturuyorduk, derin derin düşünmüştüm. Orada ve o zaman ona söylemeye karar vermiştim. Hiçbir şeyi inkâr etmemişti. Parmakları çenesinin altında kilitlenmiş halde sakın sakın beni dinlemişti. Kredi kartı ekstreleri. Canettes Caddesi’ndeki Hôtel Perle, Delambre Caddesi’ndeki Hôtel Lenox, Christine Caddesi’ndeki Le Relais Christine. Bir otel faturasını başka bir otel faturası takip etti.

Özellikle dikkatli davranmamıştı. Ne faturalar konusunda ne de üstüne başına, Audi marka arabasının emniyet kemerine sinen parfüm kokusunda –ki bu ilk ipucuydu– dikkatli davranmamıştı. Hatırlıyordum *L’Heure Bleue*, Guerlain marka en ağır, en kuvvetli iç bayıltan bir parfüm. Kim olduğunu bulmak zor olmamıştı. Aslında onu tanıyordum. Onu evliliğimizden hemen sonra benimle tanıştırmıştı.

Boşanmış. Üç çocuklu. Kırklarında. Gümüşî kahverengi saçlı. Parisli mükemmeliyetinin canlı örneği. Ufak tefek, dal gibi, mükemmel giyimliydi. Uygun çantayla uygun ayakkabı giyerdi. Mükemmel bir işi, Trocadéro’ya bakan geniş bir dairesi, kulağa meşhur bir şarap ismi gibi gelen olağanüstü bir Fransız ismi, sol parmağında da bir mühür yüzüğü vardı.

Amélie. Yıllar öncesinden, Victor Duruy Lisesi’nden Bertrand’ın eski sevgilisiydi. Hiçbir zaman ilişkisini kesmediği sevgilisi. Yıllar geçmesine, evliliğine, çocuklara rağmen düzüşmeyi bırakmadığı kız arkadaşı. “Artık arkadaşız,” demişti. “Sadece arkadaşız. İyi arkadaşız.”

Yemekten sonra, arabada bir dişi aslana dönüşmüş, sivri dişlerimi ve tırnaklarımı çıkarmıştım. Gururu okşanmıştı herhalde. Söz vermiş, yeminler etmişti. Sadece ben, yalnızca ben vardım. Onun hiç önemi yoktu, o sadece bir *passade*¹⁵ idi. Uzunca bir süre ona inandım.

Son zamanlarda merak etmeye başlamıştım. Garip, yerine oturmayan şüpheler. Somut olan bir şey yoktu, sadece şüpheler. Ona hâlâ inanıyor muydum?

Christophe ile Hervé, "Ona inanıyorsan delinin tekisin," diyor-du. Isabelle de, "Belki ona doğrudan doğruya sormalısın," diyordu. Charla, annem, Holly, Susannah ve Jan da, "Ona inanıyorsan aklını kaçırmış olmalısın," diyorlardı.

Bu gece Amélie konusu yok. Kesin kararımı verdim. Sadece Bertrand, ben ve bu muhteşem havadis! İçkimi içtim. Garson bana gülümsedi. Kendimi iyi hissettim, kuvvetli hissettim. Amélie'nin canı cehenneme. Bertrand benim kocamdı. Ben onun çocuğunu doğuracaktım.

Restoran doluydu. Kalabalık masalara baktım. Yaşlı bir çift yan yana oturmuş, her ikisinde de birer kadeh şarap, yemekleriyle meşguldüler. Otuz yaşlarında genç kadınlardan oluşan bir grup gülmekten kırıılırken yan masada oturan sert bir kadın onlara hoş-görüsüz bir ifadeyle bakıyordu. Gri takım elbiseleri içindeki beyler purolarını yakıyorlardı. Amerikalı turistler menüyü çözmeye çalışıyorlardı. Bir aile ve yeni yetme çocukları vardı. Gürültü seviyesi oldukça yüksekti. Duman seviyesi de öyle. Ancak bu beni rahatsız etmiyordu. Buna alışkıttım.

Bertrand, her zamanki gibi gecikecekti. Benim için fark etmezdi. Üstümü değiştirmeye, saçımı yaptırmaya vaktim olmuştu. Onun beğendiğini bildiğim, çikolata rengi rahat pantolonumu ve vücudu sıkıca saran, sade *fauve*¹⁶ bir üst giymiştim. Agatha inci küpelerimi ve Hermes saatimi takmıştım. Solumda duran aynaya bir göz attım. Gözlerim her zamankinden daha büyük ve mavi, cildim da parlak görünüyordu. Orta yaşlı, hamile bir kadın için oldukça güzel, diye düşündüm. Garsonların bana gülümsemeleri bana onların da aynı fikirde olduğunu düşündürdü.

Çantamdan ajandamı çıkardım. Yarın sabah ilk işim jinekologumu aramak olmalıydı. Randevuların hızlıca alınması gerekiyordu. Muhtemelen bir sürü test yapılacaktı. Şüphesiz amniyosentez

de yapılacaktı. Artık “genç” bir anne değildim. Zoë’in doğumunun üzerinden çok uzun bir süre geçmişti.

Ansızın panikledim. On bir yıl aradan sonra bütün bunların altından kalkabilecek miydim? Hamilelik, doğum, uykusuz geceler, biberonlar, ağlamalar, bebek bezleri? Tabii ki, dedim dalga geçerek. Son on yıldır bunun özlemi içindeydim. Tabii ki hazırdım. Bertrand da.

Onu beklerken içimi bir endişe kapladı. Aldırış etmemeye çalıştım. Defterimi çıkardım, daha önce almış olduğum Vel’ d’Hiv’ notlarını okumaya başladım. İşlerimin arasında öylesine kaybolmuştum ki restoranın patirtısını, insanların gülüşmelerini, garsonların masalar arasında kayar gibi hareketlerini, sandalyelerin yerde çıkardığı sesleri artık duymuyordum.

Başımı kaldırdığımda kocamı karşımda oturmuş beni izler vaziyette buldum.

“Hey, ne zamandan beri oradasın?” diye sordum.

Güldü. Elimi elinin içine aldı.

“Yeteri kadar. Çok güzel görünüyorsun.”

Lacivert, fitilli kadife ceketi ile temiz beyaz bir gömlek giymişti.

“Güzel görünen *sensin*,” dedim.

Az kalsın hemen oracıkta söyleyiverecektim. Ama hayır, çok erkendi. Çok çabuk olurdu. Kendimi zor tutuyordum. Garson Bertrand için de, Kir royal getirdi.

“Evet,” dedi, “neden buradayız, *amour*? Özel bir şey mi var? Sürpriz mi?”

“Evet,” dedim kadehimi kaldırarak, “çok özel bir sürprizim var. Bir dikişte iç! Sürprizin şerefine.”

Kadehlerimizi tokuşturduk.

“Ne olduğunu tahmin mi etmem gerekiyor?” diye sordu.

Kendimi afacan küçük bir kız çocuğu gibi hissettim.

“Asla tahmin edemezsin! Asla.”

Güldü, hoşuna gitmişti.

“Zoë gibi oldun! O, bu özel sürprizin ne olduğunu biliyor mu?”

Daha da heyecanlanarak başımı iki yana salladım.

“Hayır. Kimse bilmiyor. Hiç kimse... ben hariç.”

Uzandım ve ellerinden birini avuçlarıma aldım. Teni yumuşak, yanıktı.

“Bertrand...” dedim.

Garson etrafımızda dolaşıyordu. Siparişleri vermeye karar verdik. Benim için *confit de canard*¹⁷, Bertrand için de *cassoulet*¹⁸. Başlangıç olarak da kuşkonmaz istedik.

Garsonun mutfığa geri dönüşünü bekleyip, söyledim. Bir nefeste söyledim.

“Bir bebeğim olacak.”

Yüzünü dikkatle izledim. Dudaklarının yukarı kalkmasını, gözlerinin mutluluktan parlamasını bekledim. Ancak, bir maske gibi yüzünün tüm kasları hareketsiz kaldı. Gözleri titreyerek bana baktı.

Sesi, “Bir bebek mi?” diye yankılandı.

Elini sıkıca kavradım.

“Muhteşem değil mi? Bertrand, bu muhteşem bir şey değil mi?”

Hiçbir şey söylemedi. Anlayamıyordum.

Sonunda, “Nasıl hamile olursun?” diye sordu.

Taş gibi duruşundan endişelenerek, “Yeni öğrendim,” diye mırıldandım.

Yorgun veya üzgün olduğu zamanlarda yaptığı gibi gözlerini ovuşturdu. Hiçbir şey söylemedi, ben de.

Sessizlik aramızda bir sis perdesi oluşturdu. Neredeyse bunu parmaklarımla hissedebiliyordum.

Garson başlangıçları getirdi. Hiçbirimiz kuşkonmazımıza dokunmadık.

Daha fazla tahammül edemeyerek, “Neyin var?” diye sordum.

İç geçirdi, başını salladı, tekrar gözlerini ovuşturdu.

Gözyaşları içinde, “Mutlu olacağını... heyecanlanacağını düşünmüştüm,” diye devam ettim.

17 Fr. Ördek budu.

18 Fr. Etli kuru fasulye.

Çenesini ellerine dayayıp bana baktı.

"Julia, ben vazgeçmiştim."

"Ben de! Tamamıyla vazgeçmiştim."

Gözleri donuklaşmıştı. Gözlerindeki katiyetten hoşlanmamıştım.

"Ne demek istiyorsun," dedim. "Vazgeçtiysen yapamazsın?.."

"Julia, üç yıldan az bir süre içinde elli yaşıma geleceğim."

"Ne olmuş yani?" dedim, yanaklarım kızarmıştı.

Sessizce, "Yaşlı bir baba olmak istemiyorum," dedi.

"Ah, Tanrı aşkına," dedim.

Sessizlik.

Nazıkçe, "Bu bebeği dünyaya getiremeyiz," dedi. "Artık başka bir hayatımız var. Zoë yakında genç kız olacak. Sen kırk beş yaşındasın. Hayatımız eskisi gibi değil. Bir bebek hayatımıza uymaz."

Gözyaşlarım yanaklarımdan tabağıma doğru akmaya başlamıştı.

"Bana söylemeye çalıştığın..." dedim tıkanarak, "bana kürtaj olmam gerektiğini mi söylemeye çalışıyorsun?"

Yan masadaki çift alenen bize baktı. Hiç aldırış etmedim.

Her zamanki gibi, kriz zamanlarımda ana dilimi kullanmaya başlamıştım. Bunun gibi bir zamanda Fransızca mümkün değildi.

Sarsılarak, "Üç düşükten sonra kürtaj mı?" dedim.

Yüzü üzgündü. Şefkatli ve üzgün. O yüzü tokatlamak, tekmelemek istiyordum.

Fakat yapamadım. Sadece peçeteme gözyaşlarımı sildim. Saçlarımı okşadı, beni sevdiğini mırıldanıp durdu.

Sesini kestim.



ÇOCUKLAR UYANDIĞINDA GECE OLMUŞTU. Orman, bütün öğleden sonra, sağa sola dolaştıkları gibi, huzurlu, yapraklarla dolu bir yer değildi artık. Büyük, çıplak ve garip seslerle doluydu. Yavaş yavaş, el ele tutuşarak ve duydukları her sese durarak eğretilti otlarına doğru yollarını buldular. Gece gitgide karanlıklaşıyordu sanki. Gittikçe derinleşiyordu. Yürümeye devam ettiler. Kız yorgunluktan düşüp bayılacağını sandı. Fakat Rachel'in sıcak eli ona cesaret verdi.

Sonunda, düz çimenliğe açılan geniş bir alana geldiler. Orman kaybolmuştu. Karanlıkta, mehtapsız gökyüzüne baktılar.

Rachel, ilerisini göstererek, "Bak bir araba," dedi.

Gecenin içinde farların parladığını gördüler. Sadece bir şerit ışığın geçmesine izin verecek şekilde siyah boyayla karartılmış farlar. Yaklaşan gürültülü motor sesini duydular.

Rachel, "Ne yapmalıyız? Durdurmalı mıyız?" diye sordu.

Kız karartılmış bir çift far daha sonra bir çift daha gördü. Uzun bir konvoy halinde arabalar yaklaşıyordu.

"Yat aşağıya," diyerek Rachel'in eteğini çekti. "Çabuk!"

Arkasına saklanacakları bir çalılık yoktu. Karnının üstüne dümdüz yattı, çenesi çamur içinde kaldı.

Rachel, "Neden? Ne yapıyorsun?" diye sordu.

Derken o da anladı.

Askerler. Alman askerleri. Gecenin karanlığında devriye geziyorlardı.

Rachel kızın yanına yuvarlandı.

Arabalar yaklaştı, kuvvetli motorların sesi gümbürdedi. Azaltılmış farların ışığında askerlerin parlak, yuvarlak kasklarını seçebiliyorlardı. Kız bizi görecekler diye düşündü. Saklanamayız. Saklanacak bir yer yok, bizi görecekler.

İlk cip geçip gitti, diğerleri de onu takip etti. İri toz zerrelere kızın gözlerine doğru uçuştı. Öksürmemeye, hareket etmemeye çalıştılar. Çamurun içine doğru yatıp, elleriyle kulaklarını kapattı. Konvoy halindeki arabaların sonu gelmeyecekmiş gibi göründü. Adamlar pis yolun kenarında karanlık şekillerini görebilirler miydi? Kız, bağırmalara, arabaların durmalarına, kapıların çarpmalarına, hızlı ayak seslerine ve omuzlarında sert ellere karşı gerildi.

Gecenin içinde, son araba da uğultulu bir şekilde gözden kayboldu. Tekrar sessizlik hâkim oldu. Etrafa baktılar. Toprak yol boştu, sigara dumanı gibi yükselen beyaz toz bulutları hariç. Biraz bekledikten sonra aksi istikamete doğru süründüler. Ağaçların arasında ışık göründü. Bu onları davet eden beyaz bir ışıktı. Yolun kenarını takip ederek biraz daha yaklaştılar. Dış kapıyı açtılar, gizlice evin içine girdiler. Kız bir çiftlik evine benzediğini düşündü. Açık olan pencereden, şöminenin yanında kitap okuyan bir kadın ve pipo içen bir adam gördüler. Burun deliklerinin içinden zengin bir yiyecek kokusu girdi.

Rachel tereddüt etmeden kapıyı çaldı. Pamuklu kumaş perdeler açıldı. Pencerenin arkasından uzun ve kemikli yüzlü bir kadın kızların yüzüne uzun uzun baktı ve perdeyi tekrar çekti. Ama kapıyı açmadı. Rachel kapıyı tekrar çaldı.

“Ne olur, Madame, bize biraz yiyecek ve biraz su...”

Perde kıpırdamadı. Kızlar açık pencerenin önünde durdular. Pipolu adam iskemlesinden kalktı.

Alçak ve tehditkâr bir sesle, “Gidin,” dedi. “Gidin buradan.”

Kemikli yüzlü kadın arkasından sessizce bakıyordu.

Kız, “Lütfen biraz su...” dedi.

Pencereyi kapattılar.

Kız ağlayacak gibi oldu. Bu çiftçiler nasıl bu kadar acımasız olabiliyordu? Görmüştü, masada ekmek vardı. Bir sürahi su da vardı. Rachel onu çekti. Kıvrılan toprak yola geri döndüler. Başka

çiftlik evleri de vardı. Her seferinde aynı şeyler oldu. Kovuldular. Her seferinde kaçtılar.

Artık geç olmuştu. Yorgun ve açtılar, zar zor yürüyorlardı. Toprak yoldan biraz uzakta, yüksek bir lambanın aydınlattığı büyük bir eve geldiler. Binanın ön cephesinde bir sarmaşık vardı. Kapıyı çalmaya cesaret edemediler. Kapının önünde büyük boş bir köpek kulübesi gördüler. Kulübenin içine sürünerek girdiler. İçeri temiz ve sıcaktı. Rahatlatıcı köpek kokusu vardı. Bir kap su ve eski bir kemik vardı. Sırayla su içtiler. Kız köpeğin gelip onları ısırmasından korktu. Bunu Rachel'e fısıltıyla söyledi. Fakat Rachel küçük bir hayvan gibi kıvrılıp uyuyakalmıştı. Kız onun yorgun yüzüne, zayıf yanaklarına, göz oyuklarına baktı. Rachel yaşlı bir kadın gibi görünüyordu.

Kız Rachel'e yaslanarak kesik kesik uyuklamaya başladı. Garip ve korkunç bir rüya gördü. Rüyasında küçük kardeşini dolaşın içinde ölü görmüştü. Ebeveynlerinin polis tarafından vurulduğunu görmüştü. Uykusunda inledi.

Hiddetli havlamalara irkilerek uyandı. Rachel'i sert bir şekilde dürttü. Bir erkek sesi duydular, adımları yaklaşıyordu. Çakıllar ezildi. Dışarı sıvışmak için çok geçti. Sadece umutsuzca birbirlerine sarıldılar. Kız, sonumuz geldi diye geçirdi içinden. Şimdi bizi öldürecekler.

Sahibi köpeği zapt ediyordu. Bir el içeriyi yokluyordu. Kızın kolunu yakaladı, Rachel'in kolunu da. Sürünerek dışarı çıktılar.

Adam, kel kafalı, gümüşî bıyığı olan, ufak tefek kavruk biriydi.

Lambanın ışığında onlara bakarak, "Bakın burada ne buldum?" diye homurdandı.

Kız, Rachel'in gerildiğini hissetti, bir tavşan gibi fırlayacağını sandı.

Yaşlı adam, "Kayıp mı oldunuz?" diye sordu. Sesi endişeli çıkıyordu.

Çocuklar irkildi. Nezaket değil, tehdit, dayak bekliyorlardı.

Rachel, "Lütfen bayım, biz çok açız," dedi.

Adam başını salladı.

"Belli oluyor."

Bağırان köpeğini sakinleştirdi. Sonra,

“İçeri gelin çocuklar,” dedi. “Beni takip edin.”

Kızlar kıpırdamadı. Bu yaşlı adama güvenebilirler miydi?

“Burada sizi kimse incitmez,” dedi adam.

Hâlâ korku içinde birbirlerine sokuldular

Adam, nazik, kibar bir şekilde gülümsedi.

Eve doğru dönerek, “Geneviève!” diye seslendi.

Mavi bir sabahlık giyen yaşlıca bir kadın büyük kapının önünde belirdi.

Bezgin bezgin, “Şu geri zekâlı köpeğin niye bağıırıyormuş, Jules?” dedi. Sonra çocukları gördü. Elleri titreyerek kızın yanaklarına doğru uzandı.

“Aman Tanrım,” diye mırıldandı.

Daha yakına geldi. Durgun, yuvarlak bir yüzü ve kalın beyaz bir örgüsü vardı. Şefkat ve korku dolu bir ifade ile çocuklara baktı.

Kızın yüreği hopladı. Yaşlı kadın Polonya’daki büyük annesinin fotoğrafına benziyordu. Aynı açık renk gözler, beyaz saç, aynı rahatlatıcı tombulluk.

Yaşlı kadın fısıltıyla, “Jules, onlar...” dedi.

Yaşlı adam başıyla onayladı.

“Evet, galiba.”

Yaşlı kadın, “İçeri gelmeliler,” dedi. “Hemen saklanmalılar.”

Toprak yoldan paytak paytak yürüyüp, her iki yöne baktı.

“Çocuklar çabuk, hemen gelin,” dedi ellerini onlara uzatarak.

“Burada güvendesiniz. Bizimle güvendesiniz.”



GECE KORKUNÇTU. Uykusuzluktan yüzüm gözüm şişmiş bir halde uyandım. Zoë'in okula gitmiş olduğuna memnun oldum. Beni böyle görmesi isteyeceğim en son şeydi. Bertrand, nazik ve şefkatliydi. Bunun üzerine biraz daha konuşmamız lazım dedi. Bunu yapabilirdik, gece Zoë uyuduktan sonra. Bunu mükemmel bir sükûnet ve büyük nezaket içinde söylemişti. O kararını vermişti. Hiçbir şey veya kimse, benim bu çocuğa sahip olmam konusunda onu ikna edemezdi.

Bunu arkadaşlarımla veya kız kardeşimle konuşmayı kendime yediremedim. Bertrand'ın seçimi beni o kadar rahatsız etmişti ki, şimdilik konuyu kendime saklamayı tercih etmiştim.

Bu sabah harekete geçmek çok zordu. Yaptığım her şey çok zor gelmişti. Her hareket bir çaba gerektiriyordu. Gözümde sürekli dün gecenin sahneleri, onun söylemiş oldukları canlanıyordu. Kendimi işime vermekten başka çare yoktu. O öğleden sonra, ofisinde Franck Lévy ile buluşacaktım. Birden Vel' d'Hiv' çok uzak göründü. Bir gecede yaşlandığımı hissettim. Taşıdığım çocuk ve kocamın onu istemeyişinden başka hiçbir şey önemli gelmiyordu.

Cep telefonum çaldığında büroya gitmek üzereydim. Arayan Guillaume'du. Büyük annesinin yerinde, istemiş olduğum, kopyası tükenmiş kitaplardan bulmuştu. Bana ödünç verebilirmiş. Gün içinde ya da akşam bir içki içmek üzere buluşabilir miymişiz? Sesi neşeli ve dostaneydi Hemen, evet, dedim. Evden iki dakikalık mesafede olan, Montparnasse Bulvarı'ndaki Select'te saat 6.00'da

buluşmak üzere randevulaştık. Vedalaştıktan sonra telefonum tekrar çaldı.

Bu sefer arayan kayınpederimdi. Şaşırmıştım. Edouard beni nadiren arardı. Fransız nezaketiyle geçinip giderdik. Her ikimiz de karşılıklı kısa konuşmalarda süperdik. Ama ben hiçbir zaman onunla kendimi çok rahat hissetmezdim. Her zaman, onun benden bir şeyler sakladığını, bana veya başkalarına hislerini göstermediğini düşünürdüm.

İnsanı dinlemeyi bilen türde bir adamdı. Hürmet edilen bir adam. Kızgınlık, gurur ve şahsi tatmin duyguları hariç başka duygularını gösterdiğini hayal bile edemiyorum. O Burgundy hafta sonlarında, bahçede, meşe ağacının altında oturup Rousseau'yu okuduğu zamanlarda bile Edouard'ın kot pantolon giydiğini hiç görmedim. Onu kravatsız gördüğümü de hatırlamıyorum. Onunla tanıştığım ilk gün geldi aklıma. Son on yedi yılda çok fazla değişmemiştir. Aynı şahane duruş, gümüş saçlar, çelik gözler. Kayınpederim yemek pişirmekten aşırı derecede zevk alır ve sürekli Colette'i mutfaktan kovup, pot-au-feu, soğan çorbası, lezzetli sebze güveci veya mantarlı omlet gibi basit ve lezzetli yemekler pişirir. Onunla birlikte mutfığa girebilen tek kişi Zoé'dir. Cécile ve Laure'un, Arnaud ve Louis adında birer erkek çocukları olmasına rağmen onun Zoé'e karşı bir zaafı vardı. Kızıma bayılırdı. Onların yemek pişirme seanslarında neler olduğunu hiçbir zaman öğrenemedim; kapalı kapılar ardında, Zoé'in kıkırdamaları, sebzelerin dilimlenişi, suyun kaynaması, tavadaki yağ cızırtıları ve ara sıra Edouard'ın derinden gelen kahkahaları...

Edouard, Zoé'in nasıl olduğunu, dairenin nasıl gittiğini sordu. Sonra da konuya geldi. Dün Mamé'yi görmeye gitmiş. Kötü bir gündü diye ilave etti. Mamé her zamanki küskün zamanlarından birindeymiş. Edouard, Mamé televizyonun karşısında somurtup otururken tam ayrılmak üzereymiş ki, birden mavilerin arasından çıkıp benimle ilgili bir şey söylemiş.

Merakla, "Neydi?" diye sordum.

Edouard boğazını temizledi.

"Annem, senin Saintonge Caddesi'ndeki daire ile ilgili sorular sorduğunu söyledi."

Derin bir nefes aldım.

"Evet, bu doğru, sordum," diye kabul ettim. Konunun nereye varacağını merak ediyordum.

Sessizlik.

"Julia, Mamé'ye Saintonge Caddesi ile ilgili herhangi bir şey sormamanı tercih ederim."

Benim tam olarak anladığımdan emin olmak ister gibi ansızın İngilizce konuşmaya başlamıştı.

Sinirlenip Fransızca cevap verdim.

"Kusura bakma, Edouard. Dergi için Vel' d'Hiv' temerküzü hakkında araştırma yapıyordum. Tesadüfe şaşırdım."

Başka bir sessizlik oldu.

Fransızcaya dönerek, "Tesadüf?" diye tekrarladı.

"Evet," dedim. "Siz taşınmadan önce orada yaşayan ve temerküzde tutuklanan Yahudi ailesi hakkında; Mamé bunu bana anlatırken üzüldü galiba. Bu nedenle ona soru sormaktan vazgeçtim."

"Teşekkür ederim, Julia," dedi. "Bu Mamé'yi çok fazla üzüyor, bir daha ona bundan bahsetme lütfen."

Kaldırımın ortasında durdum.

"Peki, bahsetmem," dedim. "Niyetim kötü değildi. Sadece ailenizin oraya nasıl geldiğini ve eğer Mamé'nin o aile hakkında bilgisi varsa onu öğrenmek istemiştım. Senin bilgin var mı, Edouard? Herhangi bir şey biliyor musun?"

Yumuşak bir ses tonuyla, "Kusura bakma, anlayamadım," dedi. "Kapatmam gerek. Hoşça kal Julia."

Ve hat kesildi.

Beni o kadar şaşırttı ki bir an için dün geceyi ve Bertrand konusunu unuttum. Mamé, ona sorduğum sorular yüzünden gerçekten beni Edouard'a şikâyet mi etmişti? O gün sorularıma daha fazla cevap vermemek isteğini hatırlıyordum. Ben gidene kadar ağzını kapatıp bir daha açmamıştı. Neden Mamé bu denli üzülmüştü?

Neden Mamé ve Edouard benim daire hakkında soru sormamı istemiyordu. Neyi öğrenmemi istemiyorlardı?

Bertrand ve bebek konusu omuzlarıma ağır bir yük olarak geri döndü. Birden, ofise geri dönmeyi gözüm yemedi. Alessandra'nın meraklı bakışları. Her zamanki gibi sorular soracaktı. Arkadaşça davranmaya çalışıp başaramayacaktı. Bamber ve Joshua şişmiş yüzüme bakacaklardı. Gerçek bir beyefendi olan Bamber bana bir şey sormayacak ama mesafeli bir şekilde omzumun sıkacaktı. Ve Joshua. O daha da beterini yapacaktı. "Pekâlâ, tatlı şeker, bu dram niye? Yine Fransız kocan mı?" Alaycı gülüşünü ve bana kahve uzatışını görür gibiydim. Bu sabah ofise gitmem mümkün değildi.

Zafer Anıtı'na yöneldim; anıtı seyredip önünde poz vererek ağır ağır ilerleyen turist güruhunun arasından geçen kestirme yolu seçtim. Telefon defterimi çıkarıp Franck Lévy'nin şirketini aradım. Randevuma öğleden sonra yerine şimdi gidip gidemeyeceğimi sordum. Bana bir problem olmadığı söylendi. Bu mükemmel olmuştu. Uzak değildi, hemen Hoche Bulvarı'nın bitimindeydi. Oraya varmam on dakikamı almıştı. Bir kez Champs-Élysées'nin tıkanıklığını geçtikten sonra, l'Étoile'e açılan bütün bulvarlar şaşılacak derecede boştu.

Franck Lévy altmışlı yaşlarının ortasında idi galiba. Yüzünde derin, asil ve bıkkın bir ifade vardı. Ofisine gittik; burası yüksek tavanlı, kitaplar, dosyalar, bilgisayarlar ve fotoğraflarla dolu bir yerdi. Gözüm, duvara tutturulmuş siyah beyaz bilgisayar çıktılarına takıldı. Bebekler. Yeni yürümeye başlayanlar. Yıldız takan çocuklar.

Bakışlarımı takip ederek, "Bunların çoğu Vel' d'Hiv' çocukları," dedi. "Tabii başkaları da var. Fransa'dan gönderilen on bir bin çocuktan bir kısmı bunlar."

Masasına oturduk. Görüşmeden önce soracağım soruları e-posta ile yollamıştım.

"Loiret kamplarını mı öğrenmek istiyorsun?" diye sordu.

"Evet," dedim. "Beaune-la-Rolande ve Pithiviers. Paris'e yakın olan Drancy hakkında birçok bilgiye ulaşılabilir. Diğer ikisi hakkında çok az şey var."

Franck Lévy iç geçirdi.

"Haklısın. Drancy ile mukayese edildiğinde Loiret kampları hakkında çok az bilgi var. Gittiğinde de göreceksin, kamplarda neler olduğunu anlatan çok az şey var. Orada yaşayan insanlar bunu hatırlamak istemiyorlar. Konuşmak da istemiyorlar. Hem sağ kurtulan çok az insan var."

Fotoğraflara tekrar baktım, sıra sıra küçük, savunmasız yüzlere.

"Her şeyden önce, bu kamplar neydi?" diye sordum.

"Bunlar 1939 yılında Alman askerleri hapsetmek üzere yapılmış standart askerî kamplardı. Vichy hükümetinin yönetiminde, Yahudiler 1941'den itibaren buraya gönderilmiş. 1942'de Auschwitz'e giden ilk trenler 1941'de Beaune ve Pithiviers'ten hareket etmiş.

"Vel' d'Hiv'deki aileler Paris'in banliyölerinden neden Drancy'ye yollanmamışlar?"

Franck Lévy kasvetli bir şekilde gülümsedi.

"Temerküzden sonra, çocuksuz Yahudiler Drancy'ye gönderildiler. Drancy Paris'e yakındır. Diğer kamplar bir saatten fazla bir uzaklıktadır, sessiz Loiret kırsalının ortasında kaybolmuştur. Ve orada, Fransız polisi gizlilik içinde çocukları ailelerinden ayırmıştır. Bunu Paris'te bu kadar kolay yapamazlardı. Barbarlıklarını okumuşsunuzdur herhalde?"

"Okunacak pek fazla bir şey yoktu."

Yüzündeki kasvetli gülümseme yok oldu.

"Haklısınız. Okunacak pek bir şey yok. Fakat nasıl olduğunu biliyoruz. Size verebileceğim birkaç kitabım var. Çocuklar annelerinden kopartılmış. Coplarla dövülmüş, dayak yemiş, soğuk sularla ıslatılmışlar."

Gözlerim fotoğraftaki yüzler arasında tekrar dolaştı. Zoë'in ben ve Bertrand'dan kopartılışını ve yalnız oluşunu düşündüm. Yalnız, aç ve pis. Titredim.

Franck Lévy, "O dört bin Vel' d'Hiv' çocuğu Fransız yetkilileri için bir baş ağrısı oldular," dedi. "Naziler büyüklerin derhal gönderilmelerini istemiş. Çocukları istememişler. Trenlerin, sıkı olan

programları değiştirilemezmiş. Böylece ağustos başlarında çocukların annelerinden ayrılışları gerçekleşmiş.”

“Sonra bu çocuklara ne oldu?” diye sordum.

“Aileleri Loiret kamplarından doğruca Auschwitz’e gönderildi. Çocuklar dehşet veren koşullarda yalnızlıklarına terk edildiler. Ağustosun ortalarında Berlin’den karar geldi. Çocuklar da gönderilecekti. şüpheleri bertaraf etmek için, önce Drancy’ye, sonra Polonya’ya Drancy’den gelen, tanımadıkları diğer ailelerle birlikte gönderildiler, böylece halk bu çocukların yalnız olmadığını, aileleriyle doğuya, Yahudi alışma kamplarına gönderildiklerini düşünecekti.”

Franck Lvy, konuşmasına ara verdi, benim yaptığım gibi duvardaki fotoğraflara baktı.

Bu ocuklar Auschwitz’e vardıkları zaman bir ‘eleme’ye tabi tutulmamışlar. Erkekler ve kadınlarla sıraya girmeleri de gerekmemiş. Kim güçlü, kim hasta; kim çalışabilir, kim çalışamaz diye kontrolleri de yapılmamış. Doğruca gaz odalarına gönderilmişler.”

“Fransız hükümeti tarafından, Fransız otobüsleriyle, Fransız trenleriyle,” diye ilave ettim.

Belki hamile olmamdan, hormonlarımdan dengesizliğinden belki de uykusuzluğumdan olacak bir anda harap olmuştum.

Perişan halde fotoğraflara baktım.

Franck Lvy beni sessizce izledi. Sonra kalkıp, omzuma elini koydu.



KIZ ÖNÜNE KONULAN YEMEĞE saldırıp annesinin hiç hoşlanmayacağı bir şekilde lokmaları ağzına tıktırdı. Bu bir cennetti. Sanki hayatında bu kadar lezzetli, nefis bir çorbanın, bu kadar taze ve yumuşak bir ekmeğin hiç tadına bakmamıştı. Krema gibi, zengin Brie peyniri. Sulu, kadife gibi şeftaliler. Rachel daha ağır yiyordu. Karşıdan ona bakınca Rachel'in solgun olduğunu gördü. Elleri titriyor, gözleri alev alev yanıyordu.

Yaşlı çift mutfakta koşuşturup, biraz daha çorba ilave ediyor, bardakları taze suyla dolduruyorlardı. Kız onların nazik, yumuşak sorularını duyuyor ancak cevaplayacak gücü bulamıyordu. Daha sonra, Geneviève, onu ve Rachel'i yukarı kata, banyoya götürdüğü zaman konuşmaya başladı. Hepsinin götürüldükleri o büyük yeri, susuz ve aç olarak orada günlerce kilitli tutuluşlarını, kasaba dışına yapılan tren yolculuğunu, kampı ve ailelerinden dehşet veren ayrılışlarını ve nihayetinde de kaçışlarını anlattı.

Yaşlı kadın, gözleri cam gibi olan Rachel'in elbiselerini ustaca çıkarırken, dinleyip başını salladı. Rachel'in iltihaplı kırmızı kibarlıklarla dolu kemikli vücudu ortaya çıkarken kız seyrediyordu. Yaşlı kadın başını salladı, dehşete düşmüştü.

"Size neler yapmışlar?" diye mırıldandı.

Rachel'in gözleri güç bela oynadı. Yaşlı kadın Rachel'in sabunlu, ılık suya girmesine yardım etti, onu kızın annesinin küçük kardeşini yıkadığı gibi yıkadı.

Sonra Rachel'i büyük bir havluya sarmalayıp en yakın yatağa götürdü.

“Şimdi sıra sende,” dedi Geneviève küveti suyla doldururken. “Adın ne, küçüğüm? Bana söylemedin henüz?”

Kız, “Sirka,” dedi.

“Ne güzel isim!” diyerek ona temiz bir sünger ve sabun uzattı. Kızın, onun önünde çıplak kalmaktan utandığını fark edince arkasını dönüp kızın soyunmasına ve suya girmesine izin verdi. Kız sıcak suyun keyfini çıkartarak, dikkatlice vücudunu yıka-
dı, sonra hızlıca banyodan çıkıp, yumuşacık lavanta kokulu hav-
luya sarmalandı.

Geneviève, kızların pis kıyafetlerini büyük emaye leğende yı-
kamakla meşguldü. Kız bir müddet onu seyretti, sonra çekinerek
elini yaşlı kadının tombul koluna koydu

“Madame, Paris’e dönmeme yardım eder misiniz?”

Yaşlı kadın irkildi ve dönüp kıza baktı.

“Paris’e mi dönmek istiyorsun, *petite*?”

Kız tepeden tırnağa titremeye başladı. Yaşlı kadın endişeyle
ona baktı. Yıkamayı bırakıp ellerini havlu ile kuruladı

“Ne var, Sirka?”

Kızın dudakları titremeye başladı.

“Küçük kardeşim, Michel. O hâlâ evde Paris’te... Özel saklan-
ma yerimiz olan dolapta kilitli. Polisin gelip bizi aldığı günden
beri orada. Orada güvende olacağını düşünmüştüm. Geri dönüp
onu kurtaracağıma söz vermiştim.”

Geneviève ona endişeyle baktı, kemikli omuzlarına ellerini
koyarak onu sakinleştirmeye çalıştı.

“Sirka, ne kadar zamandan beri kardeşin o dolapta?”

“Bilmiyorum. Hatırlayamıyorum. Hatırlayamıyorum!”

Birden, muhafaza ettiği umudunun her bir zerreciği tükendi. Yaşlı kadının gözlerinde en çok korktuğu şeyi gördü. Michel öl-
müştü. Dolapta ölmüştü. Biliyordu. Çok geçti. Çok uzun süre
beklemişti. Hayatta kalamamıştı. Başaramamıştı. Orada ölmüş-
tü, yalnız başına, karanlıkta, aç ve susuz, yalnızca oyuncak ayı-
sı ve hikâye kitabı ile; ona güvenmişti, onu beklemişti, muhte-
melen ona seslenmişti, tekrar tekrar ismini haykırmıştı. “Sirka,
Sirka, neredesin! Neredesin!” O ölmüştü, Michel ölmüştü. Dört
yaşındaydı ve ölmüştü, hem de onun yüzünden. Eğer o gün onu

kapatmamış olsaydı, o şimdi burada onunla birlikte banyo yapıyor olacaktı. Onu kollayacaktı, onu buraya getirecekti. Onun suçuymdu. Hepsi onun suçuydu.

Kız yere çöktü, yıkılmıştı. Umutsuzluk dalgaları onu yıkadı. Kısacık hayatında bu kadar şiddetli bir acı tatmamıştı. Geneviève'in onu kendine doğru çektiğini, çıplak başını okşadığını, rahatlatıcı sözler mırıldandığını hissetti. Gevşeyerek, yaşlı kadının kendini saran nazik kollarına teslim oldu. Sonra da yumuşak yorgan ve çarşafın kendisini sarmalayan tatlı rahatlığını hissetti. Tuhaf, rahatsız bir uykuya daldı.

Ertesi sabah erkenden uyandı; şaşkın, allak bullaktı. Nerede olduğunu hatırlayamıyordu. Barakalarda geçen gecelerden sonra, gerçek bir yatakta uyumak garip olmuştu. Pencereye gitti. Kenkler hafif açıktı, büyük ve güzel kokulu bir bahçeye bakıyordu. Çimenliğin karşısında oyuncu bir köpek tarafından kovalanan tavuklar gıdıkladı, dövme demirden bankın üstünde, tombul bir sarman tembel tembel patilerini yalıyordu. Kız kuşların ve horozun öttüğünü duydu. Yakında bir inek möölüyordu. Güneşli, taze bir sabahı. Kız daha önce bu kadar güzel, huzurlu bir yer görmemiş olduğunu düşündü. Savaş, nefret, dehşet çok uzaklarda kalmıştı. Bahçe, çiçekler ve ağaçlar ve bütün hayvanlar, hiçbirisi, son haftalarda şahit olduğu kötülükle lekelenemezdi.

Üstündekileri inceledi. Kendisi için biraz uzun gelen beyaz bir gecelik. Geceliğin kime ait olduğunu merak etti. Belki yaşlı çiftin çocukları veya torunları vardı. Ferah odaya göz gezdirdi. Sade fakat rahattı. Kapının yanında bir kitaplık vardı. Ona bakmaya gitti. Favori yazarları oradaydı: Jules Verne, Comtesse de Ségur. Boş sayfalarında, çocuksu, öğrenci işi bir el yazısı ile Nicolas Dufaure yazıyordu. Onun kim olduğunu merak etti.

Gıcırdayan ahşap basamaklardan aşağıya indi, mutfaktan duyduğu mırıltıları takip etti. Ev, pejmürde ve teklifsiz bir şekilde sessiz ve konukseverdi. Ayakları, kare şekilli şarabî yer seramiğinin üzerinde kaydı. Lavanta ve bal mumu kokan güneşli oturma odasına bir göz attı. Uzun, büyük baba saati, sakın sakın tıklıyordu.

Parmak uçlarında mutfığa gitti, kapının etrafına göz attı. Yaşlı çiftin uzun masanın etrafında oturup yuvarlak mavi çanaklardan bir şeyler içtiklerini gördü. Endişeli görünüyordardı.

Geneviève, "Rachel için endişeleniyorum," dedi. "Ateşler içinde yanıyor, bir lokma bir şey yiyemiyor. Hele o pişikleri. Çok fena. Hem de çok." Derin bir iç geçirdi. "Nedir bu çocukların hali, Jules? Bir tanesinin kirpiklerinde bile bit var."

Kız tereddüt ederek odaya girdi.

"Acaba..." diyerek konuşmaya başladı.

Yaşlı çift kıza bakıp gülümsedi.

"Güzel," dedi yaşlı adam gülümseyerek, "bu sabah başka biri olmuşsunuz, Mademoiselle. O yanaklarda hafif bir pembelik var."

"Ceplerimde bir şey vardı..." dedi kız.

Geneviève ayağa kalktı. Bir rafı işaret etti.

"Bir anahtar ve para. Tam orada."

Kız eşyaları almaya gitti, onları özenle avuçladı.

Alçak bir sesle, "Bu dolabın anahtarı," dedi. "Michel'in içinde olduğu dolabın. Bizim özel saklanma yerimizin."

Jules ve Geneviève bakiştılar.

Kız, "Biliyorum, onun öldüğünü düşünüyorsunuz," dedi kesik kesik. "Ama ben oraya geri döneceğim. Bilmek zorundayım. Belki birisi, sizin bana yardım ettiğiniz gibi ona yardım etmiştir! Belki beni bekliyordur. Bilmem gerekiyor. Ne olduğunu öğrenmeliyim! Polisin bana verdiği parayı kullanabilirim."

Jules, "İyi de Paris'e nasıl gitmeyi düşünüyorsun, *petite*?" dedi.

"Trene bineceğim. Paris buradan uzak değildir herhalde?"

Yaşlı çift tekrar birbirine baktı.

"Sirka, biz Orléans'ın güneyinde yaşıyoruz. Rachel ile çok uzun bir yol yürümüşsünüz. Ancak Paris'ten aksi yöne doğru yürümüşsünüz."

Kız kendini topladı. Paris'e gidecek, Michel'e dönecekti, onu bekleyen her şeye rağmen gidip Michel'in başına ne geldiğini öğrenecekti.

Kararlı bir şekilde, "Gitmem gerekiyor," dedi. "Orléans'tan Paris'e giden trenler vardır herhalde. Bugün gideceğim."

Geneviève kızın yanına gelip ellerini avuçlarına aldı.

“Sirka, burada güvendesiniz,” dedi. “Bizimle bir müddet kalabilirsin. Burası bir çiftlik olduğu için, sütümüz, etimiz ve yumurtamız var, karneye ihtiyacımız yok. Burada dinlenir, karnınızı doyurur, iyileşirsiniz.”

“Teşekkür ederim,” dedi kız. “İyileştim artık. Paris’e geri dönmem gerek. Benimle gelmenize gerek yok. Kendi başıma halledebilirim. Bana sadece istasyona nasıl gidileceğini söyleyin yeter.”

Yaşlı kadın cevap vermeden önce, üst kattan uzun bir inilti geldi. Rachel’di. Hemen odasına koştular. Rachel acılar içinde kıvranıyordu. Çarşafına iğrenç, koyu renk bir şey bulaşmıştı.

Geneviève, “Korktuğum başıma geldi,” dedi. “Dizanteri. Doktora ihtiyacı var. Hemen.”

Jules aksayarak merdivenlerden aşağıya indi.

“Kasabaya gidip Doktor Thévenin’i arayacağım,” diye seslendi omzunun üstünden.

Bisikletinin üstünde puflayarak bir saat içinde geri dönmüştü. Kız onu mutfak penceresinden izlemişti.

Karısına, “İhtiyar gitmiş,” dedi. “Evi boştu. Bana kimse bir şey söyleyemedi. Orléans’a doğru biraz daha gittim. Biraz daha genç birini buldum, gelmesini istedim fakat biraz kibirliydi, öncelikle bakması gereken daha önemli işleri varmış.”

Geneviève dudaklarını ısırıldı.

“İnşallah gelir. Çabucak.”

Doktor, o öğleden sonra, geç saatlere kadar görünmedi. Kız bir kez daha Paris konusunu açmaya cesaret edemedi. Rachel’in çok hasta olduğunu hissetti. Jules ve Geneviève Rachel için çok endişeliydiler, dikkatlerini ona vermişlerdi.

Köpeğin havlamasından doktorun geldiğini anlayınca, Geneviève kıza dönerek, hemen yukarıda kilerde saklanmasını söyledi. Bu doktoru tanımıyorlardı, kısaca anlatmaya çalıştı, bu her zaman gelen doktor değildi. Dikkatli olmaları gerekiyordu.

Döşeme kapağından içeri süzüldü. Karanlıkta oturup, yukarıdan duyduğu her kelimeyi dinledi. Doktorun yüzünü göremiyordu ama sesini beğenmemişti, tiz ve genizden gelen bir sestti. Sürekli Rachel’in nereden geldiğini soruyordu. Onu nerede bulmuşlardı?

Israrcı ve inatçıydı. Jules'ün sesi sakindi; kız, birkaç günlüğüne Paris'e gitmiş olan komşularının kızıydı.

Ama kız doktorun ses tonundan Jules'ün söylediklerinin hiçbir kelimesine inanmadığını anlamıştı. İğrenç bir gülüşü vardı. Kanun ve nizamdan bahsedip durdu. Mareşal Pétain ve Fransa'nın yeni vizyonundan. Kumandanının bu esmer, zayıf küçük kız hakkında ne düşüneceğinden.

Nihayet ön kapının çalındığını duydu.

Sonra tekrar Jules'ün sesini. Dehşet içindeydi.

"Geneviève," dedi, "Biz ne yaptık?"



“S İZE BİR ŞEY SORMAK İSTİYORUM, Monsieur Lévy. Makalemle alakalı olmayan bir şey.”

Bana bakıp tekrar sandalyesine oturdu.

“Tabii, buyurun lütfen.”

Masanın üzerine eğildim.

“Eğer size tam bir adres verirsem, bir aileyi bulmama yardımcı olabilir misiniz? 16 Temmuz 1942’de Paris’te tutuklanan bir aile?”

“Vel’ d’Hiv’ ailesi,” dedi.

“Evet,” dedim, “çok önemli.”

Yorgun yüzüme baktı. Şiş gözlerime. İçimi okuduğunu, taşıdığım yeni hüznü, daire hakkında bildiklerimi anladığını hissettim. Bu sabah önünde otururken her şeyi okumuştum.

“Miss Jarmond, son kırk yıldır 1941-1944 arası bu ülkeden çıkartılan her bir Yahudi’nin izini sürüyorum. Bu uzun ve üzücü bir süreç. Fakat gerekli bir süreç. Evet, o ailenin ismini size vermem ihtimal dâhilinde. Hepsi tam burada, bu bilgisayarda, Birkaç saniye içinde isme ulaşabiliriz. Fakat bana neden özellikle bu aileyi öğrenmek istediğinizi söyleyebilir misiniz? Bu basit bir gazeteci merakı mı yoksa başka bir şey mi var?”

Yanaklarımın kızardığını hissettim.

“Kişisel bir şey,” dedim. “Anlatması kolay değil.”

“Deneyin,” dedi.

Önceleri biraz tereddüt ettim, Saintonge Caddesi’ndeki daireden bahsettim. Mamé’nin söylediklerinden. Kayınpederimin

söylediklerinden. Nihayet, daha akıcı olarak o Yahudi aileyi düşünmeden edemediğimi söyledim. Onların kim olduklarını ve başlarına ne geldiğini düşünmeden edemediğimi. Zaman zaman başını sallayarak beni dinledi. Sonra,

“Bazen geçmişi geri getirmek o kadar kolay olmaz, Miss Jarmond,” dedi. “Sevimsiz sürprizlerle karşılaşırız. Gerçekler cehaletten daha ağırdır.”

Başımı salladım.

“Bunun farkındayım,” dedim. “Ama bilmem gerekiyor.”

Bana baktı, gözleri sabitti.

“Size ismi vereceğim. Sadece bilmeniz için ve sadece sizin için. Derginiz için değil. Söz veriyor musunuz?”

“Evet,” dedim, ciddiyeti karşısında şoke olmuştum.

Bilgisayarına döndü.

“Adres lütfen.”

İtaat ettim.

Parmakları klavyenin üzerinde uçtu. Bilgisayar sesler çıkardı. Kalbimin atışını hissettim. Sonra yazıcıdan beyaz bir kâğıt çıktı. Franck Lévy onu bir tek kelime etmeden bana uzattı. Okudum:

26, Saintonge Caddesi, 75003 Paris

STARZYNSKI

- Wladyslaw, Varşova doğumlu, 1910. 16 Temmuz 1942’de tutuklanmış. Bretagne Caddesi’ndeki garaj. Vel’ d’Hiv’. Beaune-la-Rolande. Konvoy numarası 15. 5 Ağustos 1942.
- Rywka, Okuniew doğumlu, 1912. 16 Temmuz 1942’de tutuklanmış. Bretagne Caddesi’ndeki garaj. Vel’ d’Hiv’. Beaune-la-Rolande. Konvoy numarası 15. 5 Ağustos 1942.
- Sarah, 12. bölge Paris doğumlu, 1932. 16 Temmuz 1942’de tutuklanmış. Bretagne Caddesi’ndeki garaj. Vel’ d’Hiv’. Beaune-la-Rolande.

Yazıcı tekrar inledi.

Franck Lévy, "Bir fotoğraf," dedi. Bana vermeden önce fotoğrafı baktı.

On yaşındaki bir kıza aitti. Üstündeki yazıyı okudum. HAZİRAN 1942. Blancs-Manteaux Caddesi'ndeki okulda çekilmişti. Saintonge Caddesi'nin hemen yanında.

Kızın çekik, renkli gözleri vardı. Mavi veya yeşildirler dedim kendi kendime. Omuz hizasında sarı, hafif yamuk, kurdeleli bir saç. Çok güzel, utangaç bir gülümseme. Kalp şeklinde bir yüz. Okul sırasında önünde bir kitap açık otururken çekilmiş. Göğsünde yıldız var.

Sarah Starzynski. Zoë'den bir yaş küçük.

İsim listesine baktım. Beaune-la-Rolande'den ayrılan 15 numaralı konvoyun nereye gittiğini Franck Lévy'ye sormama gerek yoktu. Auschwitz'e gittiğini biliyordum.

"Bretagne Caddesi'ndeki garaj neydi?" diye sordum.

"Orası, Nélaton Caddesi'ne ve *Vélodrome*'a götürülmeden önce 3. bölgede yaşayan Yahudilerin toplandığı yerdi."

Sarah'nın isminden sonra bir konvoy numarası yazılmadığını fark ettim. Bunu Franck Lévy'ye söyledim.

"Bu Polonya'ya giden trenlerin hiçbirinde olmadığını gösteriyor. Tabii bildiğimiz kadarıyla."

"Kaçabilmiş olabilir mi?" dedim.

"Söylemek zor. Bir avuç çocuk Beaune-la Rolande'den kaçmış, çevrede yaşayan çiftçiler tarafından kurtarılmış. Sarah'dan daha küçük olan çocuklar, kimlikleri netlik kazanmadan gönderilmişler. Bu durumda mesela, 'Pithiviers'ten bir oğlan' olarak kaydedilmişler. Ne yazık ki, Sarah Starzynski'ye ne olduğunu söyleyemeyeceğim Bayan Jarmond. Tek söyleyebileceğim, onun Beaune-la-Rolande ve Pithiviers'ten Drancy'ye giden diğer çocuklar arasında olmadığı. Çünkü Drancy dosyalarında yok."

O güzel ve masum yüze baktım.

"Ona ne olmuş olabilir," diye mırıldandım.

"Onunla ilgili en son iz Beaune'de. Komşu ailelerden biri tarafından kurtanılmış, savaş sırasında başka bir isimle saklanmış olabilir."

"Böyle şeyler çok olmuş mu?"

"Evet, olmuş. Çok sayıda Yahudi çocuk yaşamayı başarmış, Fransız ailelerinin veya dinî kuruluşların yardımları ve bonkörlükleri sayesinde."

Ona baktım.

"Sizce Sarah Starzynski kurtulmuş mudur? Hayatta kalmış mıdır?"

Gülümseyen şirin çocuğun fotoğrafına baktı.

"Umarım kurtulmuştur. İstedığınızı aldınız. Dairenizde kimin yaşadığını biliyorsunuz artık."

"Evet," dedim. "Evet, teşekkür ederim. Fakat hâlâ kocamın ailesinin Starzynski'lerin tutuklanmasından sonra orada nasıl yaşadığını merak ediyorum. Bunu anlayamıyorum."

Franck Lévy, "Onları bu kadar sert yargılamamalısınız," diye uyardı beni. "Gerçekten de büyük ölçüde bir Parisli umursamazlığı söz konusuydu ama Paris'in de işgal altında olduğunu unutmayın. İnsanlar hayatlarından endişe ediyorlardı. O günler çok farklı günlerdi."

Franck Lévy'nin ofisinden ayrılır ayrılmaz kendimi çok kırılğan hissettim, ağlamanın eşiğindeydim. Yorucu, zahmetli bir gün olmuştu. Dünyam daralıyordu, her yandan üstüme üstüme geliyordu. Bertrand. Bebek. Vermem gereken o imkânsız karar. Ve bu akşam eşimle yapacağım konuşma.

Sonra da Saintogne Caddesi'ndeki daire ile ilgili gizem. Tézac ailesinin, Starzynski'lerin tutuklanmalarından hemen sonra taşınması. Mamé ve Edouard'ın bu konu hakkında konuşmak istememeleeri. Niçin? Orada ne olmuştu? Benim neyi bilmemi istemiyorlardı?

Marbeuf Caddesi'ne doğru yürürken, başa çıkamayacağım kadar büyük bir şey tarafından sürüklendiğimi hissettim.

O akşam geç saatlerde. Guillaume ile Select'te buluştuk. Gürültülü terastan uzakta, bara yakın bir yerde oturduk. Yanında birkaç kitap getirmişti. Heyecanlandım. Bunlar bulamadığım

kitaplardı. Özellikle de Loiret kampları ile ilgili olanı. Ona içtenlikle teşekkür ettim.

O akşamüstü öğrendiğim şeyleri söylemeyi planlamamıştım ama kelimeler kendiliğinden döküldü. Guillermo ağızımdan çıkan her sözcüğü dikkatle dinledi. Konuşmayı bitirdiğimde de büyük annesinin ona, temerküzden hemen sonra Yahudi ailelerinin evlerinin yağmalandığını anlattığını söyledi. Diğerlerinin kapıları polis tarafından mühürlenmiş, aylar veya yıllar sonra geri dönmeyecekleri anlaşılnca da mühürler sökülmuş. Guillaume'un büyük annesine göre, polis, kolayca kiracı bulabilecek olan kapıcılarla sıkı bir iş birliği yapmış. Kayınpederimin ailesi de böyle olmalıydı.

Nihayet Guillaume, "Bu senin için neden bu kadar önemli, Julia?" diye sordu.

"O küçük kızın başına ne geldiğini merak ediyorum."

Bana, karanlık ve soru soran gözlerle baktı.

"Anlıyorum. Ancak kocanın ailesini sorgularken dikkatli ol."

"Bir şeyler sakladıklarını biliyorum. Ne olduğunu öğrenmek istiyorum."

"Dikkatli ol, Julia," dedi tekrar. Gülümsüyordu ama gözleri ciddiyetini koruyordu. "Pandora'nın kutusuyla oynuyorsun. Bazen, o kutuyu açmamak en iyisidir. Bazen bilmemek daha iyidir."

O sabah, Franck Lévy de aynı şeyi söylemişti.



JULES VE GENEVIÈVE on dakikadır evin içinde, hiç konuşmadan, çıldırmış hayvanlar gibi, ellerini ovuştura ovuştura, koşuşturuyorlardı. Can çekişiyorlardı sanki. Rachel'i hareket ettirmeye, aşağıya taşımaya çalıştılar, fakat kızın buna gücü yoktu. Sonunda onu yatakta bıraktılar. Jules, Geneviève'i sakinleştirmek için elinden geleni yapıyor ama pek de başaramıyordu; kadın en yakın kanepeye veya sandalyeye yığılıp gözyaşlarına boğuluyordu.

Kız, endişeli bir köpek yavrusu gibi arkalarından onları takip ediyordu. Kızın sorularının hiçbirine yanıt veremezlerdi. Kız, Jules'ün girişe tekrar tekrar baktığını, pencereden kapıyı gözetlediğini fark etti. Kalbine korku düşmüştü.

Akşam olunca, Jules ve Geneviève şöminenin önünde karşılıklı oturdular. Toparlanmış görünüyorlardı. Sakin görünüyorlardı. Ama kız, Geneviève'in ellerinin titrediğini fark etti. Her ikisi de solgundu ve sürekli saate bakıyorlardı.

Derken Jules kıza dönüp sakince konuştu. Ona aşağıya kilere geri dönmesini söyledi. Orada büyük patates çuvalları vardı. Onlardan birinin içine girip, mümkün olduğunca iyi bir şekilde saklanmalıydı. Anlamış mıydı? Bu çok önemliydi. Eğer biri kilere girecek olursa, o görünmez olmalıydı.

Kız donup kaldı. "Almanlar mı geliyor?" dedi.

Jules veya Geneviève'in cevap vermesine fırsat olmadan, hepsinin sıçramasına neden olan köpek havlaması duyuldu. Jules, kilerin kapısını işaret etti. Kız söyleneni yaparak karanlık, küflü kilere doğru kaydı. Etrafını göremiyordu, fakat arkalara doğru,

avucuyla sert malzemeyi hissederek patates çuvallarını bulmayı başardı. Birbiri üstüne konmuş birkaç büyük çuval vardı; bir tanesini parmaklarıyla çabucak açıp içine girdi. Bu hareketi yapar yapmaz çuvallardan biri açıldı ve patatesler peş peşe gürültüyle etrafına saçılmaya başladı. Kız patateslerle alelacele sağını solunu ve üzerini örttü.

Sonra ayak seslerini duydu. Kuvvetli ve ritmiktiler. Bu sesleri daha önce, Paris'te sokağa çıkma yasağından sonra geç saatlerde de duymuştu. Ne anlama geldiklerini biliyordu. Pencereden dışarıyı gözetlemiş, zayıf şekilde aydınlatılmış caddede, yuvarlak kaskları ve düzenli hareketleriyle adamların uygun adım yürüdüklerini görmüştü.

Uygun adım yürüyen adamlar. Eve doğru uygun adım yürüyen adamlar. Bir düzine adamın adımları. Bir adamın sesi, boğuk olmasına rağmen anlaşılır bir şekilde kulağına geliyordu. Almanca konuşuyordu.

Almanlar gelmişti. Almanlar Rachel ile onu almaya gelmişti. Mesanesinin gevşediğini hissetti.

Ayak sesleri tam başının üstündeydi. Anlayamadığı mırıltılar duyuyordu. Sonra Jules'ün sesini: "Evet, yüzbaşım, burada hasta bir çocuk var."

"Hasta Ari bir çocuk mu, bayım?" diyen boğuk bir ses geldi.

"Hasta bir çocuk, Yüzbaşım."

"Çocuk nerede?"

"Üst katta," diyen Jules'ün sesi bezgin çıkıyordu.

Kuvvetli adımların tavanı sarstığını hissetti. Sonra Rachel'in, evin tepesinden gelen çığlığı duyuldu. Rachel, yatağından Almanlar tarafından çıkarılmıştı. Rachel inliyordu, savaştacak gücü yoktu.

Kız elleriyle kulaklarını tıkadı. Duymak istemiyordu. Duyamazdı. Kendi yarattığı sessizlikte kendini korunmuş hissetti.

Patateslerin altında yatarken, karanlıkta soluk bir ışık hüzmesi gördü. Birisi kilerin kapısını açmıştı. Birisi kilerin merdivenlerinden aşağıya doğru geliyordu. Ellerini kulaklarından çekti.

Jules'ün, "Aşağıda kimse yok," dediğini duydu. "Kız yalnızdı. Onu köpeğimizin kulübesinde bulduk."

Kız, Geneviève'in burnunu sildiğini duydu, akabinde de göz yaşları ile yüklü sesini.

"Ne olur kızı götürmeyin! O çok hasta."

Boğuk ses alaycı bir tepki verdi.

"Madame, çocuk bir Yahudi. Muhtemelen yakın kamplardan birinden kaçmış. Sizin evinizde olması için hiçbir gerekçesi yok."

Kız, turuncu fenerin, kilerin taş duvarlarından süzülerek sı-zan titrek ışığını izledi, sonra bir askerin sanki kartondan kesilmiş gibi olan iri siyah gölgesini görüp donakaldı. Onun için geli-yordu. Onu almaya geliyordu. Kendini mümkün olduğunca kü-çültmeye çalıştı ve nefes almayı bile kesti. Kalbinin âdeta durdu-ğunu hissetti.

Hayır, onu bulamazdı! Eğer onu bulurlarsa korkunç bir hak-sızlık olurdu, korkunç olurdu. Zavallı Rachel ellerindeydi za-ten. Bu yeterli değil miydi? Rachel'i nereye götürmüşlerdi? Dışa-rida, kamyonda askerlerle mi birlikteydi? Bayılmış mıydı? Onu nereye götürüyorlardı? Hastaneye mi? Yoksa gerisin geri kampa mı? Kana susamış canavarlar. Canavarlar! Onlardan nefret edi-yordu. Hepsinin ölmesini diledi. Pis herifler. Bildiği bütün küfür-leri sıraladı, annesinin yasaklamış olduğu bütün sözcükleri. Al-lah'ın belasası pis herifler. Küfürleri, gözlerini yumup saklandığı çu-valların üzerinden geçip yaklaşmakta olan turuncu ışık hüzm-e-sinden uzakta, kafasının içinde mümkün olduğunca yüksek sesle söylüyordu. Onu bulamayacaktı. Asla. Hergeleler, pis hergeleler.

Tekrar Jules'ün sesi duyuldu.

"Yüzbaşı, aşağıda kimse yok. Kız yalnızdı. Zar zor ayakta du-ruyordu. Ona bakmak zorundaydık."

Yüzbaşının sesi kızı doğru uğuldadı.

"Biz sadece kontrol ediyoruz. Kilerinizi arayacağız, sonra da Kommandantur'a kadar bizimle geleceksiniz."

Kız, ışık başının etrafında dolaşırken hareket etmemeye, iç geçirmemeye, nefes almamaya gayret etti.

"Sizinle gelmek mi?" Jules ızdırap yüklü bir ses tonuyla sor-muştu. "Ama neden?"

Kaba bir kahkaha: "Evinde bir Yahudi var ve sen niye diye so-ruyorsun?"

Geneviève'in şaşırtıcı derecede sakin olan sesi duyuldu. Ağlamayı kesmiş gibi geliyordu sesi.

"Onu saklamadığınızı gördünüz, Yüzbaşı. Onu iyileştirmeye çalışıyorduk. Hepsi bu. Adını bilmiyorduk. Konuşamıyordu."

Jules, "Evet," dedi, "hatta doktor bile çağırdık," diye devam etti. "Onu katiyen saklamıyorduk."

Bir duraklama oldu. Kız yüzbaşının öksürüğünü duydu.

"Gerçekten Guillemine de bize bunu söylemişti. Kızı saklamıyormuşsunuz. Öyle söyledi, iyi *Herr Doktor*."

Kız başının üzerindeki patateslerin yerinden oynadığını hissetti. Bir büst gibi hareketsiz, nefes almadan durdu. Burnu gıdıklanınca hapşırarak istedi.

Kız, Geneviève'in sakin, berrak ve neredeyse sert sesini tekrar duydu. Geneviève daha önce hiç duymadığı bir tonda konuşuyordu.

"Acaba baylar bir şarap arzu ederler miydi?"

Etrafında hareket etmekte olan patatesler durmuştu.

Merdivenlerin yukarısında yüzbaşı kahkaha attı.

"Biraz şarap? *Jawohl*¹⁹!"

Geneviève aynı berrak sesle, "Belki biraz da paté?" dedi.

Adımlar merdivenden geri geri çıktılar ve kilerin kapısı kapandı. Kız rahatlıktan bayılacak gibi hissetti. Kendine sarıldı, gözyaşları yanaklarından aşağıya doğru akıyordu. Yukarıda ne kadar kalmışlardı, bardakların çınlaması, ayakların sürümesi, içten gülüşler ne kadar sürmüştü? Sonsuz gibiydi. Kıza, yüzbaşının kükremesi daha da neşeli gelmeye başlamıştı. Hatta bir geğirtisini bile yakalamıştı. Jules ve Geneviève'in sesini hiç duymamıştı. Hâlâ yukarıda mıydılar? Neler oluyordu? Bir bilseydi. Jules ve Geneviève onu kurtarmaya gelene kadar orada kalması gerektiğini biliyordu. Eklem yerleri sertleşmişti, fakat onları oynatmaya cesaret edemedi.

Nihayet ev sessizliğe büründü. Köpek bir kez havladı. Kız dinledi. Almanlar Geneviève ve Jules'ü beraberlerinde götürmüşler miydi? Evde tek başına mı kalmıştı? Sonra boğuk hıçkırık sesleri

duydu. Kilerin sürgü kapısı gürültüyle açıldı ve Jules'ün sesi aşağıya kıza doğru dalgalandı.

"Sirka! Sirka!"

Tekrar çıktığında, bacakları ağrıyordu, gözleri tozdan kıpkırmızı olmuş, yanakları ıslak ve kirliydi. Geneviève'in, yüzü elleri arasında, yıkılmış bir halde olduğunu gördü. Jules onu rahatlatmaya çalışıyordu. Kız çaresizlik içinde baktı. Yaşlı kadın da ona baktı. Yüzü yaşlanmış ve çökmüştü. Bu, kızı korkuttu.

"O çocuk," dedi fısıltıyla, "ölüme götürüldü. Nerede veya nasıl bilemiyorum ama öleceğini biliyorum. Dinlemediler. Onlara içki içirmeye çalıştık ama kafaları hep ayıktı. Bizi bıraktılar ama Rachel'i götürdüler."

Geneviève'in gözyaşları buruşuk yanaklarından aşağıya doğru aktı. Umutsuzlukla başını salladı, Jules'ün elini avucuna alıp kendine yaklaştırdı.

"Tanrım, ülkemiz nereye gidiyor?"

Geneviève kızı eliyle yanına çağırıp kızın elini, yıllara yenik düşmüş elinin içine aldı. Kız, sürekli beni kurtardılar diye düşünüyordu. Belki onlar gibi birileri de Michel'i, Papa'yı ve Maman'ı kurtarmıştı. Belki hâlâ bir umut vardı.

Geneviève, "Küçük Sirka," diyerek parmaklarını sıktı. "Orada, aşağıda çok cesurdun."

Kız gülümsedi. Yaşlı çiftin kalplerine dokunan güzel ve cesur bir gülüştü o.

"Lütfen," dedi, "bana Sirka demeyin artık. O benim bebeklik adım."

Jules, "O zaman sana nasıl hitap edelim?" diye sordu.

Kız omuzlarını dikleştirip çenesini yukarı kaldırdı.

"Benim adım Sarah Starzynski."



ANTOINE'IN YAPTIĞI İŞTEKİ GELİŞMELERİ kontrol ettikten sonra eve dönerken Bretagne Caddesi'nde durdum. Garaj hâlâ oradaydı. Üzerinde de, 3. bölgedeki Yahudi ailelerin 16 Temmuz 1942 sabahı, Vel' d'Hiv'e ve arkasından da ölüm kamplarına gönderilmeden evvel buraya toplanıldıklarını yoldan geçenlere hatırlatmak üzere bir plaka vardı. Sarah'nın güçlüklerle dolu yolculuğunun burada başlamış olduğunu düşündüm. Peki nerede sona ermişti?

Trafiği umursamadan orada dikilirken, Sarah'nın annesi, babası ve polisle birlikte o temmuz sabahı Saintonge Caddesi'nden yürüdüğünü görür gibi oldum. Evet, hepsini görebiliyordum, tam burada, durduğum yerde hepsinin garaja doğru itildiklerini görebiliyordum. Kalp şeklindeki yüzü, anlayamamayı, korkuyu görebiliyordum. Arkasında toplanmış düz saçlar ve çekik turkuvaz renk gözler. Sarah Starzynski. Hâlâ hayatta mıydı? Bugün yetmiş yaşında olmalı diye düşündüm. Hayır, hayatta olamazdı. Diğer Vel' d'Hiv' çocukları gibi yeryüzünden silinmişti. Auschwitz'den asla geri dönmemişti. Bir avuç kül olmuştu.

Bretagne Caddesi'nden ayrılıp arabama bindim. Gerçek bir Amerikalı gibi, hiçbir zaman düz vites kullanmayı becerememiştim. Arabam, Bertrand'ın alay ettiği küçük, otomatik bir Japon arabasıydı. Onu hiçbir zaman Paris'te dolaşırken kullanmadım. Otobüs ve *métro* sistemi mükemmel işliyordu. Şehirde dolaşırken arabaya ihtiyacım olmadığını düşünüyordum. Bertrand bununla da alay ederdi.

O öğleden sonra, Bamber ve ben, Beaune-la-Rolande'yi ziyaret edecektik. Paris'e bir saatlik bir mesafedeydi. Sabah Guillaume ile beraber Drancy'ye gitmiştik. Paris'e çok yakındı; gri, pis banliyölerinden Bobigny ve Pantin arasında sıkışmıştı. Savaş sırasında Fransız demir yolu ağının tam ortasında yer alan Drancy'den Polonya'ya altmışın üzerinde tren kalkmıştı. Kampın anısına yapılmış büyük ve modern heykelin önünden geçene dek kampın, içinde yaşanan bir yere dönüştüğünü fark etmemiştim. Kadınlar bebek arabalarıyla ve köpekleriyle geziyor, çocuklar koşup bağırıyor, perdeler rüzgârda uçuşuyor, pencere önlerinde çiçekler büyüyordu. Şaşkına dönmüştüm. Bu duvarlar arasında insan nasıl yaşayabilirdi? Guillaume'a bunu bilip bilmediğini sordum. Başını evet anlamında salladı. Duygulandığı yüzünden anlaşılıyordu. Bütün ailesi buradan gönderilmişti. Buraya gelmesi onun için hiç kolay olmamıştı. Ama bana eşlik etmek istemişti, ısrar etmişti.

Drancy Memorial Müzesi'nin küratörü, orta yaşlı, yorgun görüşlü Menetzky adında bir adamdı. Sadece randevu ile açılan, ufak müzenin dışında bizi bekliyordu. Küçük, sade odanın içerisinde sağa sola bakındık; fotoğrafları, yazıları ve haritaları inceledik. Cam panelin arkasında sarı yıldızlar vardı. Gerçek bir sarı yıldızı ilk görüşümdü. Hem etkilenmiş hem rahatsız olmuştum.

Kamp son altmış yıl içerisinde çok değişmişti. 30'lu yılların sonlarında, yenilikçi yerleşim projeleri olarak inşa edilip, 1941 yılında da Yahudilerin gönderilmeleri için Vichy hükümeti tarafından el konulan U şeklindeki beton yapı, 1947'den beri küçük dairelerde dört yüz aileyi barındırıyordu. Yörede bulunabilecek en ucuz kiralara Drancy'deydi.

Üzgün Monsieur Menezky'ye, Cité de la Muette'de –adı tuhaf bir şekilde “Sessizlerin Şehri” anlamına geliyordu– oturanların nerede oturdukları hakkında bir fikirleri olup olmadığını sordum. Başını salladı. Burada oturanların çoğu gençti. Ona göre bilmiyor ve aldırımlıydı. Ben de anıta çok sayıda ziyaretçinin gelip gelmediğini sordum. Okullar öğrencilerini gönderirler diye yanıt verdi, bazen de turistler gelir. Ziyaretçi defterinin sayfalarını çevirdik. “Annem Paulette'e. Seni seviyorum ve seni asla unutmayacağım.

Her yıl buraya seni düşünmeye geleceğim. 1944 yılında Auschwitz'e gitmek üzere buradan ayrıldın ve asla geri gelmedin. Kızın, Danielle." Gözyaşlarımdan gözlerimi yaktuğunu hissettim.

Sonra, bize, müzenin dışında, çimenlerin ortasında duran sürü vagonunu gösterdi. Kilitliydi, ama küratörde anahtar vardı. Guillaume çıkmama yardım etti ve ikimiz de küçük, çıplak alanda öylece durduk. Vagonun sıkış tıkış ölümüne giden bir yığın insan, küçük çocuk, büyük anne-büyük baba, orta yaşlı ebeveyn ve gençle dolu olduğunu hayal ettim. Guillaume'un yüzü bembeyaz olmuştu. Daha sonra bana vagona hiç binmediğini söyledi. Cesaret edememiş. İyi misin diye sordum. Başını evet anlamında salladı, ama ne kadar rahatsız olduğu belli oluyordu. •

Binadan ayrılırken kolumun altında, küratörün verdiği broşürler ve kitaplar vardı. Drancy hakkında bildiklerimi düşünmeden edemiyordum. O acımasız dehşet yıllarını. Doğruca Polonya'ya gönderilen sayısız Yahudi trenlerini.

Dört bin Vel' d'Hiv' çocuğunun, 42 yazı sonlarında ailesiz, pislik içinde, aç biilaç buraya gelişleri hakkında okuduğum yürek burkan betimlemelerini düşünmekten kendimi alıkoyamıyordum. Sarah da onlarla birlikte miydi? Yabancılarla dolu, sürü vagonunda yalnız ve korkmuş bir halde Drancy'den Auschwitz'e gitmiş miydi?

Bamber ofisimizin önünde beni bekliyordu. Fotoğraf aksamını arka koltuğa koyduktan sonra hantal makineyi de yolcu koltuğuna koydu. Sonra bana baktı. Endişeli olduğu belliydi. Kolumu nazikçe tuttu.

"Şey, Julia, sen iyi misin?"

Sanırım koyu renk gözlük camları fayda etmemişti. Geçirdiğim perişan gece yüzümün her tarafına yansımıştı. Bertrand'la gece yarısını geçen saatlere kadar süren konuşmamız. Konuştukça sertleşmişti. Hayır, bu bebeği istemiyordu. Bu noktada onun için bir bebek bile değildi. Hatta bir canlı bile değildi. Sadece küçük bir tohumdu. Bir hiçti. Onu istemiyordu. Onunla uğraşmak istemiyordu. Onun için çok fazlaydı. Sesinin çatlamasına şaşırdım. Yüzü mahvolmuş, yaşlanmış görünüyordu. Benim gamsız, ukala, saygısız kocama ne olmuştu? Büyük bir şaşkınlık içinde gözlerimi dikip

ona bakmıştım. İsteğine karşı gelip, bebeği doğurmaya karar verirsem, boğuk bir sesle, bunun sonu olacağını söylemişti. Neyin sonu? Şaşkınlıkla ona bakmıştım. Tanımadığım, feci ve çatlak bir sesle, "İkimizin sonu," demişti. "Evliliğimizin sonu." Mutfak masasında konuşmadan birbirimize bakmıştık. Bebeğin doğumunun neden onu bu kadar dehşete düşürdüğünü sormuştum? Arkasını dönmüş, iç geçirmiş ve gözlerini ovuşturmuştu. Yaşlanıyormuş. Ellisine merdiven dayamış. Bu bile yeterince korkunçmuş. Yaşlanmak. İsteki genç çakallarla yarışmanın baskısı. Her gün her gün onlarla rekabet etmek. Solup giden görüntüsünü seyretmek. Aynadaki yüzü kabullenmenin zorluğu. Bertrand ile daha önce böyle bir konuşmam olmamıştı. Yaşlanmanın onun için bir problem olduğunu hiç anlayamamıştım. "Çocuk yirmi yaşına geldiğinde yetmiş yaşında olmak istemiyorum," deyip durdu. "Olamam. Olmayacağım. Julia, bunu kafana sokmalısın. Bu çocuğu doğurursan bu beni öldürür. Duyuyor musun? Beni öldürür."

Derin bir nefes aldım. Bamber'e ne söyleyebilirdim? Nasıl başlayacaktım? Nasıl anlayacaktı, çok genç ve çok farklıydı. Ama iyi niyetini, ilgisini takdir ediyordum. Omuzlarımı dikleştirdim.

Ona bakmadan, direksiyonu mümkün olduğunca sıkı tutarak, "Şey, bunu senden saklamayacağım, Bamber," dedim. "Çok kötü bir gece geçirdim."

"Kocan mı?" diye ilgiyle sordu.

"Kocam hakikaten de," diyerek nükte yaptım.

Başını salladı. Sonra bana döndü.

Churchill'in kullandığı o üzgün ve etkileyici ses tonuyla, "Eğer konuşmak istersen Julia, ben buradayım," dedi. "Asla teslim olmayacağız."

Gülümsememe engel olamadım.

"Teşekkürler Bamber. Harikası."

Sırıttı.

"Drancy nasıldı?"

İnledim.

“Tanrım, çok kötüydü. Görebileceğin en iç karartıcı yer. İnsanlar o binada yaşıyorlar, inanabiliyor musun? Ailesi oradan gönderilmiş olan bir arkadaşımın birlikte gittim. Drancy fotoğraflarını çekerken hiç eğlenmeyeceksin, inan bana. Nélaton Caddesi'nden on kat daha kötü.”

A6'dan Paris dışına yöneldim. Tanrıya şükür ki, günün o saatinde otoyolda fazla insan yoktu. Sessizlik içinde yol aldık. Neler olduğu hakkında biriyle konuşmaya ihtiyacım olduğunu fark ettim. Bebek hakkında. Kendime saklamaya devam edemezdim. Charla. Onu aramak için çok erkendi. Başarılı bir avukat olarak zorlu bir iş günü başlamak üzere olmasına rağmen New York'ta saat henüz sabahın altısıydı. Eski eşi Ben'in tıpatıp benzeri olan iki küçük çocuğu vardı. Artık yeni bir eşi vardı. Bilgisayar işi yapan, sevimli Barry, ama onunla henüz tanışmamıştım.

Charla'nın telefondakinin ben olduğumu anladığında “Selam!” diyen yumuşak, sıcak sesini duymak istiyordum. Charla hiçbir zaman Bertrand ile anlaşılamamıştı. Birbirlerine iyi kötü tahammül etmişlerdi. Tanışmalarının başından beri böyleydi. Bertrand'ın Charla hakkında ne düşündüğünü biliyordum: *O güzel, zeki, kibirli ve feminist bir Amerikalıydı. Charla'ya göre Bertrand ise şovenist, göz kamaştırıcı, kibirli bir kurbağaydı.* Charla'yı özlemiştim. Onun havasını, kahkahasını, dürüstlüğünü. Yıllar önce, Paris'e gitmek üzere Boston'dan ayrıldığım zaman daha yeni yetmeydi. Başlarda onu çok özlememişim. Küçük kardeşimdi, o kadar. Artık onu özölüyordum. Deliler gibi özölüyordum.

Bamber'in yumuşak sesi duyuldu; “Hım, bu bizim sapak değil miydi?”

Evet öyleydi.

“Allah kahretsin,” dedim.

Bamber haritayla uğraşarak, “Aldırma, ikinci sapak da olur,” dedi.

“Özür dilerim,” diye mırıldandım. “Biraz yorgunum.”

Şefkatle gülümsedi. Ve sustu. Bamber'in bu yönünü seviyordum.

Beaune-la-Rolande yaklaşıyordu, buğday tarlalarının ortasında kaybolmuş küçük kasvetli kasaba. Merkezde, kilisenin ve belediye binasının yanında park ettik. Etrafta dolaştık, Bamber zaman zaman fotoğraf çekti. Civarda çok az insan olduğunu fark ettim. Kasvetli ve boş bir yerdi.

Kampın kuzeydoğu bölgesinde olduğunu ve üzerine 60'lı yıllarda bir teknik okul inşa edildiğini okumuştum. Kamp, istasyondan tam ters yönde, birkaç kilometre ötedeydi, bu da kampa gönderilen ailelerin köyün merkezinden geçmek zorunda oldukları anlamına geliyordu. Bamber'e, burada hatırlayan birileri olmalı dedim. Sonu gelmeyen grupların ağır ağır geçişini pencerelerinden veya kapılarının önünden izlemiş insanlar.

Tren istasyonu artık kullanılmıyordu. Yenilenip çocuk yuvasına dönüştürülmüştü. Pencereden renkli resimlere ve içi doldurulmuş hayvanlara bakarken, bunda bir ironi olduğunu düşündüm. Binanın sağ tarafında, etrafı çitlerle çevrili bir alanda, bir grup küçük çocuk oyun oynuyordu.

Otuzuna merdiven dayamış bir kadın, kollarındaki yeni yeni yürümeye başlamış bir çocukla gelip bir şeye ihtiyacım olup olmadığını sordu. Ona gazeteci olduğumu, 40'lı yıllarda burada olan eski toplama kampı hakkında bilgi topladığımı söyledim. Bölgede bir kamptan bahsedildiğini hiç duymamıştı. Ona çocuk yuvasının kapısının üstüne asılmış olan işareti gösterdim.

Mayıs 1941 ve Ağustos 1943 tarihleri arasında, katledildikleri imha kampı Auschwitz'e gönderilmeden önce bu istasyondan ve Beaune-la-Rolande enterne kampından geçip giden binlerce Yahudi çocuğunun, kadınının ve erkeğinin anısına. Asla unutma.

Kadın omuzlarını silkip, özür diler gibi gülümsedi. Bilmiyordu. Çok gençti. Bunlar onun yaşadığı zamandan çok önce olmuştu. Ona, bu yazıya hakmaya gelen birilerinin olup olmadığını sordum. Çalışmaya başladığı geçen yıldan bu yana kimseyi fark etmediğini söyledi.

Ben beyaz binanın çevresinde dolaşırken Bamber fotoğraf çekmeye devam etti. Kasabanın ismi, siyah harflerle istasyonun her iki tarafındaki levhada yazılıydı. Çitin üzerinden baktım.

Eski rayların üzerini otlar ve çimenler bürümüştü, ama eski ahşap kalasları ve paslanmış çeliğiyle hâlâ yerli yerindeydi. Metruk raylar üzerinde, Auschwitz'e doğru birçok tren yola çıkmıştı. Kalaslara bakarken kalbimin sıkıştığını hissettim. Bir anda nefes almam zorlaşmıştı.

5 Ağustos 1942 tarihli 15 numaralı konvoy Sarah Starzynski'nin ailesini doğruca ölüme götürmüştü.



SARAH O GECE çok rahatsız uyudu. Rachel'in ıgılları kulakla-
rında ınliyordu. Rachel Şimdi neredeydi? İyi miydi? Birisi
onunla ilgileniyor, iyileŐmesine yardım ediyor muydu? Bütün o
Yahudi aileleri nereye götürülmüşlerdi? Ya annesi, babası? Beau-
ne'deki kampta kalan diŐer ocuklar?

Sarah yataŐa uzanarak evin sessizliŐini dinledi. Bir sürü soru
vardı. Ama cevapları yoktu. Babası merak ettiŐi her Şeye cevap
verirdi. Gökyüzü neden mavi, bulutlar neden yapılmış ve bebek-
ler nasıl dünyaya gelir? Denizde neden dalga olur, çiçekler nasıl
büyür ve insanlar neden aÇık olur? Babası sorularına her zaman,
sabırla, sakın sakın; açık, kolay cümlelerle ve mimiklerle cevap
verirdi. Asla çok işi olduŐunu söylemezdi. Onun bitmek bilme-
yen sorularına bayılırdı. Ona ne kadar zeki bir kız olduŐunu s y-
lerdi hep.

Fakat babasının son zamanlarda sorularına eskisi gibi cevap
vermemeye başladığını hatırladı. Sarı yıldızyıla ilgili sorularına,
sinemaya ve halk havuzuna neden gidemediŐiyle ilgili soruları-
na. SokaŐa ıkma yasaŐı, Yahudilerden nefret eden ve adı bile
tüylerini diken diken eden Almanya'daki o adamla ilgili soruları-
na. Hayır, babası sorularına düzgün cevaplar vermemişti. Tere-
d t etmiş, sessiz kalmıştı. İkinci veya üçüncü kez tekrar sordu-
Őunda, adamların onları almaya geldiŐi o karanlık perşembe g -
n nden hemen önce, diŐer insanların Yahudilerden nefret etme-
lerinin nedenini sormuŐ, -cevap tabii ki "farklı" oldukları için Ya-
hudilerden nefret ediyorlar deŐildi- babası sanki duymamıŐ gibi
uzaklara bakmıştı. Fakat o, babasının duyduŐunu biliyordu.

Babasını düşünmek istemiyordu. Çünkü bu canını yakıyordu. Onu son görüşünü bile hatırlayamıyordu. Kampta... Tam olarak ne zamandı? Bilmiyordu. Annesi ise, son olarak, hıçkırık hıçkırık ağlayan diğer kadınlarla birlikte istasyona giden tozlu yolda yürürken son bir defa başını çevirip ona bakmıştı. Bir fotoğraf gibi, annesinin net bir görüntüsü vardı beyninde. Annesinin solgun yüzü ve gözlerinin ürkütücü mavisi. Bir tebessüm kırıntısı.

Ama babasıyla bir son anı olmamıştı. Tutunacağı, hayal edebileceği son bir görüntüsü yoktu. Bu nedenle, onu hatırlamaya çalıştı; ince, esmer yüzünü, tekinsiz gözlerini zihninde canlandırmaya çalıştı. Esmer yüzündeki bembeyaz dişler. Kendisinin ve Michel'in, annesine benzediğini söylerlerdi. Sarışınlıklarını, tipik Slav görünüşlerini ondan almışlardı; geniş ve çıkık elmacık kemiklerini, çekik gözlerini. Babası çocukların hiçbirinin kendisine benzemediğinden şikâyet ederdi. Babasının gülüşünü zihninden itti. Çok acı vericiydi. Çok derindi.

Yarın Paris'e gitmesi gerekiyordu. Eve dönmesi gerekiyordu. Michel'e ne olduğunu öğrenmesi gerekiyordu. Belki o da kendisi gibi güvendeydi. Belki bazı iyi, yardımsever insanlar kardeşinin saklandığı dolabın kapısını açmayı başarmış ve onu kurtarmıştı. Ama kim? Kim ona yardım etmiş olabilirdi? Kapıcı Madame Royer'e hiçbir zaman güvenmemişti. Sinsi bakışlarını, cılız tebessümünü. Hayır, o olamazdı. Belki de o perşembe sabahı arkalarından seslenerek, "Onları nereye götürüyorsunuz, onlar iyi insanlar, bunu yapamazsınız," diyen keman öğretmeni kurtarmıştı. Evet, belki o Michel'i kurtarmayı başarmıştı, belki Michel onun evindeydi ve öğretmen ona kemanıyla Polonya ezgileri çalıyordu. Michel'in gülüşü, Michel'in pembe yanakları; Michel ellerini çırpıyor ve döne döne dans ediyor. Michel belki de onu bekliyor, belki keman öğretmenine her sabah, "Sirka bugün geliyor mu? Sirka ne zaman geliyor? Dönüp beni alacağına söz verdi, söz verdi!" diyordu.

O sabah horoz sesiyle uyandığında, yastığının ıslak olduğunu, gözyaşlarının yastığı ıslattığını fark etti. Geneviève'in kendisi için çıkarttığı elbiseleri hemen giydi. Temiz, sağlam eski moda, oğlan çocuğu kıyafetleri. Bunların kime ait olduğunu merak etti.

İsmi bütün kitapların içine titizlikle yazmış olan Nicholas Du-
faure'a mı aittiler acaba? Anahtarla parayı cebine koydu.

Aşağıdaki büyük ve serin mutfak boştu. Henüz çok erkendi. Ke-
di bir sandalyenin üstünde kıvrılmış uyuyordu. Kız yumuşak so-
mun ekmekten bir parça ısırđı, biraz da süt iti. Kontrol amacıyla
cebindeki bir tomar parayı ve anahtarını yoklayıp duruyordu.

Sıcak ve karanlık bir sabahtı. Bu gece şiddetli fırtınalar olabi-
leceğini biliyordu. Michel'i korkutan o gürültülü, korkunç fırtı-
nalardan biri. İstasyona nasıl gideceğini düşündü. Orlans uzak
mıydı? Hiçbir fikri yoktu. Nasıl becerecekti? Yolunu nasıl bulabi-
lecekti? Buraya kadar geldim, diyordu sürekli. Buraya kadar gel-
dim, şimdi vazgeemem. Yolumu bulacağım. Bir yolunu bulaca-
đım. Jules ve Genevive'e veda etmeden gidemezdi. Tavuklara ve
kuşlara kapıdan kırıntılar atarak onları besledi.

Genevive yarım saat sonra aşağıya indi. Yüzü dn geceki kri-
zin izlerini taşıyordu. Birkaç dakika sonra, Jules göründü ve Sa-
rah'nın saçsız başına bir öpücük kondurdu. Kız, dikkatli ve ağır
hareketlerle kahvaltıyı hazırlamalarını izledi. Onlardan ne kadar
hoşlandığını düşündü. Hoşlanmaktan da fazlaydı. Onlara bugün
ayrılacağını nasıl söyleyecekti? Kalpleri kırılacaktı, bundan
emindi. Ama başka seçeneği yoktu. Paris'e dönmeliydi.

Onlara söylediği zaman kahvaltıyı bitirmiş, masayı topluyor-
lardı.

Yaşlı kadın, "Ah, bunu yapamazsın," diyerek soluğunu tuttu,
kurulamakta olduğu fincanı neredeyse yere düşürüyordu. "Yollar
polislerle çevrili, trenler izleniyor. Kimliğin bile yok. Yolda durdu-
rulup kampa geri gnderilirsin."

Sarah, "Param var," dedi.

"Ama bu Almanları durdurmaz..."

Jules karısının sözünü elini kaldırarak kesti. Sarah'yı bir md-
det daha kalması için ikna etmeye çalıştı. Babasının yaptığı gibi
o da onunla serinkanlı ve kararlı bir şekilde konuştu. Kız, başıyla
onaylayıp dalgın dalgın onu dinledi. Onların anlamasını sağla-
malıydı. Eve dönmesi gerektiğini onlara nasıl anlatacaktı? Nasıl
Jules gibi sakin ve kararlı olabilecekti?

Kelimeler ağzından çabucak, düzensizce dökülüyordu. Büyük olmaya çalışmaktan bıkmıştı artık. Öfkeyle ayağını yere vurdu.

"Eğer beni durdurmaya çalışırsanız..." dedi esrarengiz bir biçimde, "eğer beni durdurursanız, ben de kaçarım!"

Ayağa kalkıp kapıya yöneldi. Onlar kıpırdamadı, sadece gözlerini dikmiş kıza bakıyorlardı, donup kalmışlardı.

Sonunda Jules, "Bekle!" dedi. "Bir dakika bekle."

Sarah'nın eli kapının kolundaydı. "Hayır, beklemiyorum," dedi. "İstasyona gidiyorum."

Jules, "İstasyonun nerede olduğunu bile bilmiyorsun," dedi.

"Bulurum. Ben yolumu bulurum."

Kız kapıyı açtı.

Yaşlı çift, "Allahaismarladık," dedi. "Allahaismarladık ve teşekkür ederim."

Arkasını dönüp kapıya doğru yürüdü. Basit olmuştu. Kolay olmuştu. Kapılardan geçtiği sırada, köpeğin başını okşamak üzere eğildiğinde birden ne yaptığının farkına vardı. Artık kendi başınaydı. Bir başına. Rachel'in tiz çığlığını, askerlerin gürültülü adımlarını hatırladı. Yüzbaşının ürküten kahkahasını. Cesareti kırıldı. İstemeye istemeye başını çevirip eve baktı.

Jules ve Geneviève donmuş bir halde pencereden hâlâ onu izliyordu. Her ikisi de aynı zamanda hareket etti. Jules şapkasını kaptı, Geneviève de çantasını aldı. Telaşla dışarı çıktılar, ön kapıyı kilitlediler. Kıza yetişince Jules elini kızın omzuna koydu.

Sarah kızarak, "Lütfen beni durdurmayın," diye mırıldandı. Arkasından geldikleri için hem mutlu hem de kızgındı.

Jules, "Durdurmak mı?" diyerek gülümsedi. "Biz seni durduruyoruz, seni aptal inatçı kız. Seninle geliyoruz."



SICAK VE KURU GÜNEŞİN ALTINDA mezarlığa kadar yürüdük. An-sızın midem bulandı. Durup nefes almam gerekti. Bamber en-dişelenmişti. Ona telaşlanmamasını, uykusuzluktan olduğunu söyledim. Bir kez daha şüpheyile baktı ama bir şey söylemedi.

Mezarlık küçüktü, ama bir şeyler bulmak epey vaktimizi aldı. Tam vazgeçmiştik ki Bamber mezarların birinin üstünde çakıllar olduğunu fark etti. Bu bir Yahudi geleneğiydi. Yaklaştık. Düz be-yaz taşın üstündeki yazıyı okuduk:

Bu anıt, sürgün edilen Yahudi gazileri tarafından, toplama kamplarına gönderilmelerinden on yıl sonra Hitler barbarlığına kurban verilen şehitlerinin anısını yaşatmak için inşa edilmiştir. Mayıs 1941-Mayıs 1951.

“Hitler barbarlığıymış!” dedi Bamber. “Duyan da Fransızların olan bitenle bir alakası yok sanır.”

Mezar taşında bir sürü isim ve tarih vardı. Daha yakından bakabil-mek için biraz eğildim. Çocuklar. Ancak iki-üç yaşlarındalar. Tem-muz ve Ağustos 1942’de kampta ölen çocuklar. Vel’ d’Hiv’ çocukları.

Temerküz hakkında okuduğum her şeyin gerçek olduğunun her zaman farkındaydım zaten. Ama o sıcak bahar gününde, me-zarlara bakarken birden kafama dank etti. Tüm gerçekliğiyle.

Sarah Starzynski’nin başına ne geldiğini kesin olarak öğrenme-den, rahat bulamayacağımı, dinlenemeyeceğimi biliyordum. Té-zac’ların bildikleri ve benden sakladıkları şeyi de.

Köy merkezine doğru giderken, yolda yaşlı bir adamın bir torba sebze taşıdığını gördük. Yuvarlak kırmızı yüzlü ve beyaz saçlı adam seksenlerinde olmalıydı. Ona eski Yahudi kampının yerini sordum. Bize kuşkuyla baktı.

“Kamp mı?” diye sordu. “Kampın bir zamanlar nerede olduğunu mu soruyorsunuz?”

Başımızı evet anlamında salladık.

“Kimse kamp hakkında bir şey sormaz diye mırıldandı. Bakışlarımızdan kaçınarak sepetindeki pırasaları çekiştirdi.”

“Nerede olduğunu biliyor musunuz?” diye üsteledim.

Öksürdü.

“Tabii biliyorum. Hayatım boyunca burada yaşadım. Çocukken kampın ne olduğunu bilmezdim. Kimse bahsetmezdi. Orada değilmiş gibi davranırdık. Yahudilerle alakası olduğunu bilirdik ama sormazdık. Çok korkmuştuk. O yüzden de kendi işimize baktık.”

“Kampla ilgili bildiğiniz özel bir şey var mı?” diye sordum.

“Ben o zaman on beş yaşlarındaydım,” dedi. “42 yazını hatırlıyorum, istasyondan Yahudi grupları gelip bu caddeden geçiyorlardı. Tam buradan.” Kıvrık parmağı ile üzerinde olduğumuz caddeyi gösterdi. “Avenue de la Gare. Yahudi kalabalığı. Bir gün, bir gü-rültü oldu. Korkunç bir sesti. Kamptan çok uzakta yaşamamıza rağmen duyduk. Köyün tamamını kaplayan bu kükreme, bütün gün sürdü. Annemle babamın komşularla konuşmalarını duydum. Kampta anneleri çocuklarından ayırdıklarını söylüyorlardı. Ne içindi? Bilmiyorduk. İstasyona doğru yürüyen bir grup Yahudi kadın gördüm. Hayır, yürümüyorlardı. Yol boyunca ağlaya ağlaya sürükleniyorlar, polis tarafından itilip kakılıyorlardı.”

Gözleri caddenin aşağısına doğru kaydı, hatırlıyordu. Sonra sepetini homurtuyla kaldırdı.

“Bir gün,” dedi, “kampın boş olduğunu sandım. Yahudiler gitmişti. Nereye gittiklerini bilmiyordum. Düşünmeyi bırakmıştım. Hepimiz bırakmıştık. Bu konuda konuşmuyorduk. Hatırlamak istemiyorduk. Buradaki insanların bir kısmı bilmezler bile.”

Dönüp gitti. Hepsini not aldım, yine midemin burkulduğunu hissettim. Ama bu seferki olağan sabah bulantısı mı, yoksa adamın gözlerinde gördüğüm kayıtsızlıktan, küçümsemeden kaynaklı bir şey mi emin olamadım.

Roland Caddesi'nden yukarı, Marche'ye doğru gidip okulun önünde arabayı park ettik. Bamber caddeye, rue des Déportés –Sürgünler Caddesi– dendiğine dikkat çekti. Bunun için müteşekkirdim. Caddeye “Cumhuriyet Caddesi” denmiş olsaydı, dayanabileceğimi sanmıyordum.

Teknik okul, eski su deposunun hâkim olduğu, sevimsiz, yeni bir binaydı. Kampın burada, kalın betonların ve otoparkın altında, olduğunu düşünmek çok zordu. Talebeler girişin çevresinde ayakta sigara içiyorlardı. Bu onların öğlen tatiliydi. Okulun önündeki bakımsız çimenlerin üstünde, garip, üzerlerine desenler oyulmuş kıvrımlı heykeller olduğunu fark ettik. Birinin üstünde, “Birbirleriyle ve birbirleri için, kardeşlik ruhuyla hareket etmeliler,” yazıyordu. Başka bir şey yoktu. Bamber ile birbirimize bakiştık, şaşırmıştık.

Öğrencilerden birine heykellerin kampla bir alakası olup olmadığını sordum. O da, “Ne kampı?” diye sordu. Öğrenci arkadaşlarından biri kıkır kıkır güldü. Ona nasıl bir kamp olduğunu anlattım. Bu onu biraz uyandırır gibi oldu. Sonra bir diğer öğrenci, bir kız, yolun biraz ilerisinde, köye doğru giderken tabela gibi bir şey olduğunu söyledi. Yolumuzun üzerinde fark etmemiştik. Kıza anıt olup olmadığını sordum. Kız da galiba dedi.

Anıt, siyah mermerden yapılmış, üzerindeki altın harfler solmuştu. Beaune-la-Rolande belediye başkanı tarafından 1965 yılında dikilmişti. David'in altın yıldızı anıtın en yüksek noktasına bir plaka olarak konmuştu. İsimler de vardı. Sonu gelmeyen isimler. Acıtacak, ağrıtabilecek kadar aşına olduğum iki isim seçtim: “Starzynski, Wladyslaw. Starzynski, Rywka.”

Mermerin altında, ölülerin küllerinin konulduğu kare şeklinde küçük bir kap gördüm. “Burada Auschwitz-Birkenau'dan gelen şehitlerimizin külleri toplanmıştır.” Biraz yukarıda, isim listesinin altında, başka bir cümle okudum: “Beaune-la-Rolande ve Pithiviers'te annelerinden kopartılıp alıkoyulan sonra da Auschwitz'e ölüme

gönderilen 3.500 Yahudi çocuğu için." Sonra Bamber, kibar İngiliz aksanıyla yüksek sesle okudu: "Nazilerin kurbanları Beaune-la-Rolande mezarlığında yatmaktadır." Aşağıda, mezarlıktaki mezarların üzerine aynı isimlerin kazındığını fark ettik. Kampta ölen Vel' d'Hiv' çocukları.

Bamber, "Yine Nazilerin kurbanları," diye tekrar homurdandı. "Bana hafıza kaybı gibi geliyor."

Sessizce durup baktık. Bamber birkaç poz fotoğraf çekmişti ancak makinesi şimdi kutusundaydı. Siyah mermerin üzerinde, Fransız polisinin bu kampı idare etmekten ve dikenli tellerin arkasında olup bitenlerden sorumlu olduğuna dair bir yazı yoktu.

Köye doğru baktım, kilisenin netameli sivri tepesi solumdaydı.

Sarah Starzynski bu yolda ıkına sıkına yürümüştü. Benim durmakta olduğum yerden geçip sola dönmüş, kampa girmişti. Birkaç gün sonra, annesiyle babası tekrar çıkıp ölümlerine gitmek üzere istasyona götürülmüş. Çocuklar haftalarca tek başlarına bırakılmış, sonra Drancy'ye gönderilmiş. Polonya'ya olan uzun yolculuktan sonra da tek başlarına ölüme.

Sarah'ya ne olmuştu? Burada ölmüş müydü? Mezardaki anıtta, ismine ait bir işaret yoktu. Kaçabilmiş miydi? Köyün bir ucundaki su kulesinin ötesine, kuzeye doğru baktım. Hâlâ yaşıyor muydu?

Cep telefonunun çalmasıyla ikimiz de yerimizden sıçradık. Arayan, kardeşim Charla idi.

"Sen iyi misin?" diye sordu. Sesi şaşırtıcı derecede berraktı. Sesi sanki Atlantik ötesinden binlerce mil uzaktan değil de hemen yanımdaymış gibi geliyordu. "Bu sabah üzüntülü bir mesaj bırakmışsın."

Düşüncelerim Sarah Starzynski'den ayrılıp taşıdığım bebeğe çekildi. Bertrand'ın dün söylediği "İkimizin sonu olur"a gitti.

Bir kez daha çevremdeki dünyanın katıksız ağırlığını hissettim.



ORLÉANS'TAKİ TREN İSTASYONU, kalabalık, gürültülü bir yerdi, gri üniformalı kaynayan bir karınca tepesi. Sarah yaşlı çiftle doğru yaslandı. Korkusunu göstermek istemedi. Buraya kadar ba-şardığına göre, geri kalan kısmı için de şansı var demekti. Paris'e geri dönme ümidi. Cesur olmalıydı, kuvvetli olmalıydı.

Paris'e tren bileti almak üzere kuyrukta beklerken Jules, "Eğer biri soracak olursa, sen bizim torunumuz Stéphanie Dufauré'sin," diye fısıldadı. Saçın kazınmış çünkü okulda bitlenmişsin.

Geneviève Sarah'nın yakasını düzeltti.

"Tamam, oldu," dedi gülümseyerek. "Düzgün ve temiz görünüyorsun. Ve de güzel. Tıpkı bizim torunumuz gibi!"

Sarah, "Gerçekten bir torununuz var mı?" diye sordu. "Bunlar onun kıyafetleri mi?"

Geneviève güldü.

"İki azgın oğlan –Gaspart ve Nicolas– torunumuzdan başka bir şeyimiz yok. Bir de oğlumuz var, Alain. Kırk yaşlarında. Karısı Henriette ile *Orléans*'ta yaşıyor. Bunlar Nicolas'ın kıyafetleri, senden biraz daha büyük. Ele avuca sığmaz bir oğlan!"

Sarah, yaşlı çiftin, rahatlıklarına, ona gülümsemelerine, o günün normal bir günmüş gibi, Paris'e yapılan seyahatin normal bir seyahatmiş gibi davranmalarına hayran kaldı. Ama durmadan etraflarına bakındıklarını; sürekli tetikte, sürekli hareket halinde olduklarını da fark etti. Trene binen yolcuları kontrol eden polisleri görünce gerginliği arttı. Onları incelemek üzere boynunu çevirdi. Alman mıydılar? Hayır, Fransız. Fransız askerleri.

Üzerinde hiçbir kimlik belgesi yoktu. Hiçbir şey. Anahtar ve para haricinde bir şey yoktu. Hiç konuşmadan, bir tomar parayı gizli gizli Jules'e verdi. Jules başını eğip şaşkın şaşkın ona baktı. Kız, çenesiyle trene binenlerin önünü kesen askerleri gösterdi.

Jules, şaşkın şaşkın, "Bununla ne yapmamı istiyorsun, Sarah?" diye fısıldadı.

"Kimliğimi soracaklar. Bende kimlik yok. Bunun faydası olabilir."

Trenin önünde sıra halinde duran adamları inceledi. Telaş arttı. Geneviève onu dirseği ile dürttü.

"Jules," diye tısladı. "İşe yarayabilir. Denemeliyiz. Başka seçeneğimiz yok."

Yaşlı adam kendini toparladı. Karısını başıyla onayladı. Sükûnetini geri kazanmış gibi görünüyordu. Biletler alınmış, trene doğru gidiyorlardı.

Platform ağzına kadar doluydu. Yolcular dört bir taraftan üzerlerine üzerlerine geliyordu; ciyaklayan bebekleriyle kadınlar, suratsız ihtiyarlar, takım elbiseli sabırsız iş adamları... Sarah, ne yapması gerektiğini biliyordu. Kapalı stadyumdan kaçan çocuğu hatırladı, şu kargaşa sırasında sıvışan. Onun da yapması gereken buydu. Emirler yağdıran askerlerin, hareketli kalabalığın içinde itişmenin ve kavganın en büyüğünü yapmak.

Jules'ün elini bırakıp sindi. Suyun içine dalmak gibiydi. Etekler ve pantolonlar, ayakkabılar ve bileklerden oluşan yoğun bir kütlenin içine. Yumruk yaptığı elleriyle kendini çeke çeke ilerledi ve işte tren oradaydı, tam önünde.

Trene tırmanırken, bir el omzundan tuttu. Hemen yüz ifadesini düzeltip dudaklarına rahat bir tebessüm oturttu. Küçük normal bir kız tebessümü. Trenle Paris'e giden küçük normal bir kız. Kampa götürüldükleri, artık çok uzak görünen o gün, platformda gördüğü, leylak rengi elbisesi olan kız gibi normal küçük bir kız.

"Büyük annemlerle birlikteyim," dedi. Masum masum gülümseyerek vagonun içini işaret etti. Asker başını sallayarak içeri girmesine izin verdi. Nefes nefese trenin içine süzülüp pencereden dışarı baktı. Kalbi küt küt atıyordu. İşte Jules ve Geneviève

de kalabalığın arasından çıkıp şaşkın şaşkın ona bakıyordu. Onlara zafer kazanmışçasına el salladı. Kendiyle gurur duyuyordu. Trene tek başına binmişti ve askerler onu durdurmamıştı bile.

Yüzündeki gülümseme, trene binen Alman askerlerin sayısını görünce yok oldu. Kalabalık koridorda bağıra çağıra kendilerine yol açıyorlardı. İnsanlar yüzlerini çevirip başlarını öne eğiyor, ufalabildikleri kadar ufalıyorlardı.

Sarah kompartımanın bir köşesinde Jules ve Geneviève'in arkasında yarı saklanmış bir halde duruyordu. Yaşlı çiftin omuzları arasında bakan yüzü tek görünen yeri idi. Almanların yaklaşmasını izledi, onlara baktı, büyülenmişti. Gözlerini onlardan alamıyordu. Jules başka yöne bakmasını fısıldadı. Fakat o bunu yapamıyordu.

Bir tanesi onu özellikle tiksindirmişti; uzun boylu, zayıf, üçgen şeklinde ve beyaz bir yüzü olan bir adam. Gözleri mavinin o kadar açık bir tonuydu ki, kalın pembe göz kapaklarının altında şeffaf gibi görünüyorlardı. Subay grubu onların yanından geçerken, uzun, ince adam bitmeyecek gibi görünen gri kumaşlı kolunu uzatıp Sarah'nın kulağını çekti. Kız bir şokla titredi.

Subay çenesini okşayarak, "Oğlum, benden korkmana gerek yok," dedi. "Bir gün sen de asker olacaksın, değil mi?"

Jules ve Geneviève'in yüzlerinde hiç bocalamayan, boyalı, sabit bir gülümseme vardı. Sarah'yı gayet doğal tutuyorlardı ama o ellerinin titrediğini hissediyordu.

Subay, "Yakışıklı bir torununuz var," diyerek sırtıttı ve kaba avucunu Sarah'nın kırılmış kafasına sürdü. "Mavi gözler, sarı saçlar, tıpkı evimizdeki çocuklar gibi, değil mi?"

Solgun ve düşük göz kapaklı gözlerindeki son takdir parıltısının ardından arkasını dönüp diğerlerinin peşinden gitti. Sarah, beni oğlan çocuğu zannetti diye geçirdi içinden. Yahudi olduğumu anlamadı. Yahudi olmak birinin hemen fark edebileceği bir şey miydi? Emin değildi. Bir kez Armelle'e sormuştu. Armelle, sarı saçları ve mavi gözleri nedeniyle Yahudiye benzemediğini söylemişti. Saçlarım ve gözlerim bugün beni kurtardı diye düşündü.

Seyahatin büyük bir kısmını yaşlı çiftin sıcak yumuşaklığına yaslanarak geçirdi. Kimse onlarla konuşmadı, kimse onlara bir

şey sormadı. Pencereden dışarıya bakarken her dakika Paris'e, Michel'e yaklaştığını düşündü. Alçak koyu bulutların bir araya toplaşmalarını ve ilk dolgun yağmur damlalarının cama vurup uzaklaşmasını ve rüzgârla yok olmasını izledi.

Tren Austerlitz İstasyonu'nda durdu. Burası, o sıcak tozlu du-manlı günde, annesi ve babasıyla birlikte gönderildikleri istas-yondu. Kız, trenden çıkıp *métro*ya giden platforma yönelen yaşlı çiftin arkasından yürüdü.

Jules'ün adımları sendeledi. Başlarını kaldırıp bakınca tam ileride, yeşil üniformaları içinde, yolcuları durdurup kimlik so-ran bir sıra polis gördüler. Geneviève hiçbir şey söylemeden on-ları hafifçe itti. Sert adımlarla, yuvarlak çenesi yukarıda yürüdü. Jules, Sarah'nın elinden tutarak onu takip etti.

Sırada beklerken, Sarah polisin yüzünü inceledi. Kırk yaşların-da, altından, kalın bir nikâh yüzüğü olan bir adamdı. Bitkin görü-nüyordu. Ama Sarah, gözlerinin elinde tuttuğu kayıt ile önünde duran insan arasında gidip geldiğini fark etti. İşini iyi yapıyordu.

Sarah zihnini boşalttı. Olabilecekleri düşünmek istemiyordu. Hayalinde canlandıracak gücü yoktu. Düşüncelerini başıboş bır-aktı. Eskiden sahip oldukları kediye düşündü, onu hapşırtan ke-diyi. Kedinin adı neydi? Hatırlayamıyordu. Bonbon ya da Meyan-kökü gibi saçma bir ismi vardı. Burnunu kaşındırdığı ve gözleri-ni kızartıp şişirdiği için onu başkasına vermişlerdi. Sarah çok üzülmüştü, Michel de bütün gün ağlamıştı. Michel, bütün kaba-hatin onun olduğunu söylemişti.

Adam bezgin bezgin elini uzattı. Jules kimlikleri bir zarfın içinde uzattı. Adam zarfı karıştırdı, Jules'e, sonra Geneviève'e baktı. Sonra;

"Çocuk?" dedi.

Jules kartları gösterdi.

"Çocuğun kartı orada, Monsieur. Bizimkilerin yanında."

Adam marifetli parmaklarıyla zarfı biraz daha açtı. Zarfın di-binde üçe katlanmış kalın bir banknot duruyordu. Adam paraya dokunmadı.

Tekrar paraya ve Sarah'nın yüzüne baktı. Kız da ona baktı. Kız ne sindi ne de yalvardı. Sadece baktı.

Dakikalar uzadı da uzadı, geçmek bilmedi; tıpkı adamın kaptan kaçmasına izin verdiği zamanki gibi.

Adam kısaca başını salladı. Kartları Jules'e geri verdi ve seri bir hareketle zarfı cebine yerleştirdi. Sonra da kenara çekilip geçmelerine izin verdi.

"Teşekkür ederim, Monsieur," dedi. "Sıradaki lütfen."



CHARLA'NIN SESİ KULAĞIMDA ÇINLADI.

“Julia, ciddi misin? Bunu söylemiş olamaz. Seni bu pozisyona düşüremez. Buna hakkı yok.”

Duymakta olduğum hiçbir şeyden ve hiçbir kimseden korkmayan, zorlu, saldırgan, Manhattan'lı bir avukatın sesiydi.

“Aynen bunu söyledi,” dedim bezgin bezgin. “Bunun ikimizin sonu olacağını söyledi.” Bebeği aldırılmazsam beni terk edeceğini söyledi. Kendisini yaşlı hissettiğini, başka bir çocukla uğraşamayacağını, yaşlı bir baba olmak istemediğini söyledi.

Bir duraklama oldu.

Charla, “Bunun ilişkisi olduğu kadınla bir alakası var mı?” diye sordu. “İsmini hatırlayamıyorum.”

“Hayır. Bertrand ondan bir kez bile bahsetmedi.”

“Seni bir şeye zorlamasına izin verme, Julia. Bu senin de çocuğun. Bunu asla unutma, canım.”

Kız kardeşimin, “*Bu senin de çocuğun,*” lafı bütün gün içimde yankılandı. “Doktorumla konuşmuştum. Bertrand'ın kararına şaşırmamıştı. Onun orta yaş bunalımında olabileceğini söylemişti. İkinci bir çocuğun sorumluluğu ona taşımayacağı kadar ağır gelmiş. Kırılganmış. Bu, ellisine yaklaşan birçok erkeğin başına gelirmiş.

Bertrand gerçekten bir kriz mi yaşıyordu? Eğer konu buysa, krizin yaklaşmakta olduğunu fark etmemiştim. Bu nasıl olabilirdi? Bencillik ettiğini, her zamanki gibi sadece kendini düşündüğünü sanıyordum. Konuşmamız sırasında bunu ona da söylemiştim.

Aklımdaki her şeyi söylemiştim. Sayısız düşüklerden, acılardan, kırılmış ümitten, umutsuzluklardan sonra beni nasıl kürtaja ikna etmeye çalışabilirdi? Çaresizlikten deliye dönmüş bir halde, beni sevip sevmediğini sormuştum. Beni gerçekten seviyor muydu? Kafasını evet anlamında sallayarak bana bakmıştı. Beni tabii ki seviyordu. Nasıl böyle aptal olabildiğimi sormuştu. Beni seviyordu. Çatlayan sesi geldi aklıma, yaşlanmaktan korktuğunu tantanalı bir şekilde kabul edişi. Orta yaş krizi. Belki de doktor haklıydı. Farkına varamamıştım, çünkü son birkaç aydır kafam çok meşguldü. Şaşkına dönmüştüm. Bertrand'la ve endişeleriyle ilgilenebilecek durumda değildim.

Doktorum karar vermek için fazla zamanım olmadığını söylemişti Hâlihazırda altı haftalık hamileydim. Eğer kürtaj olacaksam, bunu önümüzdeki iki hafta içinde yapmalıydım. Testler yapılmalıydı, bir klinik bulunmalıydı. Meseleyi Bertrand'la ve bir evlilik danışmanı ile konuşmamı önerdi. Meseleyi tartışmalı, açığa çıkarmalıydık. Doktorum, "İsteğin dışında kürtaj yaptırırsan," demişti, "onu asla affetmezsin. Kürtaj yaptırmamanın da onun için ne kadar katlanılmaz bir pozisyon olduğunu zaten söylemiş. Bütün bu sorunlar süratle halledilmeli."

Haklıydı. Fakat işleri hızlandırmayı kendime yediremedim. Kazandığım her dakika bu bebek için bir 60 saniye daha demekti. Şimdiden sevdiğim bir çocuk. Fasulye kadar bir şeydi ama onu Zoë'i sevdiğim kadar seviyordum.

Isabelle'in evine gittim. Tolbiac Caddesi'nde, küçük, renkli bir dublekste yaşıyordu. Ofisten eve dönüp kocamın dönüşünü bekleyemeyeceğimi hissettim. Buna katlanamazdım. Çocuk bakıcısı Elsa'yı arayıp idare etmesini istedim. Isabelle bana *crottin de chavignol*²⁰ bir tost, yanına da çabuk ve lezzetli bir salata yaptı. Kocasını bir iş seyahatindeydi. Önümde oturup, sigarasının dumanını benim aksi yönümde üfleyerek, "Tamam *cocotte*," dedi, "Bertrand'sız bir hayatı hayal etmeye çalış. Gözünde canlandır. Boşanmayı. Avukatları. Sonrasını. Bunların Zoë'e ne yapabileceğini. Hayatlarınızın

nasıl olacağını. Ayrı evler. Ayrı hayatlar. Zoë aranızda mekik dokuyacak. Artık gerçek bir aile olmayacaksınız. Artık birlikte edilen kahvaltılar, birlikte geçirilen Noeller, birlikte çıkılan seyahatler olmayacak. Bunu yapabilir misin? Bunu hayal edebilir misin?"

Gözlerimi dikip baktım. Olanaksız gibi geliyordu. İmkânsız. Ama bir o kadar da sık olan bir şey. Zoë, sınıftaki, anne babası on beş yıldır evli olan tek çocuktur. Isabelle'e daha fazla konuşamayacağımı söyledim. Bana çikolatalı mus ikram etti ve DVD'de *Les Demoiselles de Rochefort*'u izledik. Eve döndüğümde Bertrand duş-taydı, Zoë ise uyuyordu. Yatağa girdim. Kocam oturma odasında televizyon seyretmeye gitti. Yatağa geri döndüğünde ben derin uykudaydım.

Bugün Mamé'yi ziyaret günü. Hayatımda ilk kez telefon edip ziyareti iptal ediyordum. İliğim, kemiğim kurumuş gibi hissediyordum. Yatakta kalıp bütün sabah uyumak istedim. Fakat beni bekleyeceğini biliyordum. Gri ve lavanta çiçeği renkli en güzel elbisesini giyip, kırmızı rujunu ve Shalimar parfümünü sürüp beni bekliyor olacağını biliyordum. Onu düş kırıklığına uğratabazdım. Öğleden önce oraya vardığımda, kayınpederimin gümüş Mercedes'inin bakımevinin bahçesinde park halinde olduğunu gördüm. Sinirim bozuldu.

Buradaydı çünkü beni görmek istiyordu. Hiçbir zaman annesini benimle aynı zamanda ziyarete gelmezdi. Hepimizin özel programı vardı. Laure ve Cécile hafta sonları, Colette pazartesi öğleden sonraları, Edouard salı ve cumaları, ben genellikle çarşamba öğleden sonraları Zoë'le birlikte, perşembeleri de öğlen vakti yalnız ziyaret ederdim. Ve hepimiz programımıza sadık kalırdık.

Sahiden de oradaydı, dimdik oturmuş annesini dinliyordu. Mamé, saçma sapan bir şekilde erkenden servis edilen öğlen yemeğini yeni bitirmişti. Birdenbire kendimi suçlu bir talebe gibi sinirli hissettim. Benden ne istiyordu? Beni görmek istiyorduysa neden telefonu kaldırıp beni aramamıştı? Neden o zamana kadar beklemişti?

Öfkemi ve endişemi sıcak bir tebessümün arkasına gizleyerek onu yanaklarından öptüm ve her zaman yaptığım gibi Mamé'nin elini avucuma alarak yanına oturdum. Gitmesini bekledim ama o

gitmedi, güleç bir ifadeyle bizi izledi. Rahatsız ediciydi. Mahremiyetimin ihlal edildiğini hissettim, Mamé'ye söylediğim her söz dinlenip tartılıyordu.

Yarım saat sonra, saatine bakarak kalktı. Bana tuhaf bir şekilde gülümsedi.

Mamé'nin yaşlı kulaklarının duymaması için sesini alçaltarak "Seninle konuşmam gerek, Julia, lütfen," diye mırıldandı. Aniden sinirlenmiş görüldüğünü, ayaklarını sürttüğünü, sabırsızlıkla bana baktığını hissettim. Mamé'ye veda öpücüğü verip onu arabasına kadar takip ettim. Arabaya binmem için el işareti yaptı. Yanıma oturdu, anahtarı aldı fakat marşa basmadı. Parmaklarının endişeli hareketleri karşısında şaşkınlık içinde bekledim. Sessizlik büyüdü, dolgunlaşıp ağırlaştı. Etrafıma bakındım, taş avluda hemşireler biçare yaşlıları tekerlekli iskemlelerle kâh içeri kâh dışarı taşıyordu.

Nihayet konuştu.

Aynı zoraki gülümsemeyle, "Nasılsın?" diye sordu.

"İyiyim," dedim. "Sen?"

"İyiyim. Colette de iyi."

Tekrar bir sessizlik oldu.

Bana bakmadan, "Dün gece sen dışarıdayken Zoë ile konuştum," dedi.

Yüzünü inceledim, görkemli burnunu, soylu çenesini.

Tedbirlice, "Ve?" dedim.

"Bana araştırma yaptığını söyledi..."

Durakladı, anahtarlar elinde şıkırdıyordu.

Nihayet gözlerini benimkilere çevirerek, "Araştırma daireyle ilgiliymiş," dedi.

Başımı evet anlamında salladım.

"Siz oraya taşınmadan kimin oturduğunu tespit ettim. Muhtemelen Zoë sana bunu da söylemiştir."

İç geçirdi ve çenesi göğsüne doğru sarktı, gıdığının katmeri yakasını kapadı.

"Julia, seni ikaz etmiştim, hatırlıyor musun?"

Kanım tepeme çıktı.

Dobra dobra, "Bana Mamé'ye soru sormayı bırakmamı söyledin," dedim. "Ben de bunu yaptım."

"O zaman neden geçmişi karıştırmaya devam etmen gerekti?" diye sordu. Yüzü kül gibi olmuştu. Zor nefes alıyordu, sanki nefes almak canını yakıyormuş gibi.

Sonunda ortaya çıkmıştı. Bugün benimle neden konuşmak istediğini anlamıştım.

"Orada kimin yaşadığını buldum," diye heyecanla devam ettim. "Hepsi bu. Kim olduklarını bilmem gerekiyordu. Başka bir şey bilmiyorum. Ailenin bütün bu işle ne alakası olduğunu bilmiyorum..."

Bağırmaya yakın bir tonda, "Hiçbir alakası yok!" diye sözümü kesti. "Bizim o ailenin tutuklanmasıyla bir alakamız yok."

Gözlerimi ona dikip sessiz kaldım. Titriyordu, ama bunun sinirden mi yoksa başka bir şeyden mi kaynaklandığını bilemiyordum.

"Ailenin tutuklanmasıyla hiçbir ilgimiz yok," diye zorla tekrarladı. "Onlar Vel' d'Hiv' temerküzünde toplanmışlar. Onları polise biz teslim etmedik, böyle bir şey yapmadık, anlıyor musun?"

Şoke olmuş halde ona baktım.

"Edouard, böyle bir şey asla düşünmedim. Asla!"

Kaşlarını sinirli parmakları ile düzeltirken, serinkanlılığını tekrar kazanmaya çalıştı.

"Çok fazla soru soruyordun, Julia. Çok meraklı davranıyordun. Sana nasıl olduğunu anlatayım. Beni dinle. Madame Royer diye bir kapıcı vardı. O, Saintonge Caddesi'nden pek uzak olmayan Turenne Caddesi'nde oturduğumuz zamanki kapıcımızla arkaçaştı. Madame Royer Mamé'yi çok severdi. Mamé ona iyi davranırdı. Annenile babama dairenin boşaldığını o söylemiş. Kirası iyiydi, ucuzdu. Turenne Caddesi'ndeki yerimizden daha büyüktü. Bu şekilde oldu. Oraya böyle taşındık. Hepsi bu!"

Ona bakmaya devam ettim, o da titremeye. Bugüne kadar onu böyle perişan, böyle dalgın görmemiştim. Kararsızca gömleğinin koluna dokundum.

"Edouard, iyi misin?" dedim. Vücudu elimin altında titriyordu. Hasta olup olmadığını merak ettim.

"Evet, iyiyim," dedi, ama sesi boğuk çıkıyordu. Neden o kadar heyecanlanıp öfkелendiğini anlayamıyordum.

Sesini alçaltarak, "Mamé bilmiyor," diye devam etti. "Kimse bilmiyor. Anlıyor musun? Bilmemesi gerek. Hiç bilmemesi gerek."

Şaşırp kalmıştım.

"Neyi bilmemesi gerek?" diye sordum. "Neden bahsediyorsun, Edouard?"

"Julia, ailenin kim olduğunu biliyorsun, onların isimlerini gördün."

"Anlamıyorum," diye mırıldandım.

"İsimlerini gördün, değil mi?" diye haykırıp beni yerimden sıçrattı. "Ne olduğunu biliyorsun, değil mi?"

Şaşkına döndüğüm belli oluyor olmalı ki iç geçirip yüzünü ellerinin arasına gömdü.

Nutkum tutulmuş vaziyette oturdum. Tanrı aşkına bu adam neden bahsediyordu? Kimsenin bilmediği ne olmuştu?

Zor duyabileceğim bir tonda, "Kız," deyip bana baktı. "Kızla ilgili ne öğrendin?"

"Ne demek istiyorsun?" diye sordum şaşalayarak.

Sesinde, gözlerinde beni korkutan bir şey vardı.

"Kız," diye tekrarladı, sesi boğuk ve garipti. "Kız geri döndü. Taşındıktan birkaç hafta sonra Saintonge Caddesi'ne geri döndü. Ben on iki yaşındaydım. Asla unutmayacağım. Sarah Starzynski'yi asla unutmayacağım."

Yüzünün buruşmasıyla dehşete düştüm. Gözyaşları yanaklarından aşağı akmaya başladı. Konuşamıyordum. Sadece bekleyip dinleyebiliyordum. O, artık benim azametli kayınpederim değildi.

O başka biriydi. Yıllarca bir sırrı saklayan başka biriydi. Altmış yıl kadar.



SAINTONGE CADDESİ'NE SÜRATLI bir *métro* seyahati olmuştu, Bastille'de bir aktarmayla birlikte birkaç durak vardı. Bretagne Caddesi'ne döndükleri zaman Sarah'nın kalbi daha hızlı çarpmaya başladı. Eve gidiyordu. Birkaç dakika içinde evde olacaktı. Belki, o uzaktayken annesi veya babası geri dönmeyi başarmış ve Michel ile birlikte evlerinde onun dönmesini bekliyorlardı. Bunu düşünecek kadar deli miydi? Aklını mı yitirmişti? Umut edemez miydi, bu da mı yasaktı? On yaşındaydı ve umut etmek, inanmak istiyordu, bunu her şeyden, hayatın kendisinden bile çok istiyordu.

Jules'ün elini çekip caddeye doğru yönlendirdiğinde umudunun, zapt edemediği çılgın bir bitki gibi büyüdüğünü hissetti. İçindeki sakin ve kasvetli ses, umut etme, inanma, kendini hazırlamaya çalış, kimsenin seni beklemediğini hayal et, Papa ve Maman orada olmayacaklar; daire kir pas içinde, Michel de... Michel de...

26 numara tam önlerinde belirdi. Caddede hiçbir şeyin değişmediğini fark etti. Her zaman bildiği aynı sakin, dar sokaktı. Tüm hayatlar değişip darmadağın olurken caddeler ve binalar nasıl aynı kalırdı?

Jules ağır kapıyı itip açtı. Avlu, yeşil yaprakları, ağır toz ve rutubet kokusuyla tıpkı eskisi gibiydi. Avludan ilerlerken Madame Royer, kulübesinin kapısını açıp başını dışarı çıkardı. Sarah, Jules'ün elini bırakarak merdivenlere koştu. Çabuk olmalıydı, sonunda evindeydi, kaybedecek vakit yoktu.

Soluksuz birinci kata vardığında kapıcının, “Birini mi arıyorsunuz” diyen meraklı sesini duydu. Arkasından Jules’ün sesi geldi: “Starzynski ailesini arıyoruz.” Madame Royer’in gülüşü ve rahatsız edici diş gıcirtısı geldi kulağına. “Gittiler, Monsieur! Yok oldular! Onları burada bulamazsınız, orası kesin.”

Sarah, ikinci kat sahanlığında durup avluya doğru baktı. Madame Royer’i pis mavi önlüğüyle ve omzunda küçük Suzanne’le birlikte görebiliyordu. Gittiler... Yok oldular... Kapıcı ne demek istemişti? Nerede yok olmuşlardı? Ne zaman?

Kız, eve varmaya daha iki kat var, kaybedecek ve düşünecek vakit yok, diye düşündü. Ama kapıcının cırtlak sesi, merdivenleri hızla çıkarken ona yetiştii: “Polisler onları almaya geldi, Monsieur. Bölgedeki bütün Yahudileri toplamaya geldiler. Onları büyük bir otobüsle uzağa götürdüler. Burada çok sayıda boş daire var, Monsieur. Kiralık bir yer mi arıyordunuz? Starzynski’lerinki kiralandı, ama size yardımcı olmaya çalışabilirim. Eğer ilgilenirseniz ikinci katta çok güzel bir yer var. Size gösterebilirim!”

Sarah, nefes nefese dördüncü kata ulaştı. O kadar nefessiz kalmıştı ki, duvara yaslanıp yumruğunu sancıyan böğrüne bastırdı.

Avucunun içiyle, hızlı ve sert vuruşlarla dairelerinin kapısına vurdu. Cevap yoktu. Tekrar vurdu, bu sefer daha hızlı vurdu, yumruklarıyla vurdu.

Sonra kapının arkasında sesler duydu. Kapı açıldı.

On iki, on üç yaşlarında bir çocuk göründü.

“Evet?” dedi çocuk.

O çocuk kimdi? Onların dairesinde ne işi vardı?

“Küçük kardeşimi almaya geldim,” diye kekeledi Sarah. “Sen kimsin? Michel nerede?”

Çocuk, “Kardeşin mi?” diye sordu yavaşça. “Burada Michel diye biri yok.”

Çocuğu sert bir hareketle yana itti, giriş duvarlarındaki yeni boyayı, tanımadığı kitaplığı, tuhaf kırmızı ve yeşil halıyı zar zor fark etti. Şaşırmış olan çocuk bağırdı, fakat o durmadı, tanıdığı koridor boyunca hızla ilerledi, sola yatak odasına döndü. Yeni duvar kâğıdını, yeni yatağı, kitapları, onunla ilgisi olmayan eşyaları fark etmedi.

Çocuk babasına seslenince yan odadan heyecanlı ayak sürümeye sesleri geldi.

Sarah anahtarı cebinden çıkardı, avucunun içiyle mekanizmaya bastırdı. Gizli kilit ortaya çıktı.

Kapı zilinin çalındığını, telaşlı seslerin yaklaşmakta olduğunu duydu. Jules'ün, Geneviève'in ve tanımadığı bir adamın seslerinin.

Çabuk, çabuk olmalıydı. Tekrar tekrar mırıldandı. "Michel, Michel, Michel, benim Sırka..." Elleri o kadar titriyordu ki anahtarı yere düşürdü.

Arkasından çocuk koşarak soluk soluğa geldi.

"Ne yapıyorsun?" diye nefes nefese sordu. "Benim odamda ne yapıyorsun?"

Kız onu görmezden geldi, anahtarı yerden alıp kilitle uğraştı. Çok gergindi, çok da sabırsız. Bir dakikada halletti. Nihayet kilit döndü ve Sarah gizli kapıyı çekip açtı.

Berbat bir kokuyumruk gibi yüzüne çarptı. Sarah geri çekildi. Yanında duran çocuk da geri geri gitti, korkmuştu. Sarah dizlerinin üstüne çöktü.

Uzun boylu, kır saçlı bir adam odaya daldı, arkasından da Jules ve Geneviève.

Sarah konuşamıyordu, sadece titriyordu, kokuyu engellemek için parmaklarıyla gözlerini, burnunu kapatıyordu.

Jules, yanına yaklaşarak elini omzuna koydu ve dolabın içine baktı. Kız, Jules'ün onu kollarının arasına alarak çekmeye çalıştığını hissetti.

Kulağına fısıldadı: "Gel, Sarah, benimle gel."

Bütün gücüyle, dişleriyle, tırnaklarıyla tırmalayıp, tekmeleyerek mücadele etti ve açık olan dolabın kapısına gelmeyi başardı.

Dolabın arka kısmında, hareketsiz, kıvrılmış halde şekilsiz küçük bir vücut gözüne ilişti, sonra kararmış, tanınmaz hale gelmiş olan o sevgili minik yüzü gördü.

Tekrar dizlerinin üstüne çöktü, ciğerleri koparcasına bir çığlık attı, annesi için, babası için ve Michel için.



EDOUARD TÉZAC, direksiyon simidini kavrayan ellerini, parmak Eklemleri bembeyaz kesilecek kadar sıkılmıştı. Gözlerimi dikip baktım, hipnotize olmuşum.

“Hâlâ çılgınlıkları duyabiliyorum,” dedi fısıltıyla. “Unutamam ki. Asla.”

Öğrendiklerimle allak bullak olmuşum. Sarah Starzynski Beaune-la-Rolande'den kaçmıştı. Saintonge Caddesi'ne geri dönmüştü. Korkunç bir gerçeği ortaya çıkarmıştı.

Konuşamıyordum. Ancak kayınpederime bakabiliyordum. Hırıltılı, alçak bir sesle konuşmaya devam etti.

“Babamın dolabın içine baktığı, dehşet verici bir an vardı. Ben de bakmaya çalıştım. Beni itip uzaklaştırdı. Ne olup bittiğini anlamamıştım. Bir koku vardı... Çürümüş, bozulmuş bir şeyin kokusu. Sonra babam yavaşça, bir çocuk cesedi çıkardı. Üç dört yaşlarında bir çocuktü. Hayatımda ceset görmemiştim. İçler acısı bir görüntüydü. Çocuğun dalgalı sarı saçları vardı. Katılaşmış, iki büküm olmuştu; başı ellerinin arasındaydı. Rengi, korkunç bir yeşile dönüşmüştü.”

Durdu, kelimeler boğazında düğümleniyordu. Öğüreceğini düşündüm. Bileğini tuttum; şefkatimi, sıcaklığımı ona geçirmeye çalıştım. Benim, gözyaşlarına boğulmuş, titreyen bir ihtiyara dönüşen gururlu, mağrur kayınpederimi teselli etmeye çalışmam gerçeğe uymayan bir durumdu. Islak gözlerini güvensiz parmak uçları ile sildi. Sonra devam etti.

"Hepimiz dehşete düşmüş bir halde olduğumuz yerde kalakaldık. Kız bayıldı. Yere yığılıverdi. Babam onu yerden kaldırıp, benim yatağıma yatırdı. Kendine geldiğinde, ölünün yüzünü görünce, çığlık atarak tekrar bayıldı. Onunla birlikte gelen çiftin babama anlattıklarından, ben de durumu anlamaya başladım. Ölü çocuk kızın küçük kardeşiymiş. Bizim yeni dairemiz onların eviymiş. Çocuk 16 Temmuz günü Vel' d'Hiv' temerküzünde oraya saklanmış. Kız geri dönüp onu kurtarabileceğini düşünmüş, ama Paris dışında bir kampa götürülmüş."

Bana sonsuz gibi gelen bir duraksama daha oldu.

Sesime kavuşarak nihayet, "Sonra? Sonra ne olmuş?" diye sordum.

"Yaşlı çift Orléans'tan geliyormuş. Kız yakın bir kamptan kaçıp onların evine sığınmış. Kıza yardım etmeye, Paris'e, evine getirmeye karar vermişler. Babam, ailemizin temmuz sonunda oraya taşındığını söyledi. Benim odamda bulunan dolaptan, babamın haberi yoktu. Hiçbirimizin yoktu. Ben şiddetli, kötü bir koku almıştım, babam da kokunun kanalizasyondan kaynaklandığını düşünmüştü, o hafta tesisatçının gelmesini bekliyorduk."

"Baban... küçük çocuğu ne yaptı?"

"Bilmiyorum. Her şeyle ilgilenmek istediğini hatırlıyorum. O da şoktaydı, çok üzgündü. Sanırım yaşlı çift cesedi alıp götürdü. Emin değilim. Hatırlamıyorum."

Nefes nefese, "Sonra ne oldu?" diye sordum.

Bana acı dolu bir bakış attı.

"Sonra ne oldu? Sonra ne oldu!" Acı acı güldü. "Julia, kız gittiğinde ne hissettiğimizi düşünebiliyor musun? Bize nasıl baktığını. Bizden nefret ediyordu. Bizden tiksiniyordu. Ona göre sorumlu bizdik. Bizler suçluyduk. En beter suçlulardandık. Evine taşınmıştık. Kardeşinin ölmesine göz yummuştuk. Gözleri... Öylesine bir nefret, acı, umutsuzluk. On yaşındaki bir kızın yüzünde bir kadının gözleri vardı."

O gözleri ben de görebiliyordum. Ürperdim.

Edouard iç geçirdi, avuçları ile yorgun, solgun yüzünü ovuşturdu.

"Onlar gittikten sonra, babam oturup, başını ellerinin arasına aldı. Ağladı. Uzun bir süre ağladı. Onu daha önce ağlarken görmemiştim. Bir daha ağladığını da görmedim. Babam, kuvvetli, sert bir adamdı. Bana Tézac erkeklerinin ağlamadığı söylenmişti. Hislerini asla göstermezlerdi. Dehşet verici bir andı. Korkunç bir şey olduğunu söyledi. Onun da benim de hayatlarımızın sonuna kadar unutamayacağımız bir şeydi bu. Sonra bana daha önce bahsetmediği şeylerden bahsetmeye başladı. Artık bunları bilecek kadar büyüdüğümü söyledi. Taşınmadan önce dairede kimin yaşadığını Madame Royer'e sormamış. Yahudi bir aile olduğunu ve temerküzde tutuklanmış olduklarını biliyormuş. Ama bilmezden gelmiş. O dehşet verici 1942 yılında diğer Parislilerin yaptığı gibi. Temerküz günü, onca insanın otobüslere bindirilip Allah bilir nereye götürülmelerini görmezden gelmiş. Dairenin neden boş olduğunu, aileye ait eşyalara ne olduğunu bile sormamış. Daha büyük ve güzel bir yere taşınmaya can atan diğer Parisli ailelerin yaptığını yapmış. Görmezden gelmiş. Ama sonra olanlar oldu. Kız geri dönmüş ve küçük çocuk ölmüştü. Muhtemelen biz taşınmadan önce ölmüştü. Babam, unutamayacağımızı söyledi. Asla. Haklıydı da Julia. O her zaman oradaydı, içimizde. Son altmış senedir benim için oradaydı."

Durdu, çenesi göğsüne yaslanmıştı. Bunca yıldır bu sırrı saklamanın onun için nasıl bir şey olduğunu düşünmeye çalıştım.

"Peki ya Mamé?" diye sordum. Edouard'ı biraz daha zorlayarak, hikâyenin bütününe öğrenmeye kararlıyım.

Yavaşça başını salladı.

"Mamé, o öğleden sonra orada değildi. Babam, orada neler olduğunu öğrenmesini istemedi. Suçluluk duygusuna kapıldı; tabii ki öyle değildi ama olanları kendi hatası olarak görüyordu. Mamé'nin bilmesi fikrine tahammül edemiyordu. Ve onu yargılama ihtimaline. Sır saklayacak kadar büyüdüğümü söyledi. O asla bilmemeli, dedi. Çok çaresiz, çok üzgün görünüyordu. Bu sırrı saklamayı kabul ettim."

"Hâlâ bilmiyor mu?" diye fısıldadım.

Tekrar derin bir iç geçirdi.

“Emin değilim, Julia. Temerküzü biliyordu. Hepimiz temerküzü biliyorduk, gözümüzün önünde olmuştu. O gece geri döndüğünde, babam ve ben bir gariptik, bir şeyler olduğunu hissetti. O gece ve sonraki geceler, ölü çocuğu görüp durdum. Kâbuslar görüyordum. Yirmi yaşlarına gelinceye kadar devam etti bu. O daireden taşınınca rahatladım. Annem biliyor olabilir. Babamın neler yaşadığını, neler hissettiğini biliyor olabilir. Kaldıramayacağı kadar büyük olduğu için belki babam sonunda ona söylemiştir. Ama annem benimle bu konuyu hiç konuşmadı.”

“Ya Bertrand? Kızların? Colette?”

“Onlar bir şey bilmiyorlar.”

“Neden?” diye sordum.

Elini bileğime koydu. Donmuştu, bedenime sızan buz gibi soğuk bir dokunuştı.

“Çünkü babama ölüm döşeğinde bundan çocuklarıma veya eşime bahsetmeyeceğime dair söz vermiştim. Hayatının sonuna kadar bu günahı içinde taşıdı. Paylaşmadı. Kimseyle bu konuda konuşmadı. Ve ben buna saygı gösterdim. Anlıyor musun?”

Başımı evet anlamında salladım.

“Tabii ki.”

Durakladım.

“Edouard, Sarah’ya ne oldu?”

Başını salladı.

“1942 ile ölüm döşeği arasında babam onun adını ağzına almadı. Sarah sır oldu. Düşünmeyi bırakmadığım bir sır. Babamın, o kızı ne kadar düşündüğümü, kızla ilgili sessizliğinin beni ne kadar rahatsız ettiğini fark ettiğini sanmıyorum. Onun nasıl olduğunu, nerede olduğunu, başına ne geldiğini öğrenmeyi çok istedim. Ama ne zaman soru sormaya başlasam, beni sustururdu. Babamın artık umursamadığına, yeni bir sayfa açtığına, Sarah’nın onun için artık bir anlam ifade etmediğine inanamadım. Saniki hepsini geçmişe gömmek istiyordu.”

"Bundan dolayı ona içerledin mi?"

Başıyla onayladı.

"Evet. Ona içerledim. Ona olan hayranlığım sonsuza kadar gölgelenmişti. Fakat ona bunu söyleyemedim. Asla söylemedim."

Birkaç saniye sessizlik içinde oturduk. Hemşireler muhtemelen, Monsieur Tézac ve gelininin bu kadar uzun süre arabanın içinde neden oturduklarını merak etmişlerdi.

"Edouard, Sarah Starzynski'ye ne olduğunu bilmek istemedin mi?" İlk defa gülümsedi.

"Nereden başlayacağımı bilemedim," dedi.

Ben de gülümsedim.

"Bu benim işim. Sana yardım edebilirim."

Kül rengi benzi artık daha az solgundu. Nihayet gözleri parlamış, yeni bir ışıkla dolmuştu.

"Julia, son bir şey daha var. Otuz yıl önce babam ölmek üzereyken, avukatı bana kasada bazı kişisel evraklarının olduğunu söylemişti."

"Onları okudun mu?" diye sordum, kalp atışlarım hızlanmıştı. Yere baktı.

"Babamın ölümünden hemen sonra, onlara kısaca bir göz attım."

"Sonra?" dedim nefes nefese.

"Butikle ilgili, tablolarla, mobilyayla, gümüşlerle ilgili evraklar."

"O kadar mı?"

Bariz düş kırıklığım karşısında gülümsedi.

"Sanırım."

"Ne demek istiyorsun?" diye şaşkınlıkla sordum.

"Bir daha bakmadım. Dosyayı çok hızlı geçtim, Sarah'yla ilgili bir şey bulamamaktan dolayı gözümün döndüğünü hatırlıyorum. Babama daha da fazla içerlemiştim."

Dilimi ısırdım.

"Orada bir şey olmadığından emin değilsin."

"Evet. O zamandan beri bir daha kontrol etmedim."

"Neden etmedin?"

Dudakları gerildi.

"Çünkü orada bir şey olmadığından emin olmak istemedim."

"Ve baban hakkında daha kötü şeyler hissetmek."

"Evet," diye onayladı.

"Orada kesin olarak ne olduğunu bilmiyorsun. Otuz yıldır bil-memişsin."

"Hayır," dedi.

Göz göze geldik. Bu sadece birkaç saniye sürdü.

Arabayı çalıştırıp bankanın olduğu yere yıldırım hızıyla sürdü. Edouard'ın arabayı bu kadar hızlı şekilde kullandığını hiç görmemiştim. Şoförler öfkeyle yumruklarını salladılar. Yayalar dehşet içinde kenara çekildiler. Savrulurken bir şey söylemedik, fakat sessizliğimiz heyecanlı ve sıcaktı. Bunu paylaşıyorduk. İlk defa bir şey paylaşıyorduk. Birbirimize bakıp gülümsüyorduk.

Ama Bosquet Caddesi'nde park edip bankaya koşuncaya kadar, banka bir saatlik öğlen tatili münasebetiyle kapanmıştı; beni çileden çıkartan tipik Fransız âdetlerinden biriydi, bilhassa o gün. O kadar hırslanmışım ki, ağlayabilirdim.

Edouard, her iki yanağımdan öperek beni kenara çekti.

"Sen git, Julia. Ben saat ikide, banka açıldığı zaman gelirim. Eğer bir şey bulursam seni ararım."

Caddeden aşağıya yürüdüm, Seine üzerinden beni ofise götürecek olan 92 numaralı otobüse bindim.

Otobüs yol alırken, arkamı döndüm, Edouard'ın koyu yeşil paltosu içinde tek başına, bankanın önünde beklediğini gördüm.

Kasada Sarah'yla ilgili bir şey olmadığını, sadece büyük ressamların tabloları ve porselenlerle ilgili kâğıt tomarları bulduğunu görürse nasıl hissedeceğini merak ettim.

Kalbim Edouard'a doğru aktı.



DOKTORUM YARIM AY ŞEKLİNDEKİ gözlüklerinin üzerinden bakarak, “Bundan emin misiniz, Bayan Jarmond?” diye sordu.

Dürüstçe, “Hayır,” diye cevapladım. “Ama şimdilik bu randevuları almam gerekiyor.”

Sağlık dosyama gözden geçirdi.

“Randevuları memnuniyetle ayarlayacağım, ancak karar verdiğiniz konu hakkında içim tamamıyla rahat değil.”

Düşüncelerim o son geceye gitti. Bertrand olağanüstü, nazik ve özenliydi. Bütün gece boyunca, beni kollarında tutmuş, beni tekrar tekrar sevdiğini söylemiş, bana ihtiyacı olduğunu, ama hayatının bu geç safhasında bir çocuk sahibi olmanın beklentileriyle yüzleşmeyeceğini söylemişti. Yaşlanmanın bizi birbirimize yaklaştıracaklarını, Zoë’in daha bağımsız olacağı için de, daha fazla seyahat edebileceğimizi düşünüyordu. Ellili yaşlarımızı ikinci bala-yı olarak öngörüyordu.

Karanlıkta gözyaşlarım yanaklarımdan aşağı süzülürken onu dinlemiştim. Şu ironiye bakın. Ondan duymak istediğim her şeyi, kelimesi kelimesine söylüyordu. Hepsi buradaydı, nezaket, teslimiyet, bonkör-lük. Fakat bağlantı parçası onun istemediği, benim taşıdığım bebektir. Anne olmak için son şansım. Charla’nın “Bu senin de bebeğin,” sözlerini düşünüyordum.

Yıllarca Bertrand’a ikinci bir bebek vermeye uğraşmıştım. Kendimi ispatlamak için. Tézac ailesinin onayladığı mükemmel eş olabilmek için. Fakat bu çocuğu kendim için istediğimi şimdi anlıyordum.

Benim bebeğim. Benim son çocuğum. Kollarımdaki ağırlığını özlemiştim. Süt kokulu tenini özlemiştim. Benim bebeğim. Evet, Bertrand babaydı, ama bu benim çocuğumdu. Benim canım. Benim kanım. Doğumu, aşağıya doğru yaptığı basıncın yarattığı duyguyu, acı ve gözyaşıyla da olsa dünyaya bir bebek getirmenin aşikâr, temiz, acılı duygusunu özlemiştim. Boşluğun acısını, kısır yaralı bir rahmin gözyaşlarını istemiyordum.

Doktorun muayenehanesinden ayrılıp, Kafe Flore'de Hervé ve Christophe ile buluşmak üzere Saint-Germain'e gittim. Herhangi bir şey belli etmemeyi planlamama rağmen, yüzümde hissettiğim bir bakış üzerine her şeyi bir solukta anlattım. Her zamanki gibi, karşıt görüşteydiler. Hervé, evliliğimin en önemli konu olduğunu göz önünde bulundurarak kürtaj yaptırmam gerektiğine inanıyordu. Christophe, bebeğin çok önemli bir konu olduğu konusunda ısrarcıydı. O çocuğa sahip olmamam için bir sebep yoktu. Hayatımın geri kalanında pişmanlık duyacaktım.

Kendilerini konuya o kadar çok kaptırdılar ki benim oradaki varlığımı unutup aralarında tartışmaya başladılar. Tahammül edemedim. Masaya üzerindeki kadehleri titretecek şiddette bir yumruk indirerek onları susturdum. Şaşkın şaşkın bana baktılar. Bu benim tarzım değildi. Konuyu daha fazla tartışamayacak kadar yorgun olduğumu söyleyip özür diledim ve kalktım. Bana kaygıyla aval aval baktılar. Boş ver, başka bir zaman gönüllerini alırım, diye düşündüm. Onlar benim en eski arkadaşlarımdı. Anlayacaklardı.

Lüksemburg Bahçesi'nden geçerek eve gittim. Dünden beri Edouard'dan yeni bir haber yoktu. Bu babasının kasasına baktığı ama Sarah'yla ilgili bir şey bulamadığı anlamına mı geliyordu? Kızgınlığı, ortaya çıkan acıyı, hayal edebiliyordum. Tabii hayal kırıklığını da. Benim kabahatim olduğu için kendimi suçlu hissettim. Eski bir yaranın üstüne tuz basmıştım.

Koşu yapanlardan, bebek arabalarından, yaşlı insanlardan, bahçıvanlardan, turistlerden, âşıklardan, tai-chi müptelalarından, patencilerden, gençlerden, okuyanlardan, güneş banyosu yapanlardan korunarak çiçekli, kıvrımlı yoldan yavaşça yürüdüm. Her zamanki Lüksemburg Bahçesi kalabalığı ve bir sürü bebek vardı.

Ve tabii ki gördüğüm her bebek bana içimde taşıdığım ufak yarattığı düşündürüyordu.

O gün daha erken saatlerde, doktor randevusundan önce, Isabelle'le konuşmuştum. Her zamanki gibi destekleyici olmuştu. Ne kadar çok psikolog ya da arkadaşım ile konuşsam konuşayım, kimin tarafından bakıyor, kimin görüşünü inceliyor olursam olayım, seçim benim seçimimdi. Özetle, seçim benimdi; bunu bu kadar acıklı yapan da buydu.

Bildiğim bir şey varsa o da ne olursa olsun Zoë'in bunun dışında tutulması gerektiği idi. Birkaç gün içinde, yaz tatilinin bir kısmını Charla, çocukları Cooper ve Alex ile geçirmek için Long Island'a, sonra da ailemin yanına Nahant'a gidecektim. Bir bakıma rahatlamıştım. Bu kürtajın, o buralardan uzaktayken yapılabileceği anlamına geliyordu. Tabii eğer kürtaj benim nihai olarak vereceğim karar ise.

Eve döndüğümde, masamın üstünde büyük bej bir zarf vardı. Zoë telefonda arkadaşı ile konuşuyordu ve yan odadan zarfı kapıcının getirdiğini seslendi.

Üstünde adres yoktu, sadece benim ismimin baş harfleri mavi mürekkeple yazılmıştı. Açtım, içinden solmuş kırmızı bir dosya çıkardım.

Sarah ismi karşıma çıktı.

Hemen dosyanın ne olduğunu anladım. Teşekkür ederim Edouard, dedim kendi kendime coşkuyla, teşekkür ederim, teşekkür ederim, teşekkür ederim.



DOSYANIN İÇİNDE, tarihleri Eylül 1942'den Nisan 1952 arasında değişen bir düzine mektup çıktı. Mavi pelür kâğıtlarda temiz yuvarlak hatlı bir el yazısı vardı. Dikkatlice okudum. Bunlar, Orléans'a yakın bir yerde yaşamakta olan bir Jules Dufaure'ye aitti. Her mektup kısaca Sarah hakkındaydı. Onun gelişimi. Okul durumu. Sağlık durumu. Nazik, kısa cümleler. "Sarah gayet iyi. Bu yıl Latince öğreniyor. Geçen yıl suçüçeği geçirdi. Bu yaz torunlarımla Brittany'ye gitti ve Mont Saint Michel'i ziyaret etti."

Jules Dufaure'nin, Sarah'nın Beaune'den kaçışında, onu Paris'e götüren ve o dolaptaki dehşeti keşfetmesine sebep olan yaşlı beyefendi olduğunu varsaydım. Fakat neden Jules Dufaure, André Tézac'a, Sarah hakkında mektup yazıyordu? Hem de bu kadar detaylı olarak? Anlayamamıştım. Bunu ondan André mi istemişti?

Sonra açıklamayı buldum. Bir banka dekontu. André Tézac, bankasına, her ay Sarah için Dufaure'lere para gönderilmesi talimatını vermişti. Bunun bonkör bir meblağ olduğunu fark ettim. Durum on yıl böyle devam etmişti.

On yıl boyunca, Edouard'ın babası, kendine özgü bir şekilde Sarah'ya yardım etmişti. Kasada saklı kalanları keşfetmekten dolayı Edouard'ın ne kadar rahatlamış olduğunu düşünmekten kendimi alamadım. Onun bu mektupları okuyuşunu ve öğrenişini hayal ettim. Burada, babasının nihayet ödediğı kefareti vardı.

Jules Dufaure'den gelen mektupların Saintonge Caddesi'ne değil de André'nin Turenne Caddesi'ndeki eski dükkânına gönderildiğini

fark ettim. Nedenini merak ettim. Sanırım, Mamé yüzündendi. Onun bilmesini istememişti. Sarah'nın da, bu parayı düzenli bir şekilde onun gönderdiğini bilmesini istemediği içindi. Jules Dufaure'nin, okunaklı yazısı şöyleydi: "Arzu ettiğiniz gibi, bağışlarınızdan Sarah'ya bahsedilmemiştir."

Dosyanın arkasında, geniş sarı bir zarf buldum. İçinden birkaç fotoğraf çıktı. Tanıdık çekik gözler. Sarı saçlar. Haziran 42'de okulda çekilmiş fotoğrafındaki halinden ne kadar da farklıydı. Halinde aşikâr bir hüznü vardı. Yüzünden neşe gitmişti. Artık çocuk değildi. On sekiz yaşlarında uzun, ince genç bir hanımdı. Gülümsemeye rağmen aynı hüznü gözler. Sahilde, kendi yaşlarında birkaç genç erkekle birlikteydi. Fotoğrafın arkasını çevirdim. Jules'ün el yazısı, "1950, Trouville. Sarah, Gaspard ve Nicolas Dufaure."

Tüm yaşadıklarını düşündüm. Vel' d'Hiv'. Beaune-la-Rolande. Annesiyle babası. Kardeşi. Bir çocuğun kaldıramayacağı kadar çok şey.

Sarah Starzynski ile o kadar çok sarmalanmışım ki, Zoë'in omzuma koyduğu elini hissetmedim.

"Anne, o kız kim?" diye sordu.

Alelacele fotoğrafları zarfa yerleştirdim, teslim günüyle ilgili diye bir şeyler mırıldandım.

"Pekâlâ, o kim?" diye sordu.

"Tanıdığın biri değil, hayatım," diyerek, masamı toplar gibi yaptım.

İç geçirdi, büyümüş bir ses tonuyla; "Şu an çok tuhaf davranıyorsun anne. Bilmediğimi mi, görmediğimi mi sanıyorsun? Ama ben her şeyi görüyorum."

Arkasını dönüp yürüdü. Suçluluk duygusunun bütün benliğimi sardığını hissettim. Kalktım ve onu yatak odasında yakaladım.

"Haklısın, Zoë. Şu an garip davranıyorum. Üzgünüm. Sen bunu hak etmiyorsun."

Yatağının kenarına oturdum, onun o sakın ve zeki gözlerine bakamıyordum.

"Anne, neden benimle konuşmuyorsun? Sadece neyin ters gittiğini söyle."

Başıma ağrıların girmekte olduğunu hissettim. Şu kuvvetli ağrılardan birinin.

“Sadece on bir yaşında olduğum için anlayamayacağımı sanıyorsun. Haksız mıyım?”

Başımla onayladım.

Omuzlarını silkti.

“Bana güvenmiyorsun, değil mi?”

“Tabii ki sana güveniyorum. Ama çok üzücü, çok karmaşık oldukları için sana söyleyemediğim şeyler var. Bunların, beni incittiği gibi seni de incitmesini istemiyorum.”

Yanaklarıma dokundu, gözleri parlıyordu.

“İncinmek istemiyorum. Haklısın, bana söyleme. Eğer bilirsem uyuyamam. Ama çok geçmeden düzeleceğine bana söz ver.”

Onu kollarıma alıp sımsıkı tuttum. Benim güzel, cesur kızım. Benim güzel kızım. Ona sahip olduğum için öyle şanslıydım ki. Hem de çok. Baş ağrılarının şiddetine rağmen, düşüncelerim bebeğe kaydı. Zoë'in kız kardeşi ya da erkek kardeşi. Zoë bir şey bilmiyordu. Yaşamakta olduğum şey hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Dilimi ısırarak, gözyaşlarımla savaştım. Bir müddet sonra, beni biraz iterek baktı.

“O kızın kim olduğunu söyle bana. Siyah beyaz fotoğraftaki kızın. Benden saklamaya çalıştığın fotoğraflardaki.”

“Pekâlâ,” dedim. “Ama bu bir sır, tamam mı? Kimseye söylemeyeceksin. Söz mü?”

Başını salladı.

“Söz. Bütün kalbimle söz veriyorum.”

“Hatırlıyor musun, sana Mamé Saintonge'deki eve taşınmadan önce orada kimin yaşadığını öğrendiğimi söylemiştim.”

Tekrar başını salladı.

“Polonyalı bir aile demiştin. Ben yaşlarımda bir kız.”

“Adı Sarah Starzynski. Fotoğraflar onun.”

Zoë gözlerini kısarak bana baktı.

“İyi ama bunlar neden sır? Anlamıyorum?”

"Bu bir aile sırrı. Üzücü bir şey olmuş. Büyük baban bunun hakkında konuşmak istemiyor. Ve babanın da bu kızıdan haberi yok."

"Sarah'nın başına kötü bir şey mi geldi?" diye çekinerek sordu.

"Evet," diyerek sessizce cevapladım. "Çok üzücü bir şey."

Ses tonum onu durgunlaştırmıştı. "Onu arayıp bulacak mısınız?" diye sordu.

"Evet."

"Neden?"

"Ona, ailemizin düşündüğü gibi olmadığını söylemek istiyorum. Neler olduğunu anlatmak istiyorum. Sanırım, büyük büyük babanın, ona yardım etmek için yaptıklarından Sarah'nın haberi yok. On yıl boyunca."

"Ona nasıl yardım etmiş?"

"Ona her ay para yollamış. Ama ona söylenmemesini istemiş."

Zoë, bir an sessiz kaldı.

"Onu nasıl bulacaksın?"

İç geçirdim.

"Bilmiyorum, canım. Sadece bulmayı umuyorum. Bu dosyada 1952'den sonra onunla ilgili bir ize rastlanmıyor. Başka mektup, fotoğraf yok. Adres de."

Zoë, zayıf sırtını bana yaslayarak dizlerime oturdu. Kalın ve parlak saçından gelen esintiyi kokladım, bana bebekliğini hatırlatan bildik şekerimsi, Zoë kokusunu; avucumla asi saçlarını düzelttim.

Hayatına vahşet girdiği anda, Zoë yaşlarında olan, Sarah Starzynski'yi düşündüm.

Gözlerimi kapattım. Ancak, hâlâ polislerin, Beaune-la-Rolande'de çocukları annelerinden ayırmalarının hayali gözlerimdeydi. Bu hayali kafamın içinden atamıyordum.

Zoë'e sıkıca sarıldım, nefessiz kaldı.



GÜNLER GARİP BİR ŞEKİLDE AKIP GİDİYOR, neredeyse alay eder gibi. 16 Temmuz 2002 hem Vel' d'Hiv'in anma tarihi hem de kürtaj tarihi. Operasyon 17. bölgede, Mamé'nin bakımevine yakın bir yerlerde, daha önce hiç gitmediğim bir klinikte olacaktı. 16 Temmuz'un duygularla fazlaca yüklü olduğunu düşünerek başka bir tarih talep ettim, ancak mümkün değildi.

Zoë, okuldan çıkar çıkmaz New York üzerinden Manhattan Paris arasında uçakla çok sık seyahat eden Boston'da yaşayan en yakın arkadaşım vaftiz annesi Alison'la birlikte Long Island'a gidecekti. Ben de 27'sinde kızıma ve Charla'nın ailesine iştirak edecektim. Bertrand tatili ağustosa kadar kullanmazdı. Genellikle, Tézac'ların eski evinde, Burgundy'de birkaç hafta geçirirdik. Orada geçirdiğim yazlardan tam anlamıyla memnun kalmazdım. Kocamın annesiyle babası rahatlık nedir bilmezdi. Yemekler vaktinde yenmeli, konuşmalar kısa kesilmeli, çocuklar görülmeli ama duyulmamalı. Bertrand'ın, üçümüz birlikte bir yerlere tatile gitmek yerine tatilimizi orada geçirmek konusunda neden ısrarcı olduğunu anlayamazdım. Neyse ki Zoë, Laure ve Cécile'in oğullarıyla iyi anlaşır, Bertrand da enişterleriyle sonu gelmeyen tenis maçları yapardı. Her zamanki gibi kendimi dışlanmış hissederdim. Laure ve Cécile yıllar geçse de mesafelerini korurdular. Boşanmış kız arkadaşlarını davet edip, havuz kenarında saatlerce itinayla güneşlenirdiler. Me-sele bronz göğüslere sahip olmaktı. On beş yıldan sonra bile alışmamıştım. Hiçbir zaman benimkileri ortaya çıkarmadım. *Prude américaine*²¹ olmamdan dolayı arkamdan güldüklerini hissederdim.

21 Fr. Utangaç Amerikalı.

Zamanımın çoğunu, Zoë ile ormanda dolaşarak, yöreyi tam olarak tanıyana kadar yorucu bisiklet gezintileri yaparak veya diğer hanımlar aygın baygın sigara içip, havuza girmeden Erés marka minicik mayolarıyla güneşlenirken mükemmel kelebek stili yüzüşümle onlara gösteriş yaparak geçirirdim.

O ızdırap veren yaz tatillerinden bahsettiğim zaman Cristophe, "Onlar kıskanç birer Fransız ineği. Bikinikle çok güzel görünüyordun" diye dalga geçirdi. "Selülitlerinden ya da varisli damarlarından kalbura dönmüş olsaydın seninle konuşurlardı." Ona tam olarak inanmasam da, beni güldürürdü. Fakat yerin güzelliğini, sıcak yaz boyunca serinlik veren eski sessiz evi, meşe ağaçları ile dolu ve Yonne Nehri'nin kıvrımlarını gören o büyük düzensiz bahçeyi se-verdim. Hemen yanında bulunan, Zoë ile uzun yürüyüşlere çıktığımız, bebekken bir kuş civıltısının, garip şekilli bir dalın veya gizli bataklığın kasvetli ışıltısına kapıldığı ormanı da severdim.

Saintonge'deki daire, Bertrand ve Antoine'a göre eylül başlarında hazır olacaktı. Bertrand ve ekibi çok iyi bir iş çıkarmışlardı. Ama ben olanları öğrendikten sonra orada yaşamayı hayal edemiyordum. Duvar yıkılmıştı ama ben oradaki derin gizli dolabı hatırlıyordum. Küçük Michel'in, ablasının dönüşünü boş yere beklemiş olduğu dolap.

Hikâye, beni feci etkilemişti. Orada yaşamayı heyecanla beklemediğimi, kabul etmeliyim. Oradaki gecelerden ürküyordum. Geçmişini geri getirmekten korkuyordum ve kendimi bu şekilde davranmaktan alıkoymak için ne yapmam gerektiği hakkında bir fikrim yoktu.

Bertrand ile bu konu hakkında konuşamıyor olmak zordu. Gerçekçi bir yaklaşıma ihtiyacım vardı, bütün berbatlığına rağmen, üstesinden geliriz, bir yol buluruz demesini duymaya ihtiyacım vardı. Ona söyleyemezdim. Babasına söz vermiştim. Bertrand'ın, hikâyenin bütünü hakkında ne düşüneceğini merak ediyordum. Ya kız kardeşleri? Onların tepkisini hayal etmeye çalıştım. Ve Mamé'inkini. İmkânsızdı. Fransızlar istiridye gibi kapanırlardı. Hiçbir şey gösterilmemeli. Hiçbir şey ifşa edilmemeli. Her şey düzgün, bozulmadan kalmalıydı. Durum buydu. Her zaman böyle olmuştu. Bununla birlikte yaşamının gittikçe zorlaştığını gördüm.

Zoë Amerika'ya gittikten sonra evi boşalmış hissettim. Büroda daha fazla vakit geçirdim, eylül sayısında çıkacak olan, esprili bir konu, genç Fransız yazarları ve Paris edebiyatı, üzerinde çalıştım.

Enteresan ve vakit alan bir konuydu. Her akşam, ofisten ayrılmak daha zor geldi, beni bekleyen sessiz odaların görünümünü ertelemeye çalıştım. Zoë'in, "Annemin uzun kestirmeleri" diye tanımladığı, eve giden uzun yolu tercih ettim ve gün batımında şehrin ateşli güzelliğinin tadını çıkardım. Paris temmuz ortalarından itibaren barındırdığı çok güzel olan terk edilmiş görüntüsünü yeniden kazanmaya başlamıştı. Dükkanlar kepenklerini indirmiş ve tabelalarda EYLÜL BAŞINA KADAR TATİLDEYİZ yazıyordu. Açık *pharmacie*, manav, *boulangerie*²² veya kuru temizleme bulabilmek için uzun soluklu yürüyüşler yapmam gerekmişti. Parisliler, şehirlerini yorulmak bilmez turistlere bırakarak kendileri yaz âlemi için harekete geçiyorlardı. Güzel kokulu temmuz akşamlarında Champs-Élysées'den Montparnasse'a, eve doğru yürürken, Parislilerin olmadığı Paris'in sonunda bana ait olduğunu hissettim.

Evet, Paris'i seviyordum. Her zaman sevmiştim, ama akşam karanlığında Invalides'in altın kubbesinin büyük bir mücevher gibi ışıltıları eşliğinde III. Alexandre Köprüsü üzerinde gezinirken Amerika'yı o kadar derinden özledim ki, bu sızı içimi dağladı, Evi mi özlemiştim –hayatımın yarısından fazlasını Fransa'da geçirmiş olmama rağmen, ev dediğim yeri özlemiştim. Teklifsizliğini, hürriyetini, genişliğini, kolaylığını, lisanını, bir türlü mükemmel olarak hâkim olamadığım ve beni her zaman iten, karmaşık *vous*²³ ve *tu*²⁴ yerine herkese "sen" diye hitap edebilmek sadeliğini özlemiştim. Kabul etmeliydim. Kardeşimi, ailemi, Amerika'yı özlemiştim. Daha önce hiç özlemediğim kadar özlemiştim.

Parislilerin nefret etmekten hoşlandıkları –ama bütün bölgelerden eve dönüş yolumu bulmama yardımcı olduğu için benim hoşuma giden– Tour Montparnasse'ın uzun kahverengi gaddarlığı tarafından çağrılarak mahallemize yaklaşırken, kuşatma altındaki Paris'in nasıl olduğunu merak ettim. Sarah'nın Paris'i. Gri yeşil üniformalar ve yuvarlak miğferler. Sokağa çıkma yasağı ve *Ausweis*²⁵ amansızlığı. Gotik alfabesiyle yazılmış Almanca yazılar. Yüksek taş binaların üzerine asılı kocaman gamalı haçlar.

Ve sarı yıldız takan çocuklar.

22 Fr. Fırın.

23 Fr. Siz.

24 Fr. Sen.

25 Alm. Kimlik.



KLİNİK, PIRILTILI HEMŞİRELER, aşırı saygılı resepsiyon görevlileri ve dikkatle hazırlanmış çiçek aranjmanlarıyla, konforlu, rahat bir yerdi. Kürtaj ertesi gün saat yedide olacaktı. Benim bir gece öncesinden, 15 Temmuz'da gelmem istenmişti. Bertrand önemli bir iş anlaşmasını bağlamak üzere Brüksel'e gitmişti. Bulunması için ısrarcı olmamıştım. Etrafımda olmadığı için nedense kendimi daha iyi hissediyordum. Kayısı renkli, sevimli odaya yalnız yerleşmek, daha kolaydı. Başka bir zaman olsaydı Bertrand'ın mevcudiyetinin fuzuli görünmesinin nedenini merak ederdim. Günlük yaşamımın bir parçası ve bölümü olduğunu düşünürsek bu çok enteresandı. Ama işte buradaydım, onsuz ve yokluğuyla rahatlamış olarak hayatımın en güç krizinden geçiyordum.

Robot gibi hareket ediyordum, mekanik olarak kıyafetlerimi katlıyor, lavabonun üzerindeki rafa diş fırçamı yerleştiriyor, pencereden sessiz caddenin burjuva cephelerine bakıyordum. Bütün gün duymazdan geldiğim iç sesim, Tanrı aşkına sen ne yapıyorsun? diye fısıldıyordu. Sen deli misin, bunu gerçekten yapacak mısın? Kimseye son kararım hakkında bir şey söylememiştim. Bertrand haricinde kimseye. Yapacağımı söylediğim zaman yüzünde beliren büyük mutluluk gülümsemesini, beni kendine çekip frenlenememiş hararetiyle alnımdan öpüşünü düşünmek istemedim.

Dar yatağımın üzerine oturup çantamdan Sarah dosyasını çıkarttım. Şu anda düşünmeye tahammül edebileceğim tek kişi Sarah'ydı. Onu bulmak kutsal bir vazifeydi âdeta, başımı dik tutabilmenin, hayatımın içinde boğulduğu kederi dağıtmanın yegâne yolu.

Onu bulmak, ama nasıl? Telefon kayıtlarında Sarah Dufaure veya Sarah Starzynski yoktu. Olsa çok kolay olurdu. Jules Dufaure'nin mektuplarındaki adres artık kullanılmıyordu. Onun çocuklarının, torunlarının, Trouville fotoğraflarındaki genç adamların; altmışlı yaşlarının ortalarında veya yetmişlerin başlarında olduğunu tahmin ettiğim Gaspard ve Nicolas Dufaure'nin izlerini bulmaya karar verdim.

Ne yazık ki; Dufaure ismi çok bulunan bir isimdi. Orléans bölgesinde yüzlerce Dufaure vardı. Bu her birine ayrı ayrı telefon etmek demek oluyordu. Geçmiş haftalarda bunun üzerinde çok çalışmıştım, saatlerce internette gezinmiş, telefon rehberlerini karıştırmış, bitmek bilmeyen görüşmeler yapmıştım ama sonu hep hüsrana olmuştum.

Derken, o sabah, numarası Paris kayıtlarında olan Nathalie Dufaure ile konuşmuştum. Neşeli, genç bir ses cevaplamıştı. Hattın diğer tarafındaki herkese söylediğim şeyleri tekrarlamıştım: "Benim adım Julia Jarmond, gazeteciyim, 1932 yılında doğmuş olan Sarah Dufaure'yi arıyorum, elimdeki isimler Gaspard ve Nicolas Dufaure..."

Konuşmamı böldü, evet, Gaspard Dufaure onun büyük babasıydı. Hemen Orléans dışında Aschères-le-Marché'de yaşıyordu. Kayıtlarda yer almayan bir numarası vardı. Ahizeyi nefessiz tuttum. Nathalie'ye Sarah Dufaure'yi hatırlayıp hatırlamadığını sordum. Genç kadın güldü. Güzel bir gülüştü. 1982 yılında doğduğunu, büyük babasının çocukluğu hakkında pek fazla bir şey bilmediğini izah etti. Sarah Dufaure hakkında bir şey duymamıştı. En azından belirgin bir şey hatırlamıyordu. Eğer istersem büyük babasını arayacaktı. Telefonları sevmeyen huysuz bir adamdı, ama o arayıp bana geri dönecekti. Telefon numaramı aldı. Sonra, "Amerikalı mısınız? Aksanınıza bayıldım," dedi.

Bütün gün telefonunu beklemiştim. Arayan yoktu. Sürekli telefonumun şarjını ve düzgün bir şekilde açık olup olmadığını kontrol edip duruyordum. Hâlâ bir şey yoktu. Belki Gaspard Dufaure, bir gazeteciyle Sarah hakkında konuşmak istememişti. Belki ben yeterince inandırıcı olamamıştım. Belki de çok fazla inandırıcı olmuştum. Belki gazeteci olduğumu söylememeliydim. Belki ailenin bir arkadaşı olduğumu söylemeliydim. Fakat hayır, bunu

söyleyemezdim. Bu gerçek değildi. Yalan söyleyemezdim. Bunu yapmak istemiyordum.

Aschères-le-Marché. Haritadan bakmıştım. Orléans ve Pithiviers'in ortalarında küçük bir kasaba ve Beaune-la-Rolande'ye çok da uzakta olmayan kardeş bir kamp. Bu Jules ve Geneviève'in eski adresleri değildi. Dolayısıyla Sarah'nın hayatının on yılını geçirdiği yer değildi.

Sabırsızlanmaya başladım. Nathalie Dufaure'yi aramalı mıydım? Bu düşünceyle oyalanırken, cep telefonum çaldı. Hemen yakaladım, nefessiz: "Allô?" Brüksel'den arayan kocamdı. Hayal kırıklığının, sinirlerimi bozduğunu hissettim.

Bertrand ile konuşmak istemediğimi fark ettim. Ona ne söyleyebilirdim?



GECE KISA VE HUZURSUZ GEÇMİŞTİ. Gün ağarırken, kolunda katlanmış mavi kâğıt önlükle anaç hemşire belirdi. Gülümseyerek ameliyat için ihtiyacım olacağını söyledi. Mavi kâğıt saç binesi ve mavi kâğıt terlikler de vardı. Yarım saat sonra geleceğini ve doğruca ameliyathaneye götürüleceğimi söyledi. Aynı içten gülümsemeyle, anestezi nedeniyle bir şey yiyip içmemem gerektiğini hatırlattı. Kapıyı nazikçe kapatarak çıktı. Bu gülüşle daha kaç kadını uyandıracağını, benim gibi kaç hamile kadının rahimlerinden bebeklerini kazıtacağını merak ettim.

Uslu uslu, geceliği giydim. Kâğıt, tenimi gıdıkladı. Beklemekten başka yapacak bir şey yoktu. Televizyonu açtım, sürekli haber kanalı LCI'ı çevirdim. Kendimi vermeden izledim. Beynim hissizleşmişti. Boş. Bir saat kadar bir sürede hepsi bitmiş olacaktı. Bunun için hazır mıyım? Bununla baş edebilir miydim? Yeteri kadar kuvvetli miydim? Bütün bu soruları cevaplayamadığımı hissettim. Orada kâğıt elbisemle, kâğıt bonemle sadece yatıp uyutulmayı, doktorun operasyonu gerçekleştirmesini bekleyebilirdim. Bacaklarımın arasından içimde gerçekleştireceği operasyonun hareketlerini düşünmek istemiyordum. Düşünceleri zihnimden atarak yuvarlak güneş yüzlerle işaretlenmiş Fransa haritası üzerinde manikürlü parmaklarıyla, profesyonelce süpürme hareketleri yapan sarışına yoğunlaştım. Bir hafta önceki terapistimle olan son seansımı hatırladım. Bertrand'ın eli dizlerimin üzerinde. "Hayır, biz bu çocuğu istemiyoruz. İkimiz de anlaştık." Ben sessiz kalmıştım. Terapist bana bakmıştı. Başımı sallamış mıyım? Hatırlayamıyordum. Bastırılmış, hipnotize olmuş gibi hissetmiştim kendimi. Sonra Bertrand, arabada,

"Bu yapılacak en doğru işti, *amour*. Göreceksin. Çok yakında bitecek." Beni şehvetli ve ateşli bir şekilde öpmüştü.

Sarışın kayboldu. Sonra o tanıdık *jingle*la haber spikeri göründü. Bugün 16 Temmuz 2002, binlerce Yahudi ailenin Fransız polisi tarafından tutuklandığı Vélodrome d'Hiver temerküzünün 60. Yıldönümü. Fransa'nın geçmişindeki karanlık bir noktaydı.

Hemen sesini açtım. Kamera Nélaton Caddesi'nde yakın çekim yaptı. Sarah'yı düşündüm, her neredeyse. Bugünü hatırlamıştır. Hatırlatılmasına ihtiyacı yoktu. Her zaman. Onun için ve sevdiklerini kaybeden tüm aileler için, 16 Temmuz unutulamazdı, bu sabah gözlerini acıyla açacaklardı. Ona söylemek istedim, hepsine söylemek istedim –ama nasıl? Kendimi çaresiz, işe yaramaz hissettim. Bağırarak istedim, ona ve diğerlerine hatırladığımı ve unutmayacağımı haykırmak istedim.

Kurtulan birkaç kişi –bir kısmıyla tanışıp röportaj yapmıştım– Vel' d'Hiv' plakentinin önündeydi. İçinde benim yazım olan Seine Scenes dergisinin bu haftaki sayısını henüz görmediğimi fark ettim. Bugün çıkmıştı. Bamber'in cep telefonuna mesaj gönderip kliniğe bir kopya yollamasını istemeye karar verdim. Telefonumu açtım, gözlerim televizyona kilitlenmişti. Franck Lévy'nin mezarlık gibi yüzü belirdi. Anma töreninden bahsetti. Önceki yıllardan daha önemli olacağına dikkatleri çekti. Telefon sesli mesaj sinyali verdi. Mesajın biri Bertrand'dandı, dün gece beni sevdiğini söyleyen bir mesaj bırakmıştı.

İkincisi, Nathalie Dufaure'dendi. Bu kadar geç aradığı için üzgün olduğunu, daha önce telefon etmeye imkânı olmadığını söylüyordu. İyi haberleri vardı: Büyük babası benimle tanışmaya niyetliydi ve bana Sarah Dufaure hakkında bütün bildiklerini anlatabilecekti. Büyük babası o kadar heyecanlanmış ki Nathalie'nin merakı artmış. Canlı sesi Franck Lévy'nin sesini bastırdı: "Eğer istersen, yarın seni Aschères'e götürebilirim, seni arabayla alırım, problem değil. Papy'nin söylediklerini gerçekten duymak istiyorum. Lütfen beni ara, bir yerlerde buluşuruz."

Kalbim hızlı hızlı atıyordu, neredeyse acı veriyordu. Haber spikeri tekrar görüntüdeydi, başka bir konu işliyordu. Nathalie Dufaure'yi aramak için çok erkendi. Birkaç saat beklemeliydim. Ayaklarım

kâğıt terliklerle uyum içinde dans etti. "...bana Sarah Dufaure hakkında her şeyi anlat." Gaspart Dufaure bana ne söyleyecekti? Ne öğrenecektim?

Kapının vuruluşu beni kendime getirdi. Hemşirenin cıvıltılı gülüşü beni gerçeğe geri döndürdü.

Hemşire dişlerini ve diş etlerini göstererek enerjik bir şekilde, "Gitme vakti, Madame," dedi.

Kapının dışından tekerlekli sandalyenin lastiklerinin gıcirtısını duydum.

Birden her şey apaçık oldu. Hiç bu kadar açık ve kolay olmamıştı. Kalktım ve karşısına dikildim.

"Kusura bakmayın," dedim sakince. "Fikrimi değiştirdim."

Kâğıt boneyi çıkarttım. Gözünü kırpmadan bana baktı.

"Fakat Madame..." diye başladı.

Kâğıt elbiseyi yırtarak açtım. Şoke olmuş gözlerini ani çıplaklığım karşısında başka yöne çevirdi.

"Doktorlar bekliyorlar," dedi.

Kararlı bir şekilde, "Umurumda değil," dedim. "Bunu yapmayacağım. Bu bebeği istiyorum."

Kınayan dudakları titredi.

"Derhal doktoru sizinle görüşmesi için yolluyorum."

Arkasını dönüp yürüdü. Tokyolarının plastik zemin üzerinde çıkardığı onaylamayan sert sesi duydum. Kot elbisemi kafamdan geçirdim, ayakkabılarımı giydim, çantamı aldım ve odadan çıktım. Merdivenlerden aşağıya doğru inerken kahvaltı tepsileri taşıyan şaşkına dönmüş hemşireler geçti, diş fırçamı, havluları, şampuanı, sabunu, deodorantı, makyaj çantasını ve yüz kremlerini banyoda unuttuğumu fark ettim. Fazlasıyla resmî ve muntazam girişte koşuştururken ne olacak yani diye düşündüm, ne olacak! Ne olacak!

Cadde boştu, sabahın erken saatlerinde Paris kaldırımları pırıl pırıl bir görüntüye sahipti. Bir taksi çevirip eve gittim.

16 Temmuz 2002.

Bebeğim. Bebeğim içimde güvendeydi. Gülmek ve ağlamak istedim. Yaptım da. Taksi şoförü dikiz aynasından birkaç kez bana baktı ama ben aldırış etmedim. Bu bebeği doğuracaktım.



KABACA BİR TAHMİN YAPTIM, Seine kenarında, Bir-Hakeim Köprüsü boyunca iki bin kişi grup oluşturmuştu. Hayatta kalanlar. Aileler. Çocuklar, torunlar. Rabbis. Şehrin belediye başkanı. Başbakan. Savunma bakanı. Sayısız politikacı. Gazeteciler. Fotoğrafçılar. Franck Lévy. Binlerce çiçek, yükselen afişler, beyaz bir platform. Etkileyici bir topluluktu. Guillaume yanımda durdu, yüzü vakur, gözleri üzgündü.

Kısa bir an, Nélaton Caddesi'ndeki yaşlı kadını hatırladım. Ne demişti. "Kimse hatırlamıyor. Neden hatırlasınlar ki? Onlar, ülkemizin en karanlık günleriydi."

Etrafımdaki sessiz, duygusal yüzlerce çehreye bakarak birden onun şimdi buralarda olmasını diledim. Platformun üzerinden, orta yaşlı, kızıl saçlı, çok güzel bir hanım şarkı okudu. Berrak sesi çevredeki trafik gürültülerinin üzerine çıktı. Sonra başbakan, konuşmasına başladı.

"Altmış yıl önce, tam burada, Paris'te, aynı zamanda Fransa'nın tamamında, korkunç bir trajedi yaşandı. Uygun adım dehşet yürüyüşü gittikçe hızlanıyordu. Soykırım gölgesi, Vélodrome d'Hiver'e sürülen masum insanların üzerine kâbus gibi çökmüştü. Bu yıl da, diğer yıllarda olduğu gibi, anmak üzere burada toplandık. Zulümle, insan avıyla, birçok Fransız Yahudisi'nin paramparça olmuş kaderiyle ilgili hiçbir şeyi unutmamak adına."

Solumda duran yaşlı bir adam, cebinden bir mendil çıkartarak sesli bir şekilde burnunu sildi. Kalbim ona aktı. Kimin için ağladığını merak ettim. Kimi kaybetmişti? Başbakan konuşmasına devam

ederken, gözlerim kalabalığa kaydı. Sarah Starzynski'yi tanıyan ve hatırlayan biri var mıydı? Kendisi burada mıydı? Şu anda, şu dakikada? Kocasıyla, çocuğuyla, torunuyla birlikte burada mıydı? Benim arkamda, önümde? Yetmişli yaşlarında olan kadınlara bakarak, kırıksık, vakur yüzlü, çekik yeşil gözleri aradım. İzdıraplı yabancılara böyle bakmaktan dolayı kendimi rahatsız hissettim. Bakışlarımı kontrol ettim. Başbakanın sesi kuvvet ve açıklık kazanmış gibiydi, üzerimize doğru gürlüyordu.

“Evet, Vel' d'Hiv', Drancy ve bütün transit kamplar, ölüm koridorları, Fransızlar tarafından organize edilmiş, işletilmiş ve korunmuştur. Evet, soykırımın ilk hareketi Fransız hükümetinin suç ortaklığı ile burada gerçekleşmiştir.”

Çevremdeki yüzler, sakın görünüyordu ve başbakanı dinliyordu. Aynı şiddette konuşmasına devam ederken ben de onları izledim. Ama her bir yüz kederliydi. Asla silinemeyecek bir keder. Başbakanın konuşması uzun süre alkışlandı. İnsanların ağlayarak birbirlerine sarıldıklarını fark ettim.

Guillaume ile birlikte, kolunun altında *Seine Scenes*'den bir nüsha bulunduran Franck Lévy ile konuşmaya gittim. Sıcak bir karşılamadan sonra beni birkaç gazeteciyle tanıştırdı. Birkaç dakika sonra ayrıldık. Guilalume'a Tézac'ların dairesinde kimin yaşamış olduğunu öğrendiğimi ve bunun da beni altmış yıla yakın bir süreden beri karanlık bir sır saklamış olan kayınpederimle bir şekilde yakınlaştırdığını söyledim. Beaune-la-Rolande'den kaçmayı başaran küçük Sarah'nın izini bulmaya çalışacağımı.

Yarım saate kadar, Nathalie Dufaure ile Pasteur metro istasyonunun önünde buluşacaktık. Beni Orléans'a, büyük babasına arabayla götürecekti. Guillaume beni sevgi dolu bir şekilde kucaklayıp öptü. Bana bol şans diledi.

Kalabalık caddeden geçerken, avucumla karnımı okşadım. Eğer bu sabah klinikten ayrılmasaydım, sıcak kayısı renkli odamda, ışıldayan hemşirenin gözetiminde yeni yeni kendime geliyor olacaktım. Hafif bir kahvaltı –kruvasan, reçel ve *café au lait*²⁶– öğleden sonra

sâbit bacaklarımın arasında sıhhi bir ped ve karnımın aşağısında boş bir acıyla birlikte tek başıma orayı terk edecektim. Zihnimde ve kalbimde bir boşlukla.

Bertrand'dan bir kelime duymamıştım. Kürtajdan önce klinikten ayrıldığımı Bertrand'a telefon edip bildirmişler miydi? Bilmiyordum. Halen Brüksel'deydi ve bu gece dönecekti.

Ona nasıl söyleyecektim? Nasıl karşılayacaktı?

Émile Zola Bulvarı'ndan aşağıya doğru yürüyüp Nathalie Dufaure ile olan randevuma geç kalmamak için endişelenirken, hâlâ Bertrand'ın ne düşündüğüne, onun ne hissettiğine aldınş ediyor muyum diye merak ettim? Bu huzursuz edici düşünce beni korkuttu.



A KŞAMIN ERKEN SAATLERİNDE *Orléans*'tan döndüğümde daire sıcak ve havasızdı. Pencereyi açmaya gittim, pencereden Montparnasse Bulvarı'na doğru eğildim. Kısa bir süre sonra sessiz Sain-tonge Caddesi'ne taşınacak olmamız enteresandı. Burada on iki yıl geçirmiştik. Zoë, henüz başka bir yerde yaşamamıştı. Bu bizim buradaki son yazımız olacaktı diye alelacele düşündüm. Bu daireyi severek büyümüştüm; büyük beyaz salona her akşamüstü giren güneş ışınları, Vavin Caddesi'nin hemen altındaki Lüksemburg Bahçesi, şehrin kalbinin hızlı ve heyecanla attığını hissettiğiniz, Paris'in en yoğun bölgelerinden birinde yaşamamanın sağladığı kolaylıklar.

Tokyolarımı fırlattım, yumuşak bej kanepeye uzandım. Günün yoğunluğu bir kurşun gibi üstüme çöktü. Gözlerimi kapattım ve derhal telefon sesiyle gerçeğe geri döndüm. Kız kardeşimdi, Central Park'a bakan ofisinden arıyordu. Onu geniş masasının arkasında, burnunun üzerinde okuma gözlükleriyle hayal ettim.

Ona kısaca kürtaj yaptırmadığımı anlattım.

Charla, "Aman Tanrım," dedi. "Yaptırmadın."

"Yaptıramadım," dedim. "İmkânsızdı."

Telefondan gülüşünü, geniş ve dayanılmaz gülüşünü duyabiliyordum.

"Sen çok cesur ve harikulade bir kızsın," dedi. "Seninle gurur duyuyorum, canım."

"Bertrand hâlâ bilmiyor," dedim. "Bu gece geç saatlere kadar gelmeyecek. Yaptırdığımı sanıyor herhalde."

Okyanus ötesi bir duraklama.

“Ona söyleyeceksin, değil mi?”

“Tabii ki. Bir yerde, mecburum.”

Kardeşimle yaptığım konuşmadan sonra, uzunca bir süre kanepeye uzandım, elim koruyucu bir siper gibi karnımın üzerinde duruyordu. Yavaş yavaş içime hayat pompalandığını hissettim.

Her zamanki gibi, Sarah Starzynski’yi düşündüm ve şimdi ne bildiğimi. Gaspard Dufaure’nin söylediklerini teybe kaydetmeye gerek kalmamıştı. Ya da not almaya. Hepsi içimde yazılıydı.



ORLÉANS YÖRESİNDE KÜÇÜK, temiz bir ev. Aşırı düzenli çiçek tarlaları, yaşlı, gözleri biraz bozuk olan uysal bir köpek ve eviyede sebzeleri kesen ve içeri girdiğimde bana başını sallayan ufak tefek yaşlı bir hanım vardı.

Gaspard Dufaure'nin huysuz sesi. Köpeğin pörsümüş başını okşayan mavi damarlı eli. Ve söylemiş oldukları.

"Kardeşim ve ben, savaş sırasında bir sorun yaşandığını biliyorduk. Fakat o zaman bizler küçüktük ve sorunun ne olduğunu hatırlamıyorduk. Dufaure'nin Yahudi olduğunu ve gerçek adının Starzynski olduğunu büyük babam öldükten sonra babamdan öğrendim. Onca yıl büyük anne ve büyük babamız bu gerçeği gizlemişler. Onunla ilgili hazin bir şey vardı, o neşeli, dışa dönük bir insan değildi. Ulaşılması güç biriydi. Bizlere, savaşta ailesi öldüğü için, büyük babamlar tarafından evlat edinildiği söylenmişti. Bütün bildiğimiz buydu. Fakat onun farklı olduğunu söyleyebilirdik. Bizimle kiliseye geldiği zaman, "Göklerdeki Babamız" okunurken dudakları oynamazdı. Asla dua etmezdi. Komünyon ayinine katılmazdı. Beni ürküten, donmuş bir ifadeyle gözünü dikip bakışıydı. Büyük anne ve büyük babamız sebatla gülümseyip onu rahat bırakmamızı söylerdi. Annemle babam da aynısını yapardı. Yavaş yavaş, Sarah ailenin bir parçası, hiç sahip olmadığımız ablamız oldu. Büyüyüp güzel, melankolik bir genç kıza dönüştü. Yaşına göre olgun ve ciddi bir kızdı. Savaştan sonra, ailemizle bazen Paris'e giderdik ama Sarah gelmek istemezdi. Paris'ten nefret ettiğini söylerdi. Oraya asla geri dönmek istemediğini söylerdi."

“Hiç erkek kardeşinden bahsetmiş miydi? Ailesinden?” diye sordum.

Gaspard başını salladı.

“Asla. Erkek kardeşini ve başına gelenleri kırk yıl önce babamdan öğrendim. Onunla birlikte yaşarken, asla bilmedim.”

Nathalie Dufaure’nin sesi devreye girdi.

“Erkek kardeşine ne oldu?” diye sordu.

“Gaspard Dufaure her kelimeye takılan, büyülenmiş torununa bir göz attı. Sonra, bütün konuşma süresince hiç konuşmayan, munis karısına baktı.

“Başka zaman anlatırım, Natou. Çok üzücü bir hikâye”

Uzun bir sessizlik oldu.

“Monsieur Dufaure, Sarah Starzynski’nin şimdi nerede olduğunu öğrenmek istiyorum. Sizi görmeye bunun için geldim. Bana yardım eder misiniz? “

Gaspard Dufaure başını kaşıyıp soru soran bir bakış fırlattı.

“Benim öğrenmek istediğim, Matmazel Jarmond,” dedi sırtarak, “bunun sizin için neden bu kadar önemli olduğu.”



TELEFON TEKRAR ÇALDI, arayan Long Island'dan Zoë'di. Çok iyi vakit geçiriyordu; hava günlük güneşlikti, yeni bir bisikleti vardı, kuzeni Cooper "düzgün" biriydi, ama Zoë beni özlemişti. Ona benim de onu özlediğimi ve on günden kısa bir süre sonra birlikte olacağımızı söyledim. Sonra sesini alçaltarak, Sarah Starzynski'nin yerini tespit etmek konusunda bir ilerleme kaydedip etmediğimi sordu. Ses tonunun ciddiyeti karşısında gülümse-dim. Gerçekten bir ilerleme kaydettiğimi ve çok kısa süre sonra ona anlatabileceğimi söyledim.

"Ah anne, nasıl bir ilerleme?" dedi nefes nefese. "Bilmem gerek! Hemen!"

Coşkusuna teslim olarak, "Pekâlâ," dedim. "Bugün onu genç kızken yakından tanıyan bir adamla tanıştım. Bana 1952 yılında Amerikalı bir ailenin yanına dadı olarak New York şehrine gitmek üzere Fransa'dan ayrıldığını söyledi."

Zoë çığlık attı.

"Amerika'da olduğunu mu söylüyorsun?"

"Sanırım," dedim.

Kısa bir sessizlik.

"Onu Amerika'da nasıl bulacaksın, anne?" diye sordu, sesi daha az neşeliydi. "Amerika Fransa'dan çok daha büyük bir yer."

"Tanrı bilir, canım," diyerek iç geçirdim. Onu telefonun bir ucundan coşkuyla öptüm, sevgimi yolladım ve telefonu kapattım.

“Benim öğrenmek istediğim, Matmazel Jarmond, bunun sizin için neden bu kadar önemli olduğu.” O an, Gaspard Dufaure’ye gerçeği anlatmaya, Sarah Starzynski’nin hayatıma nasıl girdiğini, dehşet verici sırrını nasıl keşfettiğimi ve evlilik bağıyla olan akrabalarımın nasıl ilişkilendiğini anlatmaya karar vermiştim. 1942 yazında yaşanan olayları öğrendikten sonra (Vel’ d’Hiv’, Beaune-la-Rolande gibi genel olaylarla Tézac’ların dairesinde küçük Michel Starzynski’nin ölümü gibi kişisel olayları) Sarah’yı bulmanın birincil bir amaç, uğruna var gücümle mücadele ettiğim bir şey haline geldiğini.

Gaspard Dufaure benim inatçılığım karşısında şaşırmıştı. Kır saçlı kafasını sallayarak onu neden ve ne için bulacağımı, sordu. Ona, önem verdiğimizizi, unutmamış olduğumuzu söylemek için diye yanıt vermiştim. “Biz,” deyince gülmüştü; “biz” kimdik; evlilik bağıyla olan akrabalarım mı, Fransızlar mı? Sonra sert bir karşılık verdim, sırtımasından hafifçe rahatsız olarak: Hayır, ben, yalnızca ben. Üzgün olduğumu söylemek için, temerküzü, kampı, Michel’in ölümünü ve ailesini sonsuza kadar alıp Auschwitz’e götüren treni unutmadığımı söylemek için. Ne için üzgünsünüz, diye misilleme yapmıştı. Bir Amerikalı olarak neden üzgün olacaktım, Temmuz 1944’te yurttaşlarım Fransa’yı özgür bırakmamış mıydı? Üzgün olmamı gerektiren bir şey yoktu.

Gözlerinin içine baktım.

“Bilmediğim için üzgünüm. Kırk beş yaşında olup da bilmediğim için üzgünüm.”



SARAH FRANSA'YI 1952'de terk etmiş. Amerika'ya gitmiş. "Neden Amerika?" diye sordum.

"Gitmek istediğini, soykırımla Fransa gibi doğrudan alakası olmayan bir yere gitmek istediğini söylemişti. Hepimiz üzülmüştük. Özellikle de büyük annemle büyük babam. Hiç sahip olamadıkları kızları gibi sevmişlerdi onu. Ama onu ikna etmek imkânsızdı. Gitti. Bir daha da geri dönmedi. En azından benim bildiğim kadarıyla."

Nathalie'ninki gibi bir hararet ve samimiyetle, "Sonra ne oldu ona?" diye sordum.

Gaspard Dufaure omuzlarını silktili, derin bir nefes aldı. Ayağa kalkmıştı, köpeği onu takip ediyordu. Karısı, bana koyu, sert bir kahve daha yaptı. Torunları sandalyede kıvrılarak sessizliğini korudu, tatlı tatlı bir ona bakıyordu bir bana. Bunu hatırlayacağını düşünedim. Hepsini hatırlayacağını.

Büyük babası homurtuyla gelip oturdu ve bana kahvemi uzattı. Küçük odada etrafına bakındı, duvardaki solmuş resimlere, yorğun mobilyalara. Başını kaşıyıp iç çekti. Nathalie ile bekledik. Sonunda konuştu.

1955'ten sonra Sarah'dan bir daha haber almamışlar. Bir yıl sonra, evleneceğine dair bir kart yollamış. Babamın bize Sarah'nın bir Yankee ile evleneceğini söylediğini hatırlıyorum. Gaspard gülümsedi. "Onun için heyecanlanmıştık. Ama sonra telefonlar, mektuplar kesildi. Bir daha hiç haber çıkmadı. Büyük annemle büyük babam onun izini bulmaya çalıştılar. Onu bulmak için ellerinden

geleni yaptılar, New York'u aradılar, mektuplar yazdılar, telgraflar yolladılar. Kocasının yerini tespit etmeye çalıştılar. Hiçbir şey çıkmadı. Sarah, sırta kadem basmıştı. Bu onlar için korkunçtu. Bir işaret, bir telefon, bir kart için yıllarca beklediler. Altmışların başında büyük babam öldü, birkaç yıl sonra da büyük annem. Kalpleri kırılmıştı galiba."

"Büyük annenizle büyük babanızın 'Dünyanın En Erdemli İnsanları'²⁷ ilan edilebileceklerini biliyorsunuzdur herhalde," dedim.

"O ne demek?" diye sordu şaşkın şaşkın.

"Jerusalem'de Yad Vashem Enstitüsü, savaşta Yahudi olmayıp Yahudileri kurtaranlara madalya veriyor. Bu ölümünden sonra da temin edilebiliyor."

Benden başka bir yere bakarak boğazını temizledi.

"Onu bulun yeter. Lütfen onu bulun, Matmazel Jarmond. Ona onu özlediğimi söyleyin. Kardeşim Nicolas'ın da. Ona sevgilerimizi yolladığımızı söyleyin."

Ayrılmadan önce elime bir mektup bıraktı.

"Büyük annem savaşta sonra bunu babama yazmış. Belki bakmak istersiniz. Okuduktan sonra Nathalie'ye verebilirsin."

27 Righteous Among The Nations: Yad Vashem (Soykırım Şehitlerini ve Kahramanlarını Anma Idaresi) tarafından, Yahudi olmayıp, II. Dünya Savaşı sırasında Yahudilere yardım edenlere verilen unvan.



DAHA SONRA, EVDE, yalnızken, eski stil el yazısını deşifre ettim. Okudukça ağladım. Gözyaşlarımı silip burnumu çekerek sakinleşmeyi başardım.

Sonra Edouard'ı arayıp telefonda yüksek sesle ona okudum. Sesi ağlıyor gibiydi, fakat öyle olmadığını bana inandırmaya çalışmak için elinden gelen her şeyi yapıyordu. Boğulur gibi bir sesle bana teşekkür edip telefonu kapattı.

8 Eylül 1946

Sevgili oğlum, Alain,

Geçen hafta, seninle ve Henriette ile birlikte geçirdiği yaz tatilinden dönüşünde Sarah'nın yanakları al aldı... ve gülümsüyordu. Jules ve ben öyle şaşırdık, öyle heyecanlandık ki. Sana kendisi yazıp teşekkür edecek, ama ben yardımların ve misafirperverliğin için sana ne kadar minnettar olduğumu söylemek istedim. Bildiğin gibi dört korkunç yıl geçti. Esaret dolu, korku dolu, mahrumiyet dolu dört yıl. Hepimiz için, ülkemiz için. Zarar veren dört yıl; Jules'e, bana, özellikle Sarah'ya. 1942 yazında, onu Marais'deki ailesinin dairesine götürdüğümüzde olanların üstesinden gelebildiğini sanmıyorum. O gün, içinde bir şeyler kırıldı. Bir şeyler çöktü.

Bunların hiçbiri kolay değildi ve senin desteğin bizim için çok kıymetliydi. Sarah'yı düşmandan saklamak, uzun süre, önceki yazdan ateşkese kadar geçen zamanda, onu güvende tutmak, korkunçtu. Ama artık Sarah'nın bir ailesi var. Bizler

onun ailesiyiz. Senin oğulların, Gaspard ve Nicolas onun erkek kardeşleri. O bir Dufaure. Bizim adımızı taşıyor.

Biliyorum, o hiçbir zaman unutmayacak. Kırmızı yanaklarının ve gülüşünün ardında hep bir keder var. Hiçbir zaman on dört yaşında normal bir çocuk olamayacak. O bir kadın gibi, acılı bir kadın. Bazen benden daha yaşlı görünüyor. Ailesi hakkında, kardeşi hakkında hiç konuşmuyor. Ama onları hep içinde sakladığını biliyorum. Her hafta, bazen daha sık, kardeşini ziyarete, mezarlığa gittiğini biliyorum. Benim eşlik etmemi istemiyor. Bazen onun iyi olduğundan emin olmak için onu takip ediyorum. Saatlerce orada oturup her zaman taşıdığı paslı anahtarı, zavallı küçük kardeşinin içinde öldüğü dolabın anahtarını tutuyor... Döndüğünde yüzü soğuk ve kasvetli oluyor. Onun için konuşmak, benimle temas kurmak çok zor. Sahip olduğum bütün sevgiyi ona vermeye çalıştım çünkü o benim hiç sahip olamadığım kız çocuğumdu.

Beaune-la-Rolande hakkında hiç konuşmaz. Eğer bir şekilde köyün yakınlarına bir yere gidersek yüzü bembeyaz kesilir. Başını çevirir ve gözlerini kapatır. Bir gün dünyanın öğrenip öğrenmeyeceğini merak ediyorum. Bunu bir gün dünya öğrenebilecek mi? Orada neler yaşandığı ortaya çıkacak mı yoksa sonsuza kadar karanlık, huzursuz geçmişe gömülü bir sır olarak mı kalacak.

Geçen yıl, savaşın sona ermesinden bu yana, Jules, Lutétia'ya sık sık gitmişti, bazen Sarah'yla birlikte gitmişlerdi, kamplardan dönen insanlar hakkındaki gelişmeleri öğrenmek için. Umut ederek, her zaman umut ederek. Hepimiz, bütün gücümüzle umut ettik. Ama artık biliyoruz. Sarah'nın annesi ve babası asla geri gelmeyecek. O korkunç 1942 yazında Auschwitz'de öldürüldüler.

Bazen onun gibi, cehennemden geçip hayatta kalan ve şimdi sevdikleri olmadan yaşamaya devam etmek zorunda olan kaç çocuk olduğunu merak ediyorum. Bunca ızdırap, bunca acı. Sarah'nın sahip olduğu her şeyden vazgeçmesi gerekti; ailesi, ismi, dini. Hiç konuşmadık, fakat içindeki boşluğun ne kadar derin olduğunu, kaybının ne kadar acımasız olduğunu biliyorum. Sarah ülkeden ayrılmayı düşünüyor, başka

bir yerde hayata yeniden başlamayı; bildiği her şeyden, yaşadığı her şeyden uzakta. Şimdi o çok küçük, çiftlikten ayrılmayacak kadar narin, fakat günü gelecek. Jules ve ben gitmesine izin vereceğiz.

Evet, savaş bitti, sonunda bitti; baban ve benim için hiçbir şey eskisi gibi değil. Hiçbir şey eskisi gibi olmayacak. Barışın acı bir tadı var. Gelecek de netameli. Yaşanan olaylar dünyanın çehresini değiştirdi. Fransa'nınkini de. Fransa hâlâ karanlık yıllarından kurtulmaya çalışıyor. Kurtulabilecek mi, merak ediyorum. Bu Fransa, benim küçükken tanıdığım Fransa değil. Bu benim tanımadığım başka bir Fransa. Ben artık yaşlandım, günlerimin sayılı olduğunun farkındayım. Ama Sarah, Gaspard ve Nicolas hâlâ genç. Onlar bu yeni Fransa'da yaşamak zorunda. Onlara acıyor, olacıklardan korkuyorum.

Sevgili oğlum, niyetim üzücü bir mektup yazmak değildi, ama ne yazık ki öyle oldu; çok müteessirim. Bahçeye bakmak gerek, tavuklar beslenmeli, onun için mektubumu burada bitirmeliyim. Sarah için yaptıklarından dolayı sana tekrar teşekkür ederim. Cömertliğiniz, samimiyetiniz için Tanrı sizi ve oğullarınızı korusun.

Seni seven annen,
Geneviève.



YİNE TELEFON ÇALDI. Cep telefonum. Keşke kapatsaydım. Arayan Joshua'ydı. Sesini duyunca şaşırdım. Genellikle bu kadar geç saatte aramazdı.

"Seni haberlerde gördüm, şekerim," dedi ağır ağır. "Bir fotoğraf gibi güzel görünüyordun. Azıcık solgun, fakat çok göz alıcıydın."

"Haberler de mi?" diye sordum nefes nefese. "Ne haberleri?"

"Sekiz haberlemini dinlemek için TF1'i açtığımda, başbakanın hemen önünde orada benim Julia'm vardı."

"Ah," dedim. "Vel' d'Hiv' töreni."

"İyi bir konuşmaydı, sen ne dersin?"

"Çok güzeldi."

Sessizlik. Sadece Amerika'da bulunan gümüş kutulu Marlboro'sunu, çakmağıyla yakarken çıkardığı sesi duydum. Bana ne söyleyeceğini merak ediyordum. Genellikle çok dobra bir insandı, fazlasıyla dobra.

"Ne var Joshua?" diye temkinle sordum.

"Gerçekten bir şey yok. Sadece iyi iş çıkardığını söylemek için aradım. Vel' d'Hiv' çalışman üzerinde, konuşmaya başlanıyor. Sadece bunu söylemek istedim. Bamber'in fotoğrafları da muazzam. Çok iyi iş çıkarttınız."

"Ah," dedim. "Teşekkür ederim."

Ama onu bundan daha iyi tanıyordum.

"Başka bir şey yok mu?" diye dikkatlice ekledim.

"Beni rahatsız eden bir şey var."

"Devam et," dedim.

"Bana göre bir şey eksik. Hayatta kalanları bulmuşsunuz, şahitler, Beaune'deki yaşlı adam filan, hepsi iyi. İyi, iyi. Bazı şeyleri unutmuşsun. Polisler. Fransız polisleri."

Öfkenin benliğimi kaplamaya başladığını hissederek, "İyi?" dedim. "Fransız polislerine ne olmuş?"

"Temerküzdeki polislerle konuşmayı başarabilseydin çok mü-kemmel olacaktı. Onlardan birkaçını bulup, hikâyeyi onların açısından dinleyebilseydik... Bugün çok yaşlı olsalar bile. Bunlar çocuklarına ne söylediler? Aileleri bu konudan hiç haberdar oldu mu? Öğrenebilirdik."

Tabii ki haklıydı. Aklıma hiç gelmemişti. Öfkem yatıştı. Hiçbir şey söylemedim, ezilmiştim.

"Julia, bir problem yok," diyerek kıkırdadı. "Çok iyi bir iş çıkarmışsın. Belki o polisler konuşmayacaklardı bile. Araştırmada onlarla ilgili bir şeylerle karşılaşmamışsındır, değil mi?"

"Hayır," dedim. "Aslına bakarsan, okuduklarımda Fransız polisinin ne hissetmiş olduğuna ilişkin hiçbir şey yoktu. Onlar sadece işlerini yapıyorlarmış."

"Evet, işlerini," diye tekrarladı. "Ama onların bununla nasıl yaşadıklarını bilmek isterdim. Düşünecek olursak Drancy'den Auschwitz'e o sonu gelmeyen trenleri kullanan birçok makinist var. Ne taşıdıklarını biliyorlar mıydı? Gerçekten sürü taşıdıklarını mı düşünüyorlardı? Bu insanları nereye götürdüklerini, onlara orada ne olacağını biliyorlar mıydı? Otobüsleri kullanan o delikanlılar? Onlar bir şeyler biliyorlar mıydı?"

Tabii ki yine haklıydı. Sessiz kaldım. İyi bir gazetecinin bu tabuları, derinlemesine taraması gerekirdi. Fransız polisini, Fransız tren yollarını, Fransız otobüs sistemini.

Vel' d'Hiv' çocuklarını saplantı haline getirmiştik. Özellikle de bir çocuğu.

"Sen iyi misin, Julia?" diyen bir ses duydum.

"Şahane," diye yalan söyledim.

"Biraz mola vermeye ihtiyacın var," dedi. "Uçağa atlayıp eve gitmeye."

"Benim aklımdan geçen tam da buydu."



GECENİN SON TELEFONU Nathalie Dufaure'den geldi. Kendinden geçmiş gibiydi. Terk edilmiş çocuk gibi olan yüzünün heyecandan aydınlandığını, kahverengi gözlerinin pırıldadığını görür gibi oldum.

“Julia! Babamın bütün evraklarına baktım ve buldum. Sarah’ın kartını buldum!”

Şaşkın şaşkın, “Sarah’ın kartı mı?” diye tekrarladım.

“Evleneceğini haber verdiği, göndermiş olduğu son kart. Kocasının ismini yazmış.”

Bir kalem kaptım, bir parça kâğıt için boş yere çırpındım. Etrafta hiç kâğıt yoktu. Tükenmez kalemi avucumun içine yazmak üzere hazır tuttum.

“İsmi neymiş?”

“Richard J. Rainsferd ile evleneceğini yazmış.” İsmi tekrar hecelledi. “Kart 15 Mart 1955 tarihliydi. Adres yoktu. Hiçbir şey yoktu. Sadece bu vardı.”

Derimin üstüne büyük harflerle yazarken “Richard J. Rainsferd” diye tekrarladım.

Çalışmamdaki gelişmelerden onu haberdar edeceğime söz vererek Nathalie’ye teşekkür edip, Charla’nın Manhattan’daki telefonunu çevirdim. Beni telefonda bir süre bekleten asistanı, Tina cevapladı telefonumu. Sonra Charla’nın sesi duyuldu.

“Yine mi sensin, canım?”

Doğrudan konuya girdim.

“Amerika’da aradığın birini nasıl bulursun?”

“Telefon defteriyle,” dedi.

“O kadar kolay mı?”

Esrarlı bir şekilde, “Başka yollar da var,” dedi.

“Peki, 1955 yılından beri ortadan kaybolmuş birini nasıl buluruz?”

“Sosyal güvenlik numarası, plaka numarası veya bir adresin var mı?”

“Hayır, hiçbir şey yok.”

Islık çaldı.

“Bu çok zor olacak. Bir şey çıkmayabilir. Yine de denerim, bana yardım edebilecek arkadaşlarım var. Bana ismi ver.”

Tam o sırada, ön kapının kapandığını ve bir anahtar destesinin masaya fırlatıldığını duydum.

Bu Brüksel’den dönen kocamdı.

“Seni tekrar arayacağım,” diye fısıldayarak, telefonu kapattım.



BERTRAND ODAYA GİRDİ. Gergin görünüyordu; rengi solmuş, su-
ratı asılmıştı. Gelip beni kollarına aldı. Çenesini başımın üstü-
ne dayadığını hissettim.

Hemen konuşmam gerektiğini hissettim.

“Yaptırmadım,” dedim.

Zar zor kıpırdadı.

“Biliyorum, doktor beni aradı,” dedi.

Kendimi ondan uzaklaştırdım.

“Yaptıramadım, Bertrand.”

Yüzünde garip, umutsuz bir gülümseme belirdi. Pencerenin ya-
nında, likörleri bulundurduğumuz tepsiye doğru gitti, bardağına
konyak doldurdu. Başını arkaya doğru atarak ne kadar hızlı içtiği-
ni fark ettim. Bu çirkin bir hareketti ve beni telaşlandırdı.

Bardağı yere bırakırken, açık açık, “Şimdi ne olacak?” diye sor-
du. “Şimdi ne yapacağız?”

Gülümsemeye çalıştım, fakat bunun sönük ve neşesiz bir gülüş
olduğunu hissedebiliyordum. Bertrand kanepeye oturdu, gömleği-
nin bir iki düğmesini açarak kravatını gevşetti. Sonra,

“Julia bu çocuk düşüncesiyle yüzleşmem. Bunu sana söyleme-
ye çalıştım. Beni dinlemedin.”

Sesindeki bir şey ona daha yakından bakmamı sağladı. Savun-
masız ve yıkılmış görünüyordu. Bir an için, Edouard Tézac'ın bez-
gin yüzünü, arabada Sarah'nın geri dönüşünü anlattığı zamanki
yüz ifadesini gördüm.

"Bu çocuğu doğurmanı engelleyemedim. Ama bunu kabullenemeyeceğimi bilmeni isterim. Bu çocuğa sahip olmak beni yok edecek."

Acıma duygumu ifade etmek istedim –şaşkın, savunmasız görünüyordu– ancak beklenmedik bir gücenme duygusu benliğimi sardı.

"Yok etmek mi?" diye tekrarlardım.

Bertrand ayağa kalktı, kendine bir içki daha aldı. İçkisini yudumlarken bakışlarını başka yöne çevirdim.

"Orta yaş krizi, diye bir şey duydun mu hiç, *amour*?" dedi. "Siz Amerikalılar bu ifadeden çok hoşlanırsınız. İşinle, arkadaşlarınla, kızınla o kadar meşgulsün ki, ne tür hisler içinde olduğumun farkına bile varmadın. Gerçeği söylemek gerekirse senin umurunda bile değil. Değil mi?"

Şaşkın şaşkın bakakaldım.

Yavaşça ve dikkatlice, tavana bakarak kanepeye uzandı. Bugüne kadar ondan görmediğim şekilde yavaş ve tedbirli hareketler yapıyordu. Yüzü kırışmıştı. Ansızın, yaşlanmakta olan bir kocaya bakıyordum. Genç Bertrand gitmişti. Oysa Bertrand her zaman genç, canlı ve enerji dolu olmuştu. Sakin sakin oturmayan, her an harekete hazır, havalı, hızlı, istekli bir tipti. Bakmakta olduğum kişi, önceki benliğinin bir hayaletiydi. Bunu nasıl görmemiştim? Bertrand ve onun kocaman gülüşü. Şakaları. Atılganlığı. Bu senin kocan mı diye insanlar gıptayla, coşkuyla fısıldarlardı. Bertrand, yemek davetlerinde, sohbeti tekeline alırdı ama kimse onun bu kadar ısrarcı oluşuna aldırılmazdı. Bertrand'ın bakışı, mavi gözlerinin güçlü ışıltıları ve namussuz, şeytanî gülümsemesi.

Bu gece, gergin, kasılmış bir hali yoktu. Boşlamış gibi görünüyordu. Gevşek, esnek bir şekilde oturuyordu. Gözleri kederli, göz kapakları sarkıktı.

"Neler yaşadığımı hiç fark etmedin, değil mi?"

Sesi, yavan ve tekdüzeydi. Yanına oturup eline vurdum. Fark etmediğimi nasıl kabullenecektim? Kendimi suçlu hissettiğimi nasıl izah edebilecektim?

"Neden bana söylemedin, Bertrand?"

Ağzının kenarları aşağıya doğru sarktı.

“Denedim. İşe yaramadı.”

“Neden?”

Sonra yüzü sertleşti. Yüzünde küçük ve kuru bir gülümseme belirdi.

“Beni dinlemiyorsun, Julia”

Haklı olduğunu biliyordum. Sesinin boğuklaştığı o korkunç gece. En büyük korkusunun yaşanmak olduğunu ifade ettiği zaman. Ne kadar kırılgan olduğunu fark ettiğimde. Zannettiğimden çok daha fazla kınlgandı. Başka yöne bakmıştım. Beni rahatsız etmişti. Beni püskürtmüştü. Ve Bertrand bunu sezmişti. Bunun kendisini ne kadar kötü hissettirdiğini söylemeye bile cesaret edememişti.

Elini tutarak yanında oturmuş ama bir şey söylememiştim. Durumun tuhaflığı belirginleşmişti. Bunalımlı bir koca, başarısız bir evlilik ve yolda olan bir bebek vardı.

“Neden Select veya Rotonde gibi bir yere gidip bir şeyler yiyoruz?” dedim nazıkçe. “Tekrar konuşabiliriz.”

Kendini toparladı.

“Belki başka bir zaman yaparız. Yorgunum,” dedi.

Son zamanlarda kendini çok sık yorgun hissettiğini fark ettim. Sinemaya gidemeyecek, Lüksemburg Bahçesi'nin çevresinde koşamayacak, bir pazar öğleden sonrası Zoë'i, Versailles'a götüremeyecek kadar yorgun. Sevişemeyecek kadar yorgun. Sevişemeyecek... En son ne zaman sevişmişlerdi? Haftalar önce. Odada hantal bir şekilde yürüdüğünü, yürüyüşünün ağırlaştığını seyretmişim. Kilo almıştı. Bunu da fark etmemişim. Bertrand görünüşüne çok önem verirdi. “İşinle, arkadaşlarınla, kızınla o kadar meşgulsün ki, fark etmedin bile. Beni dinlemiyorsun, Julia.” Utancımın kızardığını hissettim. Gerçekle yüzleşmeye ihtiyacım yok muydu? Aynı yatağı paylaşsak, aynı çatı altında yaşasak bile Bertrand son haftalarda benim hayatımın bir parçası değildi. Ona Sarah Starzynski'den bahsetmemiştim. Edouard ile olan yeni ilişkimden. Bertrand'ı benim için önemli olan olayların dışında tutmamış mıydım? Onu hayatımdan çıkartmışım ve işin ironik yanı onun çocuğunu taşıyordum.

Mutfakta buzdolabını açışını, alüminyum folyoların hışırtısını duydum. Bir elinde tavuk budu, diğer elinde folyoyla oturma odasına geldi.

“Bir şey daha var, Julia.”

“Evet,” dedim.

“Sana bu çocuğa tahammülüm yok derken ciddiydim. Sen kararını vermişsin. Güzel. Şimdi bu da benim kararım. Zamana ihtiyacım var. Ara vermek istiyorum. Yazdan sonra, sen ve Zoë Saintonge Caddesi'ndeki eve taşınırsınız. Ben de yakınlarda bir yer bulurum. Sonra işlerin nasıl gittiğine bakarız. Belki bu hamileliği kabullenebilirim. Eğer gelemezsem boşanırız.”

Bu sürpriz olmadı. Başından beri bunu bekliyordum. Ayağa kalktım, elbisemi düzelterip sakince, “Şu an için önemli olan Zoë'in durumu,” dedim. “Ne olursa olsun, sen ve ben, ikimiz onunla konuşmalıyız. Onu hazırlamalıyız. Bunu doğru bir şekilde yapmalıyız.”

Tavuk budunu folyonun içine geri koydu.

“Julia, neden bu kadar katırsın?” dedi. Sesinin tonunda alay yoktu. Sadece acı vardı. “Tıpkı kız kardeşin gibi konuşuyorsun.”

Cevap vermeden odadan çıktım. Banyoya gidip suyu açtım. Birden aklıma geldi: Ben kararımı vermemiş miydim? Bebeği Bertrand'a tercih etmiştim. Onun bakışıyla, içsel korkularıyla yumuşamayacaktım, birkaç aylığına veya sonsuza kadar başka bir yere taşınmasından korkmayacaktım. Bertrand yok olamazdı. Kızımın ve içindeki çocuğun babasıydı o. Hayatımızdan tamamıyla çıkamazdı.

Aynanın karşısında kendime bakarken, buharın odayı doldurup buğusuyla görüntümü silmesiyle her şeyin büyük ölçüde değişmiş olduğunu hissettim. Hâlâ Bertrand'ı seviyor muydum? Ona hâlâ ihtiyacım var mıydı? Kendisini istemediğim halde çocuğunu nasıl isteyebiliyordum?

Ağlamak istedim, ama gözyaşlarım akmadı.



İÇERİ GELDİĞİNDE ben hâlâ banyodaydım. Çantamda bırakmış olduğum kırmızı “Sarah” dosyasını tutuyordu elinde.

Dosyayı havada sallayarak, “Bu ne?” diye sordu.

İrkilip, küvetin bir yanından suyu taşıracak şekilde aniden hareket ettim. Yüzü allak bullak olmuş, kızarmıştı. Ani bir hareketle klozet kapağının üstüne oturdu. Başka bir zaman olsa pozisyonunun komikliğine kahkahalarla gülerdim.

“Bırak da izah edeyim...” diye başladım.

Elini havaya kaldırdı.

“Engel olamıyorsun, değil mi? Geçmişî rahat bırakamıyorsun.”

Dosyaya bir göz attı, Jules Dufaure’den André Tézac’a yazılmış mektupları taradı, Sarah’nın fotoğrafını inceledi.

“Bütün bunlar ne? Bunları sana kim verdi?”

“Baban,” diye sakince cevapladım.

Gözlerini bana dikti.

“Babamın bununla ilgisi ne?”

Banyodan dışarı çıktım, bir havlu aldım ve ona arkamı dönüp kurulandım. Gözlerini nedense çıplak vücudumun üzerinde istemedim.

“Uzun bir hikâye, Bertrand,” dedim.

“Bütün bunları neden geri getirdin? Bütün bunlar altmış yıl önce olmuş! Hepsî ölmüş, hepsi unutulmuş.”

Yüzünü görebilmek için döndüm.

"Hayır, unutulmamış. Altmış yıl önce ailenin başına senin bilmediğin bir şey gelmiş. Sen ve kız kardeşlerin bir şey bilmiyordunuz. Mamé de bilmiyor."

Ağzı bir karış açık kalmıştı.

"Ne olmuş? Söyle bana!" dedi.

Dosyayı elinden çekip aldım.

"Sen benim çantamda ne aradığını söylesene bana."

Teneffüste kavga eden çocuklar gibiydik. Gözlerini devirdi.

"Dosyayı çantanda gördüm. Ne olduğunu merak ettim. Hepsi bu."

"Benim çantamda her zaman bir dosya bulunur. Daha önce hiçbirine bakmamıştın."

"Konu bu değil. Sen bütün bunların ne olduğunu söyle. Hemen şimdi anlat."

Başımı salladım.

"Bertrand, babanı ara. Ona dosyayı bulduğunu söyle. Ona sor."

"Bana güvenmiyorsun, sorun bu değil mi?"

Suratı asıldı. Ona karşı ani bir acıma hissi duydum. Kırılmış görünüyordu.

Nazikçe, "Baban sana söylemememi rica etti benden," dedim.

Bertrand bezgin bir halde klozet kapağının üstünden kalktı, kapı tokmağına elini koydu. Perişan, tükenmiş görünüyordu.

Yanaklarımı yumuşakça okşamak üzere geri adım attı. Parmakları yüzümden daha sıcaktı.

"Julia, bize ne oldu böyle? Her şey nereye gitti?"

Sonra odadan çıktı.

Gözyaşlarımın yanağımdan akmasına izin verdim. Ağladığımı duydu ama geri gelmedi.



2002 YILININ YAZINDA, Sarah Starzynski'nin New York'a gitmek üzere elli yıl öne Paris'i terk ettiği bilgisiyle, kuvvetli bir mık-natısın metali çekişi gibi Atlantik ötesine çekildiğimi hissettim. Şehirden bir an evvel ayrılmak istiyordum. Zoë'i görmek ve Richard J. Rainsferd'i araştırmaya başlamak için sabırsızlanıyordum. O uçağa binmek için bile sabırsızlanıyordum.

Bertrand'ın babasını arayıp onca yıl önce Saintonge Caddesi'nde dairede neler olduğunu öğrenip öğrenmediğini merak ettim. Bertrand bir şey söylemedi. Biraz soğuk ama candan davrandı. Onun da benim gitmem için sabırsızlandığını hissettim. Böylece olayları tekrar gözden geçirebilecek miydi? Amélie'yi görecek miydi? Bilmiyordum. Aldırmıyordum. Kendi kendime aldırmadığımı söyledim.

New York'a hareket etmemden birkaç saat önce, veda etmek üzere kayınpederimi aradım. Bertrand ile konuştuğundan bahsetmedi, ben de sormadım.

Edouard, "Neden Sarah, Dufaure'lere yazmaktan vazgeçti?" diye sordu. "Sebebin ne olduğunu düşünüyorsun, Julia?"

"Bilmiyorum, Edouard. Öğrenebilmek için elimden gelenin en iyisini yapacağım."

Bu sorular beni gece gündüz meşgul etti. Birkaç saat sonra, uçağa bindiğimde, kendime aynı şeyi soruyordum.

Sarah Starzynski hâlâ hayatta mıydı?



KIZ KARDEŞİMİN PARLAK KESTANE RENGİ SAÇLARI, gamzeleri, güzel mavi gözleri, annemizinki gibi kuvvetli ve atletik bir vücudu vardı. *Les soeurs Jarmond*²⁸ Tézac tarafındaki bütün kadınlardan kat kat uzunduk. Şaşkın, aydınlık gülüşler. Kıskançlık sancısı. Siz nasıl bu kadar uzunsunuz, yediğiniz yiyeceklerden mi, vitaminlerden mi, hormonlardan mı kaynaklanıyor bu? Charla benden daha uzundu. Birkaç hamilelik güçlü, zarif vücuduna bir şey yapmamıştı.

Charla, havaalanında yüzümü görür görmez, kafamda, doğurmaya karar verdiğim bebek veya evlilik problemleri haricinde bir şey olduğunu hemen anladı. Şehrin içine doğru arabayla giderken telefonu sürekli çaldı. Arayanlar, asistanı, patronu, müşterileri, çocukları, çocuk bakıcısı, Long Island'dan eski eşi Ben, Atlanta'da iş seyahatinde olan şimdiki kocası Barry idi. Telefonlar bitmek bilmeyecek gibi görünüyordu. Onu gördüğüm için çok mutluydum, o yüzden bunlara aldınış etmedim. Onun yanında, onunla omuz omuza olmak beni mutlu ediyordu.

Batı 81. Cadde'deki, kahverengi dar binada, lekesiz krom mutfağında kendine beyaz şarap ve bana da hamileliğim nedeniyle elma suyu koyduktan sonra bütün hikâye döküldü. Charla Fransa hakkında çok az şey biliyordu. Pek Fransızca bilmiyordu, İspanyolcayı akıcı olarak konuşuyordu. Kuşatılmış Fransa, onun için çok az bir şey ifade ediyordu. Temerküzü, kampları, Polonya

trenlerini anlatırken sessizce oturup dinledi. Temmuz 1942 Paris. Saintonge Caddesi'ndeki daire. Sarah. Erkek kardeşi Michel.

Güzel yüzünün dehşetle solmasını izledim. Kadehteki beyaz şaraba dokunulmadı. Parmaklarını dudaklarının üstüne bastırıp kafasını salladı. Hikâyenin hemen sonuna, 1955 tarihinde Sarah'ın New York'tan yolladığı son karta gittim.

Sonra, "Aman Tanrım," dedi. Şarabından süratle bir yudum aldı. "Buraya onun için geldin, değil mi?"

Başımı evet anlamında salladım.

"Allah aşkına nereden başlayacaksın?"

"Sana söylediğim ismi hatırlıyor musun? Richard J. Rainsferd. Bu onun kocasının adı."

"Rainsferd?" dedi.

Heceledim.

Charla fişek gibi yerinden fırlayıp telsiz telefonu eline aldı.

"Ne yapıyorsun?" dedim.

Elini havaya kaldırıp sessiz kalmamı işaret etti.

"İyi günler santral, Richard J. Rainsferd'i arıyorum. New York eyaleti. Evet, doğru, R.A.I.N.S.F.E.R.D. Bir şey yok mu? Peki, lütfen bir de New Jersey'yi araştırır mısınız?... Bir şey yok... Connecticut?... Çok iyi. Evet, teşekkür ederim. Bir dakika."

Bir parça kâğıt üstüne bir şeyler yazdı. Sonra büyük bir törenle bana uzattı.

Muzaffer bir edayla, "Onu bulduk," dedi.

İnanılmaz, numarayı ve adresi okudum.

Bay ve Bayan R. J. Rainsferd, 2299 Shepaug Drive, Roxbury, Connecticut.

"Bu olamaz," diye mırıldandım. "Bu kadar kolay olmamalı."

"Roxbury." Charla derin derin düşündü. "Bu Litchfield County'de değil miydi? Orada bir sevgilim vardı. O zaman sen gitmiştin. Greg Tanner. Gerçekten tatlı birisiydi. Babası doktordu. Roxbury de güzel bir yer. Manhattan'dan birkaç yüz kilometre uzaktaydı."

Aklım başımdan gitmiş halde yüksek bir taburede oturuyordum. Sarah Starzynski'yi bu kadar kolay ve hızlı bulmuş olmama inanamıyordum. Uçaktan yeni inmiştim. Kızım ile bile henüz görüşmemiştim. Ve Sarah'nın yerini tespit etmiş bulunuyordum. Hâlâ hayattaydı. İmkânsız, gerçek dışı gibi görünüyordu.

"Bak," dedim, "kesin olarak bunun o olduğundan nasıl emin olabilirsiniz?"

Charla masada oturmuş, dizüstü bilgisayarını açmakla meşguldü. Çantasında gözlüklerini aradı ve burnunun üstüne yerleştirdi.

"Hemen öğreneceğiz."

Parmakları klavyenin üzerinde ustaca dolaşırken arkasında durdum.

Esrarlı bir şekilde, "Şimdi ne yapıyorsun?" diye sordum.

"Sus da otur," diyerek tersleyip yazmaya devam etti. Omzunun üzerinden internete bağlandığını gördüm.

Ekranda: "Roxbury, Connecticut'a hoş geldiniz. Olaylar, sosyal toplantılar, insanlar, emlak."

Charla ekrana bakarak, "Mükemmel, tam istediğimiz," dedi. Parmaklarının arasında duran küçük kâğıdı yumuşakça çekerek telefonu aldı ve kâğıtta yazılı olan numarayı çevirdi.

Bu iş çok hızlı ilerliyordu. Soluğumu kesiyordu.

"Charla! Bekle! Allah aşkına, ne söyleyeceksin!"

Eliyle ahizeyi kapattı. Mavi gözleri, çerçevelerin arkasından kızgın bakıyordu.

"Bana güveniyorsun, değil mi?"

Sesini avukat gibi kullanmıştı. Kontrollü ve güçlüydü. Sadece başımı sallayabildim. Kendimi çaresiz ve paniklemiş hissettim. Kalktım, mutfak malzemelerini elleyerek, etrafı düzelterek, mutfakta volta attım.

Ona dönüp baktığım zaman, sırtıyordu.

"Bütün bu olanlardan sonra, şaraptan biraz içmeliydin. Arayanın kimlik bildiriminden korkma. 212 arayanın kimliğini göstermez." Ansızın başparmağını kaldırıp, telefonu gösterdi. "Evet, merhaba, iyi geceler, Bayan Rainsferd'le mi görüşüyorum?"

Burundan gelen cırtlak sese, gülümsemeden edemedim. Ses tonunu değiştirmek konusunda her zaman başarılıydı.

“Ah, özür dilerim... Kendisi dışarıda mı?”

Bayan Rainsferd dışarıdaymış. Demek ki gerçekten bir Bayan Rainsferd varmış. Dinlemeye devam ettim, inanılmazdı.

“Evet, ben South Caddesi’ndeki Küçük Memorial Kütüphanesi’nden Sharon Burstall’ım. Ağustosun ikisinde yapılacak olan ilk toplantımıza gelmeyi düşünür müsünüz? Ah, anlıyorum. Özür dilerim, bayan. Hmm. Evet. Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim bayan. Teşekkür ederim. Allahaismarladık.”

Telefonu yere koydu ve tatmin olmuş bir halde gülümsedi.

“Evet?” dedim.

“Konuştuğum kadın Richard Rainsferd’in hemşiresiydi. Kendisi yaşlı ve hasta bir adammış. Yatalak. Kuvvetli bir bakıma ihtiyacı varmış. Hemşire her gün öğleden sonraları gelirmiş.”

“Ya Bayan Rainsferd?” diye sordum sabırsızlanarak.

“Her an dönebilirmiş.”

Charla’ya boş boş baktım.

“Ne yapmam gerek,” dedim. “Oraya mı gideyim?”

Kardeşim güldü.

“Başka bir fikrin var mı?”



İŞTE BURADA. 2299 Shepaug Drive. Motoru susturdum ve ıslak lavulanm dizlerimin üzerinde arabanın içinde bekledim.

Oturduğum yerden, kapıdaki ikiz sütunun arkasında kalan evi görebiliyordum. Muhtemelen 30'ların sonunda inşa edilmiş alçak, kolonl stili bir binaydı. Buraya gelirken yolda gördüğüm milyon dolarlık biçimsiz maliknelerden daha az etkileyici fakat zevkli ve uyumlu bir evdi.

Arabayla 67 numaralı yoldan ilerledikçe, Litchfield County'nin, kademe kademe uzanan tepeleri, pırlıdayan nehirleri, yazın tahribatına rağmen verimli tabiatı ile bozulmamış, kırsal güzelliği karşısında etkilendim. New England'ın ne kadar sıcak olabildiğini unutmuştum. Klimaya rağmen sıcaktan bunaldım. Yanımda birkaç şişe soda getirmiş olmayı istedim. Boğazım kurumuştu.

Charla; Roxbury'de yaşayanların zengin olduğunu söylemişti. Roxbury, kimsenin hiçbir zaman bıkmayacağı özel, son moda, eski zamanların artistik yerlerinden biri, diye anlatmıştı. Sanatçılar, yazarlar, sinema yıldızları; çevrede onlardan epey miktarda olduğu açıktı. Richard Rainsferd'in ne iş yaptığını merak ettim. Burada her zaman bir evi olmuş muydu? Yoksa Sarah'yla birlikte Manhattan'dan mı emekli olmuşlardı? Ya ocuklar? Kaç çocukları vardı? Evin taş girişindeki pencereden içeriye gözetleyerek kaç penceresi olduğunu saydım. Muhtemelen iki veya üç yatak odası vardı, tabii arka taraf tahmin ettiğimden daha büyük değilse. Çocuklar benim yaşlarımda olmalıydı. Ve torunlar. Evin önünde park etmiş arabalar

olup olmadığını görmek için başımı çevirdim. Ancak kapalı ay-
rı bir garaj görebildim.

Saatime baktım. İkiyi geçiyordu. Şehirden buraya gelmek an-
cak birkaç saatimi almıştı. Charla bana Volvo'sunu vermişti. Mut-
fağı gibi kusursuzdu. Birden bugün onun benimle birlikte olması-
nı diledim. Fakat randevularını iptal ettirmeyi başaramamıştı. "Ba-
şaracaksın, kardeşim," diyerek arabanın anahtarlarını vermişti.
"Beni bilgilendir, tamam mı?"

Volvo'nun içinde oturdum, endişe boğucu sıcakla birlikte artı-
yordu. Allah aşkına Sarah Starzynski'ye ben ne diyecektim? İsmi-
ni bile söyleyemezdim. Dufaure'ydi. O şimdi Bayan Rainsferd'di,
son elli yıldır Bayan Rainsferd. Arabadan çıkıp ön kapının sağ ta-
rafında duran pirinç zili çalmak imkânsız gibi göründü. "Evet, Ba-
yan Rainsferd, beni tanımıyorsunuz, benim adım Julia Jarmond,
sizinle Saintonge Caddesi hakkında konuşmak ve orada neler ol-
duğunu ve Tézac ailesini ve..."

Sesim inandırıcı değildi, sunî gibi geliyordu. Burada ne yapı-
yordum? Bunca yolu neden gelmişim? Ona mektup yazıp onun
cevabını beklemeliydim. Buraya gelmek saçmaydı. Saçma bir fikir-
di. Neyi umut etmişim? Beni kollarını açıp kucaklamasını, bir fin-
can çay ikram edip; "Tabii ki Tézac ailesini affediyorum," diye mı-
rıldanmasını mı? Deli saçması. Gerçek dışı. Buraya boş bir şey için
gelmişim. Şimdi hemen buradan ayrılıyor olmalıyım.

Bir ses beni irkilttiğinde geri çekilip gitmek üzereydim.

"Birini mi arıyorsunuz?"

Otuz yaşlarındaki yanık tenli kadını görmek üzere nemli koltu-
ğumda yana döndüm. Siyah kısa saçlı, tıknaz biriydi.

"Bayan Rainsferd'i arıyorum, ama doğru adres olduğundan
emin değilim..."

Kadın gülümsedi.

"Doğru eve geldiniz. Ama annem dışarıda. Alışverişe gitti. Yir-
mi dakika sonra döner. Ben Ornella Harris. Hemen yandaki evde
oturuyorum."

Sarah'nın kızına bakıyordum. Sarah Starzynski'nin kızına.

Mükemmel bir şekilde sakın durmayı ve nazikçe gülümsemeyi başardım.

“Ben Julia Jarmond.”

“Tanıştığımıza memnun oldum,” dedi. “Yardımcı olabilir miyim?”

Söyleyecek bir şey bulabilmek için kafamı zorladım.

“Annenizle tanışmayı umuyordum. Telefon etmeliydim, fakat Roxbury'den geçerken durup bir merhaba demek istedim.”

“Annemin arkadaşı mısınız?” dedi.

“Tam olarak değil. Kuzenlerinden biriyle tanıştım, burada yaşadığını söylemişti.”

Ornella'nın yüzü aydınlandı.

“Ah, muhtemelen Lorenzo ile tanıştınız! Avrupa'da mı tanıştınız?”

Şaşırmış gibi görünmemeye çalıştım. Allah aşkına Lorenzo da kimdi?

“Muhtemelen evet, Paris'te.”

Ornella kıkırdadı.

“Lorenzo amcam muhteşem biridir. Annem ona bayılır. Bizi görmeye pek sık gelmez ama sık sık arar.”

Çenesini bana doğru uzattı.

“Dışarı çok sıcak, içeri girip buzlu çay veya başka bir şey içmek ister misiniz? Hem annemi de beklemiş olursunuz? Gelişini arabasının sesinden anlarız.”

“Rahatsızlık vermek istemem.”

“Çocuklar babalarıyla birlikte Lillinonah Gölü'nde botla gezinti yapıyorlar, lütfen gelin, rahatınıza bakın!”

Heyecanım daha da artarak arabadan çıktım ve Rainsferd'lerin eviyle aynı stilde olan komşu evin avlusuna doğru Ornella'yı takip ettim. Çimenlerin üstü plastik oyuncaklar, frizbiler, başsız Barbie bebekler ve Legolarla doluydu. Gölgede otururken, Sarah Starzynski'nin buraya gelip torunlarını hangi sıklıkta izlediğini merak ettim. Hemen yandaki evde yaşadığına göre muhtemelen her gün geliyordu.

Ornella, memnuniyetle kabul ettiğim büyük bir bardak buzlu çay uzattı. Sessizce çayımızı içtik.

Sonunda, "Buralarda mı yaşıyorsunuz?" diye sordu.

"Hayır, Fransa'da -Paris'te yaşıyorum. Bir Fransızla evlendim."

Sevgi dolu yumuşak bir sesle, "Paris, vay canına," dedi. "Çok güzel bir yer, değil mi?"

"Evet, fakat eve dönmekten oldukça memnunum. Kız kardeşim Manhattan'da, ailem de Boston'da yaşıyor. Yazı onlarla birlikte geçirmek üzere geldim."

Telefon çaldı. Ornella cevaplamaya gitti. Alçak sesle birkaç söz fısıldadıktan sonra avluya geri geldi.

"Arayan Mildred'dı," dedi.

"Mildred?" diye sordum.

"Babamın hemşiresi."

Dün Charla'nın telefonda konuştuğu kadın. Adamın yaşlı ve yatalak olduğunu söylemiş olan kadın.

Tereddütle, "Babanız şimdi biraz daha iyi mi?" diye sordum.

Başını salladı.

"Hayır, iyi değil. Kanser çok ilerlemiş. Başaramayacak. Artık konuşamıyor bile, şuuru yerinde değil."

"Çok üzüldüm," diye geveledim.

"Tanrıya şükürler olsun ki annem âdeta bir güç merkezi. Benim onu motive edeceğime o beni motive ediyor. O mükemmel biri. Kocam, Eric de öyle. O ikisi olmadan ne yapardım bilmiyorum."

Başımı salladım. Tekerleklerin çakıl döşeli yolun üzerinde çıkardığı sesi duyduk.

Ornella, "İşte annem geldi," dedi.

Araba kapısının kapandığını ve çakıllar üzerindeki ayak seslerini duydum. Sonra çalılıların arkasından yüksek tonda ve tatlı bir ses duyuldu:

"Nella! Nella!"

Sesinde yabancı bir aksan vardı.

“Geliyorum, anne.”

Kalbim âdeta göğüs kafesimden dışarı fırlayacaktı. Sakinleştirmek için elimi göğsüme koymam gerekti. Arkaya çimenliğin karşısına doğru Ornella'nın kare şekilli kalçalarını sallayışını takip ederken heyecandan ve gerginlikten bayılacak gibi hissettim kendimi.

Sarah Starzynski ile tanışacaktım. Kendi gözlerimle onu görecektim. Ona ne söyleyeceğimi Tanrı bilirdi.

Tam yanımda durmasına rağmen Ornella'nın sesi çok uzaklardan geliyor gibiydi.

“Anne, bu Lorenzo amcamın arkadaşı, Julia Jarmond, Paris'ten geliyor ve Roxbury'den geçiyormuş.”

Bana gülümseyerek yaklaşan kadın bileklerine kadar uzun kırmızı bir elbise giymekteydi. Ellili yaşlarının sonlarındaydı. Kızı gibi tıknaz bir vücut yapısına sahipti; yuvarlak omuzlar, yuvarlak kalçalar ve kalın, diri kolları vardı. Siyah, grileşen saçları topuz şeklinde arkaya toplanmıştı; bronzlaşmış, kösele gibi bir cildi ve simsiyah gözleri vardı.

Siyah gözler.

Bu Sarah Starzyriski değildi. Bu kadarını biliyordum.



“**D**EMEKLorenzo'nun arkadaşısınız, si? Tanıştığımıza memnun oldum!”

Belirgin bir İtalyan aksanı vardı. Orası kesindi. Bu kadınla ilgili her şey İtalyandı.

Geri çekildim, bolca kekelemeye başladım.

“Üzgünüm, çok çok üzgünüm...”

Ornella ve annesi gözlerini bana diktiler. Yüzlerindeki gülümseme yok oldu, soldu.

“Sanırım, yanlış Bayan Rainsferd'e gelmişim.”

Ornella, “Yanlış Bayan Rainsferd mi?” diye tekrarladı.

“Ben Sarah Rainsferd'i arıyordum,” dedim. “Bir hata yapmışım.”

Ornella'nın annesi bir iç geçirip kolumu okşadı.

“Lütfen üzülmeyin. Böyle şeyler olur.”

Yüzüm kızarak, “Artık gideyim,” diye mırıldandım. “Zamanınızı aldığım için çok üzgünüm.”

Utançtan ve hayal kırıklığından titreyerek arkamı dönüp arabaya doğru yöneldim,

Bayan Rainsferd'in berrak sesi, “Bekleyin!” dedi. “Bayan, bekleyin!”

Duraladım. Bana doğru geldi ve tombul elini omzuma koydu.

“Bakın, bir hata yapmadınız, bayan.”

Kaşlarımı çatarak baktım.

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Fransız kız, Sarah, kocamın ilk eşi idi.”

Ona baktım.

Nefes nefese, “Onun nerede olduğunu biliyor musunuz?” dedim.

Yuvarlak eli tekrar omzumu okşadı. Siyah gözleri üzgün görünüyordu.

“Tatlım o öldü. 1972 yılında öldü. Sana bunu söylediğim için çok üzgünüm.”

Kelimeleri hazmedebilmem çok uzun sürdü. Başım çalkalanıyordu. Sıcaktan olabilirdi, güneş bütün gücüyle hissediliyordu.

“Nella! Bir bardak su getir!”

Bayan Rainsferd kolumdan tutarak beni verandaya götürüp, yastıklı ahşap kanepeye oturttu. Bana su verdi. Dişlerim bardağın ağzında takırdayarak suyu içtim, bitince de bardağı ona verdim.

“İnan bana, bunu sana söylediğim için çok üzgünüm.”

“Nasıl öldü?” diye boğuk bir sesle sordum.

“Araba kazası. Richard ile birlikte altmışlı yılların başından beri Roxbury’de yaşıyorlarmış. Arabası cam gibi buzlu yolda savrulmuş. Bir ağaca çarpmış. Biliyorsun, kışın yollar burada çok tehlikeli olur. Hemen oracıkta ölmüş.”

Konuşamıyordum. Kendimi muazzam bir felakete uğramış gibi hissettim.

Anaç bir el hareketiyle yanağımı okşarken, “Sen şimdi çok üzüldün, tatlım,” diye mırıldandı.

Başımı salladım ve bir şeyler geveledim. Kendimi kurumuş gibi hissettim, rengim ruhsarım gitmişti. Boş bir kabuktum. New York’a yapmış olduğum uzun seyahati düşünmek bağırarak istememe sebep oldu. Ve bundan sonra... Edouard’a ne söyleyecektim, Gaspard’a? Nasıl? Öldüğünü nasıl söyleyecektim? Bu kadar basit miydi? Yapılacak hiçbir şey olmaması?

Ölmüştü. Kırk yaşında ölmüştü. Gitmişti. Ölmüş. Gitmiş.

Sarah ölmüştü. Onunla konuşamayacaktım. Ona hikâyesini, Edouard’ın üzüntüsünü, Tézac ailesinin onu ne kadar önemseydiğini

anlatamayacaktım. Gaspard ve Nicolas Dufaure'nin onu ne kadar özlediğini ve sevgilerini yolladıklarını söyleyemeyecektim. Çok geçti. Otuz yıl kadar geç.

Bayan Rainsferd, "Onunla hiç tanışmadım," diyordu. "Richard ile birkaç yıl sonra tanıştım. O üzgün bir adamdı. Ve oğlu..."

Tüm dikkatimi vererek başımı kaldırdım.

"Oğlu?"

"Evet, William. William'ı tanıyor musunuz?"

"Sarah'nın oğlu mu?"

"Evet, Sarah'nın oğlu."

Ornella, "Benim üvey kardeşim," dedi.

Ümit tekrar doğmaya başlamıştı.

"Hayır, onu tanımıyorum. Bana onu anlatsanıza."

"Zavallı bambino, annesi öldüğünde sadece on iki yaşındaydı. O kalbi kırık bir çocuk. Onu kendi çocuğum gibi büyüttüm. Ona İtalya aşkını verdim. Doğduğum yerden bir İtalyan kızla evlendi."

Gururla ışıldıyordu.

"Roxbury'de mi yaşıyorlar?" diye sordum.

Gülümseyerek, tekrar yanaklarımı okşadı.

"Mama mia, hayır, Wiliam İtalya'da yaşıyor. 1980'de, yirmi yaşına bastığı zaman Roxbury'den ayrıldı. Francesca ile 1985 yılında evlendi. İki tatlı kızları var. Zaman zaman, babasını, beni ve Nella'yı görmek için gelir, ama çok sık değil. Buradan nefret eder. Burası ona annesinin ölümünü hatırlatır."

Birden kendimi daha iyi hissettim. Daha az sıcak, daha az havasız hissetmeye başladım. Daha iyi nefes alabildiğimi fark ettim.

"Bayan Rainsferd..." diye başladım.

"Lütfen, bana Mara diye hitap et," dedi.

"Mara," diyerek itaat ettim. "William ile konuşmak isterim. Onunla tanışmak isterim. Çok önemli. İtalya'daki adresini bana verebilir misiniz?"



TELEFON BAĞLANTISI ÇOK KÖTÜYDÜ, Joshua'nın sesini zar zor duyabiliyordum.

"Avansa mı ihtiyacın var?" dedi. "Yazın ortasında?"

Sesindeki güvensizliğe yaltaklanarak, "Evet," diye bağırdım.

"Ne kadar?"

Ona söyledim.

"Neler oluyor Julia? Çıkarıcı kocan cimrileşti mi, yoksa?"

Sabırsızca iç geçirdim.

"Alabilir miyim yoksa alamaz mıyım Joshua? Önemli."

"Tabii ki alabilirsin," diye çemkirdi. "Bunca yıldır ilk defa benden para talep ediyorsun. Umarım bir problem yoktur."

"Bir problemim yok. Sadece yolculuk etmem gerek. Hepsi bu. Ve bunu da hemen yapmam gerekiyor."

"Ah," dedi. Merak dalgalarını hissedebiliyordum. "Nereye gidiyorsun?"

"Kızımı Tuscany'ye götürüyorum. Başka bir zaman anlatırım."

Ses tonum yavan ve kesindi. Muhtemelen başka şeyler öğrenmeye uğraşmanın faydasız olacağını hissetti. Paris'ten buraya yansıyan memnuniyetsizliğini hissedebiliyordum. Kısaca avansın bugün öğleden sonra hesabımda olacağını söyledi. Ona teşekkür edip telefonu kapattım.

Sonra ellerimi çenemin altında kenetleyerek düşündüm. Eğer Bertrand'a yapmak istediğimi söylersem yeni bir senaryo yaratırdı.

Her şeyi içinden çıkılmaz hale sokar, zorlaştırırdı. Bunu göze alamazdım. Edouard'a söyleyebilirdim... Hayır, bu çok erken olurdu. Çok erken. Önce William Rainsferd ile konuşmalıydım. Şimdi adresi elimdeydi, onu bulmak kolay olacaktı. Onunla konuşmak ise ayrı bir meseleydi.

Sonra, ortada Zoë vardı. Long Island'daki eğlencesinin kesintiye uğramasını nasıl karşılayacaktı? Ya büyük annesiyle büyük babasının evine, Nahant'a gidememiş olmaktan dolayı ne hissedecekti? Bu beni önce endişelendirdi. Ama sonra buna aldırış etmeyeceğini düşündüm. İtalya'ya hiç gitmemişti. Ona sırrı açıklayabilirdim. Ona gerçeği, Sarah Starzynski'nin oğluyla tanışmaya gittiğimizi söyleyebilirdim.

Bir de benim ailem vardı. Onlara ne söyleyecektim? Nereden başlayacaktım? Long Island'dan sonra beni Nahant'a bekliyor olacaklardı. Allah aşkına onlara ne söyleyecektim ben?

Bütün bunları anlattıktan sonra Charla ağzını yayararak, "Yaa evet, kesinlikle, Zoë ile Tuscany'ye kaçacaksınız, bu delikanlıyı bulacaksınız ve altmış yıl aradan sonra ona üzgünüz mü diyeceksiniz?"

Sesindeki ironiden ürktüm.

"Allah aşkına neden olmasın?" dedim.

İç geçirdi. Evinin ikinci katında, büro olarak kullanmakta olduğu ön cephedeki büyük odada oturuyorduk. Kocasını o akşam geç saatlerde dönecekti. Daha önce birlikte hazırladığımız akşam yemeği bizi mutfakta bekliyordu. Charla da Zoë gibi parlak renklere düşkündür. Bu oda, Şam fıstığı yeşili, yakut kırmızısı ve parlak turuncu rengin ergimesiydi. İlk gördüğüm zaman, başım zonklamaya başlamıştı, sonra alıştım ve içten içe yoğun bir şekilde egzotik bulmaya başladım. Ben her zaman giysilerimde bile doğal, kahve-rengi, bej, beyaz veya gri gibi yumuşak renklere meyilli olmuştumdur. Charla ve Zoë her zaman parlak olan her şeyde aşırıya kaçmış, bu renkleri de çok iyi taşımışlardır. Atılganlıkları karşısında hem kıskançlık hem de hayranlık duymuşumdur.

"Otoriter abla ayaklarını bırak. Unutma sen hamilesin. Şu an bu kadar uzun bir seyahatin senin için uygun olduğundan emin değilim."

Bir şey söylemedim. Haklıydı. Kalkıp eski bir Carly Simon plağı koydu. Geri vokallerde Mick Jagger'ın ağladığı "You're So Vain"i çaldı.

Sonra arkasını dönüp benimle göz göze geldi.

"Bu adamı şimdi, şu dakika gerçekten bulmak istiyor musun? Yani, bekleyemez mi?"

Yine haklıydı.

"Charla o kadar basit değil... Ve hayır bekleyemez. Hayır, izah edemem. Bu çok önemli. Şu an için hayatımdaki en önemli şey. Bebek dışında."

Tekrar iç geçirdi.

"Bu Carly Simon şarkısı her zaman bana kocanı hatırlatır. 'You're So Vain', bahse girerim ki bu şarkı tamamen seni anlatıyor..."

İronik bir kahkaha attım.

"Annemle babama ne söyleyeceksin?" diye sordu. "Nahant'a gitmemen konusunu? Bebek konusunu?"

"Tanrı bilir."

"Tekrar düşün. Tekrar, dikkatlice düşün."

"Düşündüm."

Arkamdan gelip omuzlarımı ovdu.

"Bu her şeyi programladığın anlamına mı geliyor? Şimdiden?"

"Evet."

"Seni tez canlı seni."

Omuzlarımdaki elleri bana gayet iyi gelmişti, kendimi sıcak ve mayışmış hissettim. Charla'nın renkli çalışma odasına göz gezdirdim, masa dosyalar ve kitaplarla doluydu, açık yakut renkli perde hafif esintiyle hareket ediyordu. Ev, Charla'nın çocukları olmadığı zaman sessizdi.

"Bu adam nerede yaşıyor?" diye sordu.

"Onun bir adı var. William Rainsferd. Lucca'da yaşıyor."

"Orası nerede?"

"Floransa ve Pisa arasında küçük bir kasaba."

"Ne iş yapıyor?"

"İnternette araştırdım, gerçi üvey annesi zaten söylemişti. Yemek eleştirmeniymiş. Eşi de heykeltıraş. İki çocukları varmış."

"William Rainsferd kaç yaşında?"

"Polis gibi oldun. 1959'da doğmuş."

"Hayatına öylece girip, cehennemin kapısını açacaksın."

Sabrım taşarak ellerini ittim.

"Tabii ki öyle değil! Sadece onun hikâyesinin bizim tarafını öğrenmesini istiyorum. Neler olduğunu kimsenin unutmamış olduğunu bilmesini istiyorum."

Yüzünde yamuk bir tebessüm belirdi.

"Muhtemelen kendisi de unutmamıştır. Annesi bütün hayatı boyunca bunu taşımış. Belki de hatırlatılmasını istemiyordur."

Aşağıdari kapının kapandığı duyuldu.

"Evde kimse var mı? Güzel bayan ve Paris'ten gelen kız kardeşi?"

Merdivenden ayak sesleri geliyordu.

Barry, eniştem. Charla'nın yüzü aydınlandı. Çok büyük bir aşk diye düşündüm. Onun için mutlu oldum. Sancılı ve zorlu bir boşanmadan sonra tekrar gerçekten mutluydu.

Onların öpüşmelerini izledim, Bertrand'ı düşündüm. Evliliğime ne olacaktı? Hangi yöne gitmeliydim? Yürüyebilecek miydi? Charla ve Barry'le birlikte merdivenlerden aşağıya inerken bu düşünceyi kafamdan uzaklaştırdım.

Daha sonra, yatağında, Charla'nın William Rainsferd ile ilgili sözleri geldi aklıma. "*Belki de hatırlatılmasını istemiyordur.*" Bütün gece bir o yana bir bu yana dönüp durdum. Ertesi sabah, William Rainsferd'in, annesi ve geçmişi ile ilgili konuşmak isteyip istemediğini öğreneceğim dedim kendi kendime. Her nasılsa, onu görecektim. Onunla konuşacaktım. İki gün sonra Zoë ile birlikte JFK Havaalanı'ndan Paris'e uçacak sonra da Floransa'ya geçecektik.

Mara, adresi verirken, William Rainsferd'in yaz tatillerini hep Lucca'da geçirdiğini söylemişti. Ve Mara ona telefon edip benim arayacağımı da bildirmişti.

William Rainsferd'in, Julia Jarmond adında birisinin onu arayacağından haberi vardı. Bütün bildiği buydu.



TUSCAN SICAGININ New England sığağı ile alakası yoktu. Aşırı kuru, nemden yoksun bir sıcaktı. Zoë ile birlikte Floransa Peretola Havaalanı'ndan yürürken sıcak dayanılmazdı. Susuzluktan kuruyup kalacağımı düşündüm. Her şeyi hamileliğime bağlıyor, kendimi rahatlatıyor, kendime genellikle bu kadar kuruyup kavrulmadığımı söylüyordum. Saat farkı yorgunluğu da işe yaramadı. Güneş, hasır şapkama ve koyu gözlüklerime rağmen sanki içime batıyor, tenimi ve gözlerimi yakıyordu.

Mütevazı görünümlü, Fiat marka bir araba kiralamıştım, araba otoparkta güneşin altında bizi bekliyordu. Klima alçak gönüllü olmaktan da öteydi. Geri geri çıkarken ansızın Lucca'ya olan kırk dakikalık yolculuğu yapabilecek miyim, diye düşündüm. Serin gölgeli bir oda arzu ederek, yumuşak hafif çarşaflar üstünde uykuya dalmak istedim. Zoë'in tahammülü beni hareket etmeye zorladı. Hiç durmadan konuşuyor, gökyüzünün derin, bulutsuz mavi rengini gösteriyordu; karayolları boyunca sıralanmış olan selvi ağaçlarını, küçük diziler halinde dikilmiş olan zeytin ağaçlarını, uzaktan görünen doruklara yerleşmiş ufalanmak üzere olan eski evleri... Elindeki rehberden okuyarak ve işaret ederek bilgiç bilgiç, "Burası da şarabıyla ve lüks kaplıcalarıyla ünlü Montecatini," diyordu.

Ben arabayı kullanırken, Zoë de Lucca hakkındaki rehberi yüksek sesle okudu. Çok az arabanın girişine müsaade edilen, meşhur Orta Çağ duvarları ile çevrili bozulmamış merkeziyle nadir bulunan

Tuscan köylerinden biriydi. Görülecek bir hayli şey vardı: katedral, San Michele Kilisesi, Guinigui Kulesi, Puccini Müzesi, Palazzo Mansi... diyerek Zoë konuşmasını sürdürdü. Duyduğu heyecandan zevk alarak ona gülümsedim. O da bana şöyle bir baktı.

Sırıtarak, "Sanırım çevreyi dolaşmak için yeteri kadar vaktimiz yok..." dedi. "Yapılacak işlerimiz var, değil mi anne?"

"Tabii ki var," diyerek onayladım.

Zoë, Lucca haritasından William Rainsferd'in adresini tespit etmişti. Burası, kasabanın ana arteri Fillungo yolundan çok uzakta değildi ve oda ayırtmış olduğum küçük bir misafirhane Casa Giovanna'nın bulunduğu geniş yaya yolu üzerindeydi.

Lucca'ya ve kafa karıştıran dolambaçlı yollarına yaklaştıkça, hiçbir uyarı yapmadan yola fırlayan, duran ya da dönüş yapan araçların düzensiz davranışlarına konsantre olmam gerektiğini fark ettim. Kesinlikle Paris'ten çok daha kötü olduğuna karar verdim; telaşlanıp sinirlenmeye başlamıştım. Mide boşluğumda hoşuma gitmeyen, ay döneminde olduğu gibi kendimi tuhaf hissettiren hafif bir çekilme vardı. Uçakta yediğim ve sindiremediğim bir şey yüzünden miydi? Yoksa daha kötüsü mü? Endişenin bütün vücudumu sardığını hissettim.

Charla haklıydı. Benim durumumda, hamileliği üç aya bile ulaşmamış bir halde buraya gelmek delilikti. Bekleyebilirdim. William Rainsferd, benim ziyaretimi bir altı ay daha bekleyebilirdi.

Sonra Zoë'in yüzüne baktım. Çok güzeldi, neşe ve heyecandan al al olmuştu. Bertrand ile ayrılığımız hakkında henüz bir şey bilmiyordu. Zoë bütün planlarımızdan uzak tutulmuştu, masumdu. Bu unutamayacağı bir yaz olacaktı.

Fiat arabamızı şehir surlarının yakınlarındaki bedava park yerlerinden birine doğru sürerken bu kısmı onun için mümkün olduğunca muhteşem yapmak istediğimi biliyordum.



ZOË'E BİR SÜRE AYAKLARIMI DİNLENDİRMEK ihtiyacında olduğumu söyledim. O, ateşli bir sese sahip, etli butlu bir kadın olan, tatlı Giovanna ile lobide çene çalarken, soğuk bir duş alıp yatağa uzandım. Karnımın alt kısmındaki ağrı yavaş yavaş azaldı.

Bitişik odalarımız küçük, yüksek tavanlı ve eski, fakat çok konforluydu. Charla'dan annemi arayıp, Nahant'a gelemediğimizi Zoë'i tekrar Avrupa'ya götürdüğümü söylediğim zamanki sesini düşünmekten kendimi alamıyordum. Kısa süreli duraksamaların ve boğazını temizlemesinden endişeli olduğu anlaşılıyordu. Nihayet bana her şeyin yolunda olup olmadığını sordu. Her şeyin çok iyi olduğunu, Zoë ile Floransa'yı ziyaret etme imkânı doğduğunu, sonra Amerika'ya onu ve babamı görmeye tekrar geleceğimi neşeli bir sesle söyledim. "Ama daha yeni gelmiştin! Charla ile daha birkaç gün geçirmişken neden gidiyorsun?" diyerek karşı çıkmıştı. "Hem Zoë'in buradaki tatilini neden bölüyorsun? Anlamıyorum. Bir de Amerika'yı ne kadar özlediğini söylüyorsun. Bütün bunlar çok acele..."

Suçlu hissetmiştim. Fakat bütün hikâyeyi ona ve babama telefonda nasıl izah edebilirdim? Belki bir gün diye düşündüm. Henüz değil. Hafif lavanta kokan, açık pembe yatak örtüsü üzerinde yattarken hâlâ suçluluk hissediyordum. Anneme hâlâ hamileliğimden bahsetmemiştim. Zoë'e de söylememiştim. Onları ve babamı da sırrıma ortak etmeyi arzu ettim. Fakat bir şey beni durdurdu. Daha önce hiç hissetmemiş olduğum tuhaf bir hurafe, derinlere kök

salmış bir endişe. Son birkaç aydır, hayatım ciddi bir şekilde değişmişti. Sarah'yla, Saintonge Caddesi'yle ilgili miydi bu? Gecikmiş yaş dönemiyle mi alakalıydı? Karar veremiyordum. Bildiğim, kendimi uzun ömürlü, yıllanmış, koruyucu bir sis tabakasından çıkmış gibi hissettiğimdi. Şimdi duygularım şiddetlenmiş ve keskinleşmişti. Sis yoktu. Yıllanmış bir şey de yoktu. Sadece gerçekler vardı. Bu adamı bulmak ve annesinin Tézac'lar ve Dufaure'ler tarafından unutulmadığını söylemek vardı.

Onu görmek için sabırsızlanıyordum. O hemen burada, bu kasabada, belki de şu anda Fillunga yolunda telaşla yürüyordu. Küçük odamda yatarken, dar sokaktan yükselip açık pencereden içeriye giren sesler ve kahkahaları takip eden bir Vespa motorunun ara sıra çıkan kükremesi veya bir bisikletin keskin, metalik sesi, bana Sarah'ya daha önce olmadığından daha yakın olduğumu hissettirdi, çünkü oğluyla, kanıyla canıyla tanışmak üzereydim. Sarı yıldızı olan küçük kıza yaklaşılabileceğim en yakın mesafe buydu.

Sadece telefona uzan, telefonu kaldır ve onu ara. Basit. Kolay. Henüz bunu yapabilecek kudreti bulamıyordum. Demode olmuş telefona çaresizce baktım ve umutsuzluk ve huzursuzlukla derin bir nefes aldım. Sırtüstü uzandım, kendimi aptal gibi hissettim, utanmıştım. Sarah'nın oğlunu öylesine bir takıntı haline getirmiştik ki Lucca'nın çekiciliğini, güzelliğini bile görememiştik. Sanki uzun bir süredir burada yaşıyormuş gibi eski ve karmaşık dolambaçlı yollardan kayarak geçen Zoë'in arkasından, uyurgezer gibi ağır ve zahmetli adımlarla yürümüştüm. Lucca ile ilgili hiçbir şey görmemiştim. William Rainsferd'den başka hiçbir şey beni ilgilendirmiyordu. Onu arayabilecek güçte de değildim.

Zoë gelip yatağın kenarına oturdu.

"İyi misin?" diye sordu.

"İyi, dinlendim," diye cevapladım.

Ela gözlerini yüzümde dolaştırarak beni dikkatlice izledi, "Sarıyı biraz daha dinlenmen gerek, anne."

Kaşlarımı çattım.

"O kadar yorgun mu görünüyorsun?"

Başını evet anlamında salladı.

“Sadece dinlen, anne. Giovanna bana yiyecek bir şeyler verdi. Benim için endişelenmene gerek yok. Her şey kontrol altında.”

Ciddiyeti karşısında gülümsemekten kendimi alamadım. Kapıya gidince arkasını döndü.

“Anne...”

“Efendim, hayatım?”

“Babam burada olduğumuzu biliyor mu?”

Bertrand’a, Zoë’i Lucca’ya götürdüğümü söylememiştim. Öğrendiğinde patlayacağından hiç şüphem yoktu.

“Hayır, bilmiyor, canım.”

Kapı kolunu tuttu.

“Kavga mı ettiniz?”

Bu temiz, ağırbaşlı gözlere yalan söylemenin bir manası yoktu.

“Evet, kavga ettik, tatlım. Sarah hakkında daha fazla bilgi edinmem konusunda, benimle aynı fikirde değil. Bilseydi mutlu olamazdı.”

“Büyük baba biliyor.”

Şaşkınlıkla doğruldum.

“Büyük babanla bunun hakkında mı konuştunuz?”

Başıyla onayladı.

“Evet. Sarah’yı gerçekten önemsiyor. Long Island’dan onu aradım ve seninle birlikte buraya gelip oğluyla tanışacağımızı söyledim. Onu bir ara arayacağını biliyordum ama o kadar heyecanlandım ki ona söylemek zorunda hissettim kendimi.”

Kızımın açık sözlülüğü karşısında hayretlere düşerek, “Peki o ne söyledi?” diye sordum.

“Buraya gelmekle doğruyu yaptığımızı söyledi. Babam mesele yaparsa ona söyleyeceğini de söyledi. Senin mükemmel bir insan olduğunu söyledi.”

“Bunu Edouard mı söyledi?”

“Evet, o.”

Şaşırmış ve etkilenmiş bir halde başımı salladım.

“Büyük baba başka bir şey de söyledi. Pek üstüne düşmemeni söyledi. Ve senin çok yorulmaman için gerekeni yapmamı istedi.”

Demek ki Edouard biliyordu. Hamile olduğumu biliyordu. Bertrand ile konuşmuştu. Muhtemelen baba ile oğul arasında uzun bir konuşma olmuştu. Ve Bertrand şimdi, 1942 yazında; Saintonge Caddesi’nde olan her şeyden haberdardı.

Zoë’in sesi beni Edouard düşüncesinden uzaklaştırdı.

“Neden William’ı telefonla arayıp bir randevu almıyorsun?”

Yatağın üzerine oturdum.

“Haklısın, tatlım.”

Mara’nın, el yazısıyla William’ın telefon numarasını yazdığı kağıdı aldım ve demode telefonda numarayı çevirdim. Kalbim yerinden fırlayacaktı. Bunlar gerçek dışı olmalı diye düşündüm. Buradaydım ve Sarah’nın oğlunu telefonla arıyordum.

Birkaç düzensiz çalıştan sonra, telesekreterin vırıltısını duydum. Telefonu İtalyancayı hızlı konuşan bir kadın sesi cevapladı. Kendimi aptal gibi hissederek hızlıca telefonu kapattım.

Zoë, “İşte bu aptalcaydı,” dedi. “Asla bir makinenin yüzüne telefonu kapatma. Bunu bana binlerce kez söylemiştin.”

Bana karşı artan hoşnutsuzluğuna gülerek numarayı tekrar çevirdim. Bu sefer sinyal sesini bekledim. Sonra konuştum, sanki günlerce prova yapmışım gibi her şey mükemmel bir şekilde çıktı ağızımdan.

“İyi akşamlar, ben Julia Jarmond’um. Bayan Mara Rainsferd tarafından arıyorum. Ben ve kızım Lucca’da, Fillungo Yolu’ndaki Casa Giovanna’da kalıyoruz. Burada birkaç gün kalacağız. Sizden haber bekliyoruz. Teşekkürler, hoşça kalın.”

Ahizeyi, hem rahatlamış hem de hayal kırıklığına uğramış bir halde yerine koydum.

Zoë, “Güzel,” dedi. “Şimdi dinlenmene bak. Sonra görüşürüz.”

Alnıma bir öpücük kondurarak odadan çıktı.



A KŞAM YEMEĞİNİ OTELİN ARKASINDA, *anfiteatro*'nun, yıllar önce Orta Çağ oyunlarına ev sahipliği yapmış olan tarihî evlerle çevrili dairenin yakınındaki küçük, sevimli bir restoranda yedik. İstirahatimden sonra kendime gelmiş gibiydim; turistlerin renkli geçidiyle, Lucca'lılar, sokak satıcıları, çocuklar ve güvercinlerle eğlendim. İtalyanların çocukları çok sevdiklerini keşfettim. Garsonlar, dükkân sahipleri, Zoë'e, *principessa*²⁹, diye hitap ediyor, yaltaklanıyor, keyifle gülümsüyorlardı; kulaklarını çekiyor, burnundan makas alıyor, saçlarını okşuyorlardı. Bu başta sinirlerimi bozmuştu, fakat o bununla eğleniyordu, tutkuyla, gelişmemiş İtalyancasını hevesle kullanmaya çalışıyordu: "*Sono francese e americana, mi chiama Zoë.*"³⁰ Sıcak, arkasında serin esintiler bırakarak azaldı. Caddeden yükseklerde, küçük odamızın sıcak ve havasız olacağını biliyordum. İtalyanlar da Fransızlar gibi klima konusunda hassas değillerdi. Bu gece cihazın buz püskürtmesine alışmamıştım.

Saat farkı nedeniyle sersemlemiş halde Casa Giovanna'ya geri döndüğümüzde, kapımızaıştırılmış bir not bulduk. "*Per favore telefonare William Rainsferd.*"³¹

Yıldırım çarpmış gibi durdum. Zoë zıpladı.

"Şimdi?" dedim.

29 İt. *Princesse*.

30 İt. Benim adım Zoë, Fransız ve Amerikalıyım.

31 İt. Lütfen William Rainsferd'i arayın.

Zoë, "Saat daha dokuza çeyrek var," dedi.

Titreyen parmaklarımla kapıyı açarken, "Peki," diye cevapladım. Siyah ahize kulağıma yapıştı, gün içinde üçüncü kez numarayı çevirdim. Telesekreteri Zoë'e uzattım. Konuş diye bana geri uzattı. Sinyal sesinden sonra, adım mırıldandım, tam kapatacakken bir erkek sesi, "Buyurun?" dedi.

Amerikan aksanıydı. Bu oydu.

"Merhaba," dedim. "Ben Julia Jarmond."

"Merhaba," dedi. "Yemek yiyordum."

"Ah, özür dilerim..."

"Problem değil. Yarın öğlen yemeğinden önce buluşmak ister misiniz?"

"Kesinlikle," dedim.

"Palazzo Mansi'nin ilerisinde, surlarda güzel bir *café* var. Öğlen orada buluşabiliriz?"

"Güzel," dedim. "Hım... Birbirimizi nasıl tanıyacağız?"

Güldü.

"Merak etme. Lucca küçük bir yer. Ben seni bulurum."

Bir duraksama oldu.

"Hoşça kal," diyerek telefonu kapattı.



ERTESE SABAH, KARNIMDA AĞRIYI TEKRAR HİSSETTİM. Kuvvetli bir şey değildi, fakat sürekliliği ve yavaş ilerlemesi nedeniyle beni rahatsız etti. Aldırmamaya karar verdim. Yemekten sonra hâlâ geçmemişse, Giovanna'dan doktor bulmasını isteyecektim. *Café*'ye doğru yürürken konuyu William'a nasıl açacağımı düşündüm. Bunun hakkında düşünmeyi bırakmışım ama şimdi bırakmamam gerektiğini fark ettim. Üzücü, acı veren hatıraları deşecektim. Belki annesi hakkında konuşmak istemeyecekti. Belki de bu geride bıraktığı bir şeydi. Roxbury'den, Saintonge Caddesi'nden uzaklarda burada kendi hayatı vardı. Huzur dolu, pastoral bir hayatı. Ve ben ona geçmişini geri getiriyordum. Ölümü.

Zoë ile birlikte, küçük şehri çevreleyen Orta Çağ duvarlarının üzerinde yürünebileceğini keşfetmiştik. Duvarlar yüksek ve genişti, zirvelerinde geniş bir alan vardı ve yoğun kestane ağaçlarıyla çevrelenmişti. Fasilasız koşucular, yürüyüş yapanlar, bisiklete binenler, patenciler, çocuklu anneler, yüksek sesle konuşan yaşlı adamlar, scooterlarının üzerinde gençler, turistler arasına karışmıştık.

Café biraz daha ileride, yapraklı ağaçlarla gölgelenmişti. Zoë ile birlikte yaklaştık, kafam sersemlemişti, kendimi uyuşturulmuş gibi hissediyordum. Terasta, dondurma yiyen orta yaşlı bir çift vardı ve bir grup Alman turist harita üzerinde harıl harıl çalışıyorlardı. Şapkamı gözlerime doğru indirdim ve kırılgan etekliğimi düzelttim.

O ismimi söylediği zaman, Zoë'e menü okumakla meşguldüm. "Julia Jarmond?"

Karşımda kırk yaşlarında, uzun ve incecik bir adam vardı. Zoë'le benim karşıma oturdu.

Zoë, "Merhaba," dedi.

Konuşamadığımı fark ettim. Sadece bakabiliyordum. Koyu kah-verengi saçına kırlar serpiştirilmişti. Alnı açılıyordu. Çenesi kare şeklindeydi. Burnu çok güzeldi.

Zoë'e, "Merhaba," dedi. "Tiramisuyu dene, beğeneceksin."

Sonra koyu renk gözlüklerini alnına kaldırıp başının üstüne yerleştirdi. Annesinin gözleri. Çekik ve turkuvaz renkli. Gülümsedi.

"Anladığımı kadarıyla Paris'te yaşayan bir gazetecisin? Bilgilerine internette ulaştım."

Öksürdüm, sinirli sinirli saatime dokundum.

"Ben de seni araştırdım. Son kitabın *Tuscan Feasts* muhteşem."

William Rainsferd iç geçirerek karnına vurdu.

"O kitabın bir türlü kurtulamadığım dört buçuk kiloyu alma-epey katkısı oldu."

Kocaman gülümsedim. Neşeli ve rahat konuşmasından benim konuma geçmek zor olacaktı. Zoë anlamlı anlamlı bana baktı.

"Buraya gelip bizimle tanışman çok hoş bir davranış... Bunun için minnettarım..."

Sesim inandırıcı çıkmamıştı.

El hareketiyle garsona işaret ederken, "Problem değil," diyerek sırtıttı.

Zoë için tiramisu ile kola ve iki kapuçino sipariş ettik.

"Lucca'ya ilk gelişiniz mi?" diye sordu.

Başımı salladım. Garson etrafımızda oyalandı. William Rainsferd, garsonla pürüzsüz İtalyancasıyla konuştu. Her ikisi de gülüyordu.

"Bu *café*'ye sık sık gelirim. Buraya takılmaktan hoşlanıyorum. Bugünkü gibi sıcak bir günde bile."

Zoë, kaşığını küçük kâsede çınlatarak tiramisusunu yedi. Sonra hepimizin üstüne bir sessizlik çöktü.

Neşeyle, "Sizin için ne yapabilirim?" diye sordu. "Mara annemle ilgili bir şeylerden bahsetti."

Mara'ya içimden dua ettim. Görüldüğü gibi, işleri kolaylaştırmıştı.

"Anneni kaybettiğini bilmiyordum. Üzüldüm," dedim.

Kahvesine şeker koyarken omuzlarını silkip, "Sorun değil," dedi. "Çok uzun zaman önce oldu. Çocuktum. Onu tanır mıydın? Bunun için biraz genç görünüyorsun."

Başımı salladım.

"Hayır, annenle hiç tanışmadım. Savaş sırasında oturduğu eve taşınmış bulunuyorum. Saintonge Caddesi, Paris. Ve ona yakın olan kişileri tanıyorum. Bu nedenle buradayım. Bu nedenle seni görmeye geldim."

Kahve fincanını masaya koyup bana sessizce baktı. Berrak gözleri düşünceli ve sakindi.

Masanın altından Zoë, çıplak dizime yapışkan elini yerleştirdi. Geçen birkaç bisikletliyi izledim. Isının baskısı yine üstümüzde hissediliyordu. Derin bir nefes aldım.

"Nereden başlayacağımı bilemiyorum," diyerek bocaladım. "Bunu tekrar hatırlamanın senin için ne kadar üzücü olabileceğini biliyorum ancak bunu yapmam gerektiğini hissettim. Kocamın ailesi, Tézac'lar, 1942 yılında Saintonge Caddesi'nde annenle tanışmışlar."

"Tézac" isminin bir şeyler hatırlatacağını düşünmüştüm fakat tepkisiz kaldı. "Saintonge Caddesi"ne de.

"Olanlardan sonra, yani Temmuz 42'de yaşanan trajik olaylardan ve amcanın ölümünden sonra, Tézac ailesinin anneni asla unutamadığını bilmeni istedim. Özellikle kayınpederim her gün onu düşünüyor."

Bir sessizlik oldu. William Rainsferd'in gözleri kısıldı.

Hemen, "Özür dilerim," dedim. "Bunların seni üzdüğünü biliyorum. Özür dilerim."

Nihayet konuştuğunda sesi, garip, boğulmuş gibi çıkıyordu.

"Trajik olaylar ile neyi kastediyorsun?"

"Vel' d'Hiv' temerküzü..." diye kekeledim. "Temmuz 42'de Yahudi aileleri toplandı..."

"Devam edin," dedi.

"Ve kamplar... Aileler Drancy'den Auschwitz'e gönderildi..."

William Rainsferd ellerini açıp başını salladı.

"Özür dilerim, bütün bunların annemle ne alakası olduğunu anlamıyorum."

Zoë ile birbirimize tedirgin bakışlar attık.

O bir dakika, çok uzun sürdü. Şiddetli bir rahatsızlık hissettim.

Sonunda, "Amcamın ölümünden mi bahsettin?" dedi.

"Evet... Michel. Annenin küçük erkek kardeşiydi. Saintonge Caddesi'nde."

Sessizlik.

"Michel?" Şaşırmış görünüyordu. "Annemin Michel adında bir kardeşi yoktu. Saintonge Caddesi hakkında da bir şey duymadım. Galiba biz aynı insandan bahsetmiyoruz."

Mahcup olmuş bir halde, "Annenin adı Sarah, değil mi?" diye mırıldandım.

Başını evet anlamında salladı.

"Evet, doğru. Sarah Dufaure."

"Evet, Sarah Dufaure, bu o," dedim heyecanla. "Ya da Sarah Starzynski."

Gözlerinin pırıldamasını bekledim.

Kaşları aşağıya sarkarak, "Pardon?" dedi. "Sarah ne?"

"Starzynski, annenin kızlık soyadı."

William Rainsferd çenesini havaya kaldırarak bana dik dik baktı.

"Annemin kızlık soyadı Dufaure."

Kafamda uyarıcı bir ışık yandı. Bir şeyler yanlıştı. Bilmiyordu.

Bu adamın hayatını parçalara bölmeden, önceki huzurunu gözlemeden, gitmeye, hâlâ vakit vardı.

Yüzüme kaygısız gülümseme oturttum, bir hata olduğunu mırıldandım ve sandalyemi birkaç santim çekerek nazikçe Zoë'i tatlısını bırakmaya zorladım. Zamanını daha fazla ziyan etmemeliydim, çok üzgündüm. Yerimden kalktım. O da kalktı.

Gülümseyerek, "Sanırım yanlış bir Sarah'yı arıyorsun," dedi. "Önemli değil, Lucca'da iyi vakit geçirin. Yine de sizinle tanışmak zevkti."

Ben bir şey söylemeden önce, Zoë elini çantama sokup ona bir şey uzattı.

William Rainsferd, sarı yıldızı olan küçük kızın fotoğrafına baktı.

Alçak bir sesle, "Bu sizin anneniz mi?" diye sordu Zoë.

Çevremizdeki her şey sessizleşmişti. Kalabalık yoldan hiç ses gelmiyordu. Kuşlar bile kanat çırpmayı bırakmıştı. Sadece sıcak vardı. Ve sessizlik.

"Tanrım," dedi.

Sonra da üstüne ağırlık çökmüş gibi oturdu.



FOTOĞRAF, MASANIN ÜZERİNDE aramızda duruyordu. William Rainsferd bir ona bir bana baktı. Kızın fotoğraftaki resminin arkasındaki yazıya irkilerek ve şüphe dolu ifadeyle birkaç kez baktı.

Sonunda, “Bu annemin çocukluğuna tıpatıp benziyor,” dedi. “İnkâr edemem.”

Zoë ile sessiz kaldık.

“Anlamıyorum. Bu olamaz. Bu mümkün değil.”

Sinirli sinirli ellerini ovuşturdu. Gümüş bir nikâh yüzüğü taşıdığını fark ettim. Uzun ve ince parmakları vardı.

“Yıldız...” Başını sallamaya devam etti. “Göğsündeki yıldız.”

Annesinin geçmişi ile ilgili gerçeği bilmemesi mümkün müydü? Dinini? Sarah’nın Rainsferd’lere hiçbir şey bahsetmemiş olması mümkün müydü?

Şaşkın yüzünü, endişesini izledikçe bildiğimi anladım. Hayır, onlara söylememişti. Çocukluğundan, atalarından, dininden bahsetmemişti. Korkunç geçmişine bir sünger çekmişti.

Uzarlarda olmak istedim. Bu kasabadan, bu ülkeden, bu adamın anlayışsızlığından çok uzarlarda olmak istedim. Nasıl bu kadar kör olabilmiştim? Bunu nasıl görememişim? Bir kere bile mi Sarah’nın bütün sırlarını saklamış olabileceğini düşünmemişim? Izdırabı çok büyüktü. Bu nedenle Dufaure’lere asla yazmamıştı. Bu nedenle oğluna gerçek kimliğinden asla bahsetmemişti. Amerika’da yeni bir hayata başlamak istemişti.

İşte, ben burada, bir yabancı olarak o katı gerçeği, hastalıklı bağlantıları beceriksiz bir haberci gibi bu adama aktarıyordum.

William Rainsferd, ağzında alaycı bir ifadeyle fotoğrafı bana doğru itti.

“Buraya ne amaçla geldiniz?” diye fısıldadı.

Boğazım kurumuştı.

“Anneme başka bir şey dendiğini söylemek için mi? Bir trajedinin içinde yer aldığını mı? Bunun için mi buradasınız?”

Dizlerimin masanın altında titrediğini hissettim. Hayal ettiğim bu değildi. Acıyı, kederi hayal etmişim ama bunu değil. Bu kızgınlığı düşünmemiştim.

“Bildiğini düşünmüştüm,” diyebilirdim. “Buraya geldim çünkü ailem, 42 yılında yaşadıklarını hatırlıyor. Bu nedenle buradayım.”

Tekrar başını salladı. “Hayır. Hayır, hayır. Bu delilik. Annem Fransız’dı. Adı Dufaure, *Orléans*’ta doğmuş. Ailesini savaş sırasında kaybetmiş. Kardeşi yok. Ailesi yok. Paris’te, Saintonge Caddesi’nde asla yaşamamış. Bu küçük Yahudi kızı o olamaz. Bütün bunları yanlış öğrenmişsiniz.”

Nezaketle, “Lütfen,” dedim, “izah edeyim, sana bütün hikâyeyi anlatmama izin ver.”

Sonra, avuçlarını beni uzaklaştırmak ister gibi bana doğru uzattı.

“Bilmek istemiyorum. ‘Bütün hikâye’yi kendine sakla.”

İçimde, rahmimde içime vuran ve rahmime batan o aşına sızıyı hissettim.

Takatsiz bir halde, “Lütfen,” dedim. “Lütfen beni dinle.”

Böyle uzun boylu bir adama göre, çevik bir hareketle çabucak ayağa kalkmıştı. Yüzü kararır bir halde aşağıya bana doğru baktı.

“Çok açık konuşacağım,” dedi. “Seni bir daha görmek istemiyorum. Bu konu hakkında bir kez daha konuşmak istemiyorum. Lütfen beni arama.”

Ve gitti.

Zoë ile arkasından bakakalmıştık. Bütün bunlar bir hiç içindi. Bütün seyahatimiz, çabalarımız bunun içindi. Boş yereydi. İnanamıyordum.

Sarah'nın hikâyesi burada, bu kadar çabuk mu sonlanacaktı. Böyle kuruyup kalamazdım.

Uzun bir süre sessizce oturduk. Sonra, sıcağa rağmen titreyerek hesabı ödedim. Zoë bir kelime etmedi. Sersemlemiş görünüyordu.

Ayağa kalktım, bezginlik her hareketimi etkiliyordu. Şimdi ne olacak? Nereye gitmeli? Paris'e mi? Charla'ya mı?

Ayaklarım kurşun gibi ağırdı, yavaş ve zahmetli bir şekilde yürüdüm. Zoë'in bana seslenişini duydum ancak arkama dönmek istemedim. Süratle otele geri dönmek istedim. Düşünmek için. Harekete geçmek için. Kız kardeşimi aramak için. Ve Edouard'ı. Ve Gaspard'ı.

Zoë'in sesi şimdi endişeli ve yüksek tonda çıkıyordu. Ne istiyordu? Neden sızlanıyordu? Yoldan geçenlerin bana baktığını fark ettim. Sabrım taşmıştı, kızıma doğru dönerek, acele etmesini söyledim.

Koşarak gelip elimi yakaladı. Yüzü solgundu.

"Anne..." diye fısıldadı, sesi gergin ve cansız çıkıyordu.

"Ne var? Ne oldu?" diyerek terslendim.

Bacaklarımı gösterdi. Bir köpek yavrusu gibi inlemeye başladı.

Aşağıya bir göz attım. Beyaz etekliğim kanla yıkanmıştı. Oturduğum yere baktım, yarım ay şeklinde bir iz çıkmıştı. Kalın kırmızı derecikler halinde kalçalarımın altına aşağıya doğru damla damla akıyordu.

Zoë tıkanarak, "Anne bir yerine bir şey mi oldu?" diye sordu.

Karnımı kavradım.

"Bebek," dedim. Donakalmıştım.

Zoë gözlerini bana dikti.

Tırnaklarını koluma geçirerek, "Bebek mi?" diye çığlık attı. "Anne, ne bebeği? Neden bahsediyorsun?"

Sivri yüzü bulanıklaştı. Bacaklarım kilitlendi. Sıcak, kuru yola çene üstü düştüm.

Sessizlik. Ve karanlık.



GÖZLERİMİ AÇTIĞIMDA Zoë'in yüzü birkaç santim uzağımdaydı. Keskin hastane kokusunu alabiliyordum. Yeşil küçük bir oda. Kolumda bir serum vardı. Beyaz gömlek giymiş bir hanım çizelgeye bir şeyler yazıyordu.

Zoë kolumu sıkıştırırken, "Anne..." diye fısıldadı. "Anne, her şey iyi. Merak etme."

Genç kadın yanıma geldi, gülümsedi ve Zoë'in başını okşadı.

Şaşırtıcı derecede iyi bir İngilizceyle, "İyileşeceksiniz, Signora," dedi. "Biraz kan kaybetmişsiniz, ama şimdi iyisiniz."

Sesim bir inilti gibi çıktı.

"Ya bebek?"

"Bebek iyi. İyice inceledik. Plezanta ile ilgili bir problem vardı. Şimdi istirahat etmeniz gerekiyor. Bir müddet ayağa kalkmayacaksınız."

Kapıyı sessizce kapatarak odadan çıktı.

Zoë, "Korkudan altıma yaptım," dedi. "Bugün 'altıma yaptım' diyebilirim. Bana kızacağını zannetmiyorum."

Kolumdaki seruma rağmen, ona sımsıkı sarıldım.

"Anne, bebeği bana niye söylemedin?"

"Söyleyecektim, tatlım."

Bana baktı.

"Babamla aranızdaki problem bebek mi?"

"Evet."

"Sen bebeği istiyorsun, babam istemiyor, değil mi?"

“Onun gibi bir şey.”

Elimi yumuşakça okşadı.

“Babam yolda, geliyor.”

“Ah, Tanrım,” dedim.

Bertrand buradaydı. Bütün bunların sonunda Bertrand vardı.

Zoë, “Ona telefon ettim,” dedi. “Birkaç saat sonra burada olur.”

Biriken gözyaşlarını yanaklarından aşağıya süzüldü.

Kendinden geçmiş halde elleriyle yüzümü silerken, “Anne, ağlama,” diye yalvardı. “İyi, şimdi her şey iyi.”

Onu teyit eder gibi başımı sallayarak bezgin bir halde gülümsemdim. Fakat dünyamı bomboş hissettim. William Rainsferd’in kalkıp gidişini düşünüyordum. “*Seni bir daha görmek istemiyorum. Bu konu hakkında bir kez daha konuşmak istemiyorum. Lütfen beni arama.*” Omuzları çökmüş, kamburu çıkmıştı. Ağzı nasıl da gerilmişti.

Günler, haftalar, aylar gri ve kasvetli şekilde uzadı. Hiç kendimi böylesine kederli, böylesine şaşkın hissetmemiştim. Benliğim kemirilmişti. Bana ne kalmıştı? Kendi kendime büyütmek zorunda kalacağım ve yakında eski eşim olacak kocamın istemediği bir bebek. Yakında genç kız olacak ve şu anki gibi muhteşem kalamayacak bir kız çocuğu. Birdenbire, ne beklentim kaldı ki diye düşündüm.

Bertrand, sakın, etkin ve müşfik bir halde geldi. Kendimi ellerine bıraktım, doktorla konuşmasını dinledim, zaman zaman sıcak bakışıyla Zoë’in güvenini tazeleyişini izledim. Bütün detaylarla ilgilendi. Kanama tamamen durana kadar orada kalmalıydım. Sonra Paris’e uçmalı ve sonbahara, beşinci ayımı doldurana kadar sakın davranmalıydım. Bertrand bir kez dahi Sarah’dan bahis açmadı. Tek bir soru bile sormadı. Rahat bir sessizliğe çekildim. Sarah hakkında konuşmak istemiyordum.

Kendimi bir yerden başka yere taşınan küçük yaşlı bir hanım gibi hissetmeye başladım; evin tanıdık sınırları içinde, aynı durgun gülümsemelerle, o aynı bayat hayırseverlikle bir yerden başka bir yere taşınan Mamé gibi. Bir başkasının hayatınızı kontrol etmesine izin vermek kolaydı. Zaten mücadele edecek gücüm de yoktu. Bu çocuk dışında.

Bertrand’ın bir kez bile bahsetmediği çocuk.



BİRKAÇ HAFTA SONRA Paris'e indiğimizde, koskoca bir yıl geçmiş gibiydi. Kendimi hâlâ yorgun ve üzgün hissediyordum. Her gün William Rainsferd'i düşünüyordum. Birkaç defa, ona anlatmak, birkaç kelime etmek, üzgün olduğumu söylemek arzusuyla onunla konuşmak veya yazmak için telefona, kâğıt kaleme uzandım fakat cesaret edemedim.

Günlerin böyle geçip gitmesine, yazdan sonbahara geçmesine izin verdim. Yatağında yatıp okudum, makalelerimi dizüstü bilgisayarımda yazdım; Joshua, Bamber, Alessandra, ailem ve arkadaşlarımla telefonla görüştüm. Yatağımdan işleri yürüttüm. Baştan çok karmaşık göründü, fakat mükemmel işledi. Arkadaşlarım Isabelle, Holly veya Susannah bana gelip yemek yapmak için sıraya girdiler. Haftada bir, görümcelerimden biri Zoë ile birlikte manav için yakındaki Inno veya Franprix'e gidiyordu, hassas yürekli Cé-cile, yağlanmış kabarık krepler yapıyordu, estetik ve bir deri bir kemik Laure, şaşırtıcı derecede lezzetli, düşük kalorili egzotik salatalar yaratıyordu. Kayınvalidem daha seyrek geliyordu ama dehşete düşüren enerjisiyle yerleri süpürüp bana spazmlar geçirttiren, güzel kokulu, dinamik Madame Leclère'yi yardıma gönderiyordu. Ailem, tekrar büyük anne ve büyük baba olma fikriyle kendilerinden geçerek, Delambre Caddesi'ndeki gözde otellerinde kalmak üzere bir haftalığına geldiler.

Edouard, her hafta cuma günü, pembe güllerden oluşan bir buketle ziyaretime geldi. Yatağın yanındaki sandalyeye oturup tekrar

tekrar Lucca'da William'la aramızda geçen konuşmayı anlatmamı isterdi. Başını sallar ve iç geçirirdi. Tekrar tekrar, William'ın tepkisini tahmin etmesi gerektiğini; ne kendinin ne de benim William'ın hiçbir şey bilmediğini, Sarah'nın ona tek kelime etmemiş olduğunu nasıl düşünmediğimizi, söyleyip dururdu.

Gözleri umut dolu, "Aramaz mıyız?" diyordu. "Onu arayıp izah edemez miyiz?" Sonra bana bakıp, "Tabii ki hayır, bunu yapamam," diyordu. "Ne kadar aptalım. Ne kadar komiğim."

Doktoruma, salondaki kanepede uzanırken küçük bir grup misafir edip edemeyeceğimi sordum. Kabul etti ancak ağır bir şey taşımamam ve yatay bir halde durmam için benden söz aldı, *à la Récamier*. Bir yaz akşamı, geç vakitte Gaspard ve Nicolas Dufaure, Edouard ile tanışmaya geldiler. Nathalie Dufaure de onlarla birlikteydi. Ben de Guillaume'u davet etmiştim. Hareketli, büyüğü bir andı. Müşterekleri unutulmaz küçük bir kız olan üç yaşlı adam. Sarah'nın fotoğraflarını, mektuplarını incelerken onları izledim. Gaspard ve Nicolas William hakkında sorular sordular, Nathalie dinledi, Zoë içkileri ve yiyecekleri ikram etti.

Aynı yuvarlak yüz ve bir tutam beyaz saçıyla Gaspard'ın daha genç versiyonu olan Nicolas, Sarah ile olan özel ilişkisinden, sessizliği canını sıktığı için onu nasıl kızdırdığından, bir an için bile olsa ketumluğundan, yalnızlığından sıyrıldığı için bir omuz silkiş, bir hakaret ya da bir tekme de olsa Sarah'nın verdiği herhangi bir tepkinin ne denli büyük bir zafer olduğunu anlattı. Ellilerinin başında, Trouville'de ilk defa denize girişinden bahsetti. Okyanusa büyük bir hayranlıkla baktığını, kollarını açıp heyecandan çığlık attığını ve çevik, sıska bacaklarıyla serin mavi sulara neşe çığlıklarıyla atladığını anlattı. Onlar da bağırarak, daha önce görmemiş oldukları bir Sarah'ya kapılıp onu takip etmişlerdi.

Nicolas, "Çok güzeldi," diye hatırladı. "Hayat ve enerji dolu pırıl pırıl on sekiz yaşında güzel bir genç kızdı ve o gün ilk defa içimde mutluluk, onun için bir ümit olduğunu hissetmiştim."

İki yıl sonra, diye geçirdim içimden Sarah geçmişini geride bırakıp Amerika'ya giderek Dufaure'lerin hayatından sonsuza kadar

çıktı. Yirmi yıl sonra da öldü. Amerika'daki o yirmi yıl nasıldı diye düşünceye daldım. Evliliği, oğlunun doğumu nasıl olmuştu. Roxbury'de mutlu olmuş muydu? Sanının bu soruların cevapları William'daydı. Bunları bize sadece William söyleyebilirdi. Edouard'la göz göze geldik, onun da aynı şeyi düşündüğü belli oluyordu.

Bertrand'ın anahtar sesini duydum, yanık tenli, yakışıklı, Habit Rouge kokuları yayan, gülücükler dağıtan, yumuşakça el sıkkan kocam göründü ve Charla'ya Bertrand'ı hatırlatan *"You walked into the party like you were walking on to a yacht."* Carly Simon şarkısını düşünmeden edemedim.



BERTRAND, SAINTONGE CADDESİ'NE taşınma işini hamilelik problemlerim nedeniyle ertelemeye karar vermişti. Bu garip yeni hayatta onun yararlı, arkadaşça fiziksel mevcudiyetinin yanında, ruhen var olmayışına hâlâ alışamamıştım. Her zamankinden daha fazla seyahat ediyor, eve geç geliyor, erkenden gidiyordu. Hâlâ aynı yatağı paylaşıyorduk, ama bu artık evlilik yatağı değildi. Ortasında Berlin duvarı yükselmişti.

Zoë bütün bu olanları kendine göre değerlendiriyor gibiydi. Sık sık bebeğin onun için ne manaya geldiği ve ne kadar heyecanlı olduğu hakkında konuşuyordu. Annemle babam burada kalırken annemle birlikte alışverişe gitmişler ve l'Université Caddesi'ndeki bebek giyimi üzerine çok güzel ve çok pahalı butik olan Bonpoint'de iyice aşırıya kaçmışlardı.

Birçok kişi, kızım gibi tepki vermişti: Annem, babam ve kardeşim, kocamın ailesi ve Mamé doğum için büyük heyecan duyuyordu. Bebeklere ve hastalık izni alanlara karşı aşağılamaları ile meşhur olmasına rağmen Joshua bile heyecanlı görünüyordu. Kötü niyetle, "İnsanların orta yaşta bebekleri olabileceğini bilmiyordum," dedi. Kimse, evliliğimin geçtiği krizden bahsetmiyordu. Kimse fark etmemiş gibiydi. Hepsi gizlice, çocuk doğunca Bertrand'ın kendine geleceğine mi inanıyordu? Bu çocuğa kollarını açıp hoş geldin diyeceğine mi?

Bertrand ile kendimizi konuşmamak, söylememek gibi bir hissizlik pozisyonuna kilitlediğimizi fark ettim. Her ikimiz de bebeğin

doğmasını bekliyorduk. Sonra görecektik. Sonra devam edecektik. Sonra kararlar verilebilecekti.

Bir sabah, bebeğin gaz zannettiğim o küçük tekmeleriyle içimde hareket etmeye başladığını hissettim. Bebeğin dışarıya çıkmasını, kollarıma gelmesini istiyordum. Bu, sessiz uyuşukluktan, beklemekten nefret ediyordum. Kapana kısılmış gibi hissediyordum kendimi. Kışı, yeni seneyi, doğumu yakınlaştırmak istiyordum.

Geçmek bilmeyen yaz sonundan, azalan sıcaktan, tozdan, pekmez gibi ağır ağır akan sinsi dakikalardan nefret ediyordum. Eylülün başı için söylenen Fransızca kelimedenden, okula geri dönüşten ve radyoda, televizyonda, gazetelerde tekrar tekrar söylenen yazdan sonraki yeni başlangıçtan –*la rentrée*– nefret ediyordum. Bebeğe ne isim verileceğini soran insanlardan nefret ediyordum. Amniyosentez cinsiyetini belirlemişti, fakat ben söylenmesini istememiştim. Bebeğin henüz ismi yoktu. Bu benim hazır olmadığım anlamına gelmiyordu.

Takvimime her gün çarpı işareti koyuyordum. Eylül'den ekime girmiştik. Karnım çok güzel bir şekilde yuvarlaklaştı. Şimdi kalkabiliyor, ofise gidebiliyor, okuldan Zoë'i alabiliyor, Isabelle ile sinemalara gidebiliyor, Guillaume ile Select'te öğlen yemeği yiyebiliyordum.

Her ne kadar günlerim, dolu ve yoğun geçiyorsa da, boşluk hissi ve sancı devam ediyordu.

William Rainsferd'in yüzü, gözleri, yıldızı olan küçük kıza bakkarkenki ifadesi! “*Tanrım.*” Bunu söylerkenki ses tonu nasıldı.

Şimdi hayatı nasıldı? Zoë'e ve bana sırtını döndüğü dakikadan itibaren her şeyi hafızasından silebilmiş miydi? Eve vardığında her şeyi unutabilmiş miydi?

Yoksa farklı mıydı? Açıklamış olduklarımla bütün hayatı değişmiş veya söylediklerimi unutamadığı için hayatı cehenneme mi dönmüştü? Geçmişini bilmediği biri annesini bir yabancıya dönüştürmüştü.

Karısına, çocuklarına herhangi bir şey söyleyip söylemediğini merak ediyordum. Lucca'da çocuğuyla ortaya çıkan bir Amerikalı kadının, bir fotoğraf gösterip, annesinin Yahudi olduğunu ve

savaş sırasındaki temerküzde alınıp çok eziyet çektiğini, hiç bahsini duymadığı kardeşini ve ailesini yitirdiğini anlattığından bahsetmiş miydi acaba?

Vel' d'Hiv'le ilgili bilgi araştırması yapmış mı, elinde Temmuz 1942'de Paris'in göbeğinde yaşanan olayları anlatan yazılar, kitaplar var mı, diye merak ediyordum.

Yatakta gözleri açık yatarken, annesini, onun geçmişini, gerçeği, sır olarak saklananları, konuşulmayanları, karanlıkta gizlenenleri düşünüp düşünmediğini merak ediyordum.



S AINTONGE CADDESİ'NDE daire hemen hemen hazırды. Bertrand, Zoë ve benim, şubat ayında bebeğin doğumundan hemen sonra taşınmamızı ayarlamıştı. Çok güzel, değişik görünüyordu. Ekip çok güzel bir iş çıkarmıştı. Mamé'nin izlerini taşımıyordu artık ve Sarah'nın bildiği şeyle uzaktan yakından alakası olmadığını düşündüm.

Yeni boyanmış boş odaları, yeni mutfak, benim özel büromu dolaşırken kendi kendime burada yaşamaya tahammül edip edemeyeceğimi sordum. Sarah'nın küçük kardeşinin öldüğü yerde yaşamak. Gizli bölme, iki odanın birleştirilmesiyle ortadan yok olmuştu, ama nedense benim için bir şey değişmemişti.

Burası tam olayın gerçekleştiği yerdi. Bunu kafamdan silip atamıyordum. Burada yaşanan trajediden kızıma bahsetmemiştim. Fakat o bunu kendi özel o duygusal yöntemiyle hissetmişti.

Rutubetli bir kasım sabahı, perdeler, duvar kâğıtları, halılarla ilgilenmek üzere daireye gittim. Isabelle'in çok yardımı dokunmuştu; dükkânları ve galerileri gezerken bana eşlik etmişti. Eski-den tercih ettiğim pastel tonları bir kenara bırakıp Zoë'in hoşuna gidecek yeni parlak renklerle çılgınlık yapmaya karar vermiştim. Bertrand ilgisizce el sallamıştı. "Kararları Zoë'le ikiniz verin, ne de olsa bu sizin eviniz." Zoë kendi yatak odası için limon yeşiline ve soluk bir mor renge karar vermişti. Charla'nın zevkine çok benzermesine güldüm.

Çıplak, parlatılmış yer döşemesinin üzerinde desteler halinde kataloglar beni bekliyordu. Cep telefonum çaldığında kataloglar

üzerinde hararetle çalışıyordum. Numarayı tanıdım: Mamé'nin bakım evi. Son zamanlarda Mamé biraz yorgun, huzursuz, biraz da çekilmez olmuştu. Onu gülümsetmek çok zordu, hatta Zoë bile onu çok zor güldürebiliyordu. Herkese karşı çok sabırsızdı. Son zamanlarda onu görmeye gitmek güç bir işti.

"Miss Jarmond? Ben bakımevinden Véronique. Size güzel haberler veremeyeceğim için üzgünüm. Madame Tézac pek iyi değil, inme geldi."

Dimdik oturdum, şok, bütün bedenimi sarıyordu.

"İnme mi?"

"Şimdi biraz daha iyi, Dr. Roche'la birlikte, fakat gelmeniz gerek. Kayınpederinize ulaştık. Fakat eşinize ulaşamıyoruz."

Telaşlanmış, şaşkına dönmüş halde telefonu kapattım. Yağmur damlalarının pencerenin pervazlarına vurduğunu duyuyordum. Bertrand neredeydi? Telefonunu çevirdim, telesekreter cevapladı. Madeleine yakınında bulunan ofisindeki hiç kimse, nerede olduğunu bilmiyordu, Antoine bile. Antoine'a Saintonge Caddesi'nde olduğumu ve Bertrand'ın derhal aramasını sağlamasını söyledim. Çok acil olduğunu da söyledim.

"Mon dieu, bebek mi?" diye kekeledi.

"Hayır, Antoine, *bébé* değil, *grand-mère*" diye cevaplayıp telefonu kapattım.

Dışarıya göz attım. Parlak gri bir perdeyi andıran yağmur daha şiddetli yağmaya başlamıştı. Islanacaktım. Çok kötü diye düşündüm. Kimin umurunda. Mamé. Muhteşem, sevgili Mamé. Benim Mamé'm. Hayır, Mamé imkânsız, şimdi gidemezdi, ona ihtiyacım vardı. Çok erkendi, hazırlıksızdım. Fakat onun ölümü için nasıl hazır olabilirim diye düşündüm. Etrafıma baktım, oturma odası, burası onunla tanıştığımız yer diye hatırladım. Burada gerçekleşen ve yakama yapışmak için geri geliyor gibi görünen olayların ağırlığının benliğimi kapladığını bir kez daha hissettim.

Cécile ve Laure'u, konuyu bildiklerinden ve yola çıktıklarından emin olmak için aramaya karar verdim. Sesi ciddi ve sertti; arabasına atlamıştı bile. Orada görüşürüz dedi. Cécile daha duyarlı, kırgın gibiydi; sesi ağlamaklıydı.

"Ah, Julia, Mamé'nin... Biliyorsun... Bu çok korkunç..."

Ona Bertrand'a ulaşamadığımı söyledim. Şaşırmış gibiydi.

"Ama ben onunla konuştum," dedi.

"Ona cep telefonundan mı ulaştın?"

Tereddüt ederek, "Hayır," dedi.

"O zaman ofisten mi?"

"Birazdan gelip beni alacak. Beni bakımevine götürecekt."

"Ben ona ulaşamadım."

Dikkatlice, "Ya?" dedi. "Anlıyorum."

Sonra anladım. Öfke bütün vücuduma yayıldı.

"Amélie'deydi, değil mi?"

Nazikçe, "Amélie'de mi?" diye tekrarladı.

Sabırsızca paniğe kapıldım.

"Boş versene Cécile. Kimden bahsettiğimi gayet iyi biliyorsun."

"Zil çalıyor, bu Bertrand'dır," diye soluyup telefonu aceleyle kapattı.

Kapattığında, boş odanın ortasında elimde silah gibi tuttuğum cep telefonumla duruyordum. Alnımı pencerenin serin pervazına dayadım. Bertrand'a vurmak istedim. Amélie ile sonu gelmez ilişkisi değildi beni sinirlendirmiş olan. Sorun kardeşlerinde o kadının telefon numarasının oluşu ve acil durumlarda Bertrand'ı nerede bulacaklarını biliyor olmalarıydı. Ama ben bilmiyordum. Konu, evliliğimizin sona eriyor olmasına rağmen, hâlâ bu kadını görmeye devam ettiğini bana söyleme cesareti bulamayışydı. Her zamanki gibi, en son bilen bendim. Ebediyen, *vaudevillesque*³², mağdur eş.

Orada, hareket etmeden ve içimde bebeğin hareketlerini hissederek uzun bir süre kaldım. Ağlasam mı gülsem mi bilemiyordum.

Bunun beni incitmesinin sebebi, hâlâ Bertrand'ı önemsiyor olmam mıydı? Yoksa sadece yaralanmış gururum muydu? Amélie ve onun bir Parisliye özgü göz kamaştırıcılığı, mükemmeliyetiydi, Trocadéro'ya bakan, dayanılmaz modern dairesi, onun "*Bonjour*,

Madame” diyen terbiyeli çocukları ve Bertrand’ın saçına ve elbise-lerine sinen kuvvetli parfüm kokusu. Eğer artık beni değil de o kadını seviyorsa neden bana söylemekten korkuyordu? Beni incitmekten mi korkuyordu? Zoë’i incitmekten mi? Onu bu kadar korkutan neydi? Dayanamadığım şeyin, onun bana olan sadakatsizliği değil de korkaklığı olduğunu ne zaman fark edecekti?

Mutfağa gittim. Susuzluktan ağzım kurumuştı. Hantal karnımı eviyeye yaslanarak doğrudan musluktan su içtim. Tekrar dışarıya bir göz attım. Yağmur azalmış gibiydi. Yağmurluğumu giydim, çantamı alıp kapıya yöneldim.

Biri, üç kısa vuruşla kapıyı çaldı.

Gaddarca Bertrand’dır dedim kendi kendime. Muhtemelen Antoine veya Cécile ona beni aramasını veya eve gitmesini söylemişti.

Cécile’in aşağıda arabada beklediğini canlandırdım zihnimde. Utandığını. Benim Audi’ye binmemle gergin bir sessizlik olacaktı.

Onlara gösterecektim. Onlara söyleyecektim. Çekingen, nazik Fransız eş rolünü oynamayacaktım. Bertrand’dan şu dakikadan sonra bana gerçeği söylemesini isteyecektim.

Süratle kapıyı açtım.

Fakat eşikte duran adam Bertrand değildi.

Boyunu ve geniş omuzlarını hemen tanıdım. Gölgesi sarı saçları yağmurla koyulaşmış ve kafasının arkasına yapışmıştı.

William Rainsferd.

Şaşkın şaşkın geriledim.

“Kötü bir zaman mı?” diye sordu.

“Hayır,” diyebildim.

Tanrı aşkına burada ne işi vardı? Ne istiyordu?

Birbirimize baktık. Onu son gördüğümünden bu yana yüzünde bir şeyler değişmişti. Bir deri bir kemik kalmış, tekinsiz bir hali vardı. Artık yanık tenli kaygısız gurme değildi.

“Seninle konuşmam gerek,” dedi. “Acil. Üzgünüm, telefon numaramı bulamadım. O nedenle buraya geldim. Dün gece evde yoktun, sabah tekrar gelmeyi düşündüm.”

Kafam karışmıştı. "Bu adresi nasıl buldun?" diye sordum. "Henüz taşınmadığımız için kayıtlarda yok."

Ceketinin cebinden bir zarf çıkarttı.

"Adres burada yazılıydı. Lucca'da bahsettiğin adres. Saintonge Caddesi."

Başımı salladım.

"Anlamıyorum."

Zarfı bana uzattı. Eski, köşeleri yıpranmış bir zarftı. Üstünde herhangi bir şey yazmıyordu.

"Aç," dedi.

İnce, yırtık pırtık bir defter çıkardım, içinden solmuş bir çizim ile uzun, pirinç bir anahtar yere düşüp metal sesi çıkarttı. Almak üzere yere eğildi ve anahtarı avucunun içine yerleştirerek bana gösterdi.

Temkinle, "Bunlar ne demek?" diye sordum.

"Siz Lucca'dan ayrıldıktan sonra, şaşkın haldeydim. Aklımdan o fotoğrafı silip atamadım. Onu düşünmekten kendimi alamıyordum."

"Evet," dedim, kalbim deli gibi çarpıyordu.

"Babamı görmeye Roxbury'ye gittim. Sanırım biliyorsun, o çok hasta, kanserden ölmek üzere. Artık konuşmıyor. Etrafa bakındım, masasında bu zarfı buldum. Onca yıldan beri saklamış. Bana hiç göstermemişti."

"Neden buradasın?" diye fısıldadım.

Gözlerim acı ve korku doluydu.

"Çünkü bana neler olduğunu anlatmana ihtiyacım var. Çocukken annemin başına neler gelmiş. Her şeyi bilmek istiyorum. Bana yardım edebilecek tek kişi sensin."

Elindeki anahtara baktım. Sonra da çizime bir göz attım. Bukleli açık renk saçlı bir erkek çocuğun kabaca çizilmiş taslağı. Bir dolapta, dizinde kitap ve yanında oyuncak ayısı, oturmuş gibi görünüyordu. Arkasında, solmuş bir el yazısı vardı, "Michel, 26, Saintonge Caddesi". Defterin yapraklarını taradım. Tarihler yoktu. İçinden çıkması zor, Fransızca, şiir gibi karalanmış kısa cümleler.

Birkaç kelime dikkatimi çekti; “*le camp*³³”, “*la clef*³⁴”, “*ne jamais oublier*³⁵”, “*mourir*³⁶”.

“Bunları okudun mu?” diye sordum.

“Çalıştım. Fransızcam kötü. Bazı kısımlarını anlayabildim.”

Cebimdeki telefon çalıp ikimizi de yerimizden sıçrattı. Arayan Edouard’dı.

Nazikçe, “Neredesin Julia?” diye sordu. “O iyi değil. Seni istiyor.”

“Geliyorum,” diye cevap verdim.

William Rainsferd aşağıya bana doğru baktı.

“Gitmen mi gerekiyor?”

“Evet. Acil ailevi bir durum. Kocamın büyük annesi. İnme inmiş.”

“Üzüldüm.”

Tereddüt ederek elini omzuma koydu.

“Seni ne zaman görebilirim?” diye sordu. “Ne zaman konuşabiliriz?”

Ön kapıyı açtım, arkamı dönüp omzumdaki eline baktım. Annesinin çok büyük acılar, üzüntüler çekmesine neden olan bu dairenin eşiğinde onu görmek tuhaf ve acıklıydı; ailesinin, büyük annesiyle büyük babasının, amcasının başına burada neler geldiğini bilmediğini düşünmek de.

“Benimle geliyorsun,” dedim. “Seni tanıştırmak istediğim biri var.”

33 Fr. Kamp.

34 Fr. Anahtar.

35 Fr. Asla unutmamak.

36 Fr. Ölmek.



MAMÉ'NİN YORGUN, solgun yüzü. Uykulu görünüyordu. Onunla konuştum, ancak beni duyduğundan emin değildim. Sonra parmaklarının, bileğimi kavradığını hissettim. Sıkıca tuttu. Orada olduğumu biliyordu.

Arkamda, Tézac ailesi, yatağın etrafında, ayakta duruyordu. Bertrand. Annesi, Colette. Edouard. Laure ve Cécile. William Rainsferd onların arkasında, koridorda çekinerek duruyordu. Bertrand ona bir iki kez şaşkın şaşkın baktı. Muhtemelen benim yeni erkek arkadaşım, diye düşündü. Başka bir zaman buna gülebilirdim. Edouard, merakla, gözlerini kısarak ona birkaç kez baktı, sonra bana ısrarlı bir bakış attı.

Sonra, bakımeviden tek sıra halinde çıkarken kayınpederimin koluna girdim. Dr. Roche Mamé'nin durumunun stabilize edildiğini söyledi. Fakat hâlâ zayıftı. Sonra ne olacağını söylemek mümkün değildi. Kendimizi hazırlamamız gerektiğini söylemişti. Bunun bir son olabileceği konusunda birbirimizi ikna etmemiz gerekiyordu.

"Çok üzgünüm, Edouard," diye mırıldandım.

Yanağımı okşadı.

"Annem seni çok sever, Julia. Seni yürekten sever."

Bertrand göründü, suratı asıktı. Kısaca Amélie'yi düşünerek, onu incitecek, canını yakacak bir şeyler söyleme fikrini kafamda tartarak ona baktım ama sonra boş verdim. Ne de olsa önümüzde tartışacak zamanımız olacaktı. Şimdi bunun önemi yoktu. Şu anda

sadece Mamé'nin ve koridorda beni beklemekte olan uzun boylu silüetin önemi vardı.

Edouard, omzundan arkaya doğru bakarak, "Julia," dedi. "O adam kim?"

"Sarah'nın oğlu."

Edouard huşu içinde birkaç dakika uzun boylu adama baktı.

"Ona telefon mu ettin?"

"Hayır. Babasının bunca zaman saklamış olduğu evrakı keşfetmiş. Sarah'nın yazdığı bir şeyler. Bütün hikâyeyi öğrenmek istediği için burada. Bugün geldi.

Edouard, "Onunla konuşmak isterim," dedi.

William'ı almaya gittim, ona kayınpederimin kendisiyle tanışmak istediğini söyledim. Bertrand, Edouard'ı, Collette ve kızlarını yanında cüceler gibi bırakarak geldi.

Edouard Tézach ona baktı. Yüzü sakın, kendi halindeydi ama gözleri ıslaktı.

Elini uzattı. William elini sıktı. Çok kuvvetli, sakın bir andı. Kimse konuşmadı.

Edouard, "Sarah Starzynski'nin oğlu," diye mırıldandı.

Colette, Cécille ve Laure'a baktım; neler olduğunu anlayamamış halde merakla bakıyorlardı. Sadece Bertrand anlamıştı, kırmızı "Sarah" dosyasını keşfettiği o gecedan beri benimle hiç tartışmamış olmasına rağmen bütün hikâyeyi sadece o biliyordu. Birkaç ay önce Dufaure'lerle tanıştığı zaman bile konuyu gündeme getirmemişti.

Edouard boğazını temizledi. Elleri hâlâ birbirlerine kenetliydi. İngilizce konuştu. Kuvvetli Fransız aksanıyla temiz bir İngilizce.

"Ben Edouard Tézac'ım. Sizinle tanışmak için kötü bir zaman. Annem ölmek üzere."

William, "Evet, çok üzüldüm," dedi.

"Julia size bütün hikâyeyi anlatacak. Ama anneniz Sarah..."

Edouard durakladı. Sesi çatladı. Karısı ve çocukları şaşkın şaşkın ona bakıyorlardı.

Colette, "Neler oluyor böyle?" diye mırıldandı. "Sarah kim?"

Edouard ses tonunu ayarlamaya çalışarak, "Bu altmış yıl önce yaşanmış bir şey," dedi.

Ona ulaşip kolumu omzuna koymak dürtüsüyle mücadele ettim. Edouard derin bir nefes aldı ve yüzüne biraz renk geldi. William'a gülümsedi, daha önce görmediğim küçük, utangaç bir gülümsemeyle.

"Annenizi asla unutmayacağım. Asla."

Yüzü değişti, çehresindeki gülümseme yok oldu ve acıyı gördüm, bana anlattığı gün de olduğu gibi üzüntüden zor nefes alıyordu.

Sessizlik arttı, dayanılmaz boyutlara vardı, kadınlar şaşkın şaşkın bakıyordu.

"Bunca yıldan sonra bugün bunları size söyleyebilmek beni öyle rahatlatmış ki."

William Rainsferd başını salladı.

Alçak bir sesle, "Teşekkür ederim, bayım," dedi. Onun da yüzü solgundu. "Fazla bir şey bilmiyorum, buraya öğrenmeye geldim. Annemin çok çektiğini sanıyorum. Neden olduğunu öğrenmek istiyorum."

Edouard, "Onun için yapabileceğimiz her şeyi yaptık," dedi. "Sizi temin ederim. Julia size anlatacak. İzah edecek. Annenizin hikâyesini anlatacak. Babamın anneniz için yaptıklarını anlatacak. Hoşça kalın."

Geri çekildi, bir anda çökmüş, benzi sararmış yaşlı bir adam olmuştu. Bertrand meraklı, tarafsız gözleriyle onu takip ediyordu. Babasını daha önce böyle etkilenmiş halde görmemişti. Onda ne yaptığını, onun için ne anlam ifade ettiğini bilmek istedim.

Edouard, eşi ve kızlarının soru yağmuru eşliğinde yürüdü. Oğlu elleri ceplerinde arkalarından sessizce onları izledi. Edouard'ın Colette ve kızlarına gerçeği söyleyip söylemeyeceğini merak ettim. Söyleyecekmiş gibi diye düşündüm. Onların yaşayacakları şokları hayal ettim.



WILLIAM RAINSFERD ile birlikte bakımevinin koridorunda yalnız başımıza kalakaldık. Dışarıda, Courcelles Caddesi'nde hâlâ yağmur yağıyordu.

"Bir kahveye ne dersin?" dedi.

Çok güzel bir gülümseyişi vardı.

En yakın *café*'ye kadar çiseleyen yağmur altında yürüdük. Oturup iki espresso sipariş ettik. Bir müddet sessizce oturduk.

Sonra;

"Yaşlı bayanla yakın mısın?" dedi.

"Evet," dedim. "Hem de çok."

"Bebek beklediğini görüyorum?"

Yuvarlak karnımı okşadım.

"Şubatta doğacak."

Sonunda yavaşça, "Bana annemin hikâyesini anlat," dedi.

"Bu kolay olmayacak," dedim.

"Evet. Ama duymak istiyorum. Lütfen Julia."

Yavaş yavaş, kısık, yumuşak bir sesle, zaman zaman ona bakarak konuşmaya başladım. Konuşurken, düşüncelerim Edouard'a kaydı, muhtemelen o da şu anda l'Université Caddesi'ndeki somon renkli oturma odasındaki şık koltuğunda oturmuş, aynı hikâyeyi karısına, kızlarına ve oğluna anlatıyordu. Temerküz. Vel' d'Hiv'. Kamp. Kaçış. Geri dönen küçük kız ve dolaptaki ölü çocuk. Ölüm ve sırla birbirine bağlanmış iki aile. Hüzünle birbiriyle ilişkilendirilmiş iki

aile. Bir yarım, bu adamın hikâyesinin tamamını bilmesini istiyordu. Diğer yarım ise onu korumak, çıplak gerçeği örtmek istiyordu. (Küçük kızın o korkunç hayalinden ve çektiklerinden.) Kızın acısı ve kaybı. Oğlanın acısı ve kaybı. Konuştukça daha da detaylara girdim. Ne kadar çok cevaplarsam kelimelerimin, bağına bıçak gibi saplanıp onu yaraladığını o kadar hissediyordum.

Bitirdiğim zaman, ona baktım. Yüzü ve dudakları solmuştu. Defteri zarftan çıkartıp sessizce bana uzattı. Pirinç anahtar aramızdaki masanın üzerinde duruyordu.

Defteri ellerimde tutarken ona baktım. Bakışları beni teşvik etti.

Defteri açtım. İlk cümleyi kendi kendime okudum. Sonra Fransızca'yı ana lisanımıza çevirerek yüksek sesle okudum. Yavaş bir süreçti; kargacık burgacık yazının okunması çok zordu.

Neredesin, benim küçük Michel'im? Benim güzel Michel'im.

Şimdi neredesin?

Beni hatırlayacak mısın?

Michel.

Beni, Sarah'yı, ablanı.

Bir daha geri gelmeyen. Seni dolabın içinde bırakıp giden. Senin orada güvende olacağını sanan ablanı.

Michel.

Yıllar geçti ve anahtar hâlâ bende.

Gizli saklanma yerimizin anahtarı.

Gördün mü, onu hep sakladım, her gün ona dokundum, seni hatırladım.

16 Temmuz 1942'den beri yanımdan ayırmadım.

Buradaki hiç kimse bilmiyor. Burada hiç kimse anahtarı, seni bilmiyor.

Dolapta olduğunu bilmiyor.

Annemle Babamı bilmiyor.

Kampı bilmiyor.

1942 yazını bilmiyor.

Benim aslında kim olduğumu bilmiyor.

Michel.

Seni düşünmeden geçen bir günüm bile olmadı.

26. Saintonge Caddesi hep aklımda..

Ölümünün elemini bir çocuk taşır gibi taşıdım.

Ölünceye kadar da taşıyacağım.

Bazen ölmek istiyorum.

Ölümünün ağırlığına tahammül edemiyorum.

Annemin ölümünün, Babamın ölümünün.

Onları ölümlerine götüren sürü trenlerinin görüntüleri.

Zihnimde tren sesini duyuyorum, otuz yıldır tekrar tekrar bu sesi duyuyorum..

Geçmişimin ağırlığına tahammül edemiyorum.

Ama dolabın anahtarını hâlâ atamadım.

Mezarın haricinde, seni bana bağlayan tek somut bağ.

Michel.

Nasıl başka biriymişim gibi davranabilirim.

Onları başka bir kadın olduğuma nasıl inandırabilirim.

Hayır, unutamam.

Stadyumu.

Kampı.

Treni.

Jules ile Geneviève'i.

Alain ve Henriette'i

Nicolas ve Gaspard'ı.

Çocuğum unutmama engel. Onu seviyorum. O benim oğlum.

Kocam kim olduğumu bilmiyor.

Hikâyemin ne olduğunu bilmiyor.

Lakin ben unutamam.

Buraya gelmek çok büyük bir hataydı.

Değişebileceğimi sandım. Hepsini arkamda bırakabileceğimi sandım.

Ama yapamadım.

Auschwitz'e gittiler. Öldürüldüler.
Kardeşim. O dolapta öldü.
Benim için hiçbir şey kalmadı.
Bir şey kaldığını sandım ama yanılmışım.
Bir çocuk ve bir eş yetmiyor.
Onlar hiçbir şey bilmiyor.
Benim kim olduğumu bilmiyorlar.
Hiçbir zaman da bilmeyecekler.

Michel.
Rüyalarımda, senin gelip beni alacağını görüyorum.
Elimden tutuyor ve beni alıp götürüyorsun.
Bu hayat tahammül edemeyeceğim kadar ağır.
Anahtara bakıyorum, seni ve geçmişi özlüyorum.
Savaştan önceki o masum, rahat günleri özlüyorum.
Yaralarımın asla iyileşemeyeceğini biliyorum.
Oğlumun beni affetmesini ümit ediyorum.
O hiçbir zaman bilmeyecek.
Kimse hiçbir zaman bilmeyecek.

Zakhor. Al Tichkah.
Hatırla. Asla unutma.



C AFÉ KALABALIK VE CANLI BİR YERDİ ama William ile ben bir sessizlik balonu büyötmüştük.

Artık öğrendiklerimizle şoke olmuş vaziyette defteri masaya koydum.

William açık açık, "Kendini öldürmüş," dedi. "Kaza değilmiş. Arabayı ağacın üstüne sürmüş."

Hiçbir şey söylemedim. Konuşamıyordum. Ne söyleyeceğimi bilemiyordum.

Uzanıp elini tutmak istedim, fakat bir şey beni geri çekti. Derin bir nefes aldım. Ama kelimeler hâlâ çıkmıyordu.

Geçmişin, Michel'in ölümünün sessiz şahidi, pirinç anahtar aramızdaki masanın üstünde duruyordu. Daha önce Lucca'da, beni itermiş gibi avuçlarını açtığı zamanki gibi, kendini içine kapattığını hissettim. Hareket etmedi, fakat açıkça kendini geri çektiğini anladım. Bir kez daha, kuvvetli ve içgüdüsel olarak ona dokunma, onu yakalama isteğime direnç gösterdim. Neden bu adamla paylaşabilecek çok şeyim varmış gibi hissediyordum? Nedense bana yabancı biri gibi gelmiyordu, daha da tuhafı ben de ona yabancı biri gibi gelmiyordum. Bizi bir araya getiren neydi? Arayışım mı, gerçeğe olan açlığım mı, annesine duyduğum merhamet mi? Benim hakkımda hiçbir şey bilmiyordu, parçalanan evliliğimi, Lucca'da geçirdiğim düşük tehlikesini, işimi, hayatımı... Onun hakkında, karısı, çocukları, mesleği hakkında, ben ne biliyordum? Şu anı bir muammaydı. Ama geçmiş, annesinin geçmiş, karanlık bir

patikadaki alevli meşaleler gibi dağlamıştı beni. Bu adama önem-sediğimi, annesinin başına gelenlerin hayatımı nasıl değiştirdiğini göstermek istedim.

Sonunda, "Teşekkür ederim," dedi. "Bana bütün bunları anlat-tığın için teşekkür ederim."

Sesi garip, zoraki gibi geldi. Onun ağlamasını, bir şekilde bir duygu belirtisi göstermesini istediğimi fark ettim. Neden? Hiç şüp-he yoktu ki, kendimi koyvermeye; acıyı, elemi, boşluğu yıkayıp te-mizleyecek gözyaşlarına ve duygularımı onunla arkadaşça paylaş-maya ihtiyacım vardı.

Masadan anahtarı ve defteri toplayarak kalkıyordu. Bu kadar çabuk ayrılması fikrine katlanamazdım. Eğer şimdi giderse ondan bir daha haber alamayacağımı biliyordum. Benimle görüşmek, ko-nuşmak istemeyecekti. Sarah ile olan son bağımı kaybedecektim. Onu kaybedecektim. Tanrı bilir, nasıl meçhul bir nedenle, William Rainsferd, şu anda beraber olmak istediğim yegâne insandı.

Yüzümden bir şeyler hissetmiş olacak ki, tereddüt edip masa-nın etrafında oyalandı.

"Bu yerlere gideceğim," dedi. "Beaune-la-Rolande ve Nélaton Caddesi."

"Eğer istersen seninle gelebilirim."

Gözleri üzerimdeydi. Bir kez daha onda uyandırdığımı bildi-ğim şeylerin aksi şeyler hissettim: karmaşık bir kırgınlık ve şükran demeti.

"Hayır, yalnız gitmeyi tercih ederim. Dufaure'lerin adresini ve-rirsen memnun olurum. Onları da görmek isterim."

"Tabii ki," dedim, ajandama bakıp adresi bir parça kâğıda ka-raladım.

Ansızın pat diye tekrar oturdu.

"Bir içki içsem iyi olur," dedi.

Garsona işaret ederek, "Pekâlâ. Tabii ki," dedim. William için şarap benim için de meyve suyu sipariş ettik.

Sessizce içerken, onunla kendimi nasıl huzurlu hissettiğimi fark et-tim. İki Amerikalı vatandaş sakın sakın içki keyfi yapıyordu. Nedense

konuşmaya da ihtiyacımız yoktu. Kendimi beceriksiz de hissettirmiyordu. Ama içkisini bitirir bitirmez gideceğini biliyordum.

O an geldi.

“Teşekkür ederim Julia, her şey için teşekkür ederim.”

Bağlantıyı koparmayalım, e-posta ile haberleşelim, ara sıra telefonla konuşalım, gibi laflar söylemedi. Hayır, bir şey söylemedi. Fakat sessizliğin ne demek olduğunu biliyordum. Beni arama. Benimle ilişki kurma, lütfen. Bütün hayatımı yeniden şekillendirmem lazım. Zamana, sessizliğe ve huzura ihtiyacım var. Kim olduğumu bulmam lazım.

Yağmurun altında gidişini izledim, uzun boylu silüeti işlek caddede yok oldu.

Karnımın yuvarlaklığı üzerine avuçlarımı yerleştirip yalnızlığın üstüme çökmesine izin verdim.



O AKŞAM EVE DÖNDÜĞÜMDE, bütün Tézac ailesini evde beni bekler buldum. Oturma odamızda Bertrand ve Zoë ile oturuyorlardı. Havanın sertliğini hemen algıladım.

Görüldüğü kadarıyla iki gruba ayrılmışlardı; yaptıklarını onaylayarak benim tarafımda olan Edouard, Zoë ve Cécille ile onaylamayan Collette ve Laure.

Bertrand garip bir şekilde sessizliğini koruyup bir şey söylemedi. Yüzü kederliydi, ağzının kenarları aşağıya sarkmıştı. Bana bakmadı.

Colette, benim nasıl böyle bir şey yapabildiğimi söyleyerek patladı. O ailenin izini sürüp annesinin geçmişi hakkında hiçbir şey bilmeyen o adamla nasıl temasa geçebilmişim.

Görümcem titreyerek, “O zavallı adam,” dedi. “Şimdi bir düşün, o adam gerçekte kim olduğunu öğreniyor, annesinin Yahudi olduğunu, tüm ailesinin Polonya’da yok edildiğini, amcasının açlıktan öldüğünü öğreniyor. Julia onu kendi haline bırakmalıydı.”

Edouard aniden ayağa kalkarak elini havaya kaldırdı.

“Tanrım,” diye kükredi. “Bu aileye ne olmuş!” Zoë kolumun altına sığındı. Edouard sinirden titreyerek, “Julia çok cesurca ve asilce bir şey yaptı,” diye devam etti. “Küçük kızın ailesinin bildiğinden emin olmak istedi. Önemsediğimizi bilmelerini istedi. Babamın, Sarah Starzyriski’nin koruyucu bir aile tarafından bakılmasını garantileyecek kadar onu umursadığını bilmelerini.”

Laure, “Ah, lütfen baba,” diyerek, sözünü kesti. “Julia’nın yaptığı şey içler acısı. Geçmişi geri getirmek, özellikle savaşta olup

bitenleri geri getirmek, asla iyi bir fikir değil. Kimse bunun hatırlatılmasını istemez ve kimse bunu düşünmek istemez.”

Bana bakmadı ama ben kinini tüm ağırlığıyla hissettim. Zihnini rahatlıkla okudum. Tam da bir Amerikalının yapacağı bir şeydi. Geçmişe saygı yok. Aile sırrının ne olduğu hakkında bir fikri yok. Terbiye yok. Hassasiyet yok. Hödük, eğitimsiz Amerikalı: *l'Américaine avec ses gros sabots*.

Cécille tiz bir sesle, “Katılmıyorum!” dedi. “Bana neler olduğunu anlatmana memnunum, *Père*. Korkunç bir hikâye, o zavallı küçük oğlanın dairede ölümü, küçük kızın geri dönüşü. Aile ile temasa geçmekte Julia’nın doğruyu yaptığını düşünüyorum. Ne de olsa biz utanılacak bir şey yapmadık”

Colette dudakları kilitlenmiş olarak, “Belki!” dedi. “Eğer Julia bu işe burnunu bu kadar çok sokmasaydı, Edouard bundan asla bahsetmeyecekti. Öyle değil mi?”

Edouard karsısına baktı. Yüzü ve sesi soğuktu.

“Colette, neler olduğunu asla söylememem için babam benden söz almıştı. Son altmış yıldır, zorla, onun arzusuna saygı gösterdim. Ama artık bildiğiniz için memnunum. Şimdi bu bir kısmınızı açıkça rahatsız etse bile sizlerle paylaşabilirim.”

Colette, gölgeli sarı saçlarını düzelterek, “Tanrıya şükürler olsun ki Mamé hiçbir şey bilmiyor,” diye iç geçirdi.

Zoë’in sesi birden, “Ah, Mamé biliyor,” diye çıktı.

Yüzü pancar gibi kızardı fakat herkese cesurca karşı durdu.

“Neler olduğunu bana söyledi. Küçük çocukla ilgili kısmı bilmiyordum, sanının annem o kısmı duymamı istemedi. Fakat Mamé bütün olanları bana anlattı.”

Zoë devam etti.

“Olayın gerçekleştiği zamandan beri biliyormuş, kapıcı Sarah’nın geri geldiğini söylemiş. Büyük babanın odasında, ölü çocuk kâbusları gördüğünü de anlattı. Bilip de kocasıyla, oğluyla ve sonra da ailesiyle konuşamıyor olmanın ne kadar korkunç olduğunu anlattı. Bunun büyük büyük babamı değiştirdiğini, ona bir şey yaptığını ve bu şey hakkında onunla bile konuşamadığını anlattı.”

Kayınpederime baktım. İnanamayan gözlerle kızıma bakıyordu. “Zoë, o biliyor mu? Bunca yıldır bunları biliyor muymuş?” Zoë başını evet anlamında salladı.

“Mamé bunun taşınamayacak kadar korkunç bir sır olduğunu, küçük kızı düşünmeden edemediğini, artık öğrendiğim için memnun olduğunu söyledi. Bunu çok daha önce konuşmuş olmamız gerektiğini, annemin yaptığını yapmamız gerektiğini, beklemememiz gerektiğini söyledi. Küçük kızın ailesini bulmamız gerekiyor-muş. Saklamakla hata etmişiz. Bana söyledikleri bunlardı. İnme inmeden hemen önce.”

Uzun ve acı dolu bir sessizlik oldu.

Zoë kendine çekidüzen verdi. Colette’e, Edouard’a, teyzelerine ve babasına baktı. Ve bana.

Yumuşakça Fransızcadan Amerikan aksanlı İngilizceye geçerek “Söylemek istediğim başka bir şey daha var,” dedi. “Bazılarınızın ne düşündüğü umurumda değil. Annemin hatalı olduğunu, annemin aptalca bir şey yaptığını düşünmeniz umurumda değil. Onun yaptığı ile gerçekten gurur duyuyorum. William’ı bulmasıyla, ona anlatmasıyla gurur duyuyorum. Neler çektiğini, bunun onun için ne anlama geldiğini bilmiyorsunuz. Benim için ne anlama geldiğini de. Ve büyük ihtimalle William için de. Büyüyünce ben de onun gibi olmak istiyorum. Çocuklarımin gurur duyacağı bir anne olmak istiyorum. *Bonne-nuit*³⁷.”

Komik bir reverans yaparak, odadan çıkıp sessizce kapıyı kapattı.

Uzun bir süre hepimiz sessiz kaldık. Colette’in yüzünün kaskatı kesilişini izledim, Laure çanta aynasıyla makyajını tazeledi, Cé-cile donmuş gibi görünüyordu.

Bertrand bir kelime bile etmedi. Elleri arkasında kenetlenmiş halde pencerenin önünde duruyordu. Bana bir kez bile bakmadı. Ya da herhangi birimize.

Eduard kalkıp şefkatli, babacan bir hareketle başımı okşadı. Soluk mavi gözlerini bana doğru kırıştırdı. Kulağıma Fransızca bir şeyler mırıldandı

“Doğru olanı yaptın. Gayet iyi yaptın.”

O akşam ilerleyen saatlerde, okuyamayıp, düşünemeyip, yatmaktan başka bir şey yapamayıp sadece sert yatağımda uzanıp tavanı incelerken merak ettim.

Her neredeyse, hayatının yeni parçalarını birleştirmeye çalışan William'ı merak ettim.

Bir kez olsun kabuklarını kırıp çıkmayı, konuşmayı, kederli, karanlık sırnı açığa çıkarmayı başaran, Tézac ailesini düşündüm. Bana sırtını dönen Bertrand'ı düşündüm.

*Tu as fait ce qu'il fallait. Tu as bien fait*³⁸.

Edouard haklı mıydı? Bilmiyordum. Hâlâ merak ediyordum.

Zoë kapıyı açtı, uzun ve sessiz bir köpek yavrusu gibi yatağın içine girip üstüme tünedi. Elimi eline alıp usulca öptü, başını omzuma koydu.

Montparnasse Bulvarı'ndaki yoğun trafiğin boğuk uğultularını dinledim. Geç oluyordu. Bertrand'ın Amélie'yle birlikte olduğundan hiç kuşku yoktu. Kendini bir yabancı gibi benden çok uzakta hissediyordu. Çok az tanıdığım biri gibi.

Sadece bugün için bir araya getirdiğim iki aile. Bir daha asla eskisi gibi olamayacak iki aile.

Doğru olanı mı yapmıştım?

Ne düşüneneğimi bilmiyordum. Neye inanacağımı bilmiyordum.

Zoë yanımda uyuyakaldı, yavaş nefes alışları yanağımı gıdıkliyordu. Gelecek çocuğu düşündüm ve bana yaklaşmakta olan huzuru hissettim. Bir müddet beni teskin edecek bir huzur.

Ama sancı ve hüznün olduğu gibi kaldı.

38 Fr. Doğru olanı yaptın. Gayet iyi yaptın.



New York Şehri, 2005

“**Z**OE!” DİYE BAĞIRDIM. “Tanrı aşkına, kardeşinin elini tut. O şeyin üstünden düşüp boynunu kıracak!”

Uzun bacaklı kızım beni azarladı.

“Sen paranoyak bir annesin.”

Bebeğin tombul kolunu yakalayarak üç tekerlekli bisikletine doğru tekrar iteledi. Zoë arkasından koşarken küçük bacaklarıyla iz üzerinde hırsyla pedal çevirdi. Bebek keyifle aguladı, iki yaşındaki bir çocuğun aşikâr gururuyla, kendisine baktığımdan emin olmak için başını çevirip bana baktı.

Central Park ve ilkbaharın ilk müjdecileri. Bacaklarımı uzattım, yüzümü güneşe doğru tuttum.

Yanımdaki adam yanaklarımı okşadı.

Neil. Erkek arkadaşım. Benden birazcık büyüktü. Avukat. Boşanmış. On yaşlarındaki oğullarıyla birlikte Flatiron bölgesinde yaşıyordu. Kardeşim tanıştırmıştı. Ondan hoşlanıyordum. Ona âşık değildim, ama arkadaşlığından hoşlanıyordum. Zeki ve kültürlü biriydi. Allahtan benimle evlenmek gibi bir niyeti yoktu, zaman zaman kızlarıma dayanıyordu.

Buraya taşındığımızdan beri birkaç erkek arkadaşım olmuştu. Hiçbiri ciddi değildi. Hiçbiri önemli değildi. Zoë onlara benim flörtlerim olduğunu söylüyor, Charla da, kavalyelerim diyordu. Neil'den önceki son flörtün adı, Peter'di; sanat galerisi, kafasının arka tarafında canını sıkkan bir keli ve Tribeca'da cereyanlı bir çatı katı vardı. Hepsi temiz, orta yaşlı, hafif sıkıcı Amerikalılardı.

Nazik, samimi ve titizdiler. İyi işleri vardı, hepsi iyi eğitimliydi ve genellikle boşanmışlardı. Beni almaya gelirler, bırakırlar, kollarını ve şemsiyelerini sunarlardı. Met'e öğlen yemeğine götürürler, MoMA'ya, Şehir Operası'na, NYCB'ye, Broadway'deki gösterilere, akşam yemeklerine ve bazen de yatağa götürürlerdi. Bazen tahammül ederdim. Seks, artık yapmam gerektiğini hissettiğim için yaptığım bir şeydi. Mekanik ve sıkıcıydı. Bir şeyler yok olmuştu. Şehvet. Heyecan. Sıcaklık. Hepsi gitmişti.

Sanki biri –ben?– hayatımı hızlı ileri sarmıştı ve ben her şeyi çabuk çabuk ve beceriksizce yapan ruhsuz Charlie Chaplin karakteri gibi görünüyordum, sanki başka bir seçeneğim yokmuş gibi, yüzümde gergin bir gülümsemeyle, yeni hayatımdan memnunmuş gibi yapıyordum. Bazen Charla kaçamak bir bakış atarak; “Hey, iyi misin?” derdi.

Beni dürter ve ben de, “Ah, tabii iyiyim,” diye gevelerdim. İkna olmasa da beni rahat bırakırdı.

Annem de gözlerini yüzümde gezdirir, dudaklarını endişeyle büzerek, “Her şey yolunda mı, tatlım?” diye sorardı.

Endişesini umursamaz bir gülüşle uzaklaştırırdım.



PARLAK VE TAZE BİR NEW YORK SABAHİYDİ. Paris'te asla elde edemeyeceğiniz türden. Duru temiz hava ve keskin mavi gökyüzü. Şehrin silueti ağaçların üzerinden bizi çevreliyordu. Dakota'nın soluk renkli kütlesi karşımızdaydı. Sosis ve pretzel kokuları esintiyile bize doğru sürükleniyordu.

Elimi uzatıp Neil'in dizine vurdum, güneşin artan sıcaklığı karşısında gözlerimiz hâlâ kapalıydı. New York'un sert, birbirinin tersi olan iklimi; yazlar yakıcı, dondurucu kışlar bembeyazdı. Şehrin üzerine düşen ışık, severek büyümüş olduğum sert, parlak gümüşümsü ışık. Paris ve ıslak gri çisentileri başka bir dünyadan gelmiş gibi görünüyordu.

Gözlerimi açtım ve kızlarımın zıplayışlarını izledim. Bir gece içinde mi, yoksa bana öyle mi gelmişti bilmem, ama Zoë, bana tepeden bakan, güçlü kolları ve bacaklarıyla, görülmeye değer bir genç kız olmaya başlamıştı, Charla ve Bertrand'a benziyordu, onların türlerini, çekiciliklerini, büyülerini, beni büyüleyen o kırılgan ve güçlü Jarmond ve Tézac karışımını almıştı.

Küçük olanı başka bir şeydi. Daha yumuşak, daha yuvarlak, daha kırılgan. Onun, Zoë'in aynı yaşlarda ihtiyaç duyduğundan daha fazla okşanmaya, öpülmeye, üzerine düşülmeye ve dikkate ihtiyacı vardı. Babası yanında olmadığı için miydi? Doğumdan hemen sonra, Zoë, bebek ve ben New York'a taşınmak üzere Fransa'dan ayrılmıştık. Bilmiyordum. Kendimi fazla sorgulamadım.

Paris'te yaşanan onca yıldan sonra tekrar Amerika'ya gelmek tuhaf olmuştu. Bazen hâlâ tuhaf geliyordu. Burayı hâlâ evim gibi

hissetmiyordum. Ne kadar süreceğini merak ediyordum. Ama olmuştu işte. Zorluklar yaşanmıştı. Kolay bir karar olmamıştı.

Bebek, panik ve ağrılar nedeniyle premature doğmuştu. Doğması beklenen tarihten iki ay önce, Noel'den hemen sonra doğmuştu. Saint-Vincent de Paul Hastanesi'nin Acil bölümünde çok uzun bir sezaryen geçirmiştım. Bertrand oradaydı, tuhaf bir şekilde gergin ve duyguluydu. Ufacık, mükemmel küçük bir kız. Düş kırıklığına uğramış mıydı, diye merak ettim? Ben uğramamıştım. Bu çocuk benim için çok önemliydi. Onun için savaşmıştım. Teslim olmamıştım. O benim zaferimdi.

Doğumdan hemen sonra, Saintonge'deki eve taşınmadan önce, Bertrand bütün cesaretini toplayarak Amélie'yi sevdiğini, bundan sonra onunla birlikte yaşamak istediğini, onunla birlikte Trocadéro'daki daireye taşınmak istediğini, bana ve Zoë'e daha fazla yalan söylemek istemediğini, hızlı ve kolay bir boşanma olması gerektiğini söyledi. Amerika'ya taşınma fikrini ilk defa, onu elleri arkasında, gözleri kederli, odanın içini, bir aşağı bir yukarı arşınlamasını izlerken düşünmeye başladım. Bertrand'ı sonuna kadar dinledim. Kurumuş, enkaza dönüşmüştü, ama yapmıştı. Sonunda bana karşı dürüst olmuştu. Yakışıklı, hassas kocama bakıp teşekkür ettim. Şaşırmış gibiydi. Daha sert ve acı bir tepki beklemiş olduğunu kabul etti. Bağırılar, aşağılamalar, meseleyi büyütme. Kollarımdaki bebek küçük bileklerini oynatarak inlemişti.

"Sızlanmak yok," dedim. "Bağırma, aşağılama yok. Tamam mı?"

"Tamam," dedi. Beni ve bebeği öptü.

Hayatımda değilmiş gibi hissediyordu kendini. Şimdiden hayatımdan çıkmış gibi.

O gece, bebeği emzirmeye kalktığımda, Amerika'yı Boston'u düşündüm? Hayır, geçmişe, çocukluğumun geçtiği şehre dönme fikrinden nefret ettim.

Sonra buldum.

New York. Zoë, bebek ve ben New York'a gidebilirdik. Charla oradaydı, ailem uzakta değildi. New York. Neden olmasın? Şehri

çok iyi tanıımıyordum, kardeşime yaptığım senelik ziyaretler hari-cinde orada uzun soluklu kalmamıştım.

New York. Bambaşka bir yer olması nedeniyle belki de Paris'e meydan okuyacak tek şehirdi. Düşündükçe, bu fikir, gizlice zihnime yerleşiyordu. Arkadaşlarımla bunu konuşmadım. Hervé, Christophe, Guillaume, Susannah, Holly, Jan ve Isabelle gitmeme üzüleceklerdi. Ama anlayacaklarını ve kabul edeceklerini de biliyordum.

Derken Mamé öldü. Kasımda geçirdiği felçten sonra mücadele etmişti, hafızası yerine gelmesine rağmen tekrar konuşamamıştı. Cochin Hastanesi'nde yoğun bakım ünitesine taşınmıştı. Ölümünü bekliyordum, kendimi buna hazırlıyordum ama yine de bir şok oldu.

Burgundy'deki, hüzünlü, küçük mezarlıktaki cenaze töreninden sonra Zoë bana; "Anne, Saintonge Caddesi'nde yaşamaya mecbur muyuz?" diye sordu.

"Sanırım baban bizden bunu bekliyor."

"Fakat *sen* orada yaşamak istiyor musun?" diye sordu.

"Hayır," dedim dürüstçe. "Orada neler olduğunu öğrendiğimden beri istemiyorum."

"Ben de istemiyorum."

Sonra: "O zaman nereye taşınabiliriz, anne?"

Hafifçe, şakayla karışık ve onun itirazla homurdanmasını bekleyerek, "New York'a ne dersin?" dedim.



ZOË İLE İŞLER BU KADAR BASİT OLMUŞTU. Bertrand kararımızdan memnun kalmamıştı. Kızının bu kadar uzaklara taşınmasından. Zoë taşınmakta kararlıydı. Birkaç ayda bir gelebileceğini ve onu ve bebeği görmeye Bertrand'ın da oraya gelebileceğini söyledi. Bertrand'a taşınmakla ilgili planlanmış kesin bir şey olmadığını izah ettim. Bu sonsuza kadar sürmeyecekti. Sadece birkaç yıl. Zoë'in Amerikan tarafını yakalaması içindi. Benim hayatıma devam etmeme yardım etmesi içindi. Yeni bir şeye başlamak içindi. O şimdi Amélie'yle yeni bir ilişkiye başlıyordu. Onlar bir çifttiler, resmi bir çift. Amélie'nin çocukları neredeyse erişkin olmuşlardı. Evden uzakta yaşıyorlardı ve babalarıyla vakit geçiriyorlardı. Bertrand'ı cezp eden çocukların –onun veya Améli'ninkiler– günlük sorumlulukları olmadan geçirilecek yeni bir hayat olasılığı mıydı? Belki de. Sonunda kabul etti. Ve sonra yapılacak işler başladı.

Evindeki kısa başlangıçtan sonra, Charla bana sade, beyaz, iki yatak odalı ve şehir manzaralı, bir kapıcısı olan, Amsterdam ve Columbus arasında, 86. Cadde'de oturacak bir yer bulmama yardım etti. Orayı Los Angeles'a taşınan arkadaşından devralmıştım. Bina, ailelerle, boşanmış ebeveynlerle, arı kovanı gibi bebek, çocuk, bisiklet, bebek arabaları, *scooter* gürültüleriyle doluydu. Rahat, sıcak bir evdi, fakat bir şeyler eksikti. Neydi? Bilemiyordum.

Jashua sayesinde meşhur bir Fransız web sitesinin New York muhabiri olarak işe alındım. İşleri evden yürütüyordum ve Paris

ile ilgili fotoğraflara ihtiyacım olduğunda Bamber'i de fotoğrafçım olarak kullanıyordum.

Zoë için yeni bir okul vardı, birkaç blok ötede Trinity Koleji, "Anne, asla ayak uyduramayacağım, şimdi de bana, Fransız", diyorlar diye şikâyet ettiğinde gülümsemekten kendimi alamıyordum.



NEW YORK'LULARI seyretmek büyüleyiciydi; azimli adımlarını, sohbetlerini, güler yüzlerini. Komşularım asansörde merhaba derlerdi. Taşındığımızda bize çiçekler ve şeker ikram etmişlerdi, kapıcıyla şakalaşmışlardı. Bütün bunları unutmuştum. Parislilerin huysuzluğuna ve aynı katta oturan insanların merdivenlerde karşılaştıklarında birbirlerine zar zor kaba bir şekilde başla selam vermelerine alışmıştım.

Belki işin en ironik yanı şu anda yaşadığım hayatın heyecanlı fırtınasına rağmen Paris'i özlüyor olmamdı. Baştan çıkarıcı bir kadın gibi, mücevher gibi titrek ışığıyla her akşam saat başı ışıkları yanan Eyfel Kulesi'ni özlüyordum. Şehrin üzerinde her ayın ilk çarşamba-sı, öğlen saatinde, aylık talimini yapan hava sirenlerini özlüyordum. En uzun boylu müşterisi ben olmama rağmen manavın bana "*ma p'tite dame*³⁹" diye hitap ettiği Edgar-Quinet Bulvarı'ndaki cumartesi pazarını özlüyordum. Zoë gibi ben de kendimi Amerikalı olma-ma rağmen Fransız hissediyordum.

Paris'ten ayrılmam sandığım kadar kolay olmamıştı. New York ve enerjisi, bacalarından çıkan buhar bulutları, enginliği, köprü-leri, binaları, sistemin tümüyle çalışamaz hale gelmesi bile hâlâ burayı bana ev gibi hissettirmiyordu. Burada çok iyi yeni arkadaşlar edinmeme rağmen Parisli arkadaşlarımı özlüyordum. Bana yakınlaşan ve her ay bana yazan Edouard'ı özlüyordum. Fransız

39 Fr. Ufak bayan.

erkeklerinin, Holly'nin çıplak bakış tabir ettiği, kadınları inceleyen bakışlarını özlüyordum. Orada buna alışmıştım, fakat şimdi Manhattan'da sadece: Zoë'e "Seni sıska!" bana "Seni sarışın!" diye bağırان otobüs şoförleri vardı. Fark edilmez hale geldiğimi hissettim. Neden hayatım boş geliyordu? Sanki bir fırtına çıkmış gibiydi. Sanki dibi çökmüş gibiydi.

Ve geceler.

Neil'le geçirdiğim geceler bile ıssızdı. Yatakta yatıp, büyük ve heyecan uyandıran şehrin seslerini dinlemek ve görüntülerin sahile vuran dalgalar gibi tekrar bana doğru gelmesini beklemek.



SARAH.

Onu beni hiç terk etmedi. Beni sonsuza kadar değiştirmişti. Hikâyesini, ızdırabını hep içimde taşıdım. Onu tanıyormuşum gibi hissediyordum. Onu çocukken tanımıştım. Genç kızken. Buzlu New England yolunda arabasını ağaca çarptığı, kırk yaşındaki ev hanımı olarak tanımıştım. Yüzünü mükemmel şekilde görebiliyordum. Çekik yeşil gözler. Kafasının şekli. Duruşu. Elleri. Nadir gülümsemesi. Onu tanıyordum. Hayatta olsaydı caddede onu durdurabilirdim.

Zoë katı bir tipti. Beni suçüstü yakaladı.

William Rainsferd'i Google'da ararken yakaladı.

Okuldan döndüğünü fark etmemiştim. Bir kış öğleden sonrası bana duyurmadan içeri gizlice girmişti.

Çocuğunun sigara içtiğini gören bir annenin sesi gibi bir sesle "Ne kadar zamandır bunu yapıyorsun?" diye sordu.

Kızardım, geçtiğimiz yıldan beri sistemli olarak baktığımı kabul ettim.

Kolları önünde kavuşturulmuş halde, hiddetle aşağıya bana bakarak, "Sonra?" diye devam etti.

"Lucca'dan ayrılmışa benziyor," diye itiraf ettim.

"Nerede o zaman?"

"Amerika'ya geri dönmüş, birkaç aydan beri buradaymış."

Bakışına daha fazla tahammül edemedim, kalkıp pencereden Amsterdam Bulvarı'na bakmaya gittim.

“O New York'ta mı anne?”

Sesi şimdi daha yumuşaktı, daha az hırçındı. Arkamdan geldi, o güzel başını omzuma koydu.

Başımı salladım. Onun burada olduğunu öğrendiğimde ne kadar heyecanlanmış olduğumu ona söylemeye cesaret edemedim. Son buluşmamızdan iki yıl sonra aynı şehirde olmamızın beni ne kadar heyecanlandırıldığını ve hayrete düşürdüğünü hissettim. Babası New York'luydu diye hatırladım. Küçük bir çocukken burada yaşamış olmalı.

Telefon rehberinde ismi vardı. West Village'de. Metroyla buradan on beş dakikalık bir mesafedeydi. Günlerce, haftalarca onu aramalı mıyım aramamalı mıyım diye ızdırap çekmiştim. Paris'ten beri benimle hiç irtibat kurmaya çalışmamıştı. O zamandan beri ondan haber almamıştım.

Bir müddet sonra heyecan azaldı. Onu aramaya cesaretim kalmadı. Her gece onu düşünmeye devam ettim. Her gün. Gizlice ve sessizce. Bir gün, parkta, bir alışveriş merkezinde, barda, restoranda ona rastlayıp rastlamayacağımı merak ettim. Burada karısı ve kızları ile birlikte miydi? Benim gibi neden Amerika'ya geri dönmüştü? Ne olmuştu?

Zoë, “Onunla temasa geçtin mi?” diye sordu.

“Hayır.”

“Geçecek misin?”

“Bilmiyorum, Zoë.”

Sessizce ağlamaya başladım.

“Ah, anne lütfen,” diye iç geçirdi.

Kızgınca ve kendimi aptal hissederek gözyaşlarımı sildim.

“O şimdi senin burada yaşadığını biliyor. Eminim biliyordur. O da seni aramıştır. Burada ne yaptığını, nerede yaşadığını biliyordur.”

Bu düşünce hiç aklıma gelmemişti. William'ın beni Google'da araması. William'ın benim adresimi araması. Zoë haklı mıydı? Benim New York şehrinde, Yukarı Batı Yakası'nda yaşadığımı biliyor muydu? Hiç beni düşünmüş müydü? Beni düşündüğünde tam olarak ne hissetmişti?

“Bırak gitsin, anne. Arkanda bırakmalısın. Neil’i ara, onunla daha sık görüş, hayatına devam et.”

Ona doğru döndüm, sesim sert ve yüksek tınıyla çıkıyordu.

“Yapamam Zoë. Ona yardım etmiş olup olmadığımı bilmek istiyorum. Bunu öğrenmem gerek. Çok fazla bir şey mi istiyorum? Bu mümkün olmayan bir şey mi?”

Yan odadan bebek ağıladı. Uykusunu bölmüştüm. Zoë onu almaya gitti ve hıçkıran tombul kız kardeşiyle geri döndü.

Zoë, bebeğin buklelerinin üzerinden saçlarımı nazikçe okşadı.

“Öğrenebileceğini sanmıyorum, anne. Sana söylemek için hazır olamayacak. Hayatını değiştirdin. Hatırlarsan, hayatını altüst ettin. Muhtemelen seni bir daha görmek istemiyordur.”

Bebeği kollarından kendime doğru çektim, yuvarlaklığı, sıcaklığıyla sıkıca göğsüme yasladım. Zoë haklıydı. Sayfayı çevirip, hayatıma dönmeliydim.

Ama nasıl, bu da başka bir meseleydi.



KENDİMİ MEŞGUL EDECEK ŞEYLER BULDUM. Zoë, kardeşi, Neil, ailem, kuzenlerim, işim, Charla'yla eşinin beni davet ettiği ve benim de insafsızca katıldığım sonu gelmez sıraya dizilmiş partilerden kendime ayıracak vaktim kalmamıştı. İki yıl içinde, çok büyük zevk aldığım kozmopolit erime potası olan Paris'te kaldığım onca yılda tanıdığımdan fazla insanla tanıştım.

Evet, Paris'ten geri dönmek üzere ayrılmıştım, ama işim için veya arkadaşlarımı ya da Edouard'ı görmek için oraya döndüğümde, engel olamayacağım bir şekilde ayaklarım beni tekrar tekrar Marais'ye götürüyordu. Yeniden arayan gözlerle, benim zamanımdan çok önce yaşanmış olmasına rağmen 1942'de orada olanları hatırlayan gözlerle, sıraya girmiş Rosiers Caddesi, Roi de Sicile Caddesi, Ecouffles Caddesi, Saintonge Caddesi, Bretagne Caddesi'ni izliyordum.

Saintonge Caddesi'ndeki dairede şimdi kimin yaşadığını, pencerenin önünde durup sarmaşıklı avluya kimin baktığını, kaygan mermer şömine üzerinde kimin avuçlarını gezdirdiğini merak ediyordum. Yeni kiracıların evlerinde küçük bir çocuğun ölmüş ve genç bir kızın hayatının o gün sonsuza kadar değişmiş olmasıyla ilgili bir fikirleri var mıydı acaba?

Rüyalarım da, Marais'ye gidiyordum. Rüyalarım da, bazen yaşamamış olduğum o dehşet bana o kadar net görünüyordu ki, kâbusu uzaklaştırabilmek için ışığı açıyordum.

O uykusuz, boş gecelerde, sosyal konuşmalardan bıtap düşmüş halde yatağımda yatıp ağzımın kuruluşunu şarapta giderirken izin vermemem gereken o eski sızı geri gelip beni yakalıyordu.

Onun gözleri. Yüksek sesle Sarah'nın mektubunu okuduğum zamanki yüz ifadesi. Hepsi geri gelip, tekrar ortaya çıkarak uyku-mu kaçırıyordu.

Zoë'in sesi beni Neil'in elinin kalçalarımda olduğu Central Park'taki o güzel bahar gününe geri götürdü.

"Anne, bu canavar, dondurma istiyor."

Bebek kendisini çimenlere yüzüstü bırakmış avazı çıktığı kadar çığlık atıyordu.

"Yaman bir şey, değil mi?" dedi Neil.



OCAK 2005, beni tekrar tekrar Sarah'ya, William'ın anısına gö-türdü. Auschwitz'in kurtuluşunun altmışıncı yıl dönümü-nün önemi dünya basının her tarafında yer aldı. "Shoah" kelimesi daha önce bu kadar çok tekrarlanmamış görünüyordu.

Bu kelimeyi duyduğum her sefer, düşüncelerim acıyla ona ve Sarah'ya gidiyordu. TV'de Auschwitz anma törenini izlerken, Wil-liam'ın, benim gibi bu kelimeyi duyduğunda, ekranda o dehşet ve-ren siyah beyaz titreşimleri, bağlanmış cansız iskeletleri, kremator-yumları, külleri ve bütün dehşeti izlerken beni hatırlayıp hatırla-madığını merak ettim.

Ailesi, annesinin ebeveynleri o iğrenç yerde ölmüştü. Nasıl olur da düşünmezdi. Yanımda Zoë ve Charla ile birlikte TV izlerken ek-randa, kampın üzerine düşen kar zerreciklerini, dikenli teli, bodur gözlem kulesini izledim. Kalabalık, konuşmalar, dualar, mumlar. Rus askerleri ve onların özel dans gösterileri vardı.

Ve kapanış, o unutulmaz akşam karanlığının çöküşü, demir yo-lu raylarının ateşte yanar gibi hali, karanlıkta, elem ve hatıraların keskin bir karışımı gibi ışıldıyordu.



TELEFON, EN AZ BEKLEDİĞİM bir zamanda, bir mayıs öğleden sonrası, geldi.

Masamda bilgisayarla uğraşıyordum. Telefonu elime alıp alo diyen sesim bana bile kaba geldi.

“Merhaba. Ben William Rainsferd.”

Dimdik oturdum, kalbim çarptı ve ahizeyi kulağıma yapıştırdım.

William Rainsferd

“Orada mısın, Julia?”

Yutkundum.

“Evet, bilgisayarda biraz sorun yaşıyorum da. Nasılsın, William?”

“İyiyim,” dedim.

Kısa bir sessizlik. Gerginlik veya bir çaba hissetmedim.

Zayıf bir tonda, “Uzun zaman oldu,” dedim.

“Evet, olmuş,” dedi.

Tekrar bir sessizlik oldu.

Sonunda, “Anladığım kadarıyla New York’lu olmuşsun,” dedi.

“İnternette gördüm.”

Zoë haklıydı.

“Buluşmaya ne dersin?”

“Bugün mü?” dedim.

“Eğer ayarlayabilirsen.”

Yan odada uyumakta olan çocuğu düşündüm. Bu sabah yuvadaydı, fakat yanımda götürebilirdim. Gerçi uykusunun bölünmüş olmasından memnun olmayacaktı.

“Olabilir,” dedim.

“Harika. Senin tarafına gelirim. Nerede buluşabileceğimiz hakkında bir önerin var mı?”

“Café Mozart’ı biliyor musun? Batı 70. Cadde ve Broadway?”

“Biliyorum, iyi. Yarım saat sonra orada buluşuruz?”

Telefonu kapattım. Kalbim o kadar hızlı çarpıyordu ki zor nefes alabiliyordum. Bebeği uyandırmaya gittim, protestolarına aldırmayıp onu sarıp sarmaladım, arabasını katladım ve yola çıktım.



ORAYA VARDIĞIMIZDA, bizi bekliyordu. Önce kuvvetli omuzlarını, sarı renginden eser kalmamış kır saçlarını ve sırtını gördüm. Gazete okuyordu, bakışlarımı üzerinde hissetmiş gibi ben gelirken başını çevirdi. Sonra ayağa kalktı, tokalaşmakla öpüşmek arasında kararsız kaldığımız, tuhaf, nahoş bir dakika yaşadık. O güldü, ben de; sonunda bana sarıldı, çenemi köprücük kemiğine yaslayacak, arkamı küçük vuruşlarla okşayacak şekilde beni kucakladı ve sonra eğilip kızıma hayranlığını belirtti.

“Bu ne güzel bir kız böyle,” diye mırıldandı.

Tüm ciddiyetiyle ona en değerli oyuncakını lastik zürafasını verdi.

“Peki, senin adın ne?” diye sordu.

Peltek peltek, “Lucy,” dedi.

“Ben o zürafanın adı diye...” başladım, ama William oyuncakı sıkıştırarak oyuncakın sesimi bastıran sesler çıkarmasını sağladı, bebek de bunun üzerine sevinç çığlıkları attı.

Çocuğu arabasında tutarak bir masa bulup oturduk. Mönüye göz gezdirdi.

Bir kaşını kaldırarak, “Amadeus cheesecake yedin mi hiç?” diye sordu.

“Evet,” dedim, “kesinlikle şeytanca.”

Sırıttı.

“Muhteşem görünüyorsun, Julia. New York sana kesinlikle yaramış.”

Zoë'in bana bakıp gözlerini devirdiğini düşünerek bir genç kız gibi kızardım.

Sonra cep telefonu çaldı. Cevapladı. Yüz ifadesinden arayanın kadın olduğu anlaşıyordu. Kim olduğunu merak ettim. Karısı mı? Kızlarından biri mi? Konuşma devam etti. Bozulmuş görünüyordu. Zürafa ile oynayarak çocuğun üzerinde eğildim.

Telefonu koyarak, "Pardon," dedi. "Arayan kız arkadaşımı."
"Ah."

Sesim şaşkın çıkmış olacak ki bir kahkaha attı.

"Ben boşandım, Julia."

Doğrudan bana bakıyordu. Bakışları ölçülüydü.

"Biliyorsun, bana söylediklerinden sonra her şey değişti."

Sonunda. Sonunda bilmek istediklerimi, olanları, kötü sonuçları söylüyordu.

Ne söyleyeceğimi bilemedim. Ağzımdan bir kelime kaçırırsam susar diye korktum. Kızımın meşgul olmaya devam ettim, ona bir şişe su verdim, suyu üstüne başına dökmemesine yardımcı oldum, kâğıt peçeteyle üstünü başını sildim.

Garson siparişleri almaya geldi. İki Amadeus cheesecake, iki kahve ve çocuk için bir krep lütfen.

William; "Her şey parçalara ayrıldı," dedi. " Bir cehennemdi. Çok kötü bir yıldız."

Birkaç dakika birbirimize bir şey söylemedik, kalabalık masalara bakındık. *Café* kalabalık, aydınlık bir yerdi, gizlenmiş hoparlörlerden klasik müzik yükseliyordu. Bebek kendi kendine sesler çıkarıyor, bana ve William'a gülümseyerek oyuncağını havada sallıyordu. Garson kız siparişlerimizi getirdi.

Çekinerek, "Şimdi iyi misin?" diye sordum.

Hızla, "Evet," dedi. "Evet, iyiyim." İçimdeki yeni bene alışmak zamanımı aldı. Annemin hikâyesini anlamak, kabul etmek ve acısıyla başa çıkmak zaman aldı. Bazen hâlâ beceremiyorum. Ama uğraşıyorum. Yapılması gereken birkaç şey yaptım."

Krepten koparılmış lokmaları kızıma yedirirken, "Ne gibi?" diye sordum.

"Bunlara tek başıma tahammül edemeyeceğimi fark ettim. Kendimi izole ve kırılmış hissettim. Karım içinde bulunduğum durumu anlayamadı. Ben de izah edemedim, aramızdaki ilişki yok oldu. Geçen yıl, 60. Yıl Anma Töreni'nden önce kızlarımı benimle birlikte Auschwitz'e götürdüm. Onlara büyük büyük anne ve babalarının başına neler gelmiş olduğunu anlatmak ihtiyacı hissettim ve bunu yapabilmenin tek yolu buydu, bu da kolay olmadı. Onlara göstermek. Acıklı, gözyaşı dolu bir seyahatti, sonunda ben huzura kavuştum ve kızlarımın da anladığını hissettim."

Sesi üzgün ve düşünceliydi. Konuşmadım, konuşmayı onun yapmasına izin verdim. Bebeğin yüzünü silip ona biraz daha su verdim.

"Ocak ayında son bir şey daha yaptım. Tekrar Paris'e gittim. Marais'de soykırım anıtı var, belki biliyorsun." Başımı salladım. Orayı duymuştum ve bundan sonraki ziyaretimde oraya gitmeyi planlıyordum. "Chirac, ocak ayının sonunda anıtın açılışını yaptı. Girişte isimlerin yazılı olduğu bir duvar var. Kocaman, gri taş bir duvar, üstüne 76.000 adet isim kazınmış. Fransa'dan gönderilen her bir Yahudi'nin ismi yazılmış."

Parmaklarıyla kahve fincanıyla oynamasını izledim. Yüzüne doğrudan bakmanın zor olacağını hissediyordum.

"Onların isimlerini aramaya gittim. Ve oradaydılar. Wladyslaw ve Rywka Starzynski. Büyük annemle büyük babam. Auschwitz'de duyduğum aynı huzuru ve aynı acıyı duydum. Hatırlanmış olmalarından, Fransızların onları hatırlamalarından ve bu şekilde onları onurlandırmalarından dolayı müteşekkirdim. Duvarın önünde ağlayan insanlar vardı, Julia. Yaşlı insanlar, gençler, benim yaşımdakiler, elleriyle taşa dokunup ağlıyorlardı.

Durakladı, dudaklarının arasından dikkatlice nefes aldı. Bakışlarımı fincandan, parmaklarından ayırmadım. Bebeğin zürafası ses çıkardı ama sesi çok zor duyduk.

"Chirac bir konuşma yaptı. Tabii ki anlamadım. Daha sonra internette bulup tercümesini okudum. Güzel bir konuşma. İnsanları Vel' d'Hiv' temerküzünde Fransa'nın sorumluluğunu hatırlatmaya

çalışan ve onu takip eden bir konuşma. Chirac, annemin mektubunun sonunda yazdığı aynı kelimeleri tekrarladi; *Zakhor, Al Tich-kah*. Hatırla. Asla Unutma. İbranice.”

Eğilip, sırt çantasından sarı bir zarf çıkardı. Bana uzattı.

“Bunlar benim onunla çekilmiş fotoğraflarım, sana göstermek istedim. Birden annemin kim olduğunu bilmediğimi fark ettim Julia. Neye benzediğini demek istiyorum, yüzünü, gülüşünü tanıyordum fakat iç dünyası hakkında bir şey bilmiyordum.”

Fotoğrafları tutabilmek için elimdeki akçaağaç şurubu kalıntı-larını sildim. Dügününde Sarah. Uzun boylu, ince yapılı, sır dolu gözlerinde küçük bir gülümseme olan bir kadındı. Sarah bebekli-ğinde William'ı elinde tutarken. Sarah otuzlu yaşlarında zümrüt yeşili balo elbisesiyle. Ve ölümünden hemen önce büyük ve renkli, yakın çekim bir fotoğrafı. Saçlarının kırışmış olduğunu fark et-tim. Kırklar henüz oluşmaktaydı fakat yayılmaya başlamıştı. Willi-am'inkiler gibi.

Artan bir duygusallıkla her bir fotoğrafa bakarken William, “Onu sessiz, uzun, ince ve sakın biri olarak hatırlıyorum,” dedi. “Çok gülmezdi, fakat derin bir insandı ve sevgi dolu bir anneydi. Ölümünden sonra kimse intihardan bahsetmedi. Asla. Babam bile. Sanırım babam onun defterini hiç okumadı. Kimse okumamış. Belki defteri ölümünden çok sonraları buldu. Hepimiz bir kaza ol-duğunu düşündük. Kimse annemin kim olduğunu bilmiyordu, Ju-lia. Ben bile. İşte bunun, hâlâ dayanılması zor bir şey olduğunu düşünüyorum. Onu o soğuk kış günü, ölümüne biz götürdük. O kararı nasıl verdi. Neden biz geçmiş hakkında hiçbir şey bilmiyor-duk. Neden babama söylememeyi seçti. Neden ızdırabını, acısı-nı kendine sakladı.”

“Bunlar çok güzel fotoğraflar,” dedim sonunda. “Bunları getir-diğin için teşekkür ederim.”

Durakladım.

Fotoğrafları bir kenara koyarak, “Sana sormam gereken bir şey var,” dedim. Sonunda cesaretimi topladım ve yüzüne baktım.

“Devam et.”

Zayıf bir gülücükle, "Bana karşı kötü duygular besliyor musun?" diye sordum. "Hayatını mahvettiğimi düşünüyorum."

Güldü.

"Kötü duygularım yok, Julia. Sadece düşünmeye ihtiyacım vardı. Anlamak için. Bütün parçaları bir araya koymak için. Bu benim zamanımı aldı. Bunca zamandır benden haber alamamanın nedeni bu."

Huzurun, bütün vücuduma yayıldığını hissettim.

"Bunca zamandır nerede olduğunu biliyordum," diyerek gülümsedi. "İzini takip etmek zamanımı aldı." *Anne, şimdi nerede yaşadığını o biliyor. O da internette seni bulmuştur. Burada ne yaptığını, nerede yaşadığını biliyor.* "New York'a tam olarak ne zaman taşındın?" diye sordu.

"Bebek doğduktan çok kısa bir süre sonra. 2003 ilkbaharında."

"Paris'ten neden ayrıldın? Bana söylemekte bir sakınca yoksa..."

Pişmanlık dolu olarak gülümsedim.

"Evliliğim parçalandı. Bu bebeği doğurdum. Orada olanlardan sonra Saintonge'deki evde yaşamaya razı olamadım. Amerika'ya dönmenin daha iyi olacağını düşündüm."

"Tam olarak nasıl yaptın?"

"Önceleri, yukarı doğu yakasında, kız kardeşimle yaşadık, sonra arkadaşlarının evini bana devretti. Ve eski patronum bana mükemmel bir iş buldu. Senden ne haber?"

"Aynı hikâye. Lucca'da hayat imkânsız göründü. Karım ve ben..." Sesi kesildi. Eliyle veda işareti anlamına gelen bir hareket yaptı. "Roxbury'den önce delikanlılığımda burada yaşamıştım. Bir müddettir bunu düşünüyordum. Sonunda karar verdim. Brooklyn'de eski bir arkadaşımda kaldım, sonra Village'de bir yer buldum. Burada da aynı işi yapıyorum. Yemek kritiği."

William'ın telefonu çaldı. Arayan yine kız arkadaşıydı. Rahat konuşsun diye arkamı döndüm. Sonunda telefonu kapattı.

Çekine çekine, "Biraz mülkiyetçi," dedi. "Bir müddet ara vereceğim galiba."

Telefonla uğraştı.

"Ne kadar zamandan beri berabersiniz?"

“Birkaç aydır,” diyerek bana baktı. “Senden ne haber? Biriyle görüşüyor musun?”

“Evet.” Neil’in nazik, yumuşak gülüşünü düşündüm. Dikkatli hareketlerini. Düzenli seksi. Neredeyse önemli olmadığını, sadece eşlik ettiğini, çünkü yalnızlığa dayanamadığımı, son iki buçuk yıldır her gece onu, William’ı ve annesini düşündüğümü söyleyecektim ama kendimi tuttum. Sadece; “O iyi bir insan. Boşanmış. Avukat,” dedim.

William taze kahve ısmarladı. Benim kahvemi bardağıma boşaltırken ellerinin, uzun ince parmaklarının güzelliğini bir kez daha fark ettim.

“Son görüşmemizden altı ay sonra,” dedi. “Saintonge Caddesi’ne gittim. Seni görmek istedim. Seninle konuşmak istedim. Sana nasıl ulaşacağımı bilmiyordum, telefon numaran yoktu ve kocanın ismini hatırlayamadım ve dolayısıyla telefon rehberine bakamadım. Hâlâ orada yaşıyor olabileceğini düşündüm. Taşındığından haberim yoktu.”

Durakladı, parmaklarını gür kır saçlarının arasında dolaştırdı.

“Vel’ d’Hiv’ temerküzü hakkındaki tüm yazıları okumuştum, Beaune-la-Rolande’ye ve stadyumun bulunduğu caddeye gitmiştim. Gaspart ve Nicolas Dufaure’yi de görmeye gitmiştim. Beni Orléans mezarlığındaki amcamın mezarına götürdüler. Ne iyi insanlar. Fakat bunları yaşamak zordu. Orada benimle birlikte olabilmeni arzu ettim. Tek başıma yapmamalıydım, benimle birlikte gelmeyi teklif ettiğin zaman kabul etmeliydim.”

“Belki ben de ısrar etmeliydim,” dedim.

“Seni dinlemeliydim. Tek başına katlanamayacağım bir şeydi. Sonra Saintonge Caddesi’ne geri döndüğümde ve tanımadığım o insanlar kapını açtığında... Beni yolda yüzüstü bıraktığını hissettim.”

Bakışlarını yere indirdi. Kahve fincanımı, kırgınlıkla tabağına koydum. Onun için yaptığım bunca şeyden sonra, bunca zaman, çaba, acı ve boşluktan sonra bunu nasıl düşünebilirdi?

Gözlerimden bir şey okumuş olmalı ki hemen elini elbisemin koluna koydu.

“Özür dilerim,” diye mırıldandı.

“Seni hiç yüzüstü bırakmadım, William.”

Sesim katı çıkıyordu.

“Bunu biliyorum, Julia. Özür dilerim.”

Onun sesi ise derin ve titrekti.

Rahatladım. Gülümsemeyi başardım. Sessizlik içinde kahvelerimizi içtik. Bazen dizlerimiz masanın altında birbirine değdi. Onunla olmak çok doğaldı. Sanki yıllardır bunu yapıyormuşuz gibi. Sanki hayatımızda birbirimizle sadece üç kez görüşmüş gibi değildik.

“Eski kocan çocuklarla burada yaşamayı onaylıyor mu?” diye sordu.

Omuz silktim. Arabasında uyuyakalan çocuğa baktım.

“Kolay olmadı. O başkasına âşıktı. Epey zamandır âşıkmiş. Bunun faydası oldu. Gerçi kızları pek fazla görmüyor. Zaman zaman buraya geliyor, Zoë de tatillerini Fransa’da geçiriyor.”

“Benim eski eşimle de durum aynı. Onun da yeni bir bebeği oldu. Erkek. Mümkün olduğunca sık olarak Lucca’ya kızlarımı görmeye gidiyorum. Ya da onlar buraya geliyorlar, ara sıra. Şimdi epey büyüdüler.”

“Kaç yaşındalar?”

“Stefania yirmi bir, Giustina on dokuz.”

Islıkladım.

“Genç yaşta baba olmuşsun.”

“Çok genç, belki de.”

“Bilmiyorum,” dedim. “Bazen bebekle kendimi tuhaf hissediyorum. Ona daha erken sahip olmayı arzu ederdim. Zoë ile arasında çok yaş farkı var.”

“O çok tatlı bir bebek,” diyerek cheesecake’inden güzel bir parça yedi.

“Evet, çok. Üzerine titreyen annesinin göz bebeğidir.”

İkimiz de kıkırdadık.

“Oğlan çocuğun olmadığına üzüldün mü?” diye sordu.

"Hayır. Sen?"

"Hayır. Kızlarıma bayılıyorum. Belki onların erkek torunları olur. Belki adını Lucy koyarlar?"

Önce ona sonra da kızıma baktım.

"Hayır, o oyuncak zürafa," dedim.

Kısa bir sessizlik oldu.

Sessizce, "İsmi Sarah," dedim.

Çiğnemeyi bıraktı, çatalını yere koydu. Gözleri değişti. Bana ve uyuyan çocuğa baktı, bir şey söylemedi.

Sonra yüzünü ellerinin arasına gömdü. Birkaç dakika öylece kaldı. Ne yapacağımı bilemedim. Omzuna dokundum.

Sessizlik.

Tekrar suçluluk hissettim, affedilmeyecek bir şey yapmışım gibi hissettim. Fakat başından beri bu bebeğin isminin Sarah olacağını biliyordum. Doğum sırasında, kız olduğu söylenir söylenmez ismini biliyordum.

Kızımın sahip olabileceği başka bir isim yoktu. O Sarah'ydı. Benim Sarah'm. Diğerinin yansıması, diğer Sarah'nın, hayatımı değiştiren sarı yıldızlı küçük kızın yansıması.

Sonunda ellerini yüzünden çekti ve yüzünü gördüm, harap olmuş ama çok güzel. Gözlerindeki keskin hüznün ve gözlerindeki o duygu. Benim görmemden korkmuyordu. Gözyaşları ile savaşıyordu. Hayatının güzelliğini ve acılarını, teşekkürlerini, minnetini, acısını, her şeyi benim görmemi istiyor gibiydi.

Elini elim'e alıp sıkıca tuttum. Ona daha fazla bakamıyordum, bu nedenle gözlerimi kapattım ve elini yanağıma götürdüm. Onunla birlikte ağladım. Gözyaşlarımla parmaklarının ıslandığını hissettim, fakat elini orada tutmaya devam ettim.

Orada etrafımızdakiler azalana, güneş gidip ışık değişene kadar, epeyce oturduk. Gözlerimizin yaşsız olarak tekrar buluşabileceği zamana kadar oturduk.

❧ Bibliyografya ❧

- Le Mémorial des enfants juifs de France*, Serge Klarsfeld, Fayard.
- Vichy-Auschwitz*, Serge Klarsfeld, Fayard.
- Le Calendrier des la persécution des Juifs de France*, Serge Klarsfeld, Fayard.
- Je veux revoir maman*, Alain Vincenot, éditions des Syrtes.
- Paris, 1942, Chroniques d'un survivant*, Maurice Rajfus, Editions Noesis.
- La Rafle du Vel' d'Hiv'*, Maurice Rajfus, Que sais-je? Presses Universitaires de France.
- Journal d'un petit Parisien, 1941-1945*", Dominique Jamet, Editions J'ai Lu.
- Les Juifs pendant l'Occupation*, André Kaspi, Points/Seuil.
- Paroles d'Etoiles, Mémoire d'enfants cachés, 1939-1945*, Librio.
- La Petite Fille du Vel' d'Hiv'*, Annette Muller, Denoël.
- Les Guichets du Louvre*, Roger Boussinot, Gaia Editions.
- Voyage à Pitchipoi*, Jean-Claude Moscovici, Ecole des Loisirs.
- Lettres de Drancy, un été 42*, Editions Taillandier.
- Sans oublier les enfants, (Les camps de Pithiviers et Beaune-la-Rolande,)* Eric Conan, Livre de Poche.
- Beaune-la-Rolande*, Cécile Wajsbrot, Editions Zulma.
- Opération "Vent Printanier"*, La rafle du Vel' d'Hiv', Blanche Finger, William Karel, Editions La Découverte.
- La rafle du Vel' d'Hiv'*, Le cinéma de l'Histoire, cassette vidéo, Passeport Productions/Editions Montparnasse/la Marche du Siècle.

La Grande Rafle du Vel' d'Hiv', Claude Lévy et Paul Tillard, Editions Robert Laffont.

Les Juifs en France pendant la Seconde Guerre Mondiale, Renée Poznanski, Hachette Littératures.

Les convois de la honte, Raphaël Delpard, Editions Michel Lafon.

Nous n'irons pas à Pitchipoi, Janet Thorpe, Editions de Fallois.

J'ai pas pleuré, Ida Grinspan, Editions Robert Laffont.

Les français sous l'Occupation Pierre Vaillaud, éditions Pygmalion/
France Loisirs.

Carnets de Mémoire, Michèle Rotman, Editions Ramsay.

Convoi Numéro 6, Editions le Cherche-Midi.

“16-17 Temmuz 1942: Paris ve banliyölerindeki 13.152 Yahudi tutuklanıp Auschwitz’e ölüme gönderildi. Vélodrome d’Hiver’in bir zamanlar bulunduğu bu noktada Nazi işgal kuvvetlerinin talimatlarıyla Vichy polisinin gözetiminde 1.129 erkek, 2.916 kadın ve 4.115 çocuk gayriinsani şartlarda nakledildiler. Tanrı onları kurtarmaya çalışanları korusun. Etraftan geçenler, sakın unutmayın!”

–Paris'teki Vel' d'Hiv' Anıtı'ndan

16 Temmuz 1942, Paris: Sarah Starzynski, 16 Temmuz 1942’de Fransız polisi tarafından gerçekleştirilen Vélodrome d’Hiver temerküzü sırasında tutuklanan binlerce Yahudi çocuktan sadece biriydi. Ama o diğer çocuklardan farklıydı. Onun küçücük omuzlarında çok ağır bir yük vardı. Küçük kardeşini evlerindeki gizli bölmeye kilitleyip anahtarı cebine saklamıştı. Birkaç saat sonra geri döneceklerdi nasıl olsa; onları tutuklayan polisler Fransız’dı, Alman değil. Kardeşine söz vermişti, Sarah, geri dönecekti.

Mayıs 2002, Paris: Fransız eşi ve kızıyla birlikte Fransa’da yaşayan Amerikalı gazeteci Julia Jarmond, Vélodrome d’Hiver temerküzünün 60. yıldönümü dolayısıyla olayla ilgili bir makale yazmakla görevlendirilir. Fransızların neredeyse hiç yaşamamış saydığı, yeni kuşağın ise tamamen bihaber olduğu olayı araştırdıkça bir zamanlar âşık olduğu bu şehrin yıldızları dökülmeye başlar. Tabii mükemmel sandığı hayatının da.



Tatiana de Rosnay, 1961’de Fransız bir babanın ve İngiliz bir annenin kızı olarak Paris’te doğdu. İngiliz, Fransız ve Rus asıllı yazar seksenli yılların başında, İngiltere’deki East Anglia Üniversitesi’nde İngiliz Edebiyatı eğitimi aldı. 1984’te Paris’e dönüp önce Christie’s’in basın ataşeliğini ardından da Vanity Fair’in Paris editörlüğünü yaptı. Yazarın ilk romanı olan *Sarah’nın Anahtarı*’nın telif hakları otuz ülkeye satıldı. *Elle* dergisindeki yazarlık görevini sürdüren de Rosnay ayrıca *Psychologies Magazine* ve *Journal du Dimanche* için edebiyat eleştirmenliği yapmakta. Evli ve iki çocuk annesi yazar Paris’te yaşıyor.



ISBN 13: 978-605-5715-46-5



9 786055 715465